

YÜCE DİVAN KARARI

Esas Sayısı : 2004/1 (Yüce Divan)

Karar Sayısı : 2006/1

Karar Günü : 31.3.2006

KARARIN İÇİNDEKİLER

SAHİFE NO

GİRİŞ	3
I- DAVANIN YÜCE DİVAN'A GELİŞ BİÇİMİ	3
II- SANIKLARA YÜKLENEN SUÇLAR	6
A- Hasan Hüsamettin Özkan Hakkındaki Suçlamalar.....	6
B- Recep Önal Hakkındaki Suçlamalar.....	6
III- SUÇLAMALARA İLİŞKİN MADDİ OLGULAR	7
A- Soruşturma Önergisi.....	7
B- (9/3) Sayılı Meclis Soruşturma Komisyon Raporu.....	12
IV- YARGILAMANIN AŞAMALARI	33
A- Sanıkların Sorguları.....	33
1- Sanık Hasan Hüsamettin Özkan'ın Sorgusu.....	33
2- Sanık Recep Önal'ın Sorgusu.....	34
B- Kanıtlar.....	35
1- Yazılı Kanıtlar.....	35
a- Sanık Hasan Hüsamettin Özkan'a Yüklenen Suçlamalar İle İlgili Yazılı Kanıtlar.....	35
b- Sanık Recep Önal'a Yüklenen Suçlamalar İle İlgili Yazılı Kanıtlar.....	37
2- Tanıklar.....	40
C- Davaya Katılan ve Savları.....	42
D- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Esas Hakkındaki Görüşü.....	43
E- Savunmalar.....	72

1- Hasan Hüsametdin Özkan İle İlgili Savunmalar.....	72
a- Hasan Hüsametdin Özkan'ın Savunması.....	72
b- Hasan Hüsametdin Özkan Müdafilerinin Savunmaları.....	73
2- Recep Önal İle İlgili Savunmalar.....	74
a- Recep Önal'ın Savunması.....	74
b- Recep Önal Müdafilerinin Savunmaları.....	75
V- USUL SORUNLARI.....	77
A- Sanıklar Müdafilerinin İtirazları.....	77
B- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Görüşü.....	79
C- İtirazların İncelenmesi.....	82
VI- ESASA İLİŞKİN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER.....	90
A- Türkiye Halk Bankası'nın Statüsü ve Denetimi.....	90
1- Türkiye Halk Bankası A.Ş.....	90
2- Bankanın Denetimi.....	91
3- Denetim Kurulları Tarafından Yapılan Dış Denetim.....	93
a- Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu.....	94
b- Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu.....	95
c- Hazine Kontrolörleri Kurulu.....	97
d- Başbakanlık Teftiş Kurulu.....	98
e- Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu.....	101
4- Türkiye Halk Bankası A.Ş.'nin İşlemleri ve İlgili Bakanı'nın Sorumluluğu.....	102
B- İmza Yetkilerinin Kaldırılması.....	103
C- Soruşturma İzni Verilmesi.....	105
D- Olaylar.....	106
1- Sanık Hasan Hüsametdin Özkan ile İlgili Olaylar.....	106
a- Sanık Hakkındaki İlk Suçlamanın İncelenmesi.....	106

b- Sanık Hakkındaki İkinci Suçlamamın İncelenmesi.....	122
2- Sanık Recep Önal ile İlgili Olaylar.....	128
a- Murakıpların Sekiz Ay Gecikmeyle Görevlendirilmesi İddiası.....	128
b- Başbakanlık Makamından Olur Almak Suretiyle Soruşturma Konularının İncelenmesinin Geciktirilmesi İddiası.....	130
c- Temennilerin Gözden Geçirilmesine İlişkin Onayın BYDK Başkanlığı'na Gönderilmesinin Geciktirilmesi İddiası.....	139
VII- HÜKÜM.....	142
KARŞIOY YAZILARI.....	144

**YÜCE DİVAN KARARI
(TÜRK MİLLETİ ADINA)**

Esas Sayısı :2004/1 (Yüce Divan)

Karar Sayısı :2006/1

Karar Günü :31.3.2006

Başkan : H. Tülay TUĞCU
Başkan Vekili : Haşim KILIÇ
Üye : Sacit ADALI
Üye : Fulya KANTARCIOĞLU
Üye : Ahmet AKYALÇIN
Üye : Mehmet ERTEN
Üye : A. Necmi ÖZLER
Üye : Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye : Şevket APALAK
Üye : Serruh KALELİ
Üye : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Yargıtay
Cumhuriyet Başsavcısı : Nuri OK

Yargıtay Cumhuriyet
Başsavcı Vekili : Abdurrahman YALÇINKAYA

Yargıtay
Cumhuriyet Savcısı : Abdullah Aydın KUYUCU

Anayasa Mahkemesi
Raportörleri : Ali Rıza AYDIN
Ali KARAGÜLMEZ
Mutahhar KELEŞOĞLU

Tutanak Yazmanları : Cengiz TANRIVERDİ
Alaaddin AYTEN
Numan GÜNAY
Bedri TATLI

Davacı : Kamu Hakları

Esas Sayısı : 2004/1 (Yüce Divan)
Karar Sayısı : 2006/1

Katılan : Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi
Katılan Vekilleri : Av. Nurhan KÜÇÜKKAYALAR
Av. Sezgi ŞAHİN

SANIKLAR : **1. HASAN HÜSAMETTİN ÖZKAN:** Yusuf oğlu, Sırma'dan olma, Develi 20.6.1950 doğumlu, İstanbul İli Eminönü İlçesi, Kâtip Kasım Mahallesi, Cilt No:14, Hane No:1725'de nüfusa kayıtlı, Beykoz Konakları A/31 İstanbul adresinde oturur, evli, sabıkasız, eski Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

MÜDAFİLERİ : Av. Olcay MİS
Av. Sema YILMAZ

2. RECEP ÖNAL: Salih oğlu, Saadet'ten olma, Orhangazi 4.12.1942 doğumlu, Bursa İli Orhan Gazi İlçesi, Camii Kebir Köyü, Cilt No:2, Hane No:30'da nüfusa kayıtlı, Ürdün Caddesi, Numara:3, Daire:1 Oran/Ankara adresinde oturur, evli, sabıkasız, eski Devlet Bakanı

MÜDAFİLERİ : Av. Osman ÖZ
: Av. Onur ÖZ
: Av. Semra TÜRKÖZMEN
: Av. Recai OKTAY
: Av. Esra TEKEREK
: Av. Mehmet GÜVEN

SUÇ : Görevi Kötüye Kullanmak

SUÇ TARİHLERİ :

(Halk Bankasından sorumlu Bakan olarak Hasan Hüsamettin ÖZKAN yönünden)

2.7.1997-26.12.2000

(Hazine Müsteşarlığından sorumlu Bakan olarak Recep ÖNAL yönünden)

22.7.1999 - 13.3.2001

(Halk Bankasından sorumlu Bakan olarak Recep ÖNAL yönünden)

26.12.2000-13.3.2001

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 148. maddesinde; Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulu üyelerini, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyelerini, Başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcı vekilini, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerini görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılamak görevi Anayasa Mahkemesi'ne verilmiştir. 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 35. maddesinde de "*Anayasa Mahkemesi, Yüce Divan sıfatıyla çalışırken yürürlükteki kanunlara göre duruşma yapar ve hüküm verir*" denilmektedir.

Dava dosyası, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığı Genel Sekreterliği tarafından 18.6.2004 günü Yüce Divan Başkanlığı'na gönderilmiştir. 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (CMUK) hükümlerine göre görülmeye başlayan dava, 1412 sayılı Yasa'nın 31.3.2005 günlü, 5328 sayılı Yasa ile yürürlükten kaldırılmasıyla birlikte, 1.6.2005 gününden itibaren yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) hükümlerine göre görülmüştür.

I- DAVANIN YÜCE DİVANA GELİŞ BİÇİMİ

Davanın Yüce Divan'a gelişi aşağıdaki biçimde olmuştur:

A- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği'nin 18.6.2004 günlü, A.01.0.GNS.0.10.00.02-6308 sayılı yazısıyla; eski Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hasan Hüsamettin ÖZKAN ve eski Devlet Bakanı Recep ÖNAL'ın Anayasa'nın 100. maddesi uyarınca Yüce Divan'a sevklerine karar verildiği bildirilmiş ve buna ilişkin Meclis soruşturma dosyaları da (Meclis Soruşturma Dosyası 1 klasör, ifade tutanakları 2 klasör, Raporun ekler listesinde yer alan ekler 6 klasör, Raporun ekler listesinde yer almayan ekler 210 klasör, 6 kitap) Yüce Divan sıfatıyla yargılama yapacak Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na gönderilmiştir.

TBMM'nin, 19.6.2004 günlü, 25497 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan kararı şöyledir:

"TBMM Kararı

Devlet Eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı H. Hüsamettin ÖZKAN ve Devlet Eski Bakanı Recep ÖNAL Hakkında

Karar No: 811

Karar Tarihi: 15.6.2004

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 9.12.2003 tarihli ve 788 numaralı Kararı ile kurulan (9/3) Esas Numaralı Meclis Soruşturma Komisyonu'nun 27.5.2004 tarihli ve

Esas Sayısı : 2004/1 (Yüce Divan)
Karar Sayısı : 2006/1

Esas No: A.01.1.GEÇ:9/3-288, Karar: 5 sayılı raporu; Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nun 15.6.2004 tarihli 101. Birleşiminde görüşülerek, Devlet eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı H. Hüsamettin ÖZKAN ve Devlet eski Bakanı Recep ÖNAL'ın:

T. Halk Bankası A.Ş. yöneticilerini korumak ve sorumluların yargılanmalarını önlemek kastıyla, bilerek ve isteyerek; ilgili kuruluşların raporlarının gereğinin yapılmasını geciktirerek, gerekli tedbirleri zamanında almayarak, takdir hakkını amacı dışında kullanıp, kanuni yetkilerini aşarak ve yasaya aykırı uygulamalarda bulunarak Türkiye Halk Bankası A.Ş.'nin zarara uğramasına sebep oldukları ve bu eylemlerine uyan Türk Ceza Kanununun 240. maddesine göre muhakeme edilmek üzere Anayasanın 100 üncü maddesi uyarınca Yüce Divana sevkine, 5 boş, 14 çekimser ve 34 red oyuna karşı 356 kabul oyuyla karar verilmiştir.”

B- Yüce Divan'ın 22.7.2004 günlü duruşmasında, ilgililer hakkında, TBMM'de oylamaların ayrı ayrı yapılarak Yüce Divan'a gönderilmeleri gerektiğinin TBMM Başkanlığı'na bildirilmesine karar verilmiştir. Yüce Divan'ın 22.7.2004 günlü, E.2004/1 sayılı kararı şöyledir:

“YÜCE DİVAN KARARI

*Esas Sayısı : 2004/1
Karar Günü : 22.7.2004*

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 811 sayılı sevk kararı, (9/3) sayılı Meclis Soruşturma Komisyonu Raporu ve ekleri, Raportörlerce hazırlanan rapor, ilgili Anayasa, Yasa ve İçtüzük kuralları okundu, gereği görüşülüp düşünüldü:

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 9.12.2003 günlü ve 788 sayılı Kararı ile kurulan (9/3) Esas Numaralı Meclis Soruşturma Komisyonu'nun 27.5.2004 tarihli ve Esas No: A.01.1.GEÇ:9/3-288, Karar: 5 sayılı raporu: Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nun 15.6.2004 tarihli 101. Birleşiminde görüşülerek, 811 sayılı Kararla;

Devlet eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı H. Hüsamettin ÖZKAN ile Devlet eski Bakanı Recep ÖNAL'ın bakanlıkları sırasında, Türkiye Halk Bankası A.Ş. yöneticilerini korumak ve sorumluların yargılanmalarını önlemek kastıyla, bilerek ve isteyerek; ilgili kuruluşların raporlarının gereğinin yapılmasını geciktirerek, gerekli tedbirleri zamanında almayarak, takdir hakkını amacı dışında kullanıp, kanuni yetkilerini aşarak ve yasaya aykırı uygulamalarda bulunarak T. Halk Bankası A.Ş.'nin zarara uğratılmasına sebep oldukları ve bu eylemlerine uyan Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesine göre yargılanmak üzere Anayasa'nın 100. maddesi uyarınca Yüce Divan'a sevklerine, 5 boş, 14 çekimser ve 34 ret oyuna karşılık 356 kabul oyuyla karar verilmiş ise de;

1. Anayasanın 100. maddesinin 3. fıkrasında yer alan, “Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülür ve gerek görüldüğü takdirde ilgilinin Yüce Divana sevkine karar verilir. Yüce Divana sevk kararı ancak üye tamsayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla alınır.” hükmü gereğince, Meclis Soruşturma Komisyonu Raporunda yer alan ilgililerin Yüce Divan’a sevklerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu’nda ayrı ayrı oylanarak yapılması gerektiği ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 112. maddesinin de ilgililer hakkında ayrı ayrı oylama yapılmasına engel olmadığından,

2. Ayrı ayrı oylama yapılmasının, milletvekillerinin ilgililer için farklı oy kullanarak iradelerini açıklamaları ve ceza hukukunun genel ilkeleri ve suç ve cezanın şahsiliği ilkelerinin gereği olduğundan,

İlgililerin, ayrı ayrı oylama yapılarak Yüce Divana gönderilmeleri gerektiğinin TBMM Başkanlığına bildirilmesine,

22.7.2004 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.”

C- Yüce Divan tarafından, 22.7.2004 gün ve E.2004/1 sayılı kararla, “İlgililerin ayrı ayrı oylama yapılarak Yüce Divan’a gönderilmeleri gerektiğinin TBMM Başkanlığı’na bildirilmesine karar verilmesi üzerine” 26.10.2004 günlü 10. birleşiminde toplanan TBMM Genel Kurulu’nda yeniden yapılan ayrı ayrı oylamalar sonucunda;

a) Eski Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hasan Hüsamettin ÖZKAN’ın, TBMM’nin 2.11.2004 günlü, 25631 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 26.10.2004 günlü, 822 sayılı kararıyla, 7 boş, 5 çekimser, 1 geçersiz ve 14 ret oyuna karşı 415 kabul oyuyla;

b) Eski Devlet Bakanı Recep ÖNAL’ın, TBMM’nin 2.11.2004 günlü, 25631 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 26.10.2004 günlü, 823 sayılı kararıyla, 2 boş, 9 çekimser, 4 geçersiz ve 14 ret oyuna karşı 390 kabul oyuyla;

“Türkiye Halk Bankası A.Ş. yöneticilerini korumak ve sorumluların yargılanmalarını önlemek kastıyla, bilerek ve isteyerek; ilgili kuruluşların raporlarının gereğinin yapılmasını geciktirerek, gerekli tedbirleri zamanında almayarak, takdir hakkını amacı dışında kullanıp, kanuni yetkisini aşarak ve yasaya aykırı uygulamalarda bulunarak Türkiye Halk Bankası A.Ş.’nin zarara uğramasına sebep olduğu ve bu eylemlerine uyan Türk Ceza Kanununun 240. maddesine göre muhakeme edilmek üzere Anayasa’nın 100. maddesi uyarınca Yüce Divan’a sevkine” karar verilmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği’nin 1.11.2004 günlü, 6852 sayılı yazısı ekindeki “dosya” Yüce Divan sıfatıyla yargılama yapacak olan Anayasa Mahkemesi’ne gönderilmiştir.

II- SANIKLARA YÜKLENEN SUÇLAR

TBMM'nin Yüce Divan'a sevk kararlarına esas alınan (9/3) Sayılı Meclis Soruşturma Komisyonu'nun 27.5.2004 günlü raporunda yer alan suçlamalar özetle şöyledir:

A- Hasan Hüsamettin Özkan Hakkındaki Suçlamalar

1- Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun (BYDK) Türkiye Halk Bankası A.Ş.'nin faaliyetlerine ilişkin 1996 yılı raporunda yer alan temenniler ile ilgili olarak Hazine Müsteşarlığı'nın bankalar yeminli murakıpları tarafından düzenlenerek Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na intikal ettirilen raporların yasal ve haklı nedenlere dayanmaksızın yeniden değerlendirilmesini isteyerek Banka Genel Müdürü ve yönetim kurulu üyeleri hakkındaki takibat izinlerini zamanında vermeyerek geciktirdiği,

2- Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanlığı'nın 16.11.1998 gün ve 77576 sayılı yazısı ile talep edilmesine karşın, Türkiye Halk Bankası A.Ş. yöneticilerinin imza yetkilerini kaldırmadığı,

Eylemleri yüklenerek, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 240. maddesine göre yargılanması ve cezalandırılması istenmiştir.

B- Recep Önal Hakkındaki Suçlamalar

1- BYDK'nin Türkiye Halk Bankası A.Ş. faaliyetlerine ilişkin 1997 yılı raporunda yer alan soruşturulması istenen temennilerin incelenmesine ilişkin Hazine Müsteşarlığı makamının 21.7.1999 gün ve 99/1231 sayılı onayının aynı tarihte Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu (BYMK) Başkanlığı'na intikal etmesine karşın, murakıpların sekiz ay gecikmeyle 21.3.2000 gününde görevlendirilmesi,

2- BYDK'nin Türkiye Halk Bankası A.Ş. faaliyetlerine ilişkin 1997 ve 1998 yılı raporlarında incelenmesi ve soruşturulması istenen temennilerin, haklı nedenlere dayanmaksızın, yasal düzenlemelere ve önceki uygulamalara aykırı olarak tekrar gözden geçirilmek üzere iadesi için Başbakanlık makamından 27.3.2000 gün ve 650 sayılı olur almak suretiyle soruşturma konularının incelenmesini geciktirmesi,

3- BYDK'nin Türkiye Halk Bankası A.Ş. faaliyetlerine ilişkin 1997 ve 1998 yılı raporlarında incelenmesi ve soruşturulması istenen temennilerin tekrar gözden geçirilmesi için Başbakanlık makamından alınan 27.3.2000 gün ve 650 sayılı iade onayının, BYDK Başkanlığı'na dört ayı aşan bir gecikmeyle 4.8.2000 gününde gönderilmesi,

Eylemleri yüklenerek, 765 sayılı TCK'nin 240. maddesine göre yargılanması ve cezalandırılması istenmiştir.

III- SUÇLAMALARA İLİŞKİN MADDİ OLGULAR

A- Soruşturma Önergesi

Suçlamalara ilişkin önerge aynen şöyledir:

“İstanbul Milletvekili Hüseyin Besli Ve 63 Milletvekilinin, Bakanlıkları Strasında İlgili Kuruluşların Raporlarının Gereğinin Yapılmasını Geciktirerek Ve Gerekli Tedbirleri Zamanında Almayarak Görevlerini Yerine Getirmemek Suretiyle Türkiye Halk Bankasının Zarara Uğramasına Sebep Oldukları, Usulsüz İşlemlerin Yapılmasına İmkân Sağladıkları ve Bu Eylemlerinin Türk Ceza Kanununun 230 uncu Maddesinin İkinci Fıkrasına Uyduğu İddiasıyla Devlet Eski Bakanı Ve Başbakan Yardımcısı H. Hüsamettin Özkan ile Devlet Eski Bakanı Recep Önal Haklarında Anayasanın 100 üncü ve İçtüzüğü’nün 107 nci Maddeleri Uyarınca Bir Meclis Soruşturması Açılmasına İlişkin Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Yolsuzluklarının Sebeplerinin, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10/9) raporunda (s.396 vd) ayrıntılı olarak açıklandığı üzere;

2001 yılı sonu itibariyle kur farkı ve faizler hariç olmak üzere 1.110.838 milyar TL takipte alacağı bulunan Halk Bankası’ndan kullandırılan usulsüz kredilerle ilgili olarak düzenlenen denetim raporları zamanında işleme konulmamış, raporlarda adı geçen ve genellikle aynı isimlerden oluşan sorumlular hakkında mevcut ağır suçlamalara rağmen herhangi bir işlem yapılmamış ve Banka’nın yeniden yapılandırılması aşamasına kadar görevlerine devam ettirilmişlerdir.

Bunun sonucunda, Hüsamettin ÖZKAN’ın Halk Bankası’ndan sorumlu ilgili Devlet Bakanı olarak göreve başladığı 1997 yıl sonunda 12 trilyon lira olan takip tutarı; görevden ayrıldığı yıl sonunda 375 trilyon liraya, görevden ayrıldıktan sonraki 2001 yılında ise, sorumlu olduğu dönemde verilen ve daha önce temerrüde uğradığı halde takibe intikal ettirilmeyen kredilerin takibe intikal ettirilmesiyle 1,1 katrilyon liraya çıkmıştır.

2001 yıl sonu itibariyle görülen 1,1 katrilyon liralık takip rakamı gerçek değerleri ifade etmeyip yukarıda da izah ettiğimiz üzere bu rakamlara faiz ve kur farkı dahil değildir. Faizleri ile birlikte bu rakam yaklaşık 3,5 katrilyon liradır.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun Türkiye Halk Bankası A.Ş. 1996 Yılı Raporunun 6, 8, 22, 23, 26, 27, 28, 30, 31, 35, 39, 40, 44, ve 45 numaralı temennilerinde yer alan ve 2’si idari bünye, 12 adedi ise firmalara açılan kredilerden oluşan 14 ayrı konuya ait hususların ilgili Bakanlıkça (Hazine Müsteşarlığı) incelemesi ve

soruşturulması istenilmiş, bunlardan; 31, 35 ve 40 no'lu temennilerde yer alan firmalara kullandırılan kredilerle ilgili soruşturmalar ancak Temmuz/2000 ve Kasım/2001 tarihlerinde tamamlanabilmiş, diğer konulardaki soruşturmalar ise 1998 ve 1999 yılı içerisinde tamamlanmıştır.

1998 yılında soruşturması tamamlanan 6, 8, 22, 23, 27, 28, ve 39 no'lu temennilerle ilgili olarak düzenlenen raporlar Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'nca savcılığa suç duyurusu olarak intikal ettirilmiştir.

T. Halk Bankası A.Ş.'nin bağlı olduğu Devlet eski Bakanı Hüsamettin ÖZKAN tarafından savcılıklara intikal ettirilen raporlar objektif olmadığı gerekçesiyle geri istenmiş ve Başbakanlık Makamından alınan 24.12.1998 tarih, TEFTİŞ.M.184 sayılı onayla, 6, 8, 26, 27, 28, 22 ve 39 no'lu temennilerle ilgili olarak Başbakanlık Müfettişlerine yeniden inceleme yaptırılmıştır.

Söz konusu onay üzerine, Başbakanlık Müfettişleri tarafından düzenlenen 06.07.1999 tarih, 14/99-152/33 sayılı raporda Bankalar Yeminli Murakıplarınca düzenlenen raporlardan sadece 39 no'lu temennide belirtilen görüşe katılmamış diğerlerine aynen katılmıştır. Ayrıca, sorumluluk konusundaki anlaşmazlıkta da Yönetim Kurulu üyelerinin de dahil edilmesini istemiştir.

Ayrıca, söz konusu Başbakanlık Teftiş Kurulu raporunda objektiflik konusunda Bankalar Yeminli Murakıplarınca hazırlanan raporlar için; ...Bütün raporların T. Halk Bankası kayıt belge ve bilgilerine dayalı olduğunun müşahade edildiği ve bu raporlar hakkında, Cumhuriyet Savcılıklarına kovuşturma yapılmasını sağlayacak iznin verilmesi veya verilmemesinin 399 sayılı KHK'nin 11/d maddesine göre T. Halk Bankası A.Ş.'nin bağlı bulunduğu Devlet Bakan'ının takdirlerine bağlı olduğu..." belirtilmiştir.

Buna rağmen savcılık izni konusunda bir gelişme olmamış ve bu kez Başbakanlık Makamından alınan 01.02.2000 tarih, TEFTİŞ.M.004 sayılı onayla 1996 yılı 30, 23, 45, ve 1997 yılı 41 no'lu temennilerle birlikte, daha önce incelenmiş olan 1996 yılı 6, 8, 26, 27, 28, 22 ve 39 no'lu temennilerin de incelenmesi istenilmiştir.

Başbakanlık Müfettişleri tarafından düzenlenen 04.07.2000 tarih, 11/2000-03 sayılı raporda; 6, 8, 26, 27, 28, 22 ve 39 no'lu temennilerle ilgili olarak daha önceki rapordaki görüşe aynen katılmıştır.

1996 yılı Halk Bankası YDK raporunda belirtilen usulsüz işlemlerle ilgili olarak Banka yetkilileri hakkında soruşturma açılması için izin verilmesi konusunda gelişme olmazken, haklarında birçok soruşturma raporu olduğu halde görevden alınmayan Banka yetkilileri tarafından usulsüz krediler verilmeye devam edilmiş ve Banka zararı artırılmıştır. Örneğin, 1996 yılı YDK raporunun 35 inci temennisinde soruşturulması istenen ve 1997,1998 ve 1999 yılı raporlarında da bu konuda tenkit edilen Yenişehir

Şubesi 516 sabit sayılı firması ile ilgili kredi işlemlerinin soruşturulması bir yana, 1997 yılı sonu itibariyle 3,2 trilyon lira olan firma riski, 1998,1999 ve 2000 yıllarında verilen ilave kredilerle 45 trilyon liraya yükseltilmiştir. Bu firma ile ilgili olarak açılan dava halen devam etmektedir.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun Türkiye Halk Bankası A.Ş. 1997 Yılı Raporunun 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 35, 41 ve 42 numaralı temennilerindeki firmalara açılan usulsüz kredi işlemlerinden oluşan 11 ayrı konunun ilgili Bakanlıkça (Hazine Müsteşarlığı) incelenmesi ve soruşturulması istenilmiş, bu temennilerden yalnızca İzmir Şubesi'ne ait 1384/1 ve 1384/2 Sabit No'lu firmalara kullandırılan kredi için soruşturma 22.10.1999 tarihinde tamamlanmış, diğer temennilerde belirtilen konulardaki soruşturmalar ise Banka Yönetimi ve ilgili Bakan'ın değişmesinden sonra 2001 ve 2002 yılında sonuçlandırılabilmiştir. Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu tarafından Halk Bankası ile ilgili olarak hazırlanan 1997 yılı raporu 27.01.1999 tarih, 90 sayılı yazı ekinde Başbakanlığa iletilmiştir.

Halkbank'ın 1997 yılı hesapları ise KİT Komisyonunca usulsüz işlemlere rağmen "açılmış ve açılacak soruşturmalar saklı kalmak kaydıyla" 11 kabul, 10 red oyu ile ibra edilmiş Hazine Müsteşarlığı'nca incelemesi ve soruşturulması istenilen 11 konudan sadece 101. 1384/1 ve 113 no'lu firma ile ilgili işlemlerin Banka Teftiş Kurulunca incelenmesi istenilmiş, diğer konular raporda yer almamıştır. Ancak, şartlı ibra olamayacağı gerekçesiyle, 27.05.2003 tarihinde konu tekrar Meclis gündemine alınmış ve KİT Komisyonu raporu doğrultusunda Banka'nun hesapları ibra edilmemiştir.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun Türkiye Halk Bankası A.Ş. 1998 Yılı Raporunun 9, 15, 16, 20, 23, 25, 27, 28, 29, 34, 35 ve 39 numaralı temennilerinde yer alan 1'i idari bünye, 11 adeti firmalara açılan kredilerden oluşan 12 ayrı konunun ilgili Bakanlıkça (Hazine Müsteşarlığı'nca) incelenmesi ve soruşturması istenilmiş, ancak bunlarla ilgili soruşturmalar da ilgili Bakan ve Banka yönetiminin değişmesinden sonra 2002 yılı Kasım ayında tamamlanabilmiştir. 1998 yılı raporu 06.01.2000 tarih 34 sayılı yazı ekinde Başbakanlığa iletilmiştir.

Yukarıda belirtilen konuların dışında 1998 yılı Halk Bankası YDK raporunun 21. temennisinde belirtilen Levent Şubesi'nde 46 sabit no'lu firmaya kullandırılan kredilerle ilgili olarak da soruşturma yapılmış, Bankalar Yeminli Murakıpları tarafından düzenlenen 21.02.2000 tarih, R-9, R-8, R-8 sayılı rapor 12.04.2000 tarih,1055 sayılı yazı ile izin için Devlet Bakanlığı'na (Hüsamettin ÖZKAN) gönderilmiş, 15.11.2000 tarih, 11/2000-7 sayılı Başbakanlık Teftiş Kurulunda belirtilen görüş nedeniyle 02.03.2001 tarihine kadar izin verilmemiştir. İlgili Devlet Bakanlığı'nca (Recep ÖNAL) 02.03.2001 tarihinde soruşturma izni verilmiştir. Aynı konuda Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'nca düzenlenen 17.09.2001 tarih, 2001/4-13 sayılı rapor da savcılığa intikal ettirilmiştir.

Halk Bankası'ndaki usulsüz kredilerle ilgili basında hemen hemen her gün çok ciddi iddiaların yer aldığı haberler yayınlanırken yukarıda da belirtildiği üzere Bankalar Yeminli Murakıplarınca düzenlenen ve adli mercilere intikal ettirilen raporlara izin verilmemiş, Banka'nın 1997 ve 1998 yılı Yüksek Denetleme Kurulu Raporlarındaki temennilerde belirtilen konularla ilgili soruşturmalar ancak Banka Yönetimi ve ilgili Bakan'ın değişmesinden sonra tamamlanabilmiştir. Haklarında usulsüzlük iddiası olan yöneticiler görevlerinde tutulmaya devam edilmiş, hatta bazıları terfi ettirilmiştir. Bunun yanı sıra soruşturma açılması istenen bazı firmalara büyük montanlı yeni krediler verilmek suretiyle Banka zararı artırılmıştır.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nca Komisyona gönderilen 23.05.2003 tarih, 732 sayılı yazıda;

"...YDK tarafından 1996, 1997, 1998, yıllarında talep edilen toplam 37 temenni ile ilgili soruşturmalar 2002 yılının Kasım ayı itibariyle tamamlanarak, sonuçları Kurul'a intikal etmiştir. Bu soruşturmaların 25'inde banka yönetiminde bulunan Genel Müdür ve Yönetim Kurulu üyelerinin işlem ve eylemlerinin TCK'nin 230 ve 240 nci maddelerinde belirtilen fiillere uygun olduğu vurgulanmıştır. ... 37 soruşturma temennisinin 2'si hariç diğerleri 4616 sayılı yasa ile TCK'nin zamanaşımını düzenleyen 102 nci maddesi kapsamına girdiği belirtilmiştir. 2 soruşturma konusundaki yargılamanın devam ettiği bilinmektedir. Bu dönemde Haziran 1995 ayında Bankaya Genel Müdür olarak atanan kişi 2001 yılı Nisan ayına kadar, yönetim kurulu üyeleri de bir iki değişiklik hariç kredilendirme işlemlerinin eleştirildiği tüm dönemlerde (1996-2001) görevde kalmışlar ve banka yönetimi 4603 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra 2001 yılı Nisan başında tümüyle değişmiştir."

Hususlarına yer verilmiştir.

Görüleceği üzere geciktirilerek gereği zamanında yerine getirilmeyen 37 temenniden 25'inde TCK açısından suç işlendiği sonucuna varılmış, ancak 4616 sayılı Yasa ve zamanaşımı nedeniyle sorumlular hakkında müeyyide uygulanamamıştır.

Haklarında TCK uyarınca işlem yapılması gereken Banka yöneticilerinin ısrarla görevde tutulması ile ilgili olarak Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunca düzenlenen 2001/4 sayılı raporun 63 üncü sayfasında;

"... Raporlarda bu tür ifadelerle rastlanırken sorumlular arasında genellikle aynı isimlerin yer aldığı görülmektedir. Yıllardan beri yazılan raporlardaki ağır suçlamalara rağmen sorumlular hakkında herhangi bir işlem yapılmamış, adı geçen şahıslar Banka'nın yeniden yapılandırılması aşamasına kadar görevlerine devam etmişlerdir.

Haklarında bu kadar iddia bulunan Banka Yöneticilerinin uzun süre ısrarla görevde tutulması ile tahsil edilemeyen kredi tutarları ve korunup kollanan kredi borçluları arasında doğrusal bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır...”

Öte yandan; Yüksek Denetleme Kurulu'nca 72 sayılı KHK'nin verdiği yetki uyarınca önceki yıllarda olduğu gibi soruşturulmak üzere Hazine Müsteşarlığı'na (Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu) intikal ettirilen T. Halk Bankası A.Ş.'nin 1996, 1997 ve 1998 yıllarına ait raporlarında belirtilen temennilerle ilgili soruşturmaların tamamlanmaması üzerine 1999 yılı raporunun 5, 6 ve 7 nci temennisinde bu hususa yer verilmiş ve aynı raporun 149 uncu sayfasının üçüncü paragrafında aynen “TCK açısından genel zamanaşımı 1-5 yıl olup; YDK'nın 1996 yılı Raporunda yer alan temennilerle ilgili olarak zamanaşımı dolmak üzeredir. İlgili Bakan'ın zamanında takibat yapılabilmesi ile ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talebini imzalamaması nedeniyle dosyaların zamanaşımına uğraması ihtimali ile birlikte ilgili ve yetkililerin sorumlulukları da gündeme gelecektir.” denilmek suretiyle gecikmelerin önemi vurgulanmıştır.

Raporun 149 uncu sayfasında belirtilen bu uyarıya rağmen gerekli tedbirler alınmamış, Halk Bankası 2001 yılı YDK Raporunun 8 inci temennisinde bazı konuların zamanaşımına uğradığı vurgulanmıştır.

Yüksek Denetleme Kurulu'nca hazırlanan raporlarda temennilerle ilgili soruşturmaların bir an önce tamamlanması istenirken, Devlet Eski Bakanı Recep ÖNAL tarafından Başbakanlık Makamından alınan 27.03.2000 tarih, 2000/650 sayılı onayla T. Halk Bankası'nın 1997 ve 1998, T. Emlak Bankası'nın 1998 ve T.C. Ziraat Bankası'nın 1998 yılı temennileri tekrar gözden geçirilmek üzere iade edilmiştir. Başkanlık Makamından 27.03.2000 tarihinde onay alınmasına rağmen, temenniler 04.08.2000 tarihinde iade edilmiştir.

Bunun yanı sıra, Vakıflar Bankası Eski Genel Müdürü Hasan KILAVUZ tarafından 23.04.2003 tarihinde Komisyona yapılan açıklamada; “...Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanına gittim. Dedim ki: “Üstat, bu size verdiğim raporları size güvenerek verdim; ama bu raporlar benim patronumun elinde çıktı ve bana baskı var, bu nasıl bir iştir?” O zaman bana, kendisinin ifadesi, “Yahu, maalesef bize de çok baskı var” dedi. Bana açtı, o tarihte Halk Bankası'na verilen 40 milyon dolarlık bir krediden bahsetti ve ben krediyi gördüm. İşte bunu özellikle Hüsamettin ÖZKAN Bey ilgili yerlere ulaştırmamızı önlüyor, dedi” şeklinde iddialara yer verilmiştir.

Sonuç olarak; T. Halk Bankası'nın bağlı olduğu Devlet Eski Bakanı Hüsamettin ÖZKAN ve Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Eski Bakanı Recep ÖNAL hakkında: Yüksek Denetleme Kurulu Denetçileri ve Bankalar Yeminli Murakıplarınca düzenlenen raporların gereğinin yapılmasını geciktirerek ve Banka ile ilgili gerekli tedbirleri zamanında almayarak Banka'nın zarara uğramasına sebep olmak ve usulsüz

işlemlerin yapılmasına imkan sağlamak suretiyle, 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları hakkında Kanun'un 21/3. maddesi uyarınca denetim ve gözetim görevini yerine getirmediikleri kanaatine ulaşılmıştır.

Bu nedenle, Devlet Eski Bakanları Hüsamettin ÖZKAN ve Recep ÖNAL haklarında Türk Ceza Kanunu'nun 230/2. maddesinden Anayasanın 100 üncü, İçtüzüğü'nün 107 nci maddesi uyarınca bir Meclis Soruşturması açılmasını arz ve teklif ederiz."

Denilmiştir.

B- (9/3) Sayılı Meclis Soruşturma Komisyonu Raporu

1- SORUŞTURMA KOMİSYONUNUN KURULUŞU VE KONUSU

Meclis Soruşturması Önergesi doğrultusunda, TBMM Genel Kurulu'nun 9.12.2003 günlü birleşiminde görüşülerek iki aylık görev süresince kurulmasına karar verilen Soruşturma Komisyonunun kuruluşu ve görev dağılımı ile ilgili kararı 23.1.2004 gün ve 25355 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Soruşturma Komisyonu'nun konusu, Yolsuzlukların Sebeplerinin, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10/9) raporunda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere;

T. Halk Bankası'ndan kullandırılan usulsüz kredilerle ilgili olarak düzenlenen denetim raporlarının zamanında işleme konulmaması, konu ile ilgililer hakkında bir işlem yapılmaması, Banka ile ilgili BYDK temennilerine ilişkin olarak savcılığa intikal ettirilen raporların objektif olmaması nedeniyle tekrar incelettirilmek üzere geri istenmesi ve Başbakanlık makamından alınan onayla Başbakanlık Teftiş Kurulu'na yeniden incelettirme yaptırılması sonucunda düzenlenen raporlara karşın sorumlular hakkında soruşturma izni verilmemesi, böylece usulsüz kredi vermeye devam edilmesi neticesinde Banka zararının sürekli arttığı şeklindeki tespitler üzerine İstanbul Milletvekili Hüseyin Besli ve 63 milletvekilinin, anılan eylemlerin 765 sayılı TCK'nin 230. maddesinin 2. fıkrasına uyduğu iddiasıyla Anayasa'nın 100. ve İç Tüzüğü'nün 107. maddeleri uyarınca verdikleri Önerge üzerine kurulmasına karar verilen Soruşturma Komisyonu'nun görev konusu belirlenmiştir.

II- KOMİSYONCA YAPILAN İNCELEME, ARAŞTIRMA VE TESPİTLER

Soruşturma Komisyonu özetle;

T. Halk Bankası A.Ş.'nin hukuki statüsünü, Banka'yı denetlemekle yetkili kurum ve kuruluşları tespit ederek, Banka'nın genel kredi politikaları ve takipteki alacaklarının

durumu ve bunlara ilişkin BYDK, BYMK, Hazine Kontrolörleri ve Başbakanlık Teftiş Kurulu'na düzenlenen raporları incelemiştir.

Komisyon, T. Halk Bankası A.Ş.'nin ilgili kuruluş olarak eski Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hasan Hüsamettin Özkan'a bağlı olduğu döneme ilişkin olarak;

Başbakanlık makamının talimatı üzerine düzenlenen raporları, bu döneme ilişkin BYMK'ce yapılan incelemeleri, Banka'nın 1996 yılı faaliyetlerine ilişkin BYDK'ce hazırlanan raporda yer alan inceleme ve soruşturma temennileriyle bu temennilere verilen Banka cevaplarını, anılan temenniler üzerine BYMK'nin düzenlediği inceleme ve soruşturma raporlarıyla bu raporlardan doğrudan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilenler hakkındaki işlemleri, incelenmesi devam eden temennilerin durumunu, Banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılması yönündeki istem ile bunlara ilişkin yazışmalar ile sonuçlarını incelemiştir.

Yine Komisyon, eski Devlet Bakanı Recep Önal'ın Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu olduğu döneme ilişkin olarak;

T. Halk Bankası A.Ş.'nin 1997-1998 yılları faaliyetleriyle ilgili BYDK'ce hazırlanan raporlarda yer alan inceleme ve soruşturma temennileri ile bu temennilere verilen Banka cevaplarını, bu temenniler üzerine yapılan işlemleri, konu ile ilgili olarak düzenlenen denetim raporlarını, anılan temennilerde bahsi geçen kredilerin durumunu incelemiştir.

Komisyon'un ayrıca Banka'nın 1996 ilâ 2001 yıllarına ilişkin olarak TBMM KİT Komisyon kararlarını, Hasan Hüsamettin Özkan ve Recep Önal'ın görevlerinden ayrılmalarından sonra; Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'na düzenlenen 17.9.2001 gün ve 2001/4 sayılı raporu, banka yöneticileri ile bir kısım kamu görevlileri hakkında Hazine kontrolörlerince düzenlenen raporları, Banka Genel Müdürlüğü'nce yapılan işlemleri, Banka mensupları haklarındaki adli işlemleri incelemiş ve bunlara raporunda özetleyerek yer verdiği görülmüştür.

III- TANIKLAR

Komisyon, soruşturmaya esas olmak üzere konu ile ilgili gördüğü tanıkların beyanlarına başvurmuş ve bu anlatımları raporuna özetleyerek aktarmıştır.

IV- SAVUNMALAR

A- HASAN HÜSAMETTİN ÖZKAN'IN SAVUNMASI:

Soruşturma konularıyla ilgili olarak elde edilen bilgi ve belgeler ışığında tespit edilen hususlar hakkında ifadesine başvurmak üzere, eski Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hasan Hüsamettin Özkan 28.4.2004 günü Komisyon'a davet edilmiş, adı

geçen belirtilen tarihte Komisyona gelerek üzerine atılı bulunan iddialarla ilgili olarak yazılı savunma yapmak istediğini beyan ederek yazılı savunmasını Komisyon Başkanlığı'na sunmuştur.

Hasan Hüsamettin Özkan'ın yazılı savunması incelenerek, aydınlatılması gereken konulara cevap alınmak üzere adı geçen tekrar Komisyon'a davet edilmiş ve 5.5.2004 günlü toplantıda konu ile ilgili sorular yöneltildiğinde, bu sorulara da yazılı cevap vereceğini ifade ederek bunun için süre istemiş ve bu talebinin kabul edilmesi üzerine de süresi içerisinde Komisyon'a gönderdiği 10.5.2004 günlü ek yazılı savunması alınmıştır.

B- RECEP ÖNAL'IN SAVUNMASI

Soruşturma konularıyla ilgili olarak elde edilen bilgi ve belgeler ışığında tespit edilen hususlar hakkında ifadesine başvurmak üzere, eski Devlet Bakanı Recep Önal 27.4.2004 günü Komisyona davet edilmiş, adı geçen belirtilen tarihte Komisyon'a gelerek üzerine atılı bulunan iddialarla ilgili olarak yazılı savunma yapmak istediğini beyan ederek yazılı savunmasını Komisyon Başkanlığı'na sunmuştur.

Recep Önal'ın yazılı savunması incelenerek, aydınlatılması gereken konulara cevap alınmak üzere adı geçen tekrar Komisyon'a davet edilmiş ve 4.5.2004 günlü toplantıda konu ile ilgili sorular yöneltildiğinde, bu sorulara da yazılı cevap vereceğini ifade ederek bunun için süre istemiş ve bu talebinin kabul edilmesi üzerine de süresi içerisinde Komisyon'a gönderdiği 7.5.2004 günlü ek yazılı savunması alınmıştır.

V- DEĞERLENDİRME

(9/3) Esas Numaralı Meclis Soruşturması Komisyonu'nda yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen bilgi ve belgeler ile dinlenen tanıkların ifadeleri ve alınan yazılı savunmaların ışığında yapılan değerlendirmeler sonucunda Hasan Hüsamettin Özkan ve Recep Önal ile ilgili değerlendirmeler aşağıya aynen alınmıştır.

“A- DEVLET ESKİ BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI HASAN HÜSAMETTİN ÖZKAN HAKKINDAKİ İDDİALARLA İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

1- 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 62/1. maddesi uyarınca Banka mensuplarının imza yetkilerinin kaldırılmaması konusu.

- Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanı Güneş TANER tarafından T. Halk Bankası A.Ş.'nin ilgili olduğu Devlet Bakanı H. Hüsamettin ÖZKAN'a hitaben yazılan 16.11.1998 tarih ve 77576 sayılı yazıda;

“Bankalar Yeminli Murakıbı Ümit Peçen tarafından yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 06.07.1998 tarih ve R-4 sayılı raporda; mevzuata (Bankalar Kanunu'nun 44

ve 52. maddeleri, Medeni Kanunu'nun 766. maddesi, Ticari Krediler Yönetmeliği'nin 8.2 ve 8.3 maddeleri, Türk Ceza Kanununun 240. maddesi) aykırılık oluşturan bu işlemlerin aynı zamanda Banka'nın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek nitelik ve boyutta olduğu ve bu işlemlerin sorumluları oldukları tespit edilen; Şube Müdürü Muzaffer TEK, Ticari Krediler Müdürü Muazzez ELA, Genel Müdür Yardımcısı H.Barbaros OLCAY, O. Nuri ERTUĞ ve Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür Yenal ANSEN için 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 62/1. maddesi hükmünün tatbikinin gerektiği hususlarına yer verilerek, söz konusu rapora konu edilen, Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesine aykırı işlemlerin sorumluları hakkında dava açılmasını teminen, Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu Başkanlığı'nın 27.08.1998 tarih ve 1706 sayılı yazısı ile Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulduğu,

Bankalar Yeminli Murakıbbı Sedat Yetim tarafından T. Halk Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü ve Yenişehir Şubesi nezdinde yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 06.11.1998 tarih ve R-3 sayılı Mevzuat Raporunda; söz konusu işlemlerin 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 230, 240 ve 345 inci maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden bahisle, sorumlular Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür Yenal ANSEN, Yönetim Kurulu Üyeleri ve Genel Müdür Yardımcıları O.Nuri ERTUĞ, H. Barbaros OLCAY, Yönetim Kurulu Üyeleri Yücel DİRİK, A.İhsan ELGİN, Hasan ÖZCAN, Ticari Krediler Müdürü Muazzez ELA ve Şube Müdürü Vecihi KOÇER haklarında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulması, ayrıca mevzuata aykırılık teşkil eden bu fiillerin aynı zamanda Banka'nın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek nitelikte ve boyutta olması sebebiyle adı geçen sorumlular hakkında 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 62/1 inci maddesinin uygulanmasının gerektiği hususlarına yer verilerek; bu çerçevede, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 230, 240 ve 345 inci maddelerine aykırı karar, işlem ve uygulamaların sorumluları hakkında yasal takibe geçilmesini teminen Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu Başkanlığı tarafından 12.11.1998 tarihli yazı ile Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulduğu,

Anlaşılmış ve bu doğrultuda, T. Halk Bankası A.Ş.nin emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek nitelikte işlemleri tespit edilen Banka Şube Müdürleri Muzaffer TEK, Vecihi KOÇER, Ticari Krediler Müdürü Muazzez ELA, Genel Müdür Yardımcıları ve Yönetim Kurulu Üyeleri H. Barbaros OLCAY, O. Nuri ERTUĞ, Yönetim Kurulu Üyeleri Yücel DİRİK, Hasan ÖZCAN, A.İhsan ELGİN, Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür Yenal ANSEN hakkında 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 62/1. maddesi hükmünün tatbik edilmesi”

Gerektiği belirtilmiştir.

Bu talep üzerine Devlet eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı H. Hüsamettin ÖZKAN'ın Devlet eski Bakanı Güneş TANER'e hitaben yazdığı 24.11.1998 tarih ve 1121 sayılı cevabi yazısında özet olarak;

“Bakanlığımın görüşüne sunulmaksızın doğrudan Ankara C. Başsavcılığı’na intikal ettirilen raporlarla ilgili Bakanlığınızın yetkisizliği nedeniyle Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı’nca takipsizlik kararı verildiği, bundan sonra Bakanlığımın ilgili kuruluşu Halk Bankası ile ilgili yapılacak değerlendirmeler sonucu yargı mercilerine intikal ettirilmesinde zorunluluk görülen konular olursa bunların Bakanlığımın takdirine sunulması gerektiği”

Belirtilmiştir.

Devlet eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı H.Hüsamettin ÖZKAN’ın Komisyonumuza verdiği 28.04.2004 tarihli savunmasında;

“Devlet Bakanlığı (Hazine Müsteşarlığı) bununla da yetinmemiş, Bakanlığımın gönderdiği 16.11.1998 tarihli yazı ile, 3182 sayılı Bankalar Kanununun 62/1 maddesi uyarınca Banka Yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılmasını talep etmiştir. Daha önce emsali görülmemiş bir şekilde yapılan bu talep, tümüyle hukuka aykırıdır. Bankalar Kanunu’nun anılan maddesi uyarınca aykırı davranan Banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılması, Savcılığa yapılan takibat başvurusundan sonra mümkün olabilmektedir. Ancak burada, kamu bankalarının tabi oldukları kendi mevzuatları nedeni ile özel bankalardan farklı bir durum söz konusudur. 399 sayılı KHK’nin 11/d maddesi uyarınca kamu bankalarının yöneticileri hakkında takibat yapılabilmesi için ilgili Bakanın izni şart koşulduğundan, bu izin olmaksızın savcılığa yapılacak takibat başvurularının ve bu takibat başvurusuna dayanılarak imza yetkisinin kaldırılması talebinde bulunmanın hukuken geçersiz olduğu açıktır.”

Şeklinde ifade etmiştir.

29.01.1990 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 399 sayılı KHK’nin 11/d maddesi “Görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işledikleri iddia olunan suçlardan dolayı teşebbüs genel müdürü ve yönetim kurulu üyeleri hakkında takibat yapılabilmesi için ilgili Bakanın izni alınması şarttır.” hükmü uyarınca takibat yapılabilmesini ilgili Bakan’ın iznine bağlanmıştır.

02 Mayıs 1985 tarih ve 18742 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 3182 sayılı Bankalar Kanunu’nun mülga 62/1. maddesi (Bankalar Yeminli Murakıplarınca yapılan denetimler sonucunda, bu Kanun ve ilgili diğer mevzuata aykırı ve bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek nitelikte işlemleri tespit olunan banka mensuplarının haklarında ayrıca kanuni kovuşturma yapılmakla beraber, Bakanlığın talebi üzerine görevlerine son verilmesi zorunludur. Bu kimseler, Bakanlığın izni olmadıkça hiçbir bankada çalıştırılmazlar.), Banka mensuplarının imza yetkilerini değil görevden alınmalarını içermekte, ayrıca görevden alınmalarını da kanuni kovuşturmanın başlamış olmasını ön şart olarak kabul etmektedir.

Ancak Bankalar Kanunu'nun söz konusu maddesi, Bankacılık sisteminin korunmasına yönelik tedbirlerin zamanında alınmasını ve doğabilecek Banka zararlarının kısa sürede önlenmesini temin etmek için, daha sonra 11.06.1994 tarih ve 538 sayılı KHK ile değiştirilerek Kanun'un "İdari Tedbirler" başlıklı 62/1 maddesi "Bankalar yeminli murakıplarınca yapılan değerlendirmelerde; bu kanun veya ilgili diğer mevzuat hükümlerinin ihlal ettikleri ve bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürdükleri tespit edilen banka mensuplarının, haklarında kanuni kovuşturma istenmesini müteakip Bakanlığın talebi üzerine imza yetkilerinin kaldırılması zorunludur. Bu kimseler Bakanlığın izni olmadıkça yetkili personel olarak hiçbir bankada çalıştırılmazlar." şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Devlet eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı H. Hüsamettin ÖZKAN'ın ilgili Bakan olarak T. Halk Bankası A.Ş.'den sorumlu olduğu dönemde ise 3182 sayılı Kanun'un değiştirilen bu maddesi yürürlüktedir.

Kanun metninden de anlaşılacağı üzere; Banka mensuplarının imza yetkilerinin kaldırılması için gereken koşullar şunlardır:

a) Bankalar Kanunu veya ilgili diğer mevzuat hükümlerinin ihlal edilmesi,

b) Bu ihlallerin bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürdüğüünün Bankalar Yeminli Murakıplarınca tespit edilmesi,

c) Banka mensupları hakkında kanuni kovuşturma istenmesi,

d) Bakanlığın talebi,

Gerekmektedir.

Bu kanunun gerekçesinde; yapılan denetimler sonucunda mevzuata aykırı fiilleri belirlenen ve bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürdükleri tespit edilen banka mensuplarının imza yetkilerinin Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu Bakanlığın talebi üzerine kaldırılması öngörülmüştür.

Kanun'un gerekçesinden de anlaşılacağı üzere (d) bendinde belirtilen Bakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakanlıktır.

Bankalar Yeminli Murakıplarınca düzenlenen 06.07.1998 tarih ve R-4 sayılı ve 06.11.1998 tarih ve R-3 sayılı raporlar üzerine Banka mensuplarının imza yetkisinin kaldırılmasını havi Devlet Eski Bakanı Güneş TANER'in 16.11.1998 tarih ve 77576 sayılı yazısıyla yukarıda belirtilen yasal şartların oluştuğu anlaşılmaktadır.

Bu nedenle yukarıda belirtilen iki rapor ve Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanı Güneş TANER'in talebi üzerine, T. Halk Bankası A.Ş.'nin ilgili olduğu Devlet Bakanı H. Hüsamettin ÖZKAN'ın adı geçen Banka mensuplarının imza yetkilerini kaldırması gerekirdi. Çünkü 3182 sayılı Kanun'un değişik 62/1 maddesi "... imza yetkilerinin kaldırılması zorunludur." hükmü ilgili Bakana takdir hakkı tanımamıştır.

Öte yandan, 3182 sayılı (11.06.1994 tarih ve 538 sayılı KHK ile değişik) Kanun'un "İdari Tedbirler" başlıklı 62/1 maddesi "Bankalar yeminli murakıplarınca yapılan değerlendirmelerde; bu kanun veya ilgili diğer mevzuat hükümlerini ihlal ettikleri ve bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürdükleri tespit edilen banka mensuplarının, haklarında kanuni kovuşturma istenmesini..." hükmünden kovuşturma isteme yetkisinin Bankalar Yeminli Murakıplarına verdiği açıktır. Çünkü, idari tedbir niteliğinde olan bu hüküm uyarınca bankaların emin bir şekilde çalışması ve daha fazla zarara uğratılmaması amaçlanmaktadır.

Oysa, Devlet eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan'ın savunmasında ileri sürdüğü 399 sayılı KHK'nin 11/d maddesi, ilgili Banka mensupları hakkında kovuşturma isteme yetkisini değil haklarında takibat yapılmasını sağlamaktadır.

Neticede, Banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılması yönündeki talebe uyulmaması sonucunda, usulsüz kredilerin kullanılmasına ve bu kredilerle ilgili gerekli tedbirlerin alınmamasına devam edilmesi, Banka'nın takipteki alacaklarının artmasına neden olmuştur.

2- Bankalar Yeminli Murakıpları Raporlarının "Objektiflik ve Tarafsızlıktan Uzak Olduğu" İddiası

T. Halk Bankası A.Ş.'nin 1996 yılı faaliyetleri ile ilgili olarak Bankalar Yeminli Murakıplarınca 1998 yılında tamamlanan YDK'nun 6, 8, 22, 26, 27, 28 ve 39 no'lu temennilerine ilişkin olarak düzenlenen raporların Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na intikali üzerine, Ankara C. Başsavcılığı'nca 399 sayılı KHK'nin 11/d maddesi uyarınca T. Halk Bankası A.Ş. Genel Müdürü ve Yönetim Kurulu Üyeleri haklarında soruşturma yapılabilmesi için ilgili Bakan'ın izni gerektiği gerekçesi ile görevsizlik kararı verilerek soruşturma evrakının 02.10.1998 tarihinden itibaren ilgili Devlet Bakanlığı'na gönderilmesini müteakip, ilgili Devlet Bakanı Hüsamettin Özkan'ın 08.12.1998 tarih ve 1183 sayılı yazısı üzerine, Başbakanlık Makamı'ndan alınan 24.12.1998 tarih ve Teftiş M: 184 sayılı Onayla, Cumhuriyet Başsavcılığı'nca gönderilen söz konusu 5 dosyanın Başbakanlık Başmüfettişleri tarafından değerlendirilmesi ve gerekirse incelenmesi istenmiştir.

Söz konusu onay üzerine; Başbakanlık Başmüfettişleri tarafından düzenlenen 06.07.1999 tarih, 14/99-152/33 sayılı raporda; Bankalar Yeminli Murakıpları tarafından düzenlenen raporların objektif ve tarafsızlığı konusunda "Bütün raporların T. Halk

Bankası A.Ş. kayıt, belge ve bilgilerine dayalı olduğunun müşahede edildiği ve bu raporlar hakkında, Cumhuriyet Savcılıklarınca kovuşturma yapılmasını sağlayacak iznin verilmesi veya verilmemesinin 399 sayılı KHK'nin 11/d maddesine göre T. Halk Bankası A.Ş.'nin bağlı bulunduğu Devlet Bakanı'nun takdirinde olduğu" belirtilmiştir.

Buna rağmen soruşturma izni konusunda bir gelişme olmamış ve bu kez Başbakanlık Makamı'ndan alınan 01.02.2000 tarih ve Teftiş M. 004 sayılı Onayla; 1996 yılı 23, 30, 45 ve 1997 yılı 41 no'lu temennilerle birlikte, daha önceden incelenmiş olan 1996 yılı 6, 8, 22, 26, 27, 28 ve 39 no'lu temennilerin de yeniden incelenmesi ve gerekirse soruşturulması istenmiştir.

Başbakanlık Müfettişleri tarafından düzenlenen 04.07.2000 tarih, 11/2000-03 sayılı raporda; 22, 26, 27 ve 28 no'lu temennilerle ilgili olarak Bankalar Yeminli Murakıplarının raporları ile 06.07.1999 tarih ve 14/99-152/33 sayılı Başbakanlık Teftiş Kurulu raporlarındaki görüşlere aynen katılmıştır.

Neticede, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nca 1996 yılı raporunda soruşturulması temenni edilen ve Bankalar Yeminli Murakıplarınca 1998 yılında tamamlanan raporlar; objektif ve tarafsızlık ilkesine uyulmadığı gerekçe gösterilerek iki kez Başbakanlık Teftiş Kurulu'na incelettirilmiş, bu Kurulca da objektif ve tarafsızlık ilkesine aykırı bir durumun görülmediğinin belirtilmesine rağmen 2 yılı aşkın bir süre bu raporların Yargıya intikal ettirilmesi engellenerek sürüncemede bırakılmıştır.

Devlet eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı H. Hüsamettin ÖZKAN 28.04.2004 tarihli savunmasında, bu raporların gecikmesinin nedeni ile ilgili olarak özetle; Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu Başkanı İlkay KARAKOÇ ile T. Halk Bankası A.Ş. Genel Müdürü Yenal ANSEN'in eskiye dayanan husumeti nedeniyle, İlkay KARAKOÇ'un Yenal ANSEN'i yıpratmak için kendisine bağlı Bankalar Yeminli Murakıplarına baskı uygulayarak T. Halk Bankası A.Ş. yöneticileri hakkında cezai nitelikte raporlar düzenlettirildiğine dair kendisine 14.03.2000 tarihli Bedri EŞSİZ, 10.10.2000 tarihli Aytakin TECE ve Vedat Nezih AKSU imzalı tarihsiz mektupları/bilgi notları gerekçe göstererek bu raporların objektif ve tarafsız olmadığını belirtmiştir.

Söz konusu bilgi notu ve mektupların, kendi danışmanı olan Bedri EŞSİZ ile eski Bankalar Yeminli Murakıbu Vedat N. AKSU ve Merkez Bankası İdare Meclisi Üyesi Aytakin TECE tarafından daha sonraki tarihli olarak düzenlenmesi (İki mektup yaklaşık 2 yıl sonra düzenlenmiştir.) ve bunlardan ikisinin Halk Bankası Genel Müdürü Yenal Ansen'in ısrarlı talepleri üzerine yazılarak Hüsamettin Özkan'a verilmesi, ayrıca o dönemde asker olan Bedri EŞSİZ'in Komisyonumuza verdiği ifadesinden de anlaşılacağı üzere, adı geçenin yazdığı bilgi notu ile ilgili talebin de Devlet eski Bakanı H. Hüsamettin ÖZKAN'dan gelmesi hususları dikkate alındığında, Hüsamettin Özkan'ın bu yöndeki savunmalarının gerçeği yansıtmadığı anlaşılmaktadır.

Kaldı ki, ilgili dilekçelerde adı geçen Murakıplar Mustafa EKİM ile Zafer DEDEMEN'in Komisyonumuza verdiği ifadelerde; raporları hazırlarken İlkay KARAKOÇ'un veya bir başkasının kendilerine baskı yapmadığını, raporları T. Halk Bankası A.Ş. 'deki bilgi ve belgeler doğrultusunda yazdıklarını ifade etmişlerdir.

Öte yandan, Bankalar Yeminli Murakıplarının görev ve yetkileri, 20.12.1994 tarih ve 22147 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4059 sayılı Kanun'un 5/a maddesi "...Bankalar Kanunu ve diğer mevzuat ile Bankalar Yeminli Murakıplarına ve Yardımcılarına verilen görev ve yetkilerin gerektirdiği murakabe ve inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek sonuçlandırmak..." hükmü uyarınca açıkça belirtilmiştir.

Ayrıca Devlet eski Bakanı H.Hüsamettin ÖZKAN savunmasında; Bankalar Yeminli Murakıpların kendi izni olmadan doğrudan raporları Cumhuriyet Savcılığına göndermesini hukuka aykırı ve yetki gaspı olarak nitelendirilmekte ve bu nedenle yazılan raporların objektif ve tarafsız olmadığını gerekçe göstermekte ise de; 399 sayılı KHK'nin 11/d maddesi ".. teşebbüs genel müdürü ve yönetim kurulu üyeleri hakkında takibat yapılabilmesini ilgili Bakan'ın iznine ....." bağlamıştır.

Bankalar Yeminli Murakıpları raporlarının doğrudan C. Başsavcılığına gönderilmesi TCK'nin 235. maddesi doğrultusunda ihbar niteliğinde olup, C. Başsavcılığı da bunu ihbar kabul edip görevsizlik kararı vermiştir. Bu nedenle ilgili Bakan'ın Banka mensupları hakkında soruşturma yapılıp yapılmaması hususundaki yetkisine tecavüz söz konusu değildir. Dolayısıyla bu hususta hukuka aykırı bir işlem bulunmamaktadır.

Bu nedenle Sn. Hüsamettin Özkan'ın ileri sürdüğü objektif ve tarafsızlık iddiasına mesnet teşkil eden raporların doğrudan savcılığa gönderilmesi tezi gerekçe olarak gösterilemez.

Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu Başkanı İlkay KARAKOÇ'un objektif olmayan yanlı ve kasıtlı davranışı ile T. Halk Bankası A.Ş. Genel Müdürü arasında husumet bulunmasının ise daha sonra düzenlenen diğer raporlarda da açıklandığı üzere, T. Halk Bankası A.Ş: Genel Müdürü ve Yönetim Kurulu Üyelerinin cezai sorumluluğunun bulunduğu, devletin iki kurumunun başında bulunan kişilerin aralarındaki husumetin bu raporlardaki gerçekleri çarpıtmasının mümkün bulunmadığı, kaldı ki öncelikle raporlarda belirtilen nedenlerden dolayı ilgili banka mensupları hakkında onlarca soruşturma ve davaların açılması da bu raporların objektif ve tarafsız olduğunun bir göstergesidir.

Yine bu konuda Devlet eski Bakanı Recep ÖNAL Komisyonumuza verdiği savunmasında bu iki kişi arasındaki husumetin Bankalar Yeminli Murakıplarının raporlarına yansımalarının mümkün olmadığını ifade etmiştir.

Diğer taraftan, Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'nca düzenlenen 2001/4 sayılı raporun 63. sayfasında; "... raporlarda bu tür ifadeler rastlanırken sorumlular arasında genellikle aynı isimlerin yer aldığı görülmektedir. Yıllardan beri yazılan raporlardaki ağır suçlamalara rağmen sorumlular hakkında her hangi bir işlem yapılmamış, adı geçen şahıslar Bankanın yeniden yapılandırılması aşamasına kadar görevlerine devam etmişlerdir. Haklarında bu kadar iddia bulunan Banka Yöneticilerinin uzun süre ısrarla görevde tutulması ile tahsil edilemeyen kredi tutarları ve korunup kollanan kredi borçluları arasında doğrusal bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır. ...." şeklinde açıklama yapılmıştır.

Öte yandan, Devlet eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı H. Hüsamettin ÖZKAN'ın C. Başsavcılığınca iade edilen 5 rapora ilişkin olarak Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'ndan inceleme talebi olmadığını savunmasında belirtmiş ise de, Başbakanlık Makamı'na (Teftiş Kurulu Başkanlığı'na) hitaben yazdığı 08.12.1998 gün ve 1183 sayılı yazısında;

"... Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Bakanlığımıza gönderdiği ve yetkisizlik nedeniyle görevsizlik kararı vermiş bulunduğu T. Halk Bankası ile ilgili 5 dosya, yeniden değerlendirilmek üzere Başbakanlık Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'na gönderilmiştir.

Rapor içerikleri zaman zaman basına da yansıyan ve Bakanlığım öncesindeki dönemle ilgili olan söz konusu raporlarda yer alan hususların büyük bir bölümü, diğer kamu bankalarında da yaygınlık ve genellik gösteren usulsüzlük ve yöneticinin takdir hakkının geniş kullanılmasıyla ilgili görüldüğü halde, diğer kamu bankalarına kıyasla T. Halk Bankası üzerine yoğunlukla gidilmesi ve olayların basında da istismar edilmeye çalışılması, üzerinde önemle durulması gereken bir sorun olarak görülmektedir.

Sorunun daha önce Halkbank'ta çalışmış olan Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu Başkanı'nın, Banka Genel Müdürü ile eski dönemden kaynaklanan husumeti ile ilgili görüldüğü ve bu nedenle, T. Halk Bankası A.Ş. ile ilgili değerlendirmelerin objektifliği ve tarafsızlığından kuşku duyulduğu ...."

Belirtilerek gereğini bilgilerine sunması üzerine, Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'nca bu yazı ilgi tutularak 24.12.1998 tarih ve Teftiş M.184 sayılı Başbakan Onayı ile bu raporların yeniden değerlendirilmesi, gerekirse inceleme ve soruşturma yapılması cihetine gidilmiştir.

Bilindiği üzere, Devlet Bakanlıklarının diğer Bakanlıklar gibi kendilerine bağlı ayrı bir Teftiş Kurulları yoktur. İhtiyaç duyulduğunda inceleme ve soruşturma talepleri Başbakanlık Teftiş Kurulu'na intikal ettirilmektedir.

Bu çerçevede Sn. H. Hüsamettin ÖZKAN, söz konusu raporların Başbakanlık Teftiş Kurulu'nca tekrar değerlendirilmesini istemiş ve böylelikle soruşturma izni istenilen Banka yetkilileri hakkında gereğinin yapılmasını bilerek ve isteyerek geciktirmiştir.

3- Devlet Eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı H. Hüsamettin Özkan'ın Sorumluluğu

Raporumuzun V/B-f bölümünde tespit edildiği üzere; 1996 yılı YDK raporunda soruşturulması istenen temennilerle ilgili kredilerden kaynaklanan alacakları, zamanında tahsil ve tasfiyesi için gerekli rasyonel tedbirlerin alınmaması nedeniyle 31.12.2003 tarihi itibarıyla kaydı 89,2 trilyon TL, tahakkuk ettirilecek faiz ve diğer masraflarla birlikte ise 520 trilyon TL'ye ulaşmıştır. (2003 yıl sonu itibarıyla Banka takipteki alacakları faiz hariç 1,1 katrilyon TL, tahakkuk ettirilecek faizli bakiyesi ise 3,9 katrilyon TL'dir.) Banka yöneticilerinin imza yetkilerini kaldırmayarak 1998 yılında C. Savcılığına intikal ettirilen raporlarla ilgili gerekli soruşturma iznini vermeyerek veya geç vererek Sn. H.Hüsamettin ÖZKAN'ın Banka yöneticilerini iş başında tutmak ve kollamak amacına yönelik eylemleri nihai olarak iki olumsuz sonucun ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Bunlardan birincisi, usulsüz verilen krediler nedeniyle Banka yönetiminin iş başında olduğu dönemde takipteki alacakların çok yüksek miktarlara ulaşmasıdır. İkinci ortaya çıkan sonuç ise, yapılan engellemeler sonucunda ortaya çıkan gecikmeler nedeniyle sorumlular hakkında işlem yapılamaması olmuştur. Böylece bir yandan ilgililer sorumluluktan kurtulurken, bir yandan da belirli bir dönemde usulsüz kredilere devam edilmesi imkanı sağlanmıştır.

Netice olarak;

Devlet eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı H. Hüsamettin ÖZKAN, görevde kaldığı sürece temadi eden hareketleriyle;

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu temennileri doğrultusunda düzenlenen Bankalar Yeminli Murakıpları raporlarını tekrar incelettirmek, Cumhuriyet Savcılığına ulaşan dosyalarla ilgili soruşturma izinlerini haklı gerekçelere dayanmaksızın zamanında vermemek ve mükerrer denetimlere sebep olmak suretiyle denetim sürecini sürüncemede bırakarak Kanunla kendisine tanınan takdir yetkisini amacı dışında kullanmıştır.

Ayrıca Banka yöneticilerinin imza yetkilerini de kaldırmayarak Bankalar Kanunu'nda öngörülen hükümlere bilerek ve isteyerek aykırı hareket etmiştir.

B- DEVLET ESKİ BAKANI RECEP ÖNAL HAKKINDAKİ İDDİALARLA İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

Devlet eski Bakanı Recep ÖNAL 57. Hükümette 22.07.1999 – 14.03.2001 tarihleri arasında Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanı olarak görev yapmıştır. Bu dönemde Yüksek Denetleme Kurulu'nun bazı kamu bankalarıyla ilgili olarak düzenlediği yıllık raporlarında yer verilen ve inceleme ve soruşturma talep edilen temennileri, Devlet Eski Bakanı Recep ÖNAL'ın Başbakanlık Makamı'ndan aldığı bir Onayla tekrar gözden geçirilmek üzere YDK'na iade edilmiştir. Temennilerin iade edilmesi ve ayrıca soruşturma işlemleriyle ilgili olarak Hazine Müsteşarlığı'nda ortaya çıkan gecikmeler, inceleme ve soruşturmalara başlanmasını geciktirmiş ve neticede kredi işlemleriyle ilgili çeşitli suçların zamanaşımına uğramasına sebep olacak bir sürecin başlamasına neden olmuştur.

Yüksek Denetleme Kurulu'nun T. Halk Bankası A.Ş. ile ilgili olarak düzenlediği 1997 ve 1998 yılı raporlarında yer verilen inceleme ve soruşturma konularıyla ilgili gelişmeler ve bu konularda Devlet Eski Bakanı Recep ÖNAL'ın sorumluluğu, adı geçeninin savunması ve ilgili yasal mevzuat dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

1- Yüksek Denetleme Kurulu'nun T. Halk Bankası A.Ş.'nin 1997 ve 1998 Yılları Faaliyetleri Hakkında Düzenlediği Raporlarla İlgili Gelişmeler

a) Raporların Hazine Müsteşarlığı'na Gönderilmesi

Yüksek Denetleme Kurulu'nun Halk Bankası A.Ş. ile ilgili olarak düzenlediği 1997 Yılı Raporu'nun temenniler bölümünde 11 ayrı konunun Hazine Müsteşarlığı'na incelenmesi ve soruşturulması talebinde bulunulmuştur. Söz konusu rapor, YDK'nın 27.01.1999 tarihli yazısı ile Başbakanlık Ekonomik ve Mali İşler Başkanlığı'na ve adı geçen Başkanlıkça da gereğinin ifası için Hazine Müsteşarlığı'na gönderilmiş ve 10.02.1999 tarihinde Müsteşarlık kayıtlarına girmiştir.

Rapordaki temennilerin Bankalar Yeminli Murakıplarınca incelenmesi amacıyla 21.07.1999 tarihinde Müsteşarlık Makamı'ndan onay alınmış ve onay aynı tarihli yazı ile Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu Başkanlığı'na intikal ettirilmiştir. Onayın alınmasından bir gün sonra, Recep ÖNAL 22.07.1999 tarihi itibarıyla Hazine Müsteşarlığı'ndan (Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu bu Müsteşarlık bünyesinde faaliyet göstermiştir.) sorumlu Devlet Bakanlığı görevine başlamış ve 14.03.2001 tarihine kadar bu görevde bulunmuştur.

Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu'na intikal ettirilen temennilerin incelenmesine yönelik görevlendirmeler ise 21.03.2000 tarihi itibarıyla yapılmıştır. Görevlendirmelerin yapılmasından hemen sonra, Devlet Eski Bakanı Recep ÖNAL, Yüksek Denetleme Kurulu'nun bazı kamu bankalarıyla ilgili olarak düzenlediği

raporlarda yer alan temennilerin tekrar gözden geçirilmek üzere anılan Kurul'a iadesini öngören bir Başbakanlık Onayı almıştır. 27.03.2000 tarihinde alınan mezkur onay uyarınca Yüksek Denetleme Kurulu'nun 1997 yılı temennileri, yine Devlet Eski Bakanı Recep ÖNAL imzalı 04.08.2000 tarihli bir yazıyla Yüksek Denetleme Kurulu'na iade edilmiştir.

Bu arada temennilerin iadesi yönünde Onay alınması nedeniyle, Bankalar Yeminli Murakıplarınca yürütülen incelemeler 10.04.2000 tarihi itibariyle belirtilen Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu Başkanlığı'na iade edilmiştir. Temennilerin alınan Onay uyarınca Yüksek Denetleme Kurulu'na geri gelmesinden sonra anılan Kurul'un bağlı olduğu Devlet Bakanı Mehmet KEÇECİLER tarafından bu kez temenni konularının Bankalar Yeminli Murakıplarınca incelenmesinin sağlanması için, Başbakanlık Makamından 05.03.2001 tarihli bir onay almıştır. Nitekim, alınan bu onay çerçevesinde 1997 yılı temennilerinin tümü, Bankalar Yeminli Murakıplarınca incelenmek üzere tekrar ilgili birimlere gönderilmiştir.

Yüksek Denetleme Kurulu'nun T. Halk Bankası A.Ş. ile ilgili 1998 Yılı Raporunda ise, 12 ayrı konunun Bankalar Yeminli Murakıplarınca incelenmesi ve soruşturulması talep edilmiş ve söz konusu rapor 19.01.2000 tarihinde Müsteşarlığa ulaşmıştır. Daha önce Müsteşarlığa ulaşmış herhangi bir işlem yapılmayarak bekletilen 1997 yılı temennileri ile 1998 yılı temennilerinin incelenmesi amacıyla 27.01.2000 tarihinde Hazine Müsteşarlığından onay alınmış ve 21.03.2000 tarihi itibariyle de Murakıplar Kurulu'nda görevlendirmeler yapılmıştır. Bundan sonra ise 1997 ve 1998 yılı temennileri birlikte işlem görmeye başlamıştır. 1998 yılı temennileri, 1997 yılı temennileriyle birlikte önce Yüksek Denetleme Kurulu'na iade edilmiş ve daha sonra alınan Onay çerçevesinde tekrar ilgili birimlere gönderilmiştir. Alınan onay çerçevesinde Yüksek Denetleme Kurulu'nca yapılan çalışmaya göre 1998 yılı temennilerinin 1 tanesinin Başbakanlık veya İlgili Bakanlık Teftiş Kurulunca, 11 temenninin ise Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulunca incelenmesi uygun bulunmuştur.

b- Temenni Konularıyla İlgili Olarak Yapılan İnceleme ve Soruşturmaların Sonuçları

05.03.2001 tarihli Başbakanlık onayı üzerine Yüksek Denetleme Kurulu'nun temennilerle ilgili yaptığı çalışma planı, 17.04.2001 tarihli bir yazı ile Hazine Müsteşarlığı'na gönderilmiştir. Bu çalışma planına göre, T. Halk Bankası A.Ş. ile ilgili toplam 22 temenninin Bankalar Yeminli Murakıplarınca, 1 temenninin ise Teftiş Kurullarınca incelenmesi ve soruşturulması istenilmektedir.

Yüksek Denetleme Kurulu'nun temennileriyle ilgili bu gelişmeler yaşanırken, İstanbul Eski Milletvekili Mustafa DÜZ 30.04.2001 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na bazı temenni konularını da kapsayan bir ihbarda bulunmuştur. Bu ihbar, Hazine Kontrolörlerince incelenmiş ve bazı temenni konularıyla ilgili olarak

sorumlular hakkında soruşturma izni talebinde bulunulmuştur. Hazine Kontrolörleri tarafından düzenlenen 28.06.2001 tarihli Rapor uyarınca, ilgili Devlet Bakanı Kemal DERVİŞ (Devlet eski Bakanları H. Hüsamettin Özkan ile Recep Önal'ın yerine atanmıştır.) tarafından aynı tarihli bir Olur verilmiş, ancak Danıştay tarafından söz konusu işlemlerin zamanaşımına uğradığı veya 4616 sayılı Kanun kapsamına girdiği belirlenmiştir.

Yüksek Denetleme Kurulu'nca Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu'na gönderilen temenniler de murakıplarca incelenmiş ve 15 adet rapor düzenlenmiştir. Temenni konularından bir kısmı İstanbul Milletvekili Mustafa DÜZ'ün şikayeti üzerine Hazine Kontrolörlerce incelendiğinden, murakıplarca denetimde mükerrerliğe neden olunmaması amacıyla incelenmemiştir. Yapılan inceleme ve soruşturmalar sonucunda, temenni konularının 14'ünde Türk Ceza Kanunu'nun muhtelif maddeleriyle ilgili aykırılıklar belirlenmesine rağmen bu konuların;

- 6 adedinde sanıkların üstüne atılan eylemlerin işlendiği tarihten itibaren 5 yıldan fazla süre geçtiği için TCK 102. maddesine göre zamanaşımına uğradığına,

- 8 adedinde ise 4616 sayılı Kanun gereğince ertelenmesine,

karar verilmiştir.

2- İnceleme ve Soruşturmalarla İlgili Olayların Değerlendirilmesi

a- Hazine Müsteşarlığı'ndaki Gecikmeler

Yüksek Denetleme Kurulu'nun T. Halk Bankası A.Ş. faaliyetleri ile ilgili 1997 ve 1998 Yılları Raporlarında yer verilen konuların, zamanında incelenip - soruşturulmaması, söz konusu işlemlerin çoğunluğunun zamanaşımına uğramasına veya 4616 sayılı Kanun kapsamına girmesine neden olmuştur. Özellikle 1997 yılı temennileriyle ilgili olarak, Hazine Müsteşarlığı'ndaki işlemlerde ortaya çıkan gecikmeler ve temennilerin iadesi yönünde Onay alınması bu sonuçları doğurmuştur.

Yüksek Denetleme Kurulu'nun T. Halk Bankası A.Ş. ile ilgili Yıllık Raporlarının Hazine Müsteşarlığı'na ulaştığında yapılması gereken işlemler;

- Raporlarda yer verilen temennilerin Bankalar Yeminli Murakıplarınca incelenmesi ve soruşturulması amacıyla Müsteşarlık Makamından onay alınması,

- Bankalar Yeminli Murakıplarınca alınan onay çerçevesinde murakıpların görevlendirilmesi,

- Murakıplarca konuların incelenerek raporlara bağlanması,

Yönünde olması gerekmektedir.

Ancak Yüksek Denetleme Kurulu'nun özellikle 1997 yılı Raporuyla ilgili Hazine Müsteşarlığı'ndaki işlemlerinin yürütülmesinde aşağıda belirtilen önemli gecikmeler ortaya çıkmıştır.

- 1997 Yılı Raporu Hazine Müsteşarlığı'na 10.02.1999 tarihinde gelmiş, inceleme onayı 21.07.1999 tarihinde alınmıştır. (5 ayı aşan bir gecikme vardır.)

- İnceleme onayı ve temenniler 21.07.1999 tarihinde Murakıplar Kurulu Başkanlığı'na intikal ettirilmiş, temennilerin incelenmesi amacıyla görevlendirmeler 21.03.2000 tarihinde yapılmıştır. (8 aylık bir gecikme vardır.)

- Devlet Eski Bakanı Recep ÖNAL'ın Başbakanlık Makamı'ndan aldığı 27.03.2000 tarihli onay, yine Recep Önal imzalı bir yazıyla 04.08.2000 tarihinde Yüksek Denetleme Kurulu'na gönderilebilmiştir. (Anılan onayın, sadece gönderilme işleminde 4 ayı aşan bir gecikme vardır.)

Hazine Müsteşarlığı'ndaki söz konusu gecikmeler ve iade onayı alınmasının diğer kurumlarda ortaya çıkarttığı ek zaman kayıpları, kredi işlemleriyle ilgili olarak sorumlular hakkında işlem yapılamamasına neden olmuştur.

Örneğin; Yüksek Denetleme Kurulu'nun 1997/35 no'lu temennisi, Hazine Müsteşarlığı'na 10.02.1999 tarihinde gelmiş olmasına rağmen, açıklanan gecikmeler ve alınan onaylar uyarınca 17.04.2001 tarihinde tekrar Hazine Müsteşarlığı'na gönderilebilmiş ve 24.12.2001 tarihinde Bankalar Yeminli Murakıplarınca rapora bağlanmıştır. Ancak işlemin 4616 sayılı Kanun kapsamına girmesi nedeniyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmiştir.

Yine 1997/42 no'lu temenni, 1999 yılının başlarında Hazine Müsteşarlığı'na gelmiş olmasına rağmen, soruşturması ancak 01.02.2002 tarihi itibariyle bitirilebilmiş ve rapora bağlanmıştır. Ancak bu temenni konusunun da, kredilendirme işlemleri üzerinden 5 yıldan fazla süre geçmesi nedeniyle zamanaşımına uğradığı belirlenmiştir.

Devlet Eski Bakanı Recep Önal savunmasında konuyla ilgili olarak; Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanlığı görevine 22.07.1999 tarihinde başladığını, inceleme onayı alınmasındaki gecikmenin kendisinin görev döneminden öncesine ait olduğunu, inceleme onayı alınmasından sonra görevlendirmelerdeki 8 aylık gecikmenin o tarihteki Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu Başkanlığı yetkililerince; alınan iade onayının ilgili yerlere gönderilmesindeki 4 aylık gecikmenin ise KİT Genel Müdürlüğü yetkililerince açıklanması gerektiğini belirtmiştir.

Devlet Eski Bakanı Recep Önal'ın Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanlığı görevi 22.07.1999 tarihi itibariyle başladığından, Müsteşarlık Makamı'ndan onay alınmasındaki gecikmeden dolayı sorumluluğu bulunmamaktadır. Ancak

temennilerin Murakıplar Kurulunda görevlendirme yapılıncaya kadar 8 ay bekletilmesi ve iade onayının 4 ay gecikmeyle gönderilmesi, kendisinin görev döneminde gerçekleşmiştir. Zamanaşımına neden olan söz konusu gecikmeler nedeniyle, bunların ilgili Genel Müdürlük ve Kurul Başkanlığı yetkililerince açıklanması gerektiği veya araştırma komisyonunda ifade edildiği üzere “Bakanın önüne ne zaman gelirse o zaman imzalar” yönündeki açıklamalar tatmin edici olmaktan uzaktır.

Zira Bakan, Bakanlık Kuruluşunun en üst Amiridir ve emri altındakilerin işlemlerinden de sorumludur. Bu husus Anayasamızın görev ve siyasi sorumluluk başlıklı 112/2. maddesinde “Her Bakan Başbakana karşı sorumlu olup, ayrıca kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden de sorumludur.” şeklinde belirtilmiştir.

Keza 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun’un, Bakanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları başlıklı 21/3. maddesinde “Her Bakan, ayrıca emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden de sorumlu olup ....” hükmü yer almaktadır.

Bu itibarla Devlet eski Bakanı Recep Önal’ın, Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu Başkanlığı’ndaki ve KİT Genel Müdürlüğü’ndeki gecikmeler nedeniyle sorumluluğu bulunmaktadır. Öte yandan Sn. Recep Önal, 17 yıl görev yapmış eski bir Bankalar Yeminli Murakıbidir. Bu husus da dikkate alındığında, soruşturma konularının eski bir Murakıp olan Bakan’dan habersiz olarak Murakıplar Kurulu Başkanlığı’nda 8 ay bekletilemeyeceği izahtan varestedir.

b-Temennilerinin İade Edilmesi

Devlet eski Bakanı Recep Önal tarafından Başbakanlık Makamı’ndan alınan 27.03.2000 tarihli onayda; Yüksek Denetleme Kurulu’nun KİT statüsündeki Bankalarla ilgili düzenlediği raporlardaki bazı hususların Bankalar Yeminli Murakıplarınca soruşturulmasının istendiğinin belirtildiği, ancak Murakıpların asıl görevinin bankaların mali bünyelerinin sağlamlığının incelenmesi olduğu, soruşturulması istenen Yüksek Denetleme Kurulu temennilerinin bir kısmının bankacılıkla hiçbir ilgisi olmayan konularda da olabildiği, bu konuları denetçilerin de inceleyebilecekleri, yapılan işlemlerin zaman ve emek israfına neden olduğu, esasen Murakıpların sayılarının da yetersiz olduğu belirtilmektedir.

Onayın son kısmında ise “ ... bundan sonra Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunca Bankalar Yeminli Murakıplarına intikal ettirilecek olan konuların, T.C.K kapsamındaki işlerle değil, Bankalar Kanunu ve diğer kanunların bankalara ilişkin hükümleri ile ilgili olması ve tespit edilen kanuna aykırı işlemlerin kesin ve somut bilgi ve belgelere dayanması, bu kapsamda Bakanlığımıza intikal ettirilen T. Halk Bankası 1997 ve 1998, T.Emlak Bankası 1998 ve T.C.Ziraat Bankası 1998 yılı Yüksek Denetleme Kurulu

temennilerinin bu açıdan tekrar gözden geçirilmek üzere iadesi hususunu onaylarına arz ederim.” denilmiştir.

Onayla ilgili olarak öncelikle belirtilmesi gereken husus, Yüksek Denetleme Kurulu'nun bir kısım temennilerinin bankacılıkla hiçbir ilgisi olmayan konularda olduğunun belirtilmesidir. Devlet eski Bakanı Recep Önal, savunmasında da bu konu üzerinde durmuş, söz konusu temennilerin Bankalar Kanunu'na aykırılıklarla ilgili değil idari işler ve disiplin suçlamalarıyla ilgili olduğunu belirtmiştir. Ancak Yüksek Denetleme Kurulu'nun T. Halk Bankası A.Ş. ile ilgili olarak iade edilen toplam 23 temenninin, 22 tanesi kredi işlemleriyle ilgilidir. Sadece 1 temenni, idari işler kapsamında sayılabilecek gayrimenkul satışı konusundadır. Öte yandan temennilerde belirtilen kredi işlemlerinin inceleme ve soruşturulması yapılmadan, hangi kanun maddelerinin ihlal edildiğinin tespiti de mümkün bulunmamaktadır.

Devlet Eski Bakanı Recep Önal, Araştırma Komisyonundaki ifadesinde; “Bankaların söz konusu kredi işlemlerini incelemesinin Bankalar Yeminli Murakıplarının görevleri arasında bulunduğunu, iade edilen temenniler banka sırrına giren hususlarda ise, idarede bir yanlışlık yapılmış olduğunu” belirtmiştir. Bu itibarla, savunmada ileri sürülen ifadelerin aksine, kredi işlemleriyle ilgili temennilerin iadesi geçerli neden ve gerekçelere dayanmamaktadır.

Öte yandan, onayın son kısmı “bundan sonra” ifadesi ile başlamasına rağmen, Hazine Müsteşarlığı'na geçmiş dönemlerde gelen Yüksek Denetleme Kurulu'nun temennilerinin iadesini de öngörmüştür. Böylece T. Halk Bankası A.Ş.'nin 1997 ve 1998 yılı temennilerinin incelenmesi amacıyla Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu'nca 21.03.2000 tarihinde yapılan görevlendirmeler, Devlet Eski Bakanı Recep Önal'ın aldığı 27.03.2000 tarihli onay uyarınca bir sonuca ulaşamamış ve Bankalar Yeminli Murakıpları söz konusu incelemeleri 10.04.2000 tarihi itibarıyla BYMK Başkanlığı'na iade etmişlerdir. Savunmada, söz konusu onayın kamu bankalarının denetiminde verimlilik ve sürat sağlamak amacına yönelik olduğu belirtilse de, uygulama tam aksi yönde gerçekleşerek inceleme ve soruşturmalar gecikmiş ve temenni konularıyla ilgili çeşitli işlemler zamanaşımına uğramıştır.

Savunmada ileri sürülen bir husus da, temennilerin iadesi için alınan Onayın bir Başbakan talimatı niteliği kazandığı, uyulması zorunlu bir yazılı emir haline geldiği, eğer olayda bir sorumluluk varsa sorumluluk tevcihinin doğru ve hukuka uygun olarak yapılmasının gerektiğini belirtmesidir. Böylece konunun, Başbakanlığın yazılı emri denilerek sorumluluktan imtina edilmek istenildiği anlaşılmaktadır. Ancak yapılan idari düzenleme Başbakanlığın münferiden yaptığı bir düzenleme değildir. Konuyu, ilgili Devlet Bakanlığı düzenlemiş ve bu konuda onay almıştır. Başka bir ifadeyle, Başbakanlık Makamı'nın ilgili Devlet Bakanlığına doğrudan bir talimatı bulunmamaktadır. Bakanlıkça hazırlanmış bir düzenlemenin, alınan onay ile birlikte Başbakanın uyulması zorunlu bir “yazılı emri” olarak nitelendirilmesi ve böylece sorumluluktan kaçınılması

istenmesi hakkaniyet kurallarıyla bağdaşmamaktadır. Zira, söz konusu idari işlem Devlet Bakanlığındaki ilgili birimlerce düzenlenmiş ve kademe kademe her düzeyden geçerek önce Bakanlık onayı alınmış ve müteakiben Başbakanlık Makamı'nın onayına sunulmuştur. Bu çerçevede, Devlet Bakanlığının hazırladığı idari düzenleme olmasaydı, böyle bir onayın da olmayacağı açıktır.

Ayrıca olayda, müşterek sorumluluk bulunmakla birlikte, (9/3) Esas Numaralı Meclis Soruşturma Komisyonu, konuyla ilgili önergede adı geçen Bakanlar hakkında soruşturma yapmak üzere kurulmuş olup, yetkileri bu kişiler ve önergede belirtilen konularla sınırlıdır. Bu itibarla Komisyonun, sorumluluğunun tevcihinde hukuka aykırı bir uygulaması söz konusu değildir.

Özetlenecek olursa;

Devlet Eski Bakanı Recep Önal'ın aldığı onay ile, Yüksek Denetleme Kurulu'nun T. Halk Bankası A.Ş.'nin kredi işlemleriyle ilgili 1997-1998 yıllarına ait temennileri gerekli soruşturmalar yapılmadan iade edilmiştir. Bankalarla ilgili söz konusu kredi işlemlerini incelemek Bankalar Yeminli Murakıplarının görevleri arasında bulunduğundan, yapılan iade işlemi yerinde değildir ve geçmiş yıllardaki uygulamalara da aykırıdır. Alınan onay, Halk Bankasıyla ilgili inceleme ve soruşturmaların yapılmasını önlemiştir. Bu soruşturmalar ancak Yüksek Denetleme Kurulu'nun ilgili olduğu Devlet Bakanlığının Başbakanlık Makamı'ndan aldığı bir onaydan sonra yapılabilmış, fakat temenni konusu işlemlerin çoğunluğunun 4616 sayılı Kanun kapsamına girdiği ve zamanaşımına uğradığı belirlenmiştir.

c-Onayın Hukuki Durumu

Yüksek Denetleme Kurulunun bazı kamu bankalarıyla ilgili temennileri Devlet Eski Bakanı Recep Önal tarafından Başbakanlık Makamı'ndan alınan bir onay ile tekrar gözden geçirilmek üzere Kurula iade edilmiştir. Devlet Eski Bakanı Recep Önal, 27.04.2004 tarihli savunmasında; YDK'nun soruşturma yetkisinin bulunduğunu ve söz konusu yazılı idari düzenlemenin yasalara aykırı bir yönünün bulunmadığını belirtmiştir.

Oysa Yüksek Denetleme Kurulu'nun kuruluşuyla ilgili 72 sayılı KHK'nin konuyla ilgili 30/4. maddesinde "Denetleme Kurulu raporlarında inceleme, teftiş veya tahkiki istenen durumlar Başbakanlıkça yetkili mercilere intikal ettirilir. Denetleme Kurulunca özellikle bakanlıklarca incelenmesi, teftişi veya tahkiki istenen konular bakanlıklarca sonuçlandırılır ...." hükmüne yer verilmiştir. Söz konusu düzenleme, Yüksek Denetleme Kurulu'nun talep ettiği konuları incelemek ve soruşturmakla Bakanlıkları yükümlü tutmuştur.

Bu itibarla anılan Kararnamede değişiklik yapmadan temennilerin iadesi mümkün görülmemektedir. Bu nedenle alınan onay çerçevesinde Yüksek Denetleme

Kurulu'nun temennilerinin Kurula iade edilmiş olması, 72 sayılı KHK'ye aykırı bir işlem olarak görülmüştür.

d- Meclis Soruşturması açılması için verilen önerenin "usul" yönünden hukuka aykırı olduğu hususu.

Devlet eski Bakanı Recep Önal'ın Savunmasında, söz konusu önerenin TBMM İçtüzüğü'nün 107 inci maddesinde öngörülen koşulları taşımadığı, önerenin usul yönünden hukuka aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ancak soruşturma önergesinde Devlet eski Bakanı Recep Önal hakkında belirtilen konu, Hazine Müsteşarlığı, Bankalar Yeminli Murakıpları ve KİT Genel Müdürlüğü ile ilgilidir ve dolayısıyla Hazineden sorumlu Devlet Bakanlığı'nın görev alanına girmektedir. Önergede cezaî sorumluluğu gerektiren eylem ve işlemlerle ilgili yasa maddesi de belirtilmiştir.

Ayrıca anılan fiillerin adı geçen Bakan'ın görev dönemi içerisinde işlenmiş olduğu dikkate alındığında, söz konusu önerenin TBMM İç Tüzüğü'nün öngörülen maddesine aykırılık taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır.

e) İncelemenin geciktiği ileri sürülen YDK temennilerinin çoğunun daha sonra Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu tarafından değil, Hazine Kontrolörleri ve Başbakanlık Müfettişleri tarafından incelenip sonuçlandırıldığı hususu.

Devlet eski Bakanı Recep Önal'ın savunmasında ileri sürülen bu iddia da yerinde değildir. Zira Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun T. Halk Bankası A.Ş. ile ilgili 1997 ve 1998 yılı temennilerinin tekrar ilgili birimlere gönderilmesinden sonra Yeminli Murakıplarca 15 adet rapor düzenlenmiştir. Raporların dışındaki temenni konuları ise, İstanbul Milletvekili Mustafa Düz'ün ihbarı üzerine daha önceden Hazine Kontrolörlerince incelenerek rapora bağlanmış olması nedeniyle, denetimde mükerrerliğe sebebiyet vermemek amacıyla murakıplarca tekrar inceleme konusu yapılmamıştır. Bu dönemde Başbakanlık Müfettişlerince ise sadece 1 rapor düzenlenmiştir.

3-Devlet Eski Bakanı Recep Önal'ın Sorumluluğu

Yüksek Denetleme Kurulu'nun T. Halk Bankası A.Ş. ile ilgili olan 1997 – 1998 Yılı raporlarında yer alan temenni konularıyla ilgili işlemlerin büyük kısmı zamanaşımına uğramış veya 4616 sayılı Kanun kapsamına girmiştir. Bunun en önemli nedeni inceleme ve soruşturmalarla ilgili olarak yapılan işlemlerde Devlet eski Bakanı Recep Önal'ın sorumlu olduğu Hazine Müsteşarlığında ortaya çıkan gecikmeler ve temenni konularının iadesi yönünde Recep Önal tarafından alınan Onaydır.

Örneğin 1999 yılı başında Hazineye gelen 1997 yılı temennileriyle ilgili işlemler rutin olarak gerçekleştirilerek Bankalar Yeminli Murakıpları görevlendirilse ve iade onayı alınmamış olsa kredi işlemleriyle ilgili soruşturmaların aynı yıl veya muhtemelen 2000 yılı içerisinde tamamlanması mümkün olabilecekti. Bu itibarla Hazine Müsteşarlığı'ndaki gecikmeler ve alınan Onay ile kredi işlemleriyle ilgili çeşitli işlemlerin zamanaşımına uğratılması arasında bir illiyet bağının bulunduğu kanaatine varılmıştır.

Öte yandan bu konularda Devlet eski Bakanı Recep Önal'ın bilgisinin olmaması veya olayların bilgisi dışında gerçekleşmesi de mümkün görülmemektedir. 17 yıl Bankalar Yeminli Murakıpları olarak görev yapan Devlet Bakanı'nın kredi işlemleriyle ilgili temennilerin Bankalar Yeminli Murakıplarınca incelenmesi gerektiğini bilmeyeceği düşünülemez. Nitekim Araştırma Komisyonunda da kredilerin Bankalar Yeminli Murakıplarınca inceleneyeceği yönünde beyanda bulunmuştur.

Ayrıca soruşturma konularının eski bir Murakıp olan Bakana bilgi verilmeden Murakıplar Kurulu Başkanlığı'nda 8 ay bekletilemeyeceği öngörülmektedir. Keza, KİT Genel Müdürlüğü'ndeki gecikmelerle ilgili olarak Hazine Müsteşarlığı nezdinde yapılan incelemeler sonucu düzenlenen raporda, o dönemdeki Daire Başkanı'nın " ... Konu ile ilgili işlemlerde yetkili merciin yürürlükteki mevzuat gereğince ilgili devlet Bakanlığı makamı olması nedeniyle söz konusu makamın talimatı ve/ veya bilgisi olmaksızın herhangi bir işlem yapılması mümkün değildir" dediği belirtilmiştir.

Temennilerin inceleme ve soruşturma sürelerinin uzatılması, 4616 sayılı Kanun ve TCK'nin zamanaşımını düzenleyen 102. maddesi nedeniyle sorumlular hakkında işlem yapılmasını önlemiştir. Böylece bir yandan ilgililer sorumluluktan kurtulurken bir yandan da usulsüz kredilerin devam etmesi sağlanmış ve Bankanın takipteki alacaklarının artmasına neden olunmuştur.

Raporumuzun V/C-c bölümünde tespit edildiği üzere; 1997 ve 1998 yılı YDK raporunda soruşturulması istenen temennilerle ilgili kredilerden kaynaklanan alacakları, zamanında tahsil ve tasfiyesi için gerekli rasyonel tedbirlerin alınmaması nedeniyle 31.12.2003 tarihi itibarıyla kaydı 134,5 trilyon TL, tahakkuk ettirilecek faiz ve diğer masraflarla birlikte ise 845,3 trilyon TL'ye ulaşmıştır. (2003 yıl sonu itibarıyla Banka takipteki alacakları faiz hariç 1,1 katrilyon TL, tahakkuk ettirilecek faizli bakiyesi ise 3,9 katrilyon TL'dir.).

Bu itibarla; Devlet eski Bakanı Recep Önal'ın Hazine Müsteşarlığı'ndaki gecikmelerden sorumluluğunun bulunduğu, Başbakanlık Makamı'ndan aldığı Onay ile soruşturma konularının incelenmesini geciktirdiği ve söz konusu işlemlerin zamanaşımına uğramasına neden olduğu, böylece usulsüz kredilerin devam etmesinin sağlandığı, bütün bu eylem ve işlemlerin bilinçli olarak yapıldığı, kanaat ve sonucuna ulaşılmıştır."

VI. SONUÇ VE KARAR

Komisyon, (9/3) esas numaralı önergede belirtilen konularla ilgili çalışmalarını tamamlamış ve üyelerin değerlendirmelerini almak üzere 13.5.2004 tarihinde toplanarak oylama yapılmıştır.

Komisyon yaptığı çalışmalar sonucunda aynen;

“Değerlendirme bölümünde ifade edilen gerekçelerle Devlet eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı H. Hüsamettin ÖZKAN ile Devlet eski Bakanı Recep ÖNAL’ın Bakanlıkları sırasında;

T. Halk Bankası A.Ş. yöneticilerini korumak ve sorumluların yargılanmalarını önlemek kastıyla, bilerek ve isteyerek; ilgili kuruluşların raporlarının gereğinin yapılmasını geciktirerek, gerekli tedbirleri zamanında almayarak, takdir hakkını amacı dışında kullanıp, kanuni yetkisini aşarak ve yasaya aykırı uygulamalarda bulunarak Türkiye Halk Bankası A.Ş. ’nin zarara uğramasına sebep oldukları,

Anlaşılmış olup;

Adı geçenlerin bu fiil ve davranışlarıyla Türk Ceza Kanunu’nun 240. maddesini (Görevi Kötüye Kullanma) ihlal ettikleri,

Kanaat ve sonucuna varılarak;

Devlet eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı H. Hüsamettin ÖZKAN ile Devlet eski Bakanı Recep ÖNAL’ın Yüce Divan’a sevk edilmelerine oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Karar Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu’nun tasvip ve takdirlerine sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla arz olunur.”

Biçiminde sonuç kararını TBMM Genel Kurulu’na sunduğu ve oylamaya katılan Soruşturma Komisyonu Üyesi ve Ardahan Milletvekili Ensar Öğüt’ün Hasan Hüsamettin Özkan ile Recep Önal’ın Yüce Divan’a sevklerine gerek olmadığı yönündeki karşı oy gerekçesini yazdığı görülmüştür.

IV- YARGILAMANIN AŞAMALARI

A- Sanıkların Sorguları

1- Sanık Hasan Hüsamettin Özkan'ın Sorgusu

Yüce Divan'ın 22.3.2005 günlü oturumunda yapılan sorgulamada, sanık Hasan Hüsamettin Özkan'ın özetle;

T. Halk Bankası'nın, Bakanlığına "bağlı" kuruluş olmayıp, "ilgili" kuruluş olması nedeniyle Banka'nın tüm işlemleri yetkili kişi ve organlarınca sonuçlandırıldığından krediler dahil hiçbir işlemin, ilgili Bakanın "imza" veya "onay"ına gelmediğini, "iki kez" incelettiği iddia edilen raporlara konu kredilerin tamamının, kendisinden önceki dönemde açılmış krediler olup, görev süresinde ilave kredi kullandırılmasının da söz konusu olmadığını, dönemin T. Halk Bankası Genel Müdürü ile Yönetim Kurulu Üyelerinin de kendisinden önceki iktidarlar tarafından göreve getirilip, dört hükümet döneminde de çalışmalarını sürdürdüklerini, soruşturma konusu ile Komisyon raporunun gerçeği yansıtmadığını, hakkındaki iddiaların 1998 yılında düzenlenen beş rapora ilişkin olup, savcılıklara hukuka aykırı biçimde gönderilmelerinden dolayı görevsizlik kararlarının verilmesiyle Bakanlığına iade edildiklerinde bunlardan bilgi sahibi olduğunu, bu raporlarda Banka ile suçlanan yöneticilerin savunmalarının alınmadığını, Banka'nın emsal bankalardan farklı işlemlere tabi tutulduğunu, dönemin BYMK Başkanı İlkey Karakoç'un raporlarda adı geçen bir kısım banka personeli ile kişisel çekişmelerinin olduğunu, tam olarak oluşmamış raporların kasten basına sızdırıldığını tespit etmesi üzerine suç kastı bulunmaksızın bu raporlarla ilgili çeşitli yazışmaları yaptığını, bu yazışmaların hiç birinde rapor konularının Başbakanlık müfettişlerine yeniden incelettilmesi gibi bir isteminin olmadığını, anılan incelemelerin kendisinin bilgisi dışında Başbakan onayı ile gerçekleştirildiğini, ayrıca Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'na kendisine yazılan 16.11.1998 günlü yazı ile istenen işlemin yapılmaması iddiasının da doğru olmadığını, zira bu yazı ile Banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılmasının istenmeyip, aslında Banka Genel Müdürü ile iki yardımcısının görevden alınması istemini içerdiğini, zaten imza yetkilerinin kaldırılması hususundaki yetkinin Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı'na ait olduğunu, ayrıca bu önlemin uygulanabilmesi için ilgililer hakkında kanuni kovuşturma yapılması isteminin gerektiğini, denetim raporları da bilgisi dışında savcılıklara gönderilmesi nedeniyle yöntemine uygun kovuşturma istenme koşulu da gerçekleşmediğinden, yani hem yasal koşullar oluşmadığı, hem de kendisine ait olmayan bir yetkiyi kullanmasının söz konusu olmayacağından anılan yazı ile istenen hususun yerine getirilmediğini, hakkında "İvedi Durum Raporu" bulunmayan ve yıllık bilançoları kârla kapatılmış bir bankanın genel müdürünü de görevden almamasının haklı olduğunu, görev süresince yaptığı tüm işlemlerde kamu yararı ve hukukun üstünlüğünü gözettiğini, bütün girişimlerinin yasanın kendisine tanıdığı takdir yetkisinin doğal bir sonucu olduğunu, bu yetkisini amacı dışında kullanmadığını savunduğu görülmüştür.

Sanığın sorgusunda ileri sürdüğü hususların, Soruşturma Komisyonu'na verdiği 28.4.2004 ve 10.5.2004 günlü yazılı savunmaları ile çelişmediği, aynı doğrultuda olduğu anlaşılmıştır.

2- Sanık Recep Önal'ın Sorgusu

Yüce Divan'ın 22.3.2005 günlü oturumunda yapılan sorgulamada, sanık Recep Önal'ın özetle;

Meclis soruşturma önergesinin ve Komisyon raporunun yetersiz, yanlış değerlendirme ve kanaatlere dayanılarak düzenlendiğini, taraflı ve maksatlı olduğunu, gerçeklere de uygun olmadığını, Komisyon çalışmalarının da usulsüz ve hukuka aykırı olduğunu, davaya esas olmak üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca iddianame hazırlanması yerine siyasi bir belge olan TBMM Soruşturma Komisyonu raporunun esas alınmasının ceza yargılamasının ilkelerine aykırılık oluşturduğunu, keza önergenin görevi ihmal suçu ile ilişkilendirilmesine karşın raporun görevi kötüye kullanmak suçundan dolayı cezalandırılma istemiş olmasının da hukuka aykırı bulunduğunu, görevi süresince T. Halk Bankası ile ilgili olarak Hazine Müsteşarlığı'na gelen tüm BYDK ve BYMK raporlarının Başbakanlık makamına sunulduğunu, bu kapsamda ilgili kuruluşların raporlarının gereğinin yerine getirilmesini asla geciktirmediği gibi gerekli olup da zamanında almadığı hiçbir tedbirin de bulunmadığını, yine Banka yöneticileri hakkında denetim kurumları veya yetkili başka kuruluşlarca kendisine sunulmuş olup da onay vermediği hiç bir teklif bulunmadığını, takdir hakkını asla amacı dışında kullanmayıp, kanuni yetkisi aşarak yaptığı hiçbir işlem veya yasaya aykırı uygulamasının da bulunmadığını, Banka yöneticilerinin korunması ve sorumlularının yargılanmalarının engellenmesi gibi bir amaca sahip olmayıp, suç kastıyla hiç bir işlem yapmadığını, Banka'nın zarara uğramasına yol açabilecek bir davranışının da olmadığını, Hazine Müsteşarlığı'nın ilgilendirildiği Bakan olarak kendisinin Banka ile ilgili bir görevinin bulunmadığını, Banka'nın denetiminin Hazine Müsteşarlığı'nca yapıldığını, bu kapsamda BYDK raporlarıyla ilgili işlerin de kendisi dışında idarenin rutin çalışma usulleri çerçevesinde Hazine Müsteşarı'nca yerine getirildiğini, Banka ile ilgilendirildiği 73 günlük dönemin dışındaki işlemlerden de sorumlu tutulamayacağını, bu dönemde ise takdir yetkisini tümüyle objektif esaslar çerçevesinde haksızlığa yol açmadan ve mevzuata uygun biçimde kullandığını, iddia konusu 27.3.2000 günlü onayın bankacılık alanındaki denetimlerin yoğunlaştırılması amacıyla Hazine Müsteşarlığı'nca yapılan değerlendirmeler sırasında BYMK'nin eleman sayısının az olması, buna karşın BYDK gibi başka denetim kuruluşlarınca da BYMK'nin görev alanına girmeyen konuların da incelenmek üzere buraya gönderilmesi nedeniyle meydana gelen zorunluluktan kaynaklandığını, içeriğinin genel ahlaka ve yasalara aykırılık taşımadığını, konusunun da suç oluşturacak bir idari işlem niteliğinde olmadığını, Başbakan onayı olması nedeniyle gereğinin yerine getirilmesinin zorunluluk taşıdığını, geçmişte de benzer Başbakan onaylarının bulunduğunu, bu nedenlerle iddiaların somut kanıt ve gerekçeleri ortaya

konulmadığı gibi yüklenen suçunun unsurlarının da oluşmadığını savunduğu görülmüştür.

Sanığın sorgusunda ileri sürdüğü hususların, Soruşturma Komisyonu'na verdiği 27.4.2004 ve 7.5.2004 günlü yazılı savunmaları ile çelişmediği, aynı doğrultuda olduğu anlaşılmıştır.

B- Kanıtlar

1- Yazılı Kanıtlar

a- Sanık Hasan Hüsamettin Özkan'a Yüklenen Suçlamalar ile İlgili Yazılı Kanıtlar

1- T. Halk Bankası A.Ş.' nin 43/47 sayılı yönetim kurulu kararı.

2- Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın 31.10.1996 günlü raporu, bu rapora ilişkin olur ve yazılar.

3- Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın 23.10.1997 günlü inceleme raporu, bu rapora ilişkin olur ve yazılar.

4- Bankalar yeminli murakıplarının düzenledikleri;

aa- 5.2.1998 günlü, R-5, R-5 sayılı,

bb- 23.1.1998 günlü, R-4, R-4 sayılı,

cc- 23.1.1998 günlü, R-3, R-3 sayılı,

dd- 15.1.1998 günlü, R-1, R-1 sayılı

raporlar, bu raporlar üzerine yazılan yazılar ve ekleri

BYMK murakıpları tarafından hazırlanan 23.1.1998 gün ve R-3, R-3 sayılı Genel Değerlendirme Raporunun 398 sayılı üst yazısı.

Banka Yönetim Kurulu'nun 29.12.1998 gün ve 44/51 sayılı kararı.

5- Banka'nın faaliyetleri ile ilgili BYDK raporları, Banka'nın raporlara verdiği cevaplar.

6- BYDK'nin 1996 yılı raporunda incelenmesi ve soruşturulması istenen temennilerle ilgili olarak BYMK'nin düzenlendiği raporlara ilişkin suç duyuruları ile takibat başvuruları, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın görevsizlik kararları.

7- Banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılması ile ilgili yazı, ekleri ile cevap yazıları.

8- Sanığın, Cumhuriyet savcılığında intikal eden murakıp raporlarının yeniden değerlendirilmesi için Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanlığı'na, Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'na ve Başbakanlık makamına yazdığı yazılar ve ekleri.

9- Başbakanlık makamının 24.12.1998 günlü onayı ile bu onay üzerine Başbakanlık müfettişleri tarafından düzenlenen 6.7.1999 günlü rapor ile ekleri.

10- BYDK Üyeler Kurulu'nun kararları, bu kararların Başbakanlığa gönderilmesine ilişkin Devlet Bakanlığı'nın (Mehmet Keçeciler) 26.11.1999 günlü yazıları ile ekleri.

11- Başbakanlık makamının 1.2.2000 günlü onayı.

12- Başbakanlık Teftiş Kurulu müfettişlerinin 4.7.2000 günlü raporu.

13- Bu rapora istinaden alınan Başbakanlık makamının 19.10.2000 günlü onayı ve ekleri.

14- Sanığın Banka yöneticileri hakkında takibat izni verdiğine ilişkin 20.10.2000 günlü yazısı ve ekleri.

15- Sanık ve Banka yöneticileri ile yakınlarının mal varlıklarını gösterir listeler, mal bildirimleri.

16- Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'nun 17.9.2001 günlü, 2001/4 sayılı raporu ve ekleri.

17- Banka görevlileri hakkındaki adli işlemlere ilişkin dosyalarla ilgili belgeler.

18- Banka'nın faaliyetleri ile ilgili KİT Komisyonu'nun yazıları ve ekleri.

19- Sanığa ait görevlendirme yazıları.

20- Başbakanlık makamının 24.12.1998 günlü oluru ile ilgili Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın ve Hazine Müsteşarlığı'nın cevabi yazıları.

21- BDDK'nin Banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılmasına ilişkin 13.6.2001 günlü kararı ve ekleri.

22- Bankalar yeminli murakıbbı Bedri Eşsiz'in ABD'ne hangi tarihte geçici görev ile gittiği ve döndüğünü belirten BDDK Başkanlığı'nın yazısı.

23- Banka yöneticileri hakkında usulsüz kredi verdiklerinden dolayı açılan Ankara 10. Asliye Ceza Mahkemesi'nin E.2003/94, 11. Asliye Ceza Mahkemesi'nin E.2004/103 ve 20. Asliye Ceza Mahkemesi'nin E.2003/1143 sayılı dava dosyalarında yargılamaların sürdüğüne ilişkin yazı cevapları.

24- 1997 yılı KİT Komisyonu kararına ilişkin TBMM'nin cevabi yazısı.

25- Katılan vekilleri, sanıklar ve müdafileri ile tanıklar Nidai Seven, Osman Nuri Ertuğ, Hasan Kılavuz ve Tahir Bayındır'ın dilekçeleri ekinde verdikleri belge örnekleri.

26- Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı (Güneş Taner) imzalı 4.3.1998 gün ve 396, 397, 398, 399 sayılı Devlet Bakanlığı'na (H. Özkan) gönderilen yazılar.

27- Yukarıda belirtilenler dışında kalan, Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı, Hazine Kontrolörleri Kurulu, BYMK'ce düzenlenen diğer ilgili raporlar.

b- Sanık Recep Önal'a Yüklenen Suçlamalar ile İlgili Yazılı Kanıtlar

1- BYDK'nin 1997 yılı temennilerinin T. Halk Bankası ile ilgili kısmı.

2- BYDK'nin 1997 yılı temennilerine ilişkin T. Halk Bankası'nın cevaplarını içeren 12.4.1999 gün ve 486/30310 sayılı yazıları.

3- BYDK tarafından yazılan 1997 yılı raporunun Hazine Müsteşarlığı'na gelişine ilişkin 10.2.1999 günlü yazı

4- BYDK'nin 1997 yılı temennilerinin BYMK'ce incelenmesine ilişkin Hazine Müsteşarlığı'nın 21.7.1999 günlü Onay'ı ile bu konuda BYMK'nin görevlendirildiğine ilişkin Hazine Müsteşarlığı'nın aynı günlü yazısı.

5- Sanık Recep Önal'ın Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı olarak görevlendirilmesine ilişkin 22.7.1999 günlü yazı.

6- BYDK'nin 1998 yılı temennilerinin T. Halk Bankası ile ilgili kısmı.

7- BYDK'nin 1998 yılı temennilerine ilişkin T. Halk Bankası'nın cevaplarını içeren 8.3.2000 gün ve 24352/528 sayılı yazıları.

8- BYDK'nin 1998 yılı temennilerinin Hazine Müsteşarlığı'na gelişine ilişkin 18.1.2000 günlü yazı.

9- BYDK'nin 1998 yılı temennilerinin BYMK'ce incelenmesi için Hazine Müsteşarlığı'nın 27.1.2000 günlü onayı ile bu konuda BYMK'nin görevlendirildiğine ilişkin Hazine Müsteşarlığı'nın 31.1.2000 günlü yazısı.

10- BYMK Başkan yardımcısı Oğuz Kayhan, BYMK Başkanı Servet Taşdelen ve Hazine Müsteşarı Selçuk Demiralp tarafından paraflanan BYMK tarafından hazırlanan 16.2.2000 günlü Başbakan onay teklifi ile bu teklifin Recep Önal tarafından 21.2.2000 tarihinde imzalandığına ilişkin yazılar.

11- Hazine Müsteşarlığı'nın Onay talimatı gereğince BYDK'nin 1997 ve 1998 yılı temennilerinin incelenmesi için BYMK'ce bankalar yeminli murakıplarının görevlendirildiğine ilişkin 21.3.2000 günlü yazı.

12- BYMK'ce hazırlanan ve Başbakan Bülent Ecevit tarafından imzalanan 27.3.2000 günlü ve 650 sayılı Başbakan onayı.

13- 27.3.2000 günlü Başbakanlık Onayı'nın BYMK'ce Hazine KİT Genel Müdürlüğü'ne iletilmesine ilişkin 31.3.2000 günlü yazı.

14- 27.3.2000 günlü Başbakanlık Onayı'nın KİT Genel Müdürlüğü'nde Genel Müdür Yardımcısı Yıldız Soykan ile Daire Başkanı Cüneyt Yener tarafından ilgili yerlere havale edildiğine ilişkin yazılar ile Başbakan Onayı'nın KİT Genel Müdürlüğü'nde şube müdürü Kaan Sayın'a havale edildiğine ilişkin 12.4.2000 ve aynı yerde uzman olarak çalışan Aysun Bulgurlu Arıkan'a havale edildiğine ilişkin 27.4.2000 günlü yazı.

15- Başbakan Onayı gereğince, BYMK'ce 1997 ve 1998 yılı temennilerinin incelenmesi ile görevlendirilen murakıpların görevlerinin iptal edildiğine ilişkin 5.4.2000 günlü yazı.

16- Hazine KİT Genel Müdürlüğü'nce hazırlanan Başbakan Onayı tebliği yazılarının Daire Başkanı Cüneyt Yener tarafından 25.7.2000, Genel Müdür Yardımcısı Yıldız Soykan tarafından 26.7.2000, Genel Müdür Mehmet Rasgelener tarafından 31.7.2000, Recep Önal tarafından 2.8.2000 tarihlerinde paraflandığına, 27.3.2000 günlü Onay gereğince temennilerin BYDK'ye iade edildiğine ilişkin Recep Önal imzalı 4.8.2000 günlü yazılar.

17- Başbakan Onayının KİT Genel Müdürlüğü'nce ilgili Bakanlıklara, TBMM KİT Komisyonu ile BYDK'ye tebliğ edildiğine ilişkin 4.8.2000 günlü yazılar.

18- Recep Önal'ın T. Halk Bankası ile ilgili Devlet Bakanı olarak görevlendirildiğine ilişkin 1.1.2001 günlü yazı.

19- Recep Önal tarafından T. Halk Bankası görevlileri hakkında soruşturma izni verdiğine ilişkin 2.3.2001 günlü yazı.

20- BYDK ile görevli Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler'in temennilerin incelenmesi ile ilgili olarak Başbakan'dan aldığı 5.3.2001 günlü onay.

21- Başbakanlık Onayının Hazine Müsteşarlığı'na tebliğine ilişkin 13.3.2001 günlü yazı ve Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanı Kemal Devriş'in Başbakanlığa hitaben yazdığı 20.4.2001 günlü yazısı.

22- 5.3.2001 günlü Başbakanlık Onayı üzerine BYDK'nin temennilerle ilgili yaptığı çalışma planının, Hazine Müsteşarlığı'na gönderildiğine ilişkin 17.4.2001 günlü bir yazı ile Hazine Müsteşarlığı'nın 20.4.2001 günlü BDDK'ye gönderme yazısı.

23- İstanbul eski Milletvekili Mustafa Düz'ün 30.4.2001 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na bazı temenni konularını da kapsayan bir ihbar yazısı.

24- Hazine Kontrolörleri Kurulu'nun 28.6.2001 günlü, 116/14-91/12-327/14 sayılı Raporu ve buna ilişkin Devlet Bakanı Kemal Derviş'in 28.6.2001 gün ve 580 sayılı Onay.

25- BYDK'ce BYMK'ye gönderilen temenniler murakıplarca incelenip, onbeş adet rapor düzenlendikten sonra, Mustafa Düz'ün şikayeti üzerine Hazine kontrolörlerince incelendiğinden, murakıplarca denetimde mükerrerliğe neden olunmaması amacıyla incelenmediğine ilişkin yazı.

26- Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'nun 17.9.2001 günlü, 2001/4 sayılı raporu ve ekleri.

27- BYDK'nin 1997 ve 1998 yılı temennilerine ilişkin soruşturmaların zamanaşımına uğraması konusunda murakıplar hakkında verilen BDDK'nin 30.12.2004 gün ve 1522 sayılı kararı ile 2.12.2004 günlü inceleme raporu.

28- Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bankalar yeminli murakıpları ile KİT Genel Müdürlüğü görevlileri hakkında verdiği 23.5.2005 günlü işlemden kaldırma kararı.

29- BYMK Başkanlığı'na 21.7.1999-21.3.2000 tarihleri arasında gelen çalışma programı dışındaki incelemeler ile ilgili olarak murakıpların görevlendirmelerini gösterir 1.11.2005 gün ve 4682 sayılı yazı ve liste.

30- Bazı firmalara usulsüz kredi kullandırdıkları iddiası ile yargılanan banka yöneticileri hakkındaki davaların derdest olduğuna ilişkin yazı cevapları.

31- T. Halk Bankası A.Ş. mensupları hakkında yürütülen adli işlemlere ait dosya özetleri.

32- Sanık vekili Avukat Osman ÖZ'ün savunmasında belirttiği, Başbakanlık makamının 13.9.1993 gün ve Teftiş M.488 sayılı Onayı ile yine aynı makamın 11.1.1995 gün ve B.02.0.MÜS/00146 sayılı Onayı.

33- Tank Ayşe Dönmezer'in Hazine kontrolörlerine verdiği, gecikmelerin iş yoğunluğundan kaynaklandığına ve kastın bulunmadığına ilişkin 12.3.2004 günlü yazılı beyanı.

34- T. Halk Bankası'nın 1996, 1997 ve 1998 yılı BYDK temennilerinde incelenmeyen bir kısım temennilerin, 1999 yılı BYDK raporunda tekrar gündeme gelmesi nedeniyle, gerekli incelemenin yapılması için, bankalar yeminli murakıbı Halil Pala'nın görevlendirilmesine ilişkin 6.4.2001 günlü, 830 sayılı BYMK'nin yazısı.

35- Bankalar Yeminli Murakıbı Halil Pala'nın ikinci kez görevlendirildiğine ilişkin 24.4.2001 günlü yazı.

36- Bankalar Yeminli Murakıbı Halil Pala'nın, temennilerin incelenmesinin gecikeceğinden bu işlerin başka murakıplara dağıtılması konusundaki BDDK'ye yazdığı 8.6.2001 günlü yazı.

37- Temennilerin incelenmesinde gecikmeye neden olduğu iddia olunan murakıpların sorumlulukları olup olmadığı konusundaki Hazine Kontrolörleri Kurulu'nun 17.3.2004 günlü raporunun sonuç kısmı.

38- Temennilerin incelenmesinde zamanaşımına uğrama konusunda Hazine yetkililerinin sorumlulukları olup olmadığı konusundaki Hazine Kontrolörleri Kurulu'nun 6.4.2004 günlü raporunun sonuç kısmı.

39- Temennilerin zamanaşımına uğramasında rolü oldukları ileri sürülen Hazine yetkilileri hakkında soruşturma izni verilmesine yer olmadığına dair Danıştay 1. Dairesi'nin 1.2.2005 günlü kararı.

40- BYDK'nin 1997 ve 1998 yılı temennileri ile ilgili olarak düzenlenen BYMK'ca düzenlenen raporlar ile Hazine Kontrolörlerince incelenen temenniler listesi.

2- Tanıklar

Yüce Divan'da dinlenen tanıkların isimleri, unvanları ile beyanlarının tespit edildiği duruşma tarihleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ADI SOYADI	UNVANI	TARİHİ
Ahmet Selçuk Demiralp	Hazine eski Müsteşarı	19.4.2005
Mehmet Rasgelener	Hazine Müsteşarlığı KİT eski Genel Müdürü	19.4.2005
Selim Servet Taşdelen	BYMK eski Başkanı	19.4.2005
Yıldız Soykan	Hazine Müsteşarlığı KİT eski Genel Müdür Yardımcısı	19.4.2005
Mehmet Cüneyt Yener	Hazine Müsteşarlığı KİT Genel Müdürlüğü eski Daire Başkanı	19.4.2005
Kaan Sayın	Hazine Müsteşarlığı KİT Genel Müdürlüğü eski Şube Müdürü	19.4.2005
Aysun Bulgurlu Arıkan	Hazine Müsteşarlığında Hazine Uzmanı	19.4.2005
İlkay Karakoç	BYMK eski Başkanı	24.5.2005
Yenal Ansen	T. Halk Bankası eski Genel Müdürü	24.5.2005
Osman Nuri Oduncu	Başbakanlık Teftiş Kurulu eski Başkanı	24.5.2005
Oğuz Kayhan	BYMK eski Başkan Vekili	24.5.2005
Güneş Taner	Eski Devlet Bakanı	16.6.2005
Bedri Eşsiz	BYMK Murakıbbı	16.6.2005
Vedat Nezihi Aksu	BYMK eski Murakıbbı	16.6.2005
Zafer Dedemen	BDDK Daire Başkanı	16.6.2005
Aytekin Tece	Ziraat Bankası Yönetim Kurulu eski Üyesi	16.6.2005
Mustafa Düz	TBMM eski Milletvekili	16.6.2005
Tahir Bayındır	Denizcilik Müsteşarlığı Başmüfettişi	16.6.2005
İbrahim Aydınlı	BDDK Daire Başkanı	16.6.2005
Atilla Kılıç	T. Halk Bankası eski çalışanı	16.6.2005
Hasan Kılavuz	Vakıfbank eski Genel Müdürü	16.6.2005
Ayşe Dönmezer	Başbakanlık Hazine eski Müsteşar Yardımcısı ve KİT eski Genel Müdürü	16.6.2005
Mustafa Ekim	BDDK Üyesi	14.7.2005
Kemal Yamakoğlu	TMSF Üyesi	14.7.2005
Üzeyir Baysal	BDDK Başmurakıbbı	14.7.2005
Ömer Faruk Çayan	Başbakanlık Teftiş Kurulu Başmüfettişi	14.7.2005
Mehmet Öztürk	Başbakanlık Teftiş Kurulu Başmüfettişi	14.7.2005
Hüsnü Yılmaz	Başbakanlık Teftiş Kurulu eski Başmüfettişi	14.7.2005
Turgay Samur	Başbakanlık Teftiş Kurulu Başmüfettişi	14.7.2005
Mehmet Reşat Mocan	BYDK Üyesi	14.7.2005
Ahmet Karaca	BDDK Başkan Yardımcısı	14.7.2005
Sedat Yetim	BDDK Daire Başkanı	15.9.2005
Halil Sunalı	BYMK eski Murakıbbı	15.9.2005

Hasan Özcan	T. Halk Bankası Yönetim Kurulu eski Üyesi	15.9.2005
Turan Kalaycıoğlu	T. Halk Bankası Yönetim Kurulu eski Üyesi ve Genel Müdür eski Yardımcısı	15.9.2005
Osman Nuri Ertuğ	T. Halk Bankası Yönetim Kurulu eski Üyesi ve Genel Müdür eski Yardımcısı	15.9.2005
Erdoğan Toprak	TBMM eski Milletvekili	15.9.2005
Mahmut Erdir	TBMM eski Milletvekili ve KİT Komisyonu Başkanı	15.9.2005
Nidai Seven	TBMM eski Milletvekili	15.9.2005
Ahmet Alkan	TBMM eski Milletvekili	15.9.2005
Galip Çelik	Devlet Denetleme Kurulu Üyesi	15.9.2005
Yücel Dirik	T. Halk Bankası Yönetim Kurulu eski Üyesi	11.11.2005
Özkan Akkayagil	T. Halk Bankası eski müşterisi	11.11.2005

C- Davaya Katılan ve Savları

T. Halk Bankası A.Ş. adına Baş Hukuk Müşaviri Nurhan Küçükkayalar ile Bölüm Müdürü Sezgi Şahin tarafından imzalanan 27.9.2005 havale günlü dilekçeyi Yüce Divan'a sunmuşlardır.

Bu dilekçede katılan vekilleri özetle;

“19.6.2004 gün ve 25497 sayılı Resmi Gazete ile yayınlanan Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nun 15.6.2004 gün ve 811 sayılı kararına istinaden; Halk Bankasının bağlı olduğu Devlet eski Bakanı Hüsamettin ÖZKAN ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet eski Bakanı Recep ÖNAL hakkında; Yüksek Denetleme Kurulu denetçileri ve Bankalar Yeminli Murakıplarınca düzenlenen raporların gereğinin yapılmasını geciktirecek ve Bankayla ilgili tedbirleri zamanında almayarak, bankanın zarara uğramasına sebebiyet vermiş olmaları nedeniyle açılmış olduğu dikkate alındığında, TCK. 237. maddesi uyarınca Bankanın müdahil sıfatıyla davaya katılması zorunluluğunun hasıl olduğunu, bu nedenle; bu davada müdahilliklerine, özel hukuktan doğan hakları saklı tutularak, sanıkların eylemlerine uyan Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca cezalandırılmalarına karar verilmesini” istemişlerdir.

Yüce Divan 11.10.2005 günlü oturumda, bu talep ile ilgili olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Vekili ile sanıklar vekillerinden diyeceklerini sormuş ve CMK'nin 238. maddesi gereğince sanıklara yüklenen eylemler nedeniyle T. Halk Bankası A.Ş.'nin suçtan zarar görmesi ihtimalinin bulunması karşısında kamu davasına katılmasına, usulüne uygun yetki belgelerine istinaden temsilcileri Nurhan Küçükkayalar ve Sezgi Şahin'in de katılan temsilcileri sıfatıyla duruşmaya kabulüne Üyeler Sacit ADALI, Serdar

ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman PAKSÜT'ün “Davaya katılma isteminde bulunan Kurum'un sanıklara yüklenen suçtan ne şekilde zarar gördüğünü gerekçeleriyle ortaya koymadığı ve salt Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ilgili hükümlerine yollamayla soyut bir zarar görme beyanında bulunduğu anlaşıldığından; bu konudaki istemin reddi gerektiği değerlendirilmesiyse, sayın çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyoruz” şeklindeki karşı oylarıyla ve oyçokluğuyla karar verilmiştir.

Bu biçimde davaya katılan sıfatını kazanan T. Halk Bankası A.Ş. vekillerinden Yüce Divan'ın 13.12.2005 günlü oturumunda CMK'nin 216. maddesi gereğince esas hakkında diyecekleri sorulmuş olup, katılan vekilleri bu konudaki iddialarını Yüce Divan'a daha önce sundukları 12.12.2005 günlü dilekçeleri ile ifade ettiklerini ve sözlü açıklamada bulunmak istemediklerini beyan etmişlerdir.

Katılan vekilleri dosyaya ibraz ettikleri 12.12.2005 günlü dilekçelerinin sonuç ve talep bölümünde;

“H. Hüsamettin Özkan, Halk Bankasından sorumlu ilgili Devlet Bakanı olarak görev yaptığı 1997-2001 yıllarında; basiretli bir yöntem sergilemeyen ve bu yönetim anlayışları denetim raporları ile müteaddit defalar tespit edilen Banka yöneticileri hakkında, takdir yetkisini amacı dışında kullanarak, kovuşturma izni vermeyerek Bankanın kaynaklarının suiistimal edilmesine imkan tanımak suretiyle görevini kötüye kullanmış, Recep Önal ise; 1997-1998 YDK temennilerinin gereği soruşturmaların, Başbakanlık onayına sunulmak suretiyle zamanında yapılmasını engelleyerek bu suçta iştirak etmiştir.

İş bu dosyamızda yargılanmakta olan sanıklar görevlerinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle Türk Ceza Kanunu'nun 257. maddesinde yer alan “Görevi Kötüye Kullanmak” suçunu işlemişlerdir.

Yukarıda arz ve izah edilen iddialarımızın değerlendirilmesi suretiyle sanıkların Türk Ceza Kanunu'nun 257. madde hükmü gereğince cezalandırılmalarına ve özel hukuktan kaynaklanan haklarımızın saklı tutulmasına karar verilmesini arz ve talep ederiz.”

Biçimindeki iddialarını ileri sürmüşlerdir.

D- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Esas Hakkındaki Görüşü

1- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Yüce Divan'ın 13.12.2005 günlü oturumda okumak suretiyle tekrarladığı esas hakkındaki yazılı mütalaasında, iddialar karşısındaki savunma ve kanıtları değerlendirerek, sanık Hasan Hüsamettin Özkan hakkında aynen;

“T. Halk Bankası A.Ş., olay tarihinde tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesiyle sınırlı bir iktisadi devlet teşekkülü olup, 233 sayılı KHK’nin 39 ve 72 Sayılı Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 ve 4. maddeleri gereğince BYDK’nun iktisadi, mali, idari, hukuki ve teknik açıdan sürekli denetimi altında bulunmaktadır.

72 Sayılı KHK’nin 25. maddesinde, “yıllık denetim raporunun”; denetlenen kuruluşların işlem, bilanço ve sonuç hesaplarının aklanması veya aklanmamasına ilişkin görüşleri içeren gerekçeli ve karşılaştırmalı olarak hazırlanan rapor olduğu, bu raporun en geç ertesi yıl Ekim ayı sonuna kadar Başbakanlığa sunulacağı öngörülmüş, 30. maddesinde, düzenlenen raporlar üzerine yapılacak işlemler gösterilmiş, maddenin 6. fıkrasında ise, teknik konularda çıkabilecek görüş ayrılıklarının Başbakanlıkça kesin sonuca bağlanacağı hükme bağlanmıştır.

Mülga 3182 Sayılı Bankalar Kanununun 61. maddesine göre; bankalar yeminli murakıpları, bu Kanun ile ek ve değiştirildiklerinin diğer kanunların bankalarla ilgili hükümlerinin uygulanmasının ve her türlü bankacılık işlemlerinin denetimini, bankaların varlıkları, alacakları, özkaynakları, borçları, kâr ve zarar hesapları arasındaki ilgi ve dengelerin ve mali bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların tespit ve tahlilini yapmakla yetkili ve görevli bulunmaktadır.

Buna göre; Hazine Müsteşarlığı bünyesindeki bankalar yeminli murakıpları, Bankalar Kanunu ve diğer mevzuat ile kendilerine verilen görev ve yetkilerin gerektirdiği murakabe, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek ve sonuçlandırma yetkisi ile donatılmıştır.¹

18.6.1999 tarihli 4389 Sayılı Bankalar Kanununun 5. maddesiyle, bankalar yeminli murakıplarının görev ve yetkileri aynen korunmuş, oluşturdukları Kurul ise, aynı Kanun uyarınca 31.8.2000 tarihinde BDDK bünyesine dahil edilmiştir.

Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanı 2.7.1997 tarihinden itibaren Güneş Taner’dir. Adı geçenin görevinden ayrılması üzerine Hazine Müsteşarlığı (8.12.1998-12.1.1999) tarihleri arasında Başbakanlığa (Sn. Mesut Yılmaz) bağlı olarak faaliyet ve işlemlerini sürdürmüştür. 22.7.1999-13.3.2001 tarihleri arasında Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanı ise sanık Recep Önal’ dir.

¹ Mülga 3182 Sayılı Kanun ile 4059 Sayılı Kanun hükümlerine dayanılarak hazırlanan ve 29.6.1995 tarihli 22328 Sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu Görev ve Çalışma Esasları Yönetmeliğinin 7. maddesinin (a) bendi, 16. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendi hükümleri ile 22.6.2000 tarih ve 24087 Sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan BDDK Teşkilat Yönetmeliğinin 22. maddesinin (a) bendinde; bankalar yeminli murakıplarının kendilerine verilen görev ve yetkilerin gerektirdiği denetim, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek ve sonuçlandırmak ile yetkili ve görevli olduğu belirtilmiştir.

T. Halk Bankası A.Ş., 2.7.1997-26.12.2000 tarihleri arasında Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hasan Hüsamettin Özkan'a, 26.12.2000 tarihinden 13.3.2001 tarihine kadar ise aynı zamanda Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanı Recep Önal'a ilgili kuruluş olarak bağlıdır.

3046 Sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanununun 21. maddesine göre; Bakanlar, bakanlık kuruluşunun en üst amiridir ve bakanlık hizmetlerini mevzuata uygun olarak yürütmekle görevlidir. Bakanlar; ayrıca, emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden sorumlu olup, bakanlık teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşların faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidirler. Bakanların cezai sorumlulukları, hukuki ve siyasi sorumluluklarından ayrı olarak ceza hukukunun genel ve özel hükümlerine göre değerlendirilmesi gerekmektedir.

233 sayılı KHK.'nin 40. maddesi uyarınca, sanık Hasan Hüsamettin ÖZKAN, ilgilendirildiği T. Halk Bankasının faaliyetlerinin kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak yürütülmesi ile görevli, hesaplarını ve işlemlerini teftişe ve tahkike tabi tutmaya ve bunların iktisadi ve mali durumlarını tespit ettirmeye yetkilidir.

Yüce Divan' a sevk kararında sanık Hasan Hüsamettin Özkan' a yüklenen eylemlerden birincisi : Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun T. Halk Bankası A.Ş.'nin faaliyetlerine ilişkin 1996 yılı raporunda yer alan temenniler ile ilgili olarak Hazine Müsteşarlığı bankalar yeminli murakıpları tarafından düzenlenerek Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına intikal ettirilen raporların yasal ve haklı nedenlere dayanmaksızın yeniden değerlendirilmesini isteyerek Banka Genel Müdürü ve yönetim kurulu üyeleri hakkındaki takibat izinlerini zamanında vermeyerek geciktirdiğidir.

Başbakanlık YDK'nun T. Halk Bankası A.Ş.'nin faaliyetlerine ilişkin olan 1996 yılı raporunda 72 Sayılı KHK'nin 30. maddesi uyarınca incelenmesi ve soruşturulması istenen 1996/6, 8, 22, 26-28, 39 numaralı temennilere ilişkin olarak bankalar yeminli murakıpları tarafından düzenlenen raporlar, Hazine Müsteşarlığı tarafından 27.8.1998 - 12.11.1998 tarihleri arasında suç duyurusu yazıları ile Cumhuriyet savcılığına intikal ettirilmiştir.²

Ayrıca, Hazine Müsteşarlığı KİT Genel Müdürlüğü'nün doğrudan talebi üzerine BYDK'nun 1996 yılı raporunun 9 numaralı temennisi ile ilgili olarak bankalar yeminli murakıpları tarafından düzenlenen R-4 sayılı rapor da, Hazine Müsteşarlığının 21.9.1998 tarihli suç duyurusu yazısıyla Cumhuriyet savcılığına gönderilmiş bulunmaktadır.

² *Bankalar Kanuna aykırılıklar ile ilgili takibat başvurularının 3182 Sayılı Kanununun 87. maddesi uyarınca Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanı tarafından, TCK'na aykırılıklar ile ilgili suç duyurularının ise Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanının onayına istinaden KİT Genel Müdürü veya BYMK Başkanı tarafından yapıldığı anlaşılmıştır.*

Cumhuriyet savcılığı tarafından dosyalar, 2.10.1998 - 4.12.1998 tarihlerinde 399 Sayılı KHK'nin 11. maddesinin (d) bendi uyarınca Banka genel müdürü ve yönetim kurulu üyeleri haklarında takibat izni vermesi için T. Halk Bankası A.Ş. ile ilgili Devlet Bakanı Hasan Hüsamettin Özkan' a gönderilmiştir.³

Hazine Müsteşarlığı tarafından Cumhuriyet savcılığına intikal ettirilen:

1996/6 numaralı temenni ile ilgili olarak düzenlenen 29.06.1998 tarih ve R-5 tarih ve sayılı murakıp raporunda; bir kısım personelin 399 Sayılı KHK ve buna dayalı çıkarılan personel yönetmeliğine aykırı olarak sınavsız ve izinsiz olarak atamasının yapıldığı, bazı atamalarda ilan şartına ve 30 yaş sınırına uyulmadığı, ilgililerin eyleminin görevi kötüye kullanma niteliğinde olduğu,

1996/8 numaralı temenni ile ilgili olarak düzenlenen 05.05.1998 tarih ve R-9, R-9 sayılı murakıp raporunda; yurtdışında görevlendirilen kişilerin kendilerine tevdi edilen avansları belgeleyememelerine rağmen iade etmedikleri, Banka personeli olmayan kişilere ait konaklama giderlerinin gerçeğe aykırı bildirim yapılmak suretiyle temsil harcamaları kapsamına dahil edildiği, avans kapama işlemlerinde kullanılan bazı fatura ve belgelerin Bankayı temsille hiçbir ilgisinin bulunmadığı ve tamamen kişisel nitelikteki harcamalara ilişkin olduğu, eylemin TCK'nun 202. maddesine aykırılık teşkil ettiği,

1996/22 numaralı temenni ile ilgili olarak düzenlenen 6.7.1998 tarih ve R-4 sayılı murakıp raporunda; Karaköy Şubesinde Seracılık Bahçecilik Hazır Gıda A.Ş. firmasına yönetim kurulunun 22.08.1996 tarih ve 30 sayılı, 13.01.1997 tarih ve 3 sayılı, 10.04.1997 tarih ve 13 sayılı kararlarıyla 15 milyon USD Dövizle Natık Teminat Mektubu (DNTM) kredisi tahsis edildiği, firmanın Has Holdingin bir alt firması olduğu, faaliyetlerine başlayalı çok olmadığı, kredi değerliğinin kullandırılan krediyi kaldıramayacak düzeyde olduğu, firma istihbaratının yapıldığı dönem itibariyle grup firmalarından HBB Pazarlama Bilgi Birikim A.Ş.'nin T.C. Merkez Bankası risk santralizasyonu kayıtlarında Halkbank nezdinde kanuni takipte alacağına bulunmasına, ilk kredi kullandırımına ilişkin düzenlenen istihbarat raporunun net işletme sermayesi, cari oran gibi finansal oranlar yönünden yetersiz biçimde, eksik bilgi ile düzenlenmesine rağmen kredi teklifinde bulunduğu, izleyen kredi tekliflerinde Banka teamüllerine aykırı olarak yeni değerlendirme ve istihbaratın yaptırılmadığı, krediler için yeterli teminatın alınmadığı, ipoteklerin banka alacağını tehlikeye düşürecek şekilde Medeni Kanununun 766/a maddesine aykırı tesis edildiği,

³ 1996/6 ve 8 sayılı temennilerle ilgili olarak düzenlenen murakıp raporlarının Hazine Müsteşarlığının 10.9.1998 tarih ve 60225 sayılı suç duyurusu yazısıyla Cumhuriyet savcılığına gönderilmesine müteakip evrakın 1998/73303 hazırlık sayısına kaydedildiği, 2.10.1998 tarihli tefrik kararı ile 96/6 sayılı temenniye ilişkin soruşturmanın 98/78507, 96/8 sayılı temenniye ilişkin soruşturmanın ise 98/73303 sayılı hazırlık numarası üzerinden yürütülmesine karar verildiği, 1996/8 sayılı temenniye ilişkin soruşturmanın bilirkişi incelemesi sonucunda 27.1.1999 takipsizlik kararı ile sonuçlandırıldığı anlaşıldığından, aslında takibat izni verilmesi için sanığa gönderilen dosyaların 1996/8 sayılı temenni dışında kalan murakıp raporlarına ilişkin olduğu belirlenmiştir.

teminata alınan senetlerin Banka kayıtlarına yansıtılmadığı, son kredi teklifinde şubenin firma hakkında olumsuz değerlendirmelerinin dikkate alınmadığı, kredi açıldıktan sonra firmadan tahsil edilemeyen dönem faizler için ek teminat alınmadığı, Ticari Krediler Yönetmeliğinin Holding şirketlerinin kredilendirilmesi ve acil kredi teklifi maddelerine uygun hareket edilmediği, Bankalar Kanununun 44 ve 52. maddelerine aykırı davranıldığı,

Diğer görevlilerin sorumlulukları ayrıca gösterilip, Banka üst yöneticilerinin eylemlerinin TCK'nun 240. maddesinde yazılı görevi kötüye kullanma suçu kapsamında olduğu,

1996/26, 27 ve 28 numaralı temennilere ilişkin olarak düzenlenen 17.9.1998 gün ve R-2 sayılı murakıp raporunda; yeni kurulmuş bulunan ve kurucuları Banka'nın problemli müşterilerinden olan BMD Tekstil İnşaat San.Tic. A.Ş.' ne, bu yöndeki istihbarat ve mali servis bulgularına, firmanın krediye layık bulunmadığından ilk kredi talebinin reddedilmesine, mali durumunda olumlu bir değişiklik olmamasına rağmen, kredi tahsis edildiği,

Kaldırılmış olsa bile geçmişte çek ve senet protestosu bulunan firmaların kredilendirilmemesi bankacılık teamülü olmasına rağmen, istihbarat raporunda kaldırılmadığı da anlaşılan çek ve senet protestosu bulunduğu, ödeme güçlüğü çektiği tespit edilen Garibaldi-Özkan Akkayagil firmasına kredi kullandırıldığı,

TYO Turizm Yatırım Otelcilik Ltd. Şti.'nin deneyimsiz bir şirket olduğu, istihbarat raporlarına göre serbest varlığı ve toplam cirosunun çok üstünde bir tutarda ve altı ay gibi kısa bir sürede kredilendirilmesinin bankacılık teamülleriyle bağdaşmadığı,

Firmaların kredilendirilmesinde ve kredilerin kullandırılmasında Banka yetkililerinin eylemlerinin görevi kötüye kullanma suçu kapsamında olduğu,

1996/39 no'lu temenni ile ilgili olarak düzenlenen 6.11.1998 tarih ve R-3 sayılı murakıp raporunda; Tuta Petrolcülük A.Ş.' ne kullandırılan üç adet nakdi kredinin, temerrüde düşmesine rağmen risklerin takip hesaplarına alınmadığı, söz konusu muaccel borçların Banka tarafından firma lehine tesis edilen gayrinakdi kredi üzerine yurt dışından temin edilen nakdi krediden karşılandığı, bu son kredinin de ilk 3 kredinin tasfiyesine yeterli olmaması üzerine Bilgiç Petrol, O.Y.K. Petrol'e açılan kredilerin de Tuta Petrole açılan kredilerin tasfiyesinde kullanıldığı, devreye sokulan OYK Petrol firmasının riski muaccel olduğundan bu riskin tasfiyesi için Önal Petrol firmasına kredi açıldığı, bu firmalara açılan kredilerden inceleme tarihi itibariyle hiçbir gerçek tahsilat sağlanamadığı, Tuta Petrol lehine tesis edilen gayrinakdi krediyi de Banka'nın tazmin ettiği, Bilgiç Petrol ve O.Y.K. Petrol'e açılan kredilerin de Tuta Petrol'ün kefaletiyle kullandırılması firmanın kefalet borcunun asalet borcundan fazla olması nedeniyle

teminat azaltımına sebep olduğu, Tuta Petrol ile yapılan ödeme protokolü öncesinde Bilgiç Petrol, Önal Petrol, O.Y.K. Petrol firmalarına açılan kredilerde temerrüde düşen Tuta Petrol'ün kefaletinin alınmasında istihbarat yapılmadığı, kredi sürecinde asıl fonlanan firmanın Tuta Petrolcülük A.Ş. olduğu, firmanın kredilendirme işlemlerinin 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 32, 44, 51, 52 ve 53, TCK' nun 240, 230 ve 345. maddelerindeki suçlar kapsamında değerlendirilmesi gerektiği,

Diğer görevlilerin sorumlulukları ayrıca gösterilip, istihbaratları olumsuz olmasına rağmen Tuta firmasına kredi kullanılması ve gittikçe arttırılması, ayrıca diğer üç firmaya kullanılan kredilerin aslında dolanlı biçimde Tuta firmasına kullanılması biçimindeki işlemler nedeniyle Banka üst yöneticilerinin TCK' nun 240. maddesinde yazılı suçu işledikleri,

1996/9 sayılı temenni ile ilgili bulunan ve KIT Genel Müdürlüğü'nün yazısına istinaden düzenlenen 20.4.1998 tarih ve R-1 sayılı murakıp raporunda ise; Banka yönetim Kurulu kararı ile faiz oranlarının 5 puan aşağıya indirilmesinin Bakanlar Kurulu Kararına aykırı olduğu, eylemin görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu,

Açıklanmış bulunmaktadır.

Ayrıca, Başbakanlık Başmüfettişleri koordinatörlüğünde düzenlenen 23.10.1997 tarihli 11/97-5 sayılı raporda, yurtdışından nakit teminine yönelik gayri nakdi kredilerin yaygın bir şekilde ve yüksek montalarda uygulandığı, bu nedenle vahim durumların ortaya çıkabileceği, kredi kullanımda risk dağılımı ilkesine uyulmadığı, kredilerin verilmesinde firmaların piyasadaki itibarları, mali rasyoları gibi objektif kriterlerden çok, subjektif kriterlere göre hareket edildiği, Bankanın takipteki alacaklarının bankacılık sistemi içerisindeki payının oldukça yüksek olduğu, takip hesapları içerisinde izlenmesi gereken bir çok kredinin Bankalar Kanununa aykırı olarak normal krediler arasında izlendiği belirtilerek, Bankanın daha sağlıklı çalışması için BYDK ve murakıp raporlarında yer alan temenni ve önerilere uyulması, uzun vadeli kredilere yönelinmemesi, kredilerin verilmesinde objektif kriterlere göre hareket edilmesi önerileri getirilmiş, bazı firmalara kullanılan kredilerle ilgili olarak inceleme ve soruşturma yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Bankalar yeminli murakıpları tarafından düzenlenen 23.1.1998 tarih ve R-3, R-3 sayılı raporda da, benzer tespitler yer almış, kredi politikasında gözüken subjektif ölçütlere göre kredi kullanırma anlayışına son verilmesi, risk dağılımı ilkesine uygun hareket edilmesi istenmiştir.

BYDK'nun 1996 yılı raporunun 14 numaralı temennisinde, Banka Yönetim Kurulunun kredi tahsis işlemlerinde Banka iç mevzuatında belirtilen kriterlerin dışında istisnai karar alabilmesi ile ilgili olan 4.12.1996 tarih ve 43/47 sayılı kararın yürürlükten kaldırılması, 11 numaralı temennisinde ise, yönetmelik hükümlerine aykırı bir şekilde

DNTM ve aval kredisi uygulamasının Bankayı ileride çok büyük taahhütler altına soktuğu göz önüne alınarak bu uygulamaya son verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Sanık, bu üç rapordan Cumhuriyet savcılığının takibat izni isteği yazısından çok önce haberdardır. Takibat izni isteğine konu eylemler de, BYDK' nun 1996 yılı raporuna paralel olarak düzenlenen murakıp raporları ile ilgili bulunmaktadır. Murakıp raporları, diğer tüm raporlarla örtüşmekte, birbirlerini tamamlamakta ve hatta doğrulanmaktadır.

399 Sayılı KHK'nin 11. maddesinin (d) bendine göre, sanığın Banka genel müdürü ve yönetim kurulu üyelerinin yargılanabilmesi için takibat izni verip vermeme konusunda takdir yetkisi bulunmaktadır. Ancak, bu takdir yetkisi, sınırsız ve mutlak değildir. Takdir yetkisinin, kamu yararı amacı doğrultusunda ve kamu görevinin gereklerine uygun olarak kullanılması gerekmektedir. Maksada uygun olmayarak kullanılan bir yetkinin hakkın suiistimalini teşkil edeceğinden şüphe yoktur. Takdir yetkisini kullanmak için inceleme, araştırma yapılması da gerekebilir.

Öğretiye göre; cezai sorumluluk, kanun veya diğer düzenleyici işlemin belirli bir davranışı ya da hareketsiz kalmayı yaptırım ile cezalandırmasıdır. İdari işlem nedeniyle idarenin sorumluluğu ise, cezai sorumluluktan farklı bir medeni sorumluluk türüdür. Burada amaç, bir cezanın veya yaptırımın uygulanması olmayıp, zararın tazminidir. Bundan dolayıdır ki, aynı tür fiil bazen hem medeni bir sorumluluğun, hem de cezai bir sorumluluğun sebebinin oluşturabilir.⁴ Bu ortak görüş, yasalarda da kabul görmüş ve uygulamalarda da sürekliliğini muhafaza etmiştir. Buna göre, idari işlem, idarenin hukuki sorumluluğu yanında cezai sorumluluğu da gerektirebilir. Dolayısıyla, idari işlem nedeniyle yalnızca hukuki sorumluluk bulunduğu, işlemi yapanların cezai sorumluluğunun söz konusu olmadığı söylenemez.

Somut olayda, raporlardaki tespit ve deliller, takdir yetkisinin takibat izni verilmesi yönünde kullanılması için yeterli ve elverişli bulunmakta, yeniden bir araştırma ve inceleme yapılmasını gerektirmemektedir. Bu durumda, cezai sorumlulukların tespitine yol açacak yargısal sürece başlanabilmesi için takibat izninin verilmesinde zorunluluk bulunmaktadır.

Kaldı ki, Cumhuriyet savcılığı da, işi takipsizlik kararı ile sonuçlandırmamış, Banka yöneticileri hakkındaki delilleri dava açmak için yeterli görmüş ve takibat izni verilmesini istemiştir.

Tüm bunlara rağmen; sanık, Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanlığına yazdığı 20.11.1998, Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığına yazdığı 8.12.1998 ve Başbakanlığa yazdığı 15.12.1998 tarihli yazılar ile murakıp raporlarının yeniden değerlendirilmesini istemiş, böylece mükerrer incelemeler yapılmasına neden

⁴ Atay-Odabaşı-Gökçen, İdarenin Sorumluluğu ve Tazminat Davaları s. 30

olmuş, yapılan incelemeler sonucunda Başbakanlık Başmüfettişleri tarafından düzenlenen 4.7.2000 tarihli ve 11/2000-3 sayılı raporda 1996/22 ve 26-28 sayılı temennilere ilişkin kredi işlemleri ile ilgili olarak suç işlendiğinin belirtilmesi üzerine bu iki dosyadan Banka yöneticileri hakkında son dosyanın kendisine geldiği tarihten 1 yıl 10 ay 16 gün sonra 20.10.2000 tarihinde takibat izni vermiştir.

Sanık yukarıda belirtilen yazılarda, Hazine Müsteşarlığının murakıp raporlarını Bakanlığına sunmaksızın Cumhuriyet savcılığına göndermesinin yasaya aykırı olduğunu, BYMK Eski Başkanı tanık İlkey Karakoç' un daha önce T. Halk Bankasında görev yaptığından Banka çalışanları ile yoğun teması olup, Banka Genel Müdürü Yenal Ansen ile eski dönemden kaynaklanan husumeti bulunduğunu, bu nedenle murakıp raporlarının tarafsız düzenlenmediğini öne sürerek yeniden değerlendirilmelerini istemiş ise de; murakıp raporlarının, Hazine Müsteşarlığının yazıları ile Cumhuriyet savcılığına intikal ettirilmesi yasal düzenlemelere uygun olduğu gibi tarafsız düzenlenmediği konusunda somut, haklı bir neden de bulunmamaktadır.

Esasen, bu iddialar, Banka yöneticileri hakkında takibat iznini verilmesini geciktirmek ve hatta önlemek amacına yönelik ve yapay olarak ileri sürülmüştür.

Şöyle ki;

İddianın, murakıpların yıllık denetimler dolayısıyla 1998 yılı başında düzenledikleri raporların Bakanlığına gönderilmesinden yaklaşık bir ay sonra basında yer alması üzerine Banka Genel Müdürünün bu raporların tarafsız düzenlenmediği yönünde açıklamalarda bulunmasını müteakip ileri sürülmeye başlandığı görülmüştür.

Sanık tarafından yazılan yazıların hiç birinde, İlkey Karakoç' un banka yetkilileri hakkında Türk Ceza Kanunu raporu yazılması veya yazılan raporların değiştirilmesi için murakıplara baskı yaptığından bahsedilmemiştir. Ancak; bu hususta, Soruşturma Komisyonuna verilen savunma yazısı ekinde Bedri Eşsiz, Aytekin Tece ve Vedat Nezihi Aksu imzalı üç dilekçe sunulmuştur.

Tanık olarak dinlenen Halil Sunalı, murakıplar Zafer Dedemen, Mustafa Ekim, Sedat Yetim, Kemal Yamakoğlu, Üzeyir Baysal ve BYMK Eski Başkan Yardımcısı Oğuz Kayhan'ın beyanları, Bedri Eşsiz' in sanığın söylediklerini yazıya döktüğü yönündeki açıklaması, dilekçelerden birinin 2000 tarihini taşıması, diğerlerinin tarihsiz olması karşısında; Bedri Eşsiz, Aytekin Tece ve Vedat Nezihi Aksu'nun dilekçelerinin ve buna uygun anlatımlarının, inandırıcılıktan yoksun ve delilleri karartmaya yönelik olduğu sonucuna varılmıştır.

Daha önce belirttiğimiz üzere, murakıpların raporları, temenniler temelinde düzenlenmiştir. BYDK raporu ile murakıp raporları örtüşmektedir. Bu husus, raporların ve belgelerin incelenmesinden açıkça anlaşılmaktadır.

Nitekim; daha sonra BYDK Üyeler Kurulu aldığı kararlarla, murakıp raporlarındaki tespit ve görüşlerin üçüne aynen katılmış,diğerlerinde ise banka yetkililerinin sorumluluklarını hem kişi hem de kapsam yönlerinden daha da genişletmiş ve ağırlaştırmıştır.

Sanığın talebi üzerine Başbakanlık Müfettişleri tarafından düzenlenen 6.7.1999 tarihli raporda, “Murakıp raporlarının Bankanın kayıt, belge ve bilgilerine dayandığı” belirtilmiş, raporu düzenleyen Ömer Faruk Çayan ve Mehmet Öztürk duruşmadaki ifadelerinde, murakıp raporlarını objektif bulduklarını, bu nedenle bu tespitleri yazdıklarını beyan etmişlerdir.

Sanığın bankacılıktan sorumlu Danışmanı olan tanık Bedri Eşsiz, bu görevinden önce bankalar yeminli murakıplığı görevinde bulunmuştur. Sanık, Cumhuriyet savcılığından takibat izni verilmesi için kendisine intikal eden murakıp raporlarını danışmanına dahi inceletmeden raporların tarafsız hazırlanmadığı bahanesiyle yeniden değerlendirilmesini istemiştir. Bu durum, tanık Bedri Eşsiz’ in beyanı ile sabittir.

399 Sayılı KHK’ nin 11. maddesinin (d) bendinde yer alan takibat izninin, genel müdür ve yönetim kurulu üyeleri haklarında dava açılması ve yargılanmaları için gerekli izin olduğu açıkça ortada iken; sanığın, yasaya aykırı bir biçimde, suç duyurularının Bakanlığına intikal ettirilmesinin zorunlu olduğuna ilişkin iddiası ve bunda ısrarı, somut ve haklı nedenlere dayanmaksızın murakıp raporlarının gereksiz olarak yeniden değerlendirilmesini sağlayarak işin uzatılması ve sürüncemede bırakılmasına matuf bilinçli bir tavidir.

Yine, Başbakanlık Makamının 19.10.2000 tarih ve M:163 sayılı onayı üzerine sanığın Banka yöneticileri hakkında iki dosyaya ilişkin olarak verdiği 20.10.2000 tarihli takibat izin yazısı ile eklerinin, makul süre aşularak ve geciktirilerek 7.12.2000 tarihinde Ankara Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirildiği de anlaşılmaktadır.

Sanığın, murakıp raporlarının tarafsız olmadığını belirterek yeniden değerlendirilmesini istemesi üzerine mükerrer incelemeler yapılmıştır. Söz konusu murakıp raporlarının yeniden değerlendirilmesi ve incelenmesi, düzenlenecek raporların Başbakanlık oluruna bağlanması sürecinin belirli bir zamanı gerektireceği, takibat izni verilmesinin gecikmesine yol açacağı baştan itibaren bilinmekte ve bilinçli olarak bu uygulama sergilenmektedir.

Tüm bu hususlar; raporların tarafsız biçimde düzenlenmediği savının, sanığın Banka yöneticileri hakkında gerekli takibat izinlerini vermeyi geciktirme, işi sürüncemede bırakma, sonuçta takibat izni vermeme kastı ile hareket ettiğini ortaya koymaktadır. Raporların, yeniden değerlendirilmesinin müteaddit defa istemesi, kastın yoğunluğunu da göstermektedir.

Sanık, murakıp raporlarının yeniden değerlendirilmesini istemek suretiyle bankacılık konusunda uzman denetim birimi olan murakıpların temenniler ile ilgili olarak düzenledikleri raporların daha önce örneği görülmemiş bir şekilde yeniden denetlenmesine ve murakıp raporları ile BYDK Üyeler Kurulu kararları arasında görüş ayrılığı bulunmayan konuların Başbakanlık Müfettişleri tarafından incelenerek karara bağlanmasına neden olmuştur. Böylece, 72 ve 399 Sayılı KHK'nin getirdiği denetim sisteminin işleyişi sekteye uğratılmıştır.

Sanığın aşamalardaki savunması; Hazine Müsteşarlığı tarafından murakıp raporlarının Cumhuriyet savcılığına gönderilmesinin 399 Sayılı KHK'nin 11. maddesinin (d) bendine ve önceki uygulamalara aykırı olduğu, raporların düzenlenmesi sırasında Banka yetkililerinin savunmalarının alınmadığı ve bunun takibat izni verme konusundaki takdir yetkisini kullanması için hukuki bir eksiklik oluşturduğu, murakıp raporlarının yeniden değerlendirilmesine ve incelenmesine ilişkin Başbakanlık Makamının 24.12.1998 ve 1.2.2000 tarihli onaylarının alınması için talebinin bulunmadığı ve Banka yönetiminin ibra edildiği noktalarında toplanmaktadır.

Bilindiği üzere, genel ilke, suçların doğrudan Cumhuriyet savcısı tarafından takip edilmesidir. Doğrudan kovuşturulması gereken suçlarda, Cumhuriyet savcıları suçu öğrendikleri zaman yeterli şüphe oluşturacak delil olduğunda kamu davasını açmakla yükümlüdürler. Ancak, bu genel kuralın istisnaları bulunmaktadır. Bu hallerde, Cumhuriyet savcıları suç işlendiğini öğrenseler dahi öngörülen koşullar gerçekleşmediği takdirde kamu davası açamazlar. İstisnalardan biri de, Mülga 3182 Sayılı Kanunun 87. maddesinde yer almaktadır. Madde hükmüne göre, Bankalar Kanununda yazılı olan suçlardan dolayı kovuşturma yapılması, Kanunun 3. maddesinde belirtilen Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlık tarafından Cumhuriyet savcılığına yazılı başvuruda bulunulmasına bağlıdır.

Bankalar Kanunu kapsamında kalan suçlardan dolayı T. Halk Bankası A.Ş. yetkilileri hakkında Mülga 3182 Sayılı Kanunun 87. maddesine istinaden Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı (Sn. Güneş Taner) tarafından Cumhuriyet savcılığına yazılı başvuruda bulunulmuştur.

Banka yöneticileri hakkında Bankalar Kanunu kapsamı dışındaki suçlarla ilgili ihbarların ise, doğrudan Cumhuriyet Savcılığına gönderilmesinde yasaya aykırılık bulunmamaktadır. Zira, Mülga 1412 Sayılı CMUK'nun 151 ve 765 Sayılı TCK'nun 235. maddeleri bu konuda görev yüklemektedir.

Hazine Müsteşarlığının (Müsteşar Vekili Cüneyt Sel imzalı) BTK Başkanlığına yazdığı 25.5.1999 tarih ve 1247 sayılı yazısından, KİT Genel Müdürlüğü ve BYMK Başkanlığınca Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirilen suç duyurularının, Bakanlık onaylarına istinaden yapıldığı ve bunların yerleşik uygulamalarına uygun olduğu

anlaşılmiştir. Devlet Eski Bakanı Güneş Taner ve BYMK Eski Karakoç' un beyanları da bu uygulamayı doğrulamaktadır.

Hazine Müsteşarlığının Devlet Bakanı Recep Önal' a bağlandığı ve A. Selçuk Demiralp' in Hazine Müsteşarı olduğu sonraki dönem içinde, Banka yöneticileri hakkındaki suç duyurularının Banka ile ilgili Devlet Bakanlığına yapılmış olması, açıklanan yasal düzenlemelere tamamen aykırı bir uygulama teşkil etmekte ve önceki uygulamaların hatalı olduğu sonucunu doğurmamaktadır. Kaldı ki, dosyaları Cumhuriyet savcılığı sanığa intikal ettirmiş bulunmaktadır.

BYDK'nin raporu ile bankalar yeminli murakıpları tarafından düzenlenen raporlar, Bankanın kayıt ve belgelerine dayanmaktadır. Halk Bankası yönetiminin BYDK'nin raporuna verdiği yanıtlar, aynı Başkanlığa intikal etmiştir. Murakıplar tarafından 1996/22 ve 39 sayılı temenniler ile ilgili olarak düzenlenen raporlarda Banka yönetiminin verdiği yanıtların değerlendirildiği, 1996/6, 9, 22, 26-28 ve 39 sayılı temenniler ile ilgili raporlarda ise Banka yöneticilerinin görüş ve beyanlarının alındığı raporların içeriklerinden anlaşılmaktadır. Bu nedenlerle, bu aşamada takibat izni verilmesi için Banka yöneticilerinin savunmalarının alınması zorunlu ve gerekli değildir.

Takibat izni verilmesi için gelen dosyalarla ilgili olarak Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanlığına yazdığı 20.11.1998, Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığına yazdığı 8.12.1998 ve Başbakanlık Makamına yazdığı 15.12.1998 tarihli yazıların içeriklerinin birlikte değerlendirilmesinden; sanığın, ısrarla istediği ve dayattığı yeniden inceleme ve değerlendirmenin Başbakanlık Makamı oluru alınmasıyla mümkün olduğunu bilecek durumda olduğu, Başbakanlıktan olur alınmadan yeniden değerlendirme ve inceleme yapılmasının mümkün bulunmadığı ve olurların alınmasının bu yazılardan kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

İbranın, hukuki sorumluluğu kaldırmakla birlikte cezai sorumluluğu ortadan kaldırmadığı yargısal ve bilimsel içtihatlarla kesin olarak kabul edilmiştir. İbranın hukuki niteliği ve yapısı da bunu gerektirmektedir. Bu nedenle, Banka yönetiminin ibra edilmesi, yöneticileri hakkında takibat izni verilmemesine veya bu iznin verilmesinin geciktirilmesine haklılık kazandıramaz. Nitekim, ibra kararına rağmen, sanık Banka yöneticileri hakkında takibat iznini vermiştir.

Sanığa yüklenen ikinci eyleme gelince:

Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanı'nın, sanığa gönderdiği 16.11.1998 tarih ve 77576 sayılı yazıda, BYDK'nin temennileri ile ilgili olarak düzenlenen murakıp raporları üzerine Ankara Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulduğu belirtildikten sonra, 1996/22 ve 39 sayılı temennilere ilişkin raporlarda Bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek nitelikte işlemleri tespit edilen Banka Şube Müdürleri Muzaffer TEK, Vecihi KOÇER, Ticari Krediler Müdürü Muazzez

ELA, Genel Müdür Yardımcıları ve Yönetim Kurulu Üyeleri H.Barbaros OLCAY, O.Nuri ERTUG, Yönetim Kurulu Üyeleri Yücel DİRİK, Hasan ÖZCAN, A. İhsan ELGİN, Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür Yenal ANSEN'in 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 62. maddesinin 1. fıkrası uyarınca imza yetkilerinin kaldırılması istenmiştir. Yazıya, Banka yöneticileri ile ilgili diğer suç duyurularına ilişkin ayrıntıları içeren liste de eklenmiştir.

Banka mensuplarının görevlerine son verilmesi ile ilgili Mülga 3182 Sayılı Bankalar Kanununun 62. maddesinin 1. fıkrası 23.8.1993 tarih ve 512 Sayılı KHK ile değiştirilmiştir. "Bankalar yeminli murakıplarınca yapılan denetimlerde; bu Kanun veya ilgili diğer mevzuat hükümlerini ihlal ettikleri ve bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürdükleri tespit edilen banka mensuplarının, haklarında kanuni kovuşturma istenmesini müteakip Bakanlığın talebi üzerine imza yetkilerinin kaldırılması zorunludur. Bu kimseler Bakanlığın izni olmadıkça imza yetkili personel olarak hiçbir bankada çalıştırılmazlar." şeklindeki değişikliğe göre; banka mensuplarının imza yetkilerinin kaldırılması için, diğer koşulların yanında Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlık tarafından kanuni kovuşturma istenmesi, bundan sonra aynı Bakanlığın imza yetkilerinin kaldırılması talebinde bulunması yeterli olup, dava açılması şartı öngörülmemiştir.

62. maddenin 1. fıkrası, 11.6.1994 tarih ve 538 Sayılı KHK ile yeniden değiştirilmiş, fıkra; "Bankalar yeminli murakıplarınca yapılan değerlendirmelerde; bu Kanun veya ilgili diğer mevzuat hükümlerini ihlal ettikleri ve bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürdükleri tespit edilen banka mensuplarının, haklarında kanuni kovuşturma istenmesini müteakip Bakanlığın talebi üzerine imza yetkilerinin kaldırılması zorunludur. Bu kimseler Bakanlığın izni olmadıkça yetkili personel olarak hiçbir bankada çalıştırılmazlar" şeklinde düzenlenmiştir.

İmza yetkilerinin kaldırılması talebinde bulunulduğu 16.11.1998 tarihinde, bu hüküm yürürlükte.

Burada da, öncekinde olduğu gibi, banka mensupları haklarında kovuşturma istenmesini müteakip Bakanlığın talebi üzerine imza yetkilerinin kaldırılmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Hiçbir durumda takdirilik söz konusu olmadığı gibi, geciktirilmesinin dahi mümkün bulunmadığı, anılan fıkradaki kesinlik taşıyan ifadelerden anlaşılmaktadır. Zira, hükümle getirilen tedbir, bankacılık sisteminin korunmasına, doğabilecek zararların acilen önlenmesine yöneliktir.

Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanlığınca, temennilere ilişkin olarak bankalar yeminli murakıpları tarafından düzenlenen raporlardaki kredilerin tahsisi ve kullandırılmasında Ticari Krediler Yönetmeliğine, Bankalar Kanununa ve Türk Ceza Kanuna aykırılıklar olduğu, Banka yöneticilerinin mevzuat hükümlerini ihlal ettikleri ve Bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürdükleri tespitine

dayanarak ve TCK' na aykırılık nedeniyle Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulduğu belirtilip, imza yetkilerinin kaldırılması istendiği halde; yasadaki zorunluluk keyfiyeti göz ardı edilerek Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığına gönderilen cevabi yazıda, raporların yetkili makam olan Bakanlığına sunulmaksızın yasaya aykırı olarak Cumhuriyet savcılığına gönderildiği, takibat izni verilmesi için Cumhuriyet savcılığı tarafından Bakanlığına intikal ettirilen dosyaların iade edildiği açıklanıp, önceki yazılarına atıfta bulunmak suretiyle Bankanın cevaplarının tarafsız bir biçimde değerlendirilmesi ve sonuçlarının Bakanlığına gönderilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Böylece, Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanının Banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılması yönündeki talebi, sanık tarafından yasanın açık hükmüne karşın yerine getirilmemiştir.

23.6.1999 tarihinde yürürlüğe giren 4389 Sayılı Bankalar Kanununun değişik 9. maddesinde imza yetkisinin kaldırılması tedbiri korunmuştur. Ancak, bu yetki BDDK'na tevdi edilmiş, tedbire geçicilik niteliği ilave edilmiştir.

İmza yetkilerinin kaldırılması için gerekli koşullar mevcut olduğu halde, sanık tarafından Banka yöneticilerinin imza yetkileri 4389 Sayılı Kanunun geçici 1. maddesi uyarınca BDDK'nun faaliyete geçtiği 31.8.2000 tarihine kadar kaldırılmamıştır. İstek, faaliyete geçmesinden sonra bu Kurul tarafından yerine getirilmiş ve imza yetkileri kaldırılmıştır.

Sanığın, bu iddia ile ilgili aşamalardaki savunması iki noktada toplanmaktadır:

Birincisi, imza yetkisini kaldırma önlemini uygulamaya Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanlığının yetkili olduğuna, kendisinin yetkisi bulunmadığına ve ayrıca Banka genel müdürü ile yönetim kurulu üyeleri hakkında verdiği takibat izni bulunmadığından Hazine Müsteşarlığı tarafından Cumhuriyet savcılığına yapılan başvuruların hukuken geçersiz olması nedeniyle imza yetkilerinin kaldırılması için aranan kovuşturma istenmesi koşulunun da gerçekleşmediğine, diğeri ise, Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanının Mülga 3182 Sayılı Kanunun 64. maddesi uyarınca Banka genel müdürü ve yönetim kurulu üyelerini görevden alma yetkisinin bulunduğu ve BYDK tarafından ivedi durum raporu düzenlenmediğine ilişkindir.

Biraz önce aynen okuduğum yasal metinlerden anlaşılacağı üzere, sanığın, Bakanlığına ilgili kuruluş olarak bağlı T. Halk Bankası A.Ş. görevlilerinin imza yetkilerini kaldırma yetkisinin olduğu kesinlikle ortadadır.

Murakıp raporlarında, kredi verilmesinde esas etkili kişilerin genel müdür ve genel müdür yardımcıları olduğu belirtilmiştir. Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet

Bakanlığının 16.11.1998 tarihli yazısında, adı geçenlerin görevden alınması ve yerlerine atama yapılması gerektiği de ifade edilmiş, ancak Banka yöneticileri haklarındaki suç ihbarlarının dahi Cumhuriyet savcılığı yerine Bakanlığına yapılması gerektiği iddiasında bulunan ve bunda ısrar eden sanık tarafından hiçbir işlem yapılmamıştır.

Yine, aktardığımız bu metinlerden, Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanının sadece imza yetkilerinin kaldırılmasını talep etme görevi bulunduğu, kaldırma yetkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Sanığın Soruşturma Komisyonuna verdiği yazılı ifadelerde, Banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılmasının Cumhuriyet savcılığına yapılan takibat başvurusundan sonra mümkün olabileceğini, Banka yöneticileri hakkında Bakanlığının izni olmaksızın Cumhuriyet savcılığına yapılacak takibat başvurusuna dayanılarak imza yetkilerinin kaldırılması talebinde bulunulmasının geçersiz olduğunu, Bakanlıktan izin alınmadan raporların doğrudan savcılığa gönderilmesi suretiyle imza yetkilerinin kaldırılması için yapılacak talebe zemin hazırlanmaya çalışıldığını, BDDK'nun faaliyete geçmesinden itibaren Bakanlığının imza yetkilerini kaldırma yetkisinin kalmadığını belirtmesi de; bu konuda yetkisinin varlığını bildiğini ortaya koymaktadır.

Hazine Müsteşarlığı tarafından murakıp raporlarının suç duyurusu yazıları ile Cumhuriyet savcılığına gönderilmesi, daha önce açıklanan yasal düzenlemeye ve Müsteşarlığın yerleşik uygulamalarına uygun bulunmaktadır.

Kaldı ki, Hazine Müsteşarlığı tarafından haklarında kovuşturma yapılması ve imza yetkilerinin kaldırılması istenen sorumlular arasında, yargılanmaları için 399 Sayılı KHK'nin 11. maddesinin (d) bendi uyarınca Banka ile ilgili Bakanın takibat izni vermesi gerekmeyen görevliler de bulunmaktadır. Hazine Müsteşarlığının yazılı başvuruları üzerine Ticari Krediler Müdürü Muazzez Ela ile Şube Müdürü Vecihi Koçer hakkında mülga 3182 Sayılı Kanununun 32, 51, 52, TCI maddeleri uyarınca cezalandırılmaları için kamu davaları açıldığı halde, sanık tarafından 31.8.2000 tarihine kadar imza yetkileri kaldırılmamış, herhangi bir işlem de yapılmamıştır.

Öte yandan, imza yetkilerinin kaldırılmasına ilişkin Mülga 3182 Sayılı Kanununun 62. maddesi, banka mensuplarının mevzuata aykırı hareket etmeleri ve bunun sonucunda Bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürmeleri halinde uygulanması gereken bir hükme ilişkin olduğu halde, görevden alma tedbirini de içeren 64. madde mali bünyenin güçlendirilmesine yönelik düzenlemedir.

Mülga 3182 Sayılı Kanununun 64. maddesinde, denetlemeler sonucunda bir bankanın mali bünyesinin ciddi bir şekilde zayıflamakta olduğunun tespit edilmesi halinde Bakanlığın uygun bir süre vererek, banka yönetim kurulundan, mali bünyenin güçlendirilmesi için çeşitli tedbirler alınmasını, kanun ve kararlara aykırı filleri tespit edilen personelin bankayı temsil yetkilerinin kaldırılmasını isteyebileceği, yönetim

kurulunun bu talimat istikametinde gerekli tedbirleri almak ve aldığı karar ve tedbirleri aylık raporlar halinde Müsteşarlığa bildirmek zorunda olduğu, yönetim kurulunun alınması istenen tedbirleri kısmen veya tamamen almadığı veya bu tedbirlerin alınmış olmasına rağmen bankanın mali bünyesindeki zayıflama devam ettiği takdirde, Bakanın bankanın mali bünyesini zayıflatan karar ve işlemlerin yönetim ve denetim kurullarına ait olması halinde, yönetim ve denetim kurulu üyelerinden bir kısmını veya tamamını görevden alarak veya yönetim ve denetim kurulu üye sayısını arttırarak bu kurullara üye atamaya yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

Görülüyor ki; belirtilen idari tedbirler, mali bünyenin ciddi bir şekilde zayıflamakta olduğunun tespit edilmesi, Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan tarafından mali bünyenin güçlendirilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasının istenmesi, bu tedbirlerin yönetim kurulu tarafından tamamen veya kısmen alınmaması veya bu tedbirlerin alınmış olmasına rağmen bankanın mali bünyesindeki zayıflamanın devam etmesi ve mali bünyeyi zayıflatan karar ve işlemlerin yönetim ve denetim kurullarına ait olması halinde uygulanabilecektir. Dolayısıyla, 64. maddenin uygulanması koşulları bulunmaması nedeniyle Banka genel müdürü ve yönetim kurulu üyelerinin Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Devlet Bakanı tarafından görevden alınması mümkün değildir.

Yine, BYDK tarafından ivedi durum raporu düzenlenmemesi, imza yetkilerinin kaldırılmasına, Banka yönetiminin görevden alınmasına engel değildir. Ayrıca, ivedi durum raporunun Banka yönetim kurulu başkanlığına, üyeliğine, genel müdürlüğüne getirilen kişinin kanunun aradığı niteliklere haiz bulunmadığı zaman düzenlendiği, inceleme ve soruşturma temennileri ile ilgili olarak hiçbir zaman ivedi durum raporu tanzim edilmediği, tanık Reşat Mocan'ın anlatımından da anlaşılabilir bulunmaktadır.

Dönemin Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanı Güneş Taner aşamalarda anlatımlarında, sanığa, Banka Genel Müdürünün görevde kalmasının sakıncalı olduğunu, aksi takdirde Devletin ve kendisinin zarar göreceğini söylediğini, ancak sanığın Genel Müdür ile çalışmayı sürdürdüğünü, Genel Müdüre kol kanat gerdiğini ifade etmiş, sanığın bankacılık konusunda danışmanı tanık Bedri Eşsiz' de, daha önceki tarihlerde verilen krediler nedeniyle Banka Genel Müdürü ile birlikte çalışmanın sıkıntı yaratabileceğini sanığa iletmiş olduğunu belirtmiştir.

Devlet Eski Bakanı Güneş Taner, 16.11.1998 tarihli imza yetkilerinin kaldırılması istemini içeren yazısında da, genel müdür ve genel müdür yardımcılarının görevden alınmalarının sanığın teklifi üzerine ortak kararlarla mümkün olduğunu hatırlatmış bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, her iki suçlamayla ilgili olarak yapılan savunmalara itibar edilmesi mümkün görülmemiştir.

II- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Yüce Divan'ın aynı oturumunda okumak suretiyle tekrarladığı esas hakkındaki yazılı mütalaasında, iddialar karşısındaki savunma ve kanıtları değerlendirerek, sanık Recep Önal hakkında aynen;

“T. Halk Bankasının faaliyetlerine ilişkin BYDK'nin 1997 yılı raporunda yer alan ilgili Bakanlıkça (Hazine Müsteşarlığı) incelenmesi ve soruşturulması istenen temenni konularının BYMK'ca inceletirilmesine Müsteşarlık Makamı tarafından 21.7.1999 tarihinde onay verilmesine ve bu onayın aynı tarihte adı geçen Kurul Başkanlığına intikal ettirilmesine karşın, murakıpların sekiz ay gecikmeyle 21.3.2000 tarihinde görevlendirildiği ve incelenmeleri için uzunca bir süre murakıplara tevdi edilmeyen 1997 yılı raporunun, 31.1.2000 tarihinde aynı Kurul Başkanlığına ulaşan 1998 yılı raporu ile birlikte yeniden gözden geçirilmek üzere BYDK Başkanlığına iadesi hususunda Başbakanlık Makamından alınan 27.3.2000 tarihli iade onayının da dört ayı aşan bir gecikmeyle 4.8.2000 tarihinde aynı Başkanlığa gönderildiğinde kuşku yoktur.⁵

Murakıpların 1998 yılında düzenledikleri raporların kamuoyuna yansıdığı, Banka ile ilgili ciddi ve ağır iddialar bulunduğu herkesçe bilinmektedir.

Sanığın, 1997 yılı raporunda yer alan temennilerin incelenmesine ilişkin Müsteşarlık Makamının 21.7.1999 tarihli onayının aynı tarihte BYMK Başkanlığına intikal ettiği hususunda bilgi sahibi olduğu, sanık tarafından TBMM KIT Komisyonu Başkanlığına yazılan 22.10.1999 tarih ve 76940 sayılı yazı ve eklerinin incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Hazine Müsteşarlığı BYMK Başkanlığına 31.1.2000 tarihinde intikal eden 1998 yılı raporunda, 1996 yılı raporunun 31, 35, 40 ve 44 numaralı temenni konuları ile 1997 yılı raporunun daha önce incelemesi tamamlanan 41 numaralı olanının dışındaki diğer temenni konularına ilişkin raporların, değerlendirilmesi ve Kurul görüşünün belirlenmesi için bir an önce Kurul'a intikalinin sağlanması istenmiştir.

1998 yılı raporunun BYMK Başkanlığına intikal ettiği 31.1.2000 tarihine kadar, 1997 yılı raporunda yer alan temennilerin incelenmesi için altı ayı aşkın bir süre hiçbir işlem yapılmamış, 1998 yılı raporunun intikali üzerine 1997 yılı temennileri ele alınmak zorunda kalınmış, ancak inceleme ve soruşturma için murakıpların derhal görevlendirilmesi yerine, yine inceleme sürecini geciktirmek amacıyla yasal düzenlemelere ve önceki uygulamalara aykırı olarak 1998 yılı temennileri ile birlikte 1997 yılı temennilerinin yeniden gözden geçirilmek üzere BYDK Başkanlığına iadesi için

⁵ 1997 YDK raporunun Hazine Müsteşarlığına 10.2.1999 tarihinde intikal etmesine karşın, temenni konularının incelenmesine ilişkin Müsteşar onayının 21.7.1999 tarihinde verilmesi nedeniyle Devlet Eski Bakanı Recep Önal'ın hiç bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Çünkü, bu dönemde Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanı değildir. Sanık, 22.7.1999 tarihinde Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanı olarak görevlendirilmiştir. Bu nedenle de, Soruşturma Komisyonu raporunda bu gecikme nedeniyle sanığa bir sorumluluk tevcih edilmemiştir.

Başbakanlık Makamından onay istenmesi yoluna gidilmiş, onayın gecikmesi üzerine de 21.3.2000 tarihinde, toplam sekiz ay sonra murakıplar görevlendirilmiştir.

Açıkladığımız üzere, Banka yöneticileri hakkında kamuoyuna mâl olan iddiaları ve 1997 yılı raporundaki temennilerin incelenmesine olur verildiğini bildiği anlaşılan ve uzun yıllar murakıp olarak görev yapan sanığın, olayın gelişimi karşısında murakıpların görevlendirilmesindeki gecikmede rolü olmadığı kabul edilemez. Bu yöndeki tanık anlatımları inandırıcılıktan uzaktır. Kaldı ki, kendi imzasıyla Başbakanlık onayı isteyen sanığın, temennilerin değerlendirilmesi için murakıpların görevlendirilmesi konusunda bilgisi ve talimatı olmadığı hususu düşünülemez gibi, olayın gelişimi, konunun güncelliği ve önemi ile idari işleyiş bu yargıyı desteklemekte ve doğrulamaktadır.

BYDK tarafından BYMK'na intikal ettirilecek olan konuların Türk Ceza Kanunu kapsamındaki işlemlerle değil, Bankalar Kanunu ve diğer kanunların bankalara ilişkin hükümleri ile ilgili olmasına ve tespit edilen kanuna aykırı işlemlerin kesin ve somut bilgi ve belgelere dayanmasına, bu kapsamda T. Halk Bankasına ait 1997 ve 1998 yılları temennilerinin bu açıdan tekrar gözden geçirilmek üzere iadesine ilişkin olarak sanığın Başbakanlık Makamından aldığı onayın değerlendirilmesinde:

1997 yılı raporunda on bir adet temenni konusunun ilgili bakanlıkça (Hazine Müsteşarlığı), 1998 yılı raporunda ise, on iki adet temenni konusunun ilgili mercilerce (Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu) incelenmesi ve soruşturulması istenmiştir.

72 Sayılı KHK'nin 30. maddesinin 4. fıkrasında, BYDK raporlarında bazı konuların incelenmesi, teftişi veya tahkikinin istenebileceği, bunların Başbakanlıkça yetkili mercilere intikal ettirileceği, gereğinin bu merciler tarafından ve özellikle bakanlıklarca yerine getirileceği hükme bağlanmıştır. Bu nedenle, Kurulun yıllık denetim raporlarında bazı konuların incelenmesi ve soruşturulmasını istenmesi mümkündür.

BYDK'nin, denetim, gözetim ve incelemelerde bulunma yetkisi olmakla birlikte, soruşturma yetkisi bulunmamaktadır.

4059 Sayılı Kanununun 4. maddesine göre, Hazine Müsteşarlığının denetim birimi olan BYMK ile Hazine Kontrolörleri Kurulu, inceleme ve denetlemenin yanı sıra soruşturma yapmak yetki ve görevine sahiptirler. Bankalar yeminli murakıpları da, bankacılık alanında uzmanlığı bulunan ve inceleme ve soruşturma yapma yetkisine sahip denetim elemanlarıdır.

Mülga 3182 Sayılı Kanununun 61. maddesi ve bu hükme paralel olarak düzenlenen 4389 Sayılı Bankalar Kanununun 5. maddesi hükmüne göre, bankalar yeminli murakıpları, bu Kanun ile diğer kanunların bankalarla ilgili hükümlerinin uygulanması ve her türlü bankacılık işlemlerinin denetimini yapmakla görevlidir. Bankalar Kanununa

aykırılıklar, bankacılık suçları ve bankaların mali bünyelerinin sağlamlığının denetlenmesinin yanı sıra diğer işlemleri denetlemek de murakıpların görevleri içindedir.

Nitekim, savunmada belirtilen 11.1.1995 tarih ve MÜS: 146 sayılı Başbakanlık onayında da, Bankalar Kanunu kapsamına giren faaliyetlere ilişkin temenni konularının BYMK tarafından incelenmesi gerektiği belirtilmiştir. Kredi işlemleri, Bankalar Kanunu kapsamında kalan faaliyetlerdendir.

1997 yılı raporundaki tüm temenniler ile 1998 yılı raporundaki 9 numaralı dışındaki diğer temenniler, kredi işlemlerine ilişkindir. 9 numaralı temenninin incelenmesi ve gerekiyorsa soruşturulması, diğer tüm temennilerin ise soruşturulması istenmiştir.

Açıklamalarımızdan anlaşılacağı üzere, BYDK'nin yıllık denetim raporlarında bankacılık işlemlerinden olan kredi işlemlerinin ilgili bakanlıkça (Hazine Müsteşarlığı) veya yetkili mercilerce (Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu) incelenmesinin ve soruşturulmasının istenmesi yasal düzenlemelere uygun ve yerindedir. Bu Kurulun, asli görevini bir başka kuruma aktarması söz konusu değildir.

Bankacılık işlemlerine ilişkin temennilerin yeniden gözden geçirilmek üzere iadesi, 4389 Sayılı Kanunun 5. maddesi ile 72 Sayılı KHK'nin 30. maddesine de aykırıdır.

Onaylanan yazıda, raporlarda yer alan temenni konularının bir kısmının temenniler olmasa dahi, mali bünye incelemeleri sırasında değerlendirilmekte ve gerekirse rapora konu edilmekte olduğu belirtilmiş ise de; bu husus, yıllık denetim yapan BYDK'nin 72 Sayılı KHK'nin 30. maddesi uyarınca bazı konuların incelenmesi ve soruşturulması isteğine engel teşkil etmediği gibi, temennilerin yeniden gözden geçirilmek üzere iadesini gerekli ve haklı kurnaz. Bu durum, iade gerekçesinin aksine, murakıpların temenni konularını değerlendirme ve inceleme görevleri bulunduğunu da ortaya koymaktadır.

Murakıp sayısının yetersizliği ile iş yoğunluğunun, temennilerin yeniden gözden geçirilmek üzere iadesini haklı kılan neden olarak değerlendirilmesi mümkün bulunmamakta, esasen buna yasa da cevaz vermemektedir. Konunun önemi, inceleme ve soruşturmada öncelik verilmesini ve bu yönde bir değerlendirme yapılmasını gerektirir niteliktedir. Tüm bunlara rağmen, öncelik verilmesi bir yana, dava dosyasında mevcut BDDK BYMK Başkanlığının 21.7.1999 il 21.3.2000 tarihleri arasındaki çalışma programı dışındaki incelemelerle ilgili listesinden anlaşılacağı üzere taleplerin intikal tarihleri itibariyle kendisinden önce gelen (bir), sonra gelen (yüz iki) talep için görevlendirme yapılmış, 1997 yılı temennilerine ilişkin talep işlemsiz bekletilmiş, ancak 1998 yılı temennilerinin 31.1.2000 tarihinde intikal etmesi üzerine ele alınmak ve işleme konulmak zorunda kalınmıştır. Ayrıca, bu liste murakıp ve yardımcılarının sayıları itibariyle yetersiz olduğuna ilişkin beyanları ve savunmayı da geçersiz kılmaktadır.

BYDK tarafından incelenmesi ve soruşturulması istenen bankacılık işlemlerine ilişkin temennilerin, Bankalar Kanununa aykırılıklarla değil, Türk Ceza Kanunu kapsamındaki işlemler ile ilgili bulunduğu gerekçesiyle yeniden gözden geçirilmek üzere iadesinin, başka bir örneğinin olmadığı; tanıklar, A. Selçuk Demiralp, Mehmet Rastgelener, Yıldız Soykan ve Cüneyt Yener' in anlatımları ile sabittir.

Bakanlık görevinden önce uzun yıllar bankalar yeminli murakıplığı görevini yürüten sanığın, BYDK'nin ve bankalar yeminli murakıplarının görev ve yetkilerini bilmediği söylenemez. Sanık tarafından, BYDK'nin soruşturma yetkisi olmadığı, murakıpların bankacılık işlemlerini incelemek ve soruşturmak ile görevli olduğu bilindiği halde, raporda yer alan temenni konularını yasal düzenlemelere ve önceki uygulamalara aykırı olarak, bankacılık işlemleri ile ilgili olan tüm temenniler yeniden gözden geçirilmek üzere bu Kurul'a iade edilmiştir.

Başbakanlık onayı, BYMK Başkanı ve Müsteşarın imzalarını da taşıyan sanığın teklif yazısı üzerine verilmiştir. Sanığın teklif yazısı olmaksızın işlemin tamamlanması mümkün değildir.

3046 Sayılı Kanununun 21. maddesi uyarınca, yapılan işlemlerin mevzuata uygun olup olmadığını belirlemek, işlemleri yasaya uygun bir biçimde yerine getirmek ile görevli sanık Recep Önal, yasal düzenlemelere ve önceki uygulamalara aykırı teklif yazısını imzalamak suretiyle görevin gereklerine aykırı davranmıştır. Teklifinin Başbakanlık Makamı tarafından onaylanması, sanığın cezai sorumluluğunu ortadan kaldıracak bir neden olmadığı, süreklilik gösteren yargı içtihatlarıyla kabul edilmiştir.

İade onayı üzerine temenniler Hazine Müsteşarlığı BYMK Başkanlığı tarafından 31.3.2000 tarih ve 937 sayılı yazı ile KİT Genel Müdürlüğüne intikal ettirilmesine karşın, iade onayı dört ayı aşan bir gecikmeyle sanığın imzasını taşıyan 4.8.2000 tarihli yazıyla BYDK Başkanlığına gönderilmiştir.

BYMK Başkanlığının yazısının, KİT Genel Müdürlüğü Daire Başkanı M. Cüneyt Yener tarafından Şube Müdürü Kaan Sayın' a 17.4.2000 tarihinde havale edildiği ve havale kısmına "Bakan gelince" notu düşüldüğü, zira sanık Devlet Bakanının 14.4.2000 ilâ 19.4.2000 tarihleri arasında yurtdışında bulunduğu belirlenmiştir. Bakanın görevine başlamasından sonra bu not dolayısıyla bilgilendirildiğinin kabulü gerektiği, tanıklar Yıldız Soykan, M. Cüneyt Yener ve Kaan Sayın'ın beyanları ile Bakanlık idari işleyişinin birlikte değerlendirilmesinden anlaşılmaktadır.

Tanık M. Cüneyt Yener Hazine Kontrolörleri'ne verdiği 25.3.2004 tarihli yazılı ifadesinde, konu ile ilgili işlemlerde yetkili merciin yürürlükteki mevzuat gereğince ilgili Devlet Bakanlığı olması nedeniyle makamın talimatı ve bilgisi olmaksızın herhangi bir işlem yapılmasının mümkün olmadığını belirtmiştir.

Başbakanlık onayının BYDK Başkanlığına gönderilmesi için bir üst yazı yazılması gerekmektedir. Aynı bünyede, iki denetim kurumunu ilgilendiren önemli bir konuda, bir üst yazının yazılması için dört ay beklenmesi, iş yoğunluğu ile izah edilmesi mümkün bir durum değildir. Dolayısıyla, tanıklar Mehmet Rasgelener, Yıldız Soykan, Kaan Sayın'ın aşamalarındaki, M. Cüneyt Yener' in duruşmadaki; sanığın, bu gecikme konusunda talimatı, telkini olmadığı, gecikmenin iş yoğunluğundan kaynaklanabileceği yönündeki anlatımları inandırıcı bulunmamıştır.

Tüm bu hususlar, sanığın bilgisi ve talimatı ile yapıldığını ve/veya yapılmadığını, iade onay yazısının inceleme ve soruşturma işlemlerini daha da uzatmak amacıyla geç gönderildiğini göstermektedir.

Temennileri içeren raporların iadesi üzerine, işlem yapma imkansızlığını dikkate alan BYDK Başkanlığı tarafından Başbakanlık Makamından, Bankalar Kanunu ve diğer kanunların bankalara ilişkin hükümleri ile ilgisi olan temennilerin önceden olduğu gibi bankalar yeminli murakıpları tarafından sonuçlandırılmasına, bu kapsamda olmayan temennilerin ise Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı veya ilgili Bakanlıkça ele alınıp yerine getirilmesine ilişkin 5.3.2001 tarihli karşı onay alınmış, temenniler yeniden ve hiçbir işlem yapılmadan BYMK Başkanlığına iade edilmiştir. Karşı onayda, murakıpların görevlerinin, Bankalar Kanuna aykırılık ve Bankacılık suçları ile sınırlanmadığı vurgulanmıştır. Yasal düzenleme ve önceki uygulamalara paralel bu onay üzerine, kredi işlemlerine ilişkin temenniler murakıplar tarafından yeniden incelenmeye başlanmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda murakıplar ve Hazine Kontrolörleri tarafından düzenlenen raporlarda, temennilerden on altı adedinde cezai sorumluluktan bahsedilmiş ve somut delilleri de gösterilmiştir.

İade onayının muhatap kurumda yeniden inceleme ve değerlendirmelere neden olacağı, dolayısıyla zaman kayıplarına yol açacağı baştan bellidir. Nitekim, kimi tanıkların ifadesiyle benzeri olmayan iade üzerine, yapılacak işlem konusunda BYDK Başkanlığında tereddütler yaşanmıştır. İade, Hukuk Müşavirliğinden görüş istenmesini, konunun Üyeler Kurulunda görüşülmesini ve bir karar alınmasını ve alınan karar uyarınca Başbakanlık Makamından karşı onay alınmasını gerektirmiştir. İade onayının, karşı onay alınması için kaybettirdiği zaman sekiz aydır.

1997 ve 1998 yılları raporlarında yer alan temennilere konu kredi işlemlerinin çoğunun 1996 yılı ve öncesine ait olduğu, temennilerin iadesi üzerine fillerin zamanaşımına uğrama ihtimalinin yüksek olacağı bilinen ve öngörülen bir durumdur. Murakıpların sekiz ay gibi uzunca bir süre görevlendirilmemesi, Başbakanlık Makamından önceki uygulamalara ters ve yasada öngörülmeyen iade onayı alınması ve bu onayın gönderilmesinde gecikme ve gerektirdiği işlemlerin yarattığı zaman kayıpları, 1997/12, 15, 42, 1998/15, 16, 29 sayılı temennilere konu kredi işlemlerinin sorumluları

hakkında ceza zamanaşımının dolmasına ve böylece soruşturma ve kovuşturma yapılamamasına neden olmuştur.

Sanık Recep Önal' in eylemleri ile 72 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle getirilen denetim sisteminin işleyişi sekteye uğratılmıştır. Bundan amaç, sanık H. Hüsamettin Özkan'ın fiillerinde olduğu gibi, Banka yöneticilerini korumaktır. Aynı kişileri korumaya ilişkin bu ortak amaç, önemle değerlendirilmesi gereken bir olgudur.

Sanığın savunmasında geçen, temennilerin, kredilerin Banka zararına dönüşmesinden sonra "ivedi durum raporu" yerine, rutin işlemlerden olan yıllık raporlarda yer aldığı, onayın iki denetleme kurumu arasındaki görev sınırlarına ilişkin uyumsuzlukların çözümüne yönelik bulunduğu ve benzeri nitelikte idari düzenlemelerin daha önce de yapıldığı, dava konusu işlemler nedeniyle bazı görevliler hakkında hiçbir işlem yapılmadığı, soruşturma izni verilmediği, verilen soruşturma izinlerinin kaldırıldığı yönündeki değerlendirmelere açıklayacağımız nedenlerle itibar edilmemiştir.

Savunmanın aksine, inceleme ve soruşturma temennileri için ivedi durum raporu düzenlenmesi şart değildir. Ayrıca, inceleme ve soruşturma temennileri ile ilgili olarak hiçbir zaman ivedi durum raporu tanzim edilmediği, tanık Reşat Mocan'ın anlatımıyla sabittir.

Savunma tarafından, iki denetleme kurumu arasındaki görev sınırlarına ilişkin uyumsuzlukların çözümüne yönelik idari düzenlemelere örnek gösterilen Başbakanlık Makamının 13.9.1993 tarih ve Teftiş M: 488 sayılı onayı, 1992 yılı raporundaki hiyerarşi ilkelerini gözetmeyen ifadelerin düzeltilmesi amacıyla iadesine, 11.1.1995 tarih ve Müs: 146 sayılı onayı ise, görev yönünden yasanın açıklanmasına ilişkindir. Görüldüğü üzere, bu onaylar, temennilerin yeniden gözden geçirilmek üzere iadesine ilişkin değildir. Bir başka anlatımla, savunmada belirtilen onaylarla devamındaki onayların konuları aynı değil, farklıdır. Zaten, tanıklar temennilerin yeniden gözden geçirilmek üzere aynı makama iadesinin bir başka örneğinin bulunmadığını ifade etmişlerdir.

Diğer görevliler hakkında soruşturma yapılmamasına ilişkin savunma da, şahsilik ilkesi, bağlayıcılık ve hukuki engel kurumları dikkate alındığında yerinde görülmemiştir.

Baştan itibaren yaptığımız ve naklettiğimiz değerlendirmeler, sanığın savunmalarının tamamının geçersizliğini tüm açıklığıyla ortaya koymaktadır.

III- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı esas hakkındaki mütalaasında yüklenen suçun ve fiillerin hukuki nitelendirilmesinde de bulunmuş olup, aynen;

"Görevi ihmal ve görevi kötüye kullanma suçunun fiillerin işlendiği tarihte yürürlükte olan mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu açısından değerlendirilmesi:

Görevin; Anayasa, yasa, tüzük ve yönetmeliklerle belirlenen kurallara ve yerleşmiş doğru ilkelere göre, kamu ve birey yararı dengesi adil bir düzeyde sağlanarak, amaçlanan sonucun makul sürede elde edilmesi biçiminde yapılması gerekir.

765 Sayılı TCK'nin 230. maddesinde görevi ihmal, 240. maddesinde ise görevi kötüye kullanma suçu tanımlanmış ve yaptırımı bağlanmıştır.

Bakanlar, TCK'nin 279/1. maddesine göre, Ceza Yasasının uygulanması açısından "memur" sayılmaktadır.

765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 230. ve 240. maddelerinde yer alan hükümler, genel ve tamamlayıcı hükümlerdendir. Bu nedenle, memurun görevi ihmal ve görevi kötüye kullanma olarak kabul edilen eylemleri başka bir suç oluşturmadığı takdirde bu madde hükümleri uygulanır.

Memurun, hangi nedenle olursa olsun, yasanın kendisine verdiği görevi yapmaması veya gecikerek yapması TCK'nin 230. maddesinde yazılı görevi ihmal suçunu oluşturur.

Maddede, "hangi nedenlerle olsun" denilmek suretiyle bir takım kişisel düşüncelerle görevin yerine getirilmemesine veya geç yerine getirilmesine izin verilmek istenmemiştir.

Göreve ilişkin bir hizmetin veya işlemin bilerek ve istenerek, yapılmaması veya geç yapılmasıyla suç tamamlanır.

Suçun işlenmesi için genel kasıt yeterlidir.

Görevi kötüye kullanma, görevin hangi nedenle olursa olsun, yasa ve kuralların gösterdiği usul ve esaslara aykırı bir biçimde yapılması veya yerine getirilmesidir. Yasal yetkinin aşılması, yasal yöntem ve biçime, ön koşullara uyulmaması, takdir yetkisinin hukukun öngördüğü amacın dışında kullanılması suretiyle işlenen filler, TCK'nin 240. maddesinde yaptırımı bağlanan görevi kötüye kullanma suçunu oluşturur.

Suçun işlenmesi için genel kasıt yeterli olup, özel kasıt aranmaz.

Görüleceği üzere; görevi ihmal suçu, bir memurun görevini yapmaması veya gecikerek yapmasıyla, görevi kötüye kullanma suçu ise yasaya aykırı biçimde yapmasıyla oluşmaktadır. Birincisinde edilgin (pasif), ikincisinde etkin (aktif) bir davranış söz konusudur.

Ancak, görevi kötüye kullanma suçu, ihmali eylemlerle de gerçekleştirilebilir.⁶ Vazifenin bir kimseye veya kendisine yarar sağlamak veya başkasına zarar vermek amacıyla kasten yapılmaması görevi kötüye kullanma suçunu oluşturur. Örneğin, bir suça el koyan zabitanın, failin yakını, dostu, ahabı olduğunu öğrenince işlem yapmaması gibi. Nitekim, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 8.12.1986 tarihli 4-249/564 sayılı kararında, kasıtlı olarak Adliye'den istenen kayıtları göndermeyen nüfus başmemuru sanığın eylemi, Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 29.5.2002 tarih ve 8408/9848 sayılı kararında ise, yakınının hayvanlarının çalındığına dair ısrarlı yakınmalarına karşın onları geri aldığından bahisle soruşturmaya başlamamak ve nöbetçi Cumhuriyet savcısını haberdar etmemek biçimindeki sanıkların ihmali suretiyle gerçekleştirdikleri eylemler, görevi suiistimal niteliğinde kabul edilmiştir.

Görevi ihmali ve görevi kötüye kullanma suçlarının oluşması için zararın meydana gelmesi gerekmez.

Görevi ihmali suçunda, eylemin neticesinde Devletçe bir zarar meydana gelmesi, 230. maddenin ikinci fıkrasında cezayı ağırlaştırıcı bir hâl olarak düzenlenmiştir.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunundaki düzenlemeye gelince:

765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 230. maddesinde düzenlenen görevi ihmali, 240. maddesinde tanımlanan görevi kötüye kullanma ile 228. maddesinde yaptırıma bağlanan görevde kişilere karşı keyfi işlemde bulunma suçları, 1.6.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 257. maddesinde görevi kötüye kullanma suçu başlığı altında birlikte düzenlenmiştir.

Bu maddede, görevi kötüye kullanma suçu; kamu görevlisinin, Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle kişilerinin mağduriyetine veya kamu zararına neden olması ya da kişilere haksız çıkar sağlaması olarak tanımlanmıştır.

Maddeye göre, görevi kötüye kullanma suçu, icrai veya ihmali bir davranış ile işlenebilir. Maddenin birinci fıkrasında, suçun icrai bir hareket ile işlenmesi, ikinci fıkrasında ise ihmali davranış ile işlenmesi düzenlenmiştir. Suçun, ihmali davranış ile işlenmesi, mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 230. maddesinde düzenlenen görevi ihmali suçunu karşılamakta ve 1. fıkraya göre daha az cezayı içermektedir.

Bu suç, önceden olduğu gibi genel, tamamlayıcı ve tali hüküm olma özelliğini sürdürmektedir.

⁶ Çağlayan TCK. s. 754, Dönmezer, Memuriyet Vazifesini İhmal ve Suiistimal Birbirinden Ayırmaya Yarayacak Kistas, s. 230, Malkoç İsmail - Aytaç, Memurlar ve Suçlar, s. 51-54

Suçun faili, Yasanın 6. maddenin (c) bendi uyarınca; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir suretle sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kamu görevlisidir. Buna göre, Bakanlar, Ceza Yasası uygulamasında kamu görevlisidir.

Suçun maddi unsuru, kamu görevlisinin görevin gereklerine aykırı davranışı ile kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olması ya da kişilere haksız kazanç sağlamasıdır. Bunların tamamının değil, birinin gerçekleşmesi durumunda suç oluşmuş olacaktır.

Mağduriyet madde gerekçesinde de belirtildiği üzere sadece ekonomik bakımdan uğranılan zararı ifade etmez. Bu kavram, zarar kavramından daha geniştir. Maddi anlamda ekonomik bakımdan uğranılan zararı içinde barındırdığı gibi, ekonomik bir sonuç doğmadan da (Örneğin, imar planı uygulamasında, sahibine duyulan husumet nedeniyle bir parselin plan tekniğine aykırı olarak yeşil alan olarak gösterilmesi gibi) mağduriyetin doğması mümkündür.

Zarar kavramı ise, hem hukuksal ve hem de ekonomik anlam ifade etmektedir. Zarar kavramının, sadece ekonomik anlamda bir zararı ifade ettiğinin kabulü, maddenin lafzına ve ruhuna uygun bulunmamaktadır.

Maddede geçen haksız kazanç kavramı, öncelikle ekonomik anlam içermekle birlikte, yalnızca filin işlendiği anda sağlanan bir kazancı ifade etmemektedir. Kişiler yönünden gelecekte elde edilecek kazanç veya hak edilmeyen yetkilerin ve bir statünün kazanılması da kazanç kapsamındadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında ise, kamu görevlisinin görevin gereklerine uygun davranması için veya bu nedenle kişilerden kendisine veya bir başkasına çıkar sağlaması da görevi kötüye kullanma suçu olarak düzenlenmiştir. Ancak, bu suçun oluşabilmesi için; filin, irtikap suçu niteliğinde bulunmaması gerekmektedir.

Yeni düzenlemede de, bu suçların işlenmesi için genel kasıt yeterli görülmüştür.

765 Sayılı TCK'nin 80. maddesinde, müteselsil suç, bir suç işleme kararıyla yasanın aynı hükmünün farklı zamanlarda olsa bile, birden fazla ihlal edilmesi olarak tanımlanmıştır. 5237 Sayılı Kanununun 43. maddesine göre, müteselsil (zincirleme) suç, bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesidir. Maddede, mağduru belli bir kişi olmayan suçlar için de bu hükmün geçerli olduğu ve aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fil ile işlenmesi durumunda da müteselsil suç hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür. Görülüyor ki; zincirleme suç yönünden, önceki düzenlemeye göre bir farklılık bulunmamaktadır.

Teselsülü oluşturan hareketlerden bir kısmı icrai, bir kısmı ihmali olduğu takdirde de, müteselsil suç oluşabilir.⁷

Saniğin sabit gördüğümüz eylemlerinin bu açıklamalar ışığında değerlendirilmesinde:

1- Sanık Hasan Hüsamettin Özkan'ın: T. Halk Bankası A.Ş.'nin faaliyetlerine ilişkin 1996 yılı raporunda yer alan temenniler ile ilgili olarak bankalar yeminli murakıpları tarafından düzenlenen raporların Hazine Müsteşarlığı tarafından Cumhuriyet savcılığına intikal ettirilmesi üzerine Banka genel müdürü ve yönetim kurulu üyelerinin yargılanmaları için istenen takibat iznini, değişik denetim birimleri tarafından düzenlenen raporlarda haklarında ciddi ve ağır iddialar ve tespitler bulunan, kredilerin verilmesinde asıl sorumluluğu olan adı geçenleri korumak ve yargılanmalarını engellemek amacıyla murakıp raporlarının tarafsız hazırlandığından kuşku duyduğu bahanesini ileri sürerek ısrarla yeniden değerlendirilmesini istemek ve sağlamak suretiyle mükerrer incelemeler yapılmasına bilinçli olarak sebebiyet verdiği ve sonucunda (1 yıl 10 ay 16 gün) geciktirdiği, ayrıca yasanın amir hükmüne rağmen Banka yöneticilerinin imza yetkilerini kaldırmayarak ve başkaca bir tedbir de öngörmeyerek takipteki alacakların miktarının artmasına, usulsüz krediler kullandırılmasının devamına neden olduğu, böylece zincirleme biçimde görevini kötüye kullandığı anlaşılmıştır.

Daha önce, saniğin bilgisinin bulunduğunu açıkladığımız Başbakanlık Başmüfettişleri koordinatörlüğünde düzenlenen 23.10.1997 tarihli 11/97-5 sayılı rapor ile bankalar yeminli murakıpları tarafından düzenlenen 23.1.1998 tarih ve R-3, R-3 sayılı raporda, yurtdışından nakit teminine yönelik gayri yönelik gayri nakdi kredilerin yaygın bir şekilde ve yüksek montanlarda uygulandığı, bu nedenle ileride tehlikeli ve vahim durumların ortaya çıkabileceği belirtilmesine, Bankanın 1996 yılı faaliyetlerine ilişkin raporun 11 numaralı temennisinde ise, yönetmelik hükümlerine aykırı bir şekilde gerçekleştirilen dövize natik teminat mektubu (DNTM) ve aval kredisi uygulamasının Bankayı ileride çok büyük taahhütler altına soktuğu göz önüne alınarak bu uygulamaya son verilmesi gerektiği ifade edilmesine karşın; saniğin bu eylemleri, Banka yönetimi tarafından DNTM ve aval kredisi uygulamasının sonraki yıllarda da sürdürülmesine sebebiyet vermiştir. Nitekim, kendisine intikal eden Bankanın 1998 yılı faaliyetlerine ilişkin raporda, bu uygulamaya yeniden son verilmesi istenmiştir. Bankanın 1999 yılı faaliyetlerine ilişkin raporda ise, tüm uyarılarına rağmen uygulamanın artarak devam etmesinin bankanın takipteki alacaklarının artmasında en büyük etken olduğu vurgulanmış, takipteki alacakların daha da artmasının muhtemel olduğuna dikkat çekilmiştir. Bankanın 2000 yılı faaliyetlerine ilişkin raporda da, uyarılara rağmen 1995 yılından itibaren yürütülen uygulamanın olumsuz sonuçlarının, 2001 yılından başlamak üzere daha sonraki yıllarda etkisini sürdüreceği, takipteki alacakların artmasının önemli bir nedeninin DNTM ve aval kredilerinin Banka kaynağından karşılanması olduğu,

⁷ Sancar: Müteselsil suç, s. 70; Hakeri, Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri, s. 304

Bankanın 1996-2000 yılları arasında kredi temini için verdiği teminat mektubu ve avallerin % 309,7 oranında arttığı, Bankanın takipteki krediler miktarının diğer kamu bankalarından % 81,9 puan fazlasıyla % 150,4 oranında gerçekleştiği, 2000 yılı içinde takipteki alacakların ancak % 15 oranındaki bölümün tahsil edilebildiği belirtilmiş, kredilerin verilmesinde özenli davranılmadığı yönünde ciddi eleştiri getirilmiştir.

Banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılması yönündeki talepten sonraki tarihlerde de (1999-2001) bazı firmalara usulsüz kredi tahsislerinin devam ettiği denetim raporları ile saptanmış, hatta bazıları ile ilgili iddialar yargıya taşınmıştır. (Ankara 11. Asliye Ceza Mahkemesinin 2004/103, 20. Asliye Ceza Mahkemesinin 2003/1143, 10. Asliye Ceza Mahkemesinin 2003/94 esas sayılı dava dosyaları.)

Yine, yeni Banka Yönetim Kurulunun kararı gereğince Banka müfettişleri tarafından yapılan denetimler sonucunda düzenlenen raporlar üzerine Banka Genel Kurulunun 27.3.2003 tarihli kararı uyarınca bazı firmalara usulsüz ve yetersiz teminatla kullandırılan ve tahsil kabiliyeti olmayan kredilere ilişkin alacakların tahsili için Banka eski yöneticileri hakkında açılan mali sorumluluk davalarının sürmekte olduğu anlaşılmıştır.

Sanığın eylemleri ile; Banka yöneticileri bazı iddialardan dolayı yargılanmaktan ve uzun süre yargı önünde hesap verme yükümlülüğünden kurtarılmış, Devletin cezalandırma yetkisi geciktirilmiş ve ortadan kaldırılmış, takipteki alacakların artmasına sebebiyet verilmiş, kamunun zararına neden olunmuş, krediyi alanlara haksız kazanç sağlanmıştır. Böylece, suç tipinde aranan mağduriyet, zarar, haksız kazanç ögesinin, hem kamu ve hem de kişiler yönünden çok yönlü olarak gerçekleştiği anlaşılmıştır.

Somut delillere dayanan açıklamalarımızdan; sanığın eylemlerini, tanık Güneş Taner'in de ifade ettiği gibi, Banka yöneticilerini korumak ve kollamak amacıyla gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. Sanığın, yasal ve haklı nedenler olmaksızın ısrarla murakıp raporlarının yeniden değerlendirilmesini istemesi, kastındaki yoğunluğu da göstermektedir.

Sanık, aynı suç işleme kararı altında fiillerini işlemiştir. Eylemler, kül halinde zincirleme biçiminde görevi kötüye kullanma suçunu oluşturmaktadır. Suç tarihi, teselsülün bittiği 20.10.2000 tarihidir.

Ayrıca, sanığın bir bütün teşkil eden fiilleri içerisinde Banka yöneticileri hakkındaki takibat izinlerini vermeyip, geciktirmesi eyleminin de, kendi içinde, takibat izni verilmesi istenen dosya sayısının birden çok olması ve kısa aralıklar içerisinde ayrı yazılar ile farklı murakıp raporlarının yeniden değerlendirilmesinin istenmesi nedeniyle zincirleme biçiminde görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu görülmüştür.

Somut olayda, görevi kötüye kullanma suçunun tüm unsurlarının oluştuğu, suçun kanuni tipe uyduğu ve zincirleme biçimde işlendiği anlaşılmıştır.

2- Sanık Recep Önal'ın: Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu Başkanlığına intikal eden 1997 yılı raporundaki temennilerin incelenmesi için murakıpların sekiz ay gecikme ile görevlendirilmesi, 1997 ve 1998 yılı raporlarında yer alan temennilerin yasal düzenlemelere ve önceki uygulamalara aykırı olarak yeniden gözden geçirilmek üzere iadesi için teklifte bulunulması, alınan onayın merciine geç intikal ettirilmesi suretiyle temennilerin incelenmesinin ve soruşturulmasının geciktirildiği, iade onayının alınması ve vaki gecikmelerin temennilerin incelenmesi ve soruşturulması sürecini uzatmak, Banka yöneticilerini korumak kastıyla gerçekleştirildiği, konumu ve yetkisi, olayın öncesi ve önemi, geçirdiği aşamalar, Bakanlıktaki işleyiş, bilgi ve iş akımı, bürokratları tarafından verildiği anlaşılan bilgiler, tanık M. Cüneyt Yener' in 25.3.2004 tarihli samimi kabul edilmesi gereken ifadesinde Bakanın talimatı ve bilgisi olmaksızın işlem yapılmasının mümkün olmadığı yönündeki anlatımı, iade onayı teklifinde bulunulması ve dosyada mevcut tamamlayıcı diğer delillerden sanığın hukuka aykırı olarak bilerek ve sonucu isteyerek yüklenen filleri işlediği, vaki gecikmeler ile iade onayının yarattığı zaman kayıplarının bazı temennilere konu fillerin zamanaşımına uğramasına, işlemlerde sorumluluğu bulunan Banka yöneticilerinin yargılanmaktan kurtulmasına neden olduğu, bu suretle sanığın görevinin gereklerine aykırı davrandığı, zincirleme biçimde görevini kötüye kullandığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Sanığın filleri sonucunda : 1997/12 sayılı temenniyle ilgili olarak, istihbarat raporlarında yabancı kaynak kullanımının toplam yapı içinde yüksek olduğu, çok ciddi bir borç baskısı ve mali risk altında olduğu vurgulanan, çok düşük bir kâr marjı ile faaliyet gösteren Uncular Besin San. A.Ş.' ne kapasitesine göre çok miktarda, toplam 15 milyon USD uzun vadeli DNTM kredisi tahsisi ve kullandırılması,

1997/15 sayılı temenniyle ilgili olarak, kredi talebinden bir yıl önce kurulan ve kredi geçmişi olmayan, teminat gösterdiği ortaklarına ait taşınmazlar hakkında icra işlemleri ve ortaklarının kurdukları diğer firmaların Bankanın diğer şubeleri ile problemleri bulunan Yakın Tekstil San, ve Dış Tic. Limited firmasına, tapu müdürlüğünün olumsuz bilgileri dikkate alınmadan, gerekli istihbarat yapılmadan, ibraz edilen bilgi ve belgelere itibar edilerek kredi talebinin şube tarafından iletildiği gün 1.5 milyon USD tutarında kredi tahsis edilmesi ve kullandırılması,

1997/42 sayılı temenniyle ilgili olarak, istihbarat raporlarında şirket varlıklarının % 73' ünün yabancı kaynaklarla finanse edildiği, yabancı kaynaklarının % 82' 5mm kısa vadeli kaynaklardan oluştuğu, firmanın istihkaklarındaki tikanıkların şirketin mali yapısında olumsuz görüntüler oluşturmasının kaçınılmaz olduğu belirtilmesine, likidite rosyosu, net işletme sermayesi, krediye ilişkin serbest varlıkları gibi verilerin firmanın kredilendirilmesi için olumlu bir seyir izlememesine, hatta mali

yapısındaki olumsuzlara değinilerek önceki kredi başvurusu Genel Müdürlükçe reddedilmesine karşın; Eskaya A.Ş.'ne çeşitli tarihlerde kredi tahsis edilmesi ve kullandırılması,

1998/15 sayılı temenniyle ilgili olarak, istihbarat raporlarında tüm olumsuzluklar belirtilmesine rağmen Sarısakal Tarım Ürünleri A.Ş.' ne bankacılık prensiplerinden olan "emniyet" prensibi gözetilmeden, ticari durumu ile firma riskine mütenasip teminat alınmadan kapasitesinin çok üzerinde, serbest varlığı olarak gözüken kaydi değerin üç katı tutarında 6 milyon USD kredi tahsisi ve kullandırılması,

Olumsuz istihbarat raporuna karşın, Yaşam Yayıncılık A.Ş. firmasına, "emniyet" prensibi ile firmanın ticari durumu gözetilmeden, firma riskine uygun teminat alınmadan, kapasitesinin çok üstünde bir tutar olan toplam 15 milyon USD DNTM kredisi tahsis edilmesi ve kullandırılması,

1998/16 sayılı temenniyle ilgili olarak, istihbarat raporlarında likidite ve finansman rosyosu, işletme sermayesi, krediye esas serbest varlık gibi verilerin olumlu bir seyir izlemediği belirtilen ve mevcut kredilerin ödenmesinde aksama bulunan Ege Metal Endüstri A.Ş' ne müteaddit defalar kredi tahsisi ve kullandırılması, Evrensel Dış Ticaret A.Ş.' ne kredi tahsis edilmesi ve kullandırılması,

1998/29 sayılı temenniyle ilgili olarak, istihbarat raporlarında firma kredilerinin daha önceki yıllarda idari takibe alındığı, varlıklarının kısa vadeli borçları karşılama yetersiz kaldığı, 1994 yılını zararla kapattığı, 1995 yılında düşük bir k elde ettiği, bir kısım çeklerinin karşılıksız çıktığı, diğer bankalarda 403 milyar TL riskinin bulunduğu, işletme sermayesinin 1994 ve 1995 yıllarında negatif olduğu belirtilen ve 15.2.1996 tarihli kredi talebi Ticari Krediler Müdürlüğünün 1.3.1996 tarihli yazısı ile reddedilen, Krediler Müdürlüğünün 12.3.1996 tarihli yazısına göre çek keşide kullanma yasağına giren, Banka Teftiş Kurulu raporunda tüm kredilerinin kapatılması önerilen Çalışkan Nakış Konfeksiyon Tekstil A.Ş.'ne, mali ve ekonomik durumunda hiçbir düzelme gözlemlenmeden 1.5 milyon DEM döviz kredisi tahsis edilmesi ve kullandırılması,

Eylemlerinin, ceza dava zamanaşımına uğradığı belirlenmiştir.

Temennilerin incelenmesinin geciktirilmesi ve ceza dava zamanaşımının gerçekleşmesi ile, uzun süre yargı önünde hesap verme yükümlülüğünden ve yargılanmaktan kurtulan Banka yöneticilerine avantaj ve yarar sağlanmış, T. Halk Bankası A.Ş. yönünden mağduriyet, kamu yönünden ise, Devletin cezalandırma yetkisinin ortadan kaldırılması sonucunu doğurması nedeniyle zarar ögesi gerçekleşmiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 6.12.2005 gün ve 2005/1 10 - 159 sayılı kararı ile onanan Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 30.6.2005 tarih ve 2004/38, 2005/30 sayılı kararında, özetle; görevde savsama ve gecikme gösterilmesi sonucu bazı hazırlık

soruşturması evrakının zamanaşımına uğramasına neden olunması halinde, haklarında kanıt bulunanların yargılanmaktan kurtulmasının kamusal görevin eşitlik ve adalet esasına göre yürütüldüğü hususunda toplumda hukuk devletine karşı oluşacak kaygı göz önünde alındığında mağduriyetin varlığının kabulü gerektiği, mağduru bulunan suçlarda da suç failinin zamanaşımı olgusu ile yargılanmaktan kurtulmasının mağdur yönünden hukuksal bir mağduriyet ve zararı oluşturduğu belirtilerek, suçun, öğelerinin oluştuğu kabul edilmiştir.

Sanığın, temennilerin incelenmesini ve soruşturulmasını, Banka yöneticilerini koruma amacıyla geciktirdiği, fiillerini bu kasıt altında işlediği belirlenmiştir.

Fiiller, değişik zamanlarda aynı suç işleme kararı altında zincirleme biçiminde işlenmiştir. Suç tarihi, teselsülün sona erdiği 4.8.2000 tarihidir.

Somut olayda, görevini kötüye kullanma suçunun maddi ve manevi tüm unsurlarının oluştuğu, suçun kanundaki tipe uyduğu ve zincirleme biçimde işlendiği anlaşılmıştır.

Sanıkların eylemleri, mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 240. maddesinin 1. cümlesindeki suç tipine uygun olduğu gibi, 1.6.2005 tarihinde yürürlüğe giren 26.9.2004 tarihli 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 257. maddesinin 1. fıkrasındaki suç tipine de uygundur. Diğer bir ifade ile, sanıkların eylemleri, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu açısından suç olmaya devam etmektedir.

Eylemlere uygulanacak hükümler, 765 Sayılı TCK'nin 240. maddesinin 1. ve 3. cümlesi ile 80. maddesi, 5237 Sayılı TCK'nin ise, 257. maddesinin 1. fıkrası ile 43, 53. maddeleridir. Toplanan delillere göre, 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 240. maddesinin 2. cümlesinin uygulanmasını gerektirecek cezayı hafifletici bir neden bulunmamaktadır.

Ceza hukukunun evrensel kuralı olan ve Anayasanın 38. maddesinin 1. fıkrası ile 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 7. maddesinin 2. fıkrasında yer alan hüküm uyarınca, suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümlerinin farklı olması halinde; failin lehine olan kanunun uygulanması gerekmektedir.

Lehe hükmün belirlenme şekli, 4.11.2004 tarihli 5252 Sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanununun 9. maddesinin 3. fıkrasında gösterilmiştir. Buna göre, sanıklar lehine hüküm içeren 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun uygulanması gerekmektedir.

Biçimindeki değerlendirmelerini ileri sürmüştür.

IV- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı yukarıdaki değerlendirmeler ışığında sonuç olarak;

Sanıklar Hasan Hüsamettin Özkan ve Recep Önal'ın, eylemlerine uyan ve lehe hüküm içeren 765 sayılı TCK'nin 240. maddesinin birinci ve üçüncü cümlesi ile 80. maddesi uyarınca ayrı ayrı cezalandırılmasına, 80. madde yönünden CMK'nin 226. maddesi uyarınca ek savunma hakkı tanınmasına karar verilmesini kamu adına talep etmiştir.

E- Savunmalar

1- Hasan Hüsamettin Özkan İle İlgili Savunmalar

a- Hasan Hüsamettin Özkan'ın Savunması

Sanık H. Hüsamettin Özkan, Yüce Divan'ın 6.2.2006 günlü oturumda tekrarladığı aynı günlü yazılı esas hakkındaki savunmasında özetle;

Davanın yargıyı siyasete alet etme amacıyla, Anayasa, TBMM İçtüzüğü ve İnsan Hakları Sözleşmelerinin ihlal edilerek açıldığını, görev süresi içinde yetkilerini, kendine veya yakınlarına yarar sağlamak için kullanmadığını, dava konusu BYDK raporunun kendi döneminden önceki faaliyetleri kapsayıp, kredilerin görev süresinden önce açıldığını, bu sürede Banka'nın tüm bilançolarını kârla kapattığını, suçlamaların haksız, dayanaksız ve önyargılı olarak ileri sürüldüğünü, yine Banka yöneticilerinin de kendinden önceki dönemlerde göreve getirilen kişilerden oluştuğunu, hiçbir zaman bu kişileri korumak gibi bir amacının bulunmadığını, hatta Başbakanlık Teftiş Kurulu raporları doğrultusunda bu kişiler hakkındaki soruşturma izinlerini de bizzat kendisinin verdiğini, BYMK raporlarını iki kez Başbakanlık Teftiş Kurulu'na incelettirme şeklinde gelişen bir eyleminin bulunmadığını, soruşturma izni verilip verilmeyeceğine ilişkin takdir hakkının kendisinde olmasına karşın, bu izni vermeden önce raporların yeniden değerlendirilmesini Hazine Müsteşarlığı'ndan istemek biçimindeki davranışının çarpıtılarak anılan suçlamalara esas tutulduğunu, başka bir bankanın TMSF'ye devrinin geciktirilmesi konusunda öninceleme yapılan İlkey Karakoç ile ilgili soruşturma izni vermeyen bir başka bakanın bu işleminin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca takdir yetkisi kapsamında görülüp itiraz edilmemesine karşın kendisinin, takdir yetkisinin kullanılmasına esas olmak üzere raporların sağlıklı olarak yeniden değerlendirilmesi yönündeki isteminin görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğunu ileri sürmenin de çelişki yaratacağını,

Yazdığı yazılar nedeniyle Hazine Müsteşarlığı tarafından gerekli değerlendirme yapılmaması ve herhangi bir cevap da verilmemesi üzerine, Başbakanlığın kendi yetkisine dayanarak savcılıklarca iade edilen raporların Başbakanlık Teftiş Kurulu tarafından değerlendirilmesi yönünde aldığı kararının bağlayıcı olup, kendi bakanlığı dahil tüm kamu kuruluşlarının bu değerlendirmenin sonucunu beklemesi gerektiğini, burada geçen sürenin kendisine izafe edilip, suç unsuru olarak görülemeyeceğini, kaldı ki bu

değerlendirme sonucunda onbir rapordan sadece ikisinde soruşturma izni verilmesinin gerektiği yönündeki belirlemenin de takdir yetkisini ne kadar isabetli kullandığına örnek oluşturduğunu,

Banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılması konusunda yetkili ve görevli olmadığını, bu yetkinin Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'na ait olduğunu, Hazine eski Müsteşarı Selçuk Demiralp hakkında bir bankanın yönetim kurulu başkan ve üyelerinin imza yetkilerinin kaldırılması hususunda onay hazırlayıp bakana sunmadığı gerekçesiyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na açılan kamu davasının buna örnek olarak gösterilebileceğini, kaldı ki Güneş Taner'in de yazdığı yazının imza yetkilerinin kaldırılması için olmayıp, uyup uymamanın ilgili Bakan'ın takdirinde olan bir konuda tavsiye niteliğinde Banka Genel Müdürü ve yardımcısının görevden alınması için kararname hazırlanmasına yönelik olduğuna ilişkin açıklamalarının da bulunduğunu, bu nedenle iddiaların geçersiz, dayanaksız ve karalama, siyasi linç amacını güden suçlamalar olduğunu savunmuştur.

b- Hasan Hüsamettin Özkan Müdafilerinin Savunmaları

Sanık müdafileri, Yüce Divan'ın 6.2.2006 günlü oturumda tekrarladıkları aynı günlü yazılı savunmalarında özetle;

Usule ilişkin olarak, TBMM Soruşturma Komisyonu'nun İçtüzüğe aykırı olarak oluşturulup, yine İçtüzüğe aykırı işlemlerde bulunduğunu, bu nedenle Anayasa'nın 38., Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddeleri ile 5271 sayılı CMK'nin 217. maddesi uyarınca, Soruşturma Komisyonu'na yapılan işlemlerin hükme esas alınmaması gerektiğini, daha önce TBMM 21. Dönem 3. yasama yılında Hüsamettin Özkan hakkında verilen önerenin TBMM Genel Kurulu'nda yapılan oylama sonucu reddedilmesine karşın yeni kanıtlar elde edilmeden ve somut gerçeklere dayanmadan aynı konuda önerge verilemeyeceğini, bu önerge doğrultusunda Meclis Soruşturması Komisyonu kurularak Yüce Divan'a sevk kararı alınmasının Anayasa'nın 2 ve 100. maddelerinde açıklanan ilkelere ters düştüğünden hukuken geçersiz olduğunu, Soruşturma Komisyonu'nun, Anayasa'da belirtilen görev süresi dolduktan sonra, geriye dönük bir işlemle ek süre verilerek yeniden görevlendirilmesi sonucunda hazırlanan rapor ve bu raporun oylanması ile verilen Yüce Divan'a sevk kararının, Anayasa'ya aykırılık oluşturduğunu, bu nedenlerle Yüce Divan'da yargılanmanın ön koşulu gerçekleşmediğinden 5271 sayılı CMK'nin 223. maddesi uyarınca davanın düşürülmesi gerektiğini,

Esas hakkında ise Banka yöneticileri hakkındaki Hazine Müsteşarlığı BYMK'ce düzenlenen raporlarla ilgili olarak bu kişilerin yargılanmaları için gerekli olan soruşturma izinleri alınmadığından gönderilen dosyaların Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na soruşturma izni için görevsizlik kararı ile Hüsamettin Özkan'a iade edilmesi üzerine, sanığın bu raporların objektif olup olmadığının değerlendirilmesi için Hazine Müsteşarlığı'na göndermesinin ardından, Başbakanlık makamınca, alınan 24.12.1998

günlü bir onay ile bu beş dosyanın Başbakanlık Teftiş Kurulu'na incelenmesinin kararlaştırılmasında ve bu incelemenin sonuçlarının rapor haline getirilerek sanık Hüsamettin Özkan'a gönderilmeden, içinde beş dosyanın da bulunduğu onbir işlemin birlikte değerlendirilmesi için ikinci bir Başbakanlık olurunun alınmasında ve bunların sonucu olarak da meydana gelen gecikmede sanığın bir sorumluluğunun bulunmadığını, sanık tarafından Başbakanlık Teftiş Kurulu'na yürütülen değerlendirmelerin sonuçları alınmadan, bu incelemelerden ayrı, bağımsız bir ön inceleme yaptırması ve bu incelemelere dayanmak suretiyle, soruşturma izni vermesinin de hukuken mümkün olmadığını, zira böyle bir davranışta bulunulmasının hiyerarşik bakımdan bağlı olduğu Başbakanlık makamının onayına aykırılık oluşturacağını, Başbakan tarafından imzalanan 24.12.1998 ve 1.2.2000 günlü onayların yasalara aykırı olmadığı ve konusunun da suç teşkil etmediği bilindiğinden, esasen böyle bir iddia da bulunmadığından sanığın bu onayların sonuçlarını beklemesinin, Anayasa'nın 137. ve 5237 sayılı Yasa'nın 24. maddelerine uygun bulunduğunu, bu nedenlerle, sanığın Banka yöneticileri hakkındaki soruşturma izinlerini keyfi olarak geciktirdiği iddiasının, hukuka uygun bir iddia olmadığını,

Banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılması yetki ve görevinin sanığa ait bulunmadığını, 16.11.1998 günlü yazının imza yetkilerinin kaldırılması istemini içeren bir yazı da olmadığını, bu önlemin uygulanması için gerekli koşullar da gerçekleşmediğini ve buna yetki veren yasa hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğu Yüksek Mahkeme'nin iptal kararları ile sabit olduğunu, sanığın Banka Yönetim Kurulu Başkan ve Üyelerinin imza yetkilerini kaldırmayarak ya da Genel Müdür ve Yardımcısının görevden alınmalarına yönelik kararname hazırlamayarak, bilerek ve isteyerek yasalara aykırı davrandığı ve suç işlediği şeklindeki iddiaların tümünün dayanaktan yoksun bulunduğunu, aksi yönde de bir kanıt bulunmadığını,

Ayrıca esas hakkındaki mütalaada yer alan, eylemlerin görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu ve fiiller zincirleme suç teşkil ettiğinden 765 sayılı TCK'nin 80. maddesinin uygulanması gerektiği yönündeki görüşlerin de geçersiz ve hukuki dayanaktan yoksun olup, suçun hukuki unsurlarının oluşmadığını bu nedenle sanığın beraatine karar verilmesi gerektiğini savunmuştur.

2- Recep Önal İle İlgili Savunmalar

a- Recep Önal'ın Savunması

Sanık Recep Önal, Yüce Divan'ın 6.2.2006 günlü oturumunda tekrarladığı aynı günlü yazılı savunması ile 23.2.2006 günü sunduğu ek savunmalarını içeren dilekçesinde özetle;

Usule ilişkin itirazlarının reddedildiğini, kanuni yetkisini aşarak ya da yasalara aykırı biçimde gerçekleştirilmiş bir eyleminin bulunmadığını, BYMK'nin aldığı

27.3.2000 günlü Başbakanlık Onayı'nın yasalar uygun, yetki aşımı meydana getirmeyen, yerinde, idarenin hizmette etkinlik ve verimlilik ihtiyacını karşılamaya yönelik ve görevin gereklerine uygun bir idari düzenleme olduğunu, halen de hükümlerinin geçerli olup, geçmişte de benzer düzenlemelerin mevcut bulunduğunu, bu onayın mevcut iş yoğunluğundan kaynaklanan meydana gelen gecikmeleri engellemek için uygulamadaki ihtiyaçtan kaynaklandığını, kaldı ki bu onayın Başbakanlık makamından alınması nedeniyle uyulması zorunlu bir onay olup, bir sorumluluk var ise öncelikle onayı imzalayanların sorumlu tutulması gerektiğini, BYDK temennilerinin incelenmesinin ve Başbakan Onayı'nın tebliği hususundaki gecikmeden sorumlu tutulamayacağını, zira bu konulardan bilgisi ve bunların geciktirilmesi ile ilgili bir talimatının da olmadığını, gecikmenin var olduğu iddia edilen dönemde BYMK Başkanlığı'nda peş peşe değişiklikler olduğunu, bu dönemlerin çok yoğun çalışılan, gerek yeni mevzuatların oluşturulması ve gerek ise yoğun biçimde de denetimlerin sürdürüldüğü bazen de murakıpların program dışı dahi başka işlerde görevlendirildiği bir süreci kapsadığını, bilerek ve isteyerek gereğinin yapılmasının geciktirildiği bir raporun da olmadığını, Banka yöneticilerini korumak ve yargılanmalarını önlemek gibi bir düşünceye de asla sahip olmadığını, ileri sürülen temenni konularının zamanaşımına uğraması ile Banka'nın zarar uğratılması ile de ilgisinin bulunmadığını, fiillerinin suç teşkil etmediğini, savunarak beraatine karar verilmesini istemiştir.

b- Recep Önal Müdafilerinin Savunmaları

Sanık müdafileri, Yüce Divan'ın 6.2.2006 günlü oturumda tekrarladığı aynı günlü yazılı savunmalarında özetle;

Usule ilişkin olarak, Yüce Divan'a sundukları 6.12.2004, 8.2.2005 ve 21.3.2004 günlü dilekçelerinde ileri sürdükleri; TBMM milletvekili M. Ergün Dağcıoğlu'nun, TBMM İçtüzüğü'nün 109/3. maddesine aykırı şekilde Soruşturma Komisyonu'na üye ve daha sonra da başkan olarak seçilmiş olduğunu, kendisinin başkanlığı döneminde yapılan ve yok hükmünde olan işlemleri kapsayacak şekilde rapor hazırlandığını, bu Komisyon'daki işlemleri gerçekleştirip, raporları hazırlayan ve TBMM dışındaki kuruluşlardan görevlendirilen uzman ve personelin kimlik bilgilerinin dosyada yer almasının gerektiğini, Komisyon'un raporunu, Anayasa'nın 100. ve TBMM İçtüzüğü'nün 110. maddelerine aykırı şekilde, yasal süresinden sonra 29.5.2004 gününde teslim ettiğini, Recep Önal ile ilgili olarak dosya konusu (9/3) sayılı önergede ileri sürülen iddiaların, daha önce 21. dönemde (9/1) ve (9/2) sayılı Meclis Soruşturma Önergelerinde de yer almış olup, bu önergelerin TBMM Genel Kurulu tarafından tartışılarak, oylamalar sonucunda reddedildiğini, Soruşturma Komisyonu'nun görevinin, Bakanlığı sırasında T. Halk Bankası ile ilgili gerçekleştirdiği işlem ve eylemlerin 765 sayılı TCK'nin 230/2. maddesi kapsamında bulunup bulunmadığının soruşturulması olmasına karşın, bu Komisyonca hazırlanan raporda soruşturulan eylemlerin 765 sayılı TCK'nin 240. maddesine aykırılık teşkil ettiği gerekçesiyle Yüce Divan'a sevk yönünde karar verilmiş olduğunu, Yüce Divan'ın, oylamaların ayrı ayrı yapılması gerektiği gerekçesiyle TBMM

Başkanlığı'na iade kararının ardından; Recep Önal'ın 20.10.2004 günlü dilekçesi ile savunma hakkını kullanmayı talep etmesine rağmen, talebinin TBMM Başkanlığı tarafından reddedildiğini, sanıkların T. Halk Bankası bakımından ayrı zamanlarda ve ayrı görevde bulunmuş olmaları nedeniyle, birlikte yargılanmalarının yasal koşulları bulunmadığından yargılananlar bakımından dosyanın tefrik edilmesinin gerektiğini ileri sürmüştü,

Esas hakkında ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın esas hakkındaki mütalaasındaki iddiaların haklı ve yerinde olmayıp, dosyadaki bilgi, belge ve kanıtlarla örtüşmediğini, sanığa yüklenen BYDK temennilerinin incelenmesi için yeminli murakiplerin görevlendirilmelerindeki sekiz aylık gecikmeden sanığın sorumlu tutulamayacağını, zira bu görevlendirme yetkisinin Devlet Bakanı'na ait olmayıp, bu görevlendirmenin Hazine Müsteşarı'nca onaylanan BYMK yıllık çalışma programına göre anılan Kurul Başkanı tarafından yapıldığını, kaldı ki konuyla ilgili olarak Hazine Müsteşarlığı'ndaki gecikmenin sorumlularının belirlenmesi için yapılan denetim sonucu Hazine Kontrolörleri Kurulu Başkanlığı'nca oluşturulan 14.3.2004 gün ve 205/1-207/4 sayılı inceleme raporunda da mevcut gecikmeden sanığın sorumlu tutulacağına ilişkin bir delilin bulunmadığının açıklandığını,

27.3.2000 günlü Başbakanlık Onayı'nın alınması ile meydana gelen gecikme iddialarının da gerçeği yansıtmadığını, bu onayın, denetimdeki yetki karmaşasını engellemeye yönelik, yasal düzenlemeler ve emsal uygulamalara aykırılık oluşturmayan, o dönemdeki iş yoğunluğu nedeniyle hizmetlerin aksatılmadan yürütülmesi için çıkarılan haklı ve yerindeki gerekçelere dayanan, uygulamadaki ihtiyaçtan doğan bir onay olup, Başbakan tarafından imzalanmış olması nedeniyle de uyulmasının zorunlu olduğunu,

27.3.2000 günlü onayın imzalanmasından sonra temennilerin BYDK'ye iadesi ile ilgili olarak meydana gelen dört aylık gecikmede de sanığın sorumluluğunun bulunmadığını, zira bu konuda kendisine sunulan bilgi olmayıp, ekonomik krizin bulunup, yapısal reformların yürürlüğe konulması nedeniyle yoğun olarak çalışılan bir dönemde, Devlet Bakanlığı gibi önemli bir görevi yürüten kişiden hangi evrakın ne zaman gelip gittiğini araştırmasının da beklenemeyeceğini, bu yönde bir gecikmeye neden olunması için sanığın etkide bulunduğuna ilişkin delilin de mevcut olmadığını, zaten evrakın Bakanlığın çeşitli birimleri arasında işleme tabi tutulması sonucu böyle bir sürenin geçmesinin de olağan olduğunu, aynı konu ile ilgili olarak Hazine Kontrolörleri Kurulu Başkanlığı'nca hazırlanan 6.4.2004 gün ve 207/3-208/5 sayılı inceleme raporu üzerine bir kısım Hazine Müsteşarlığı çalışanları hakkındaki soruşturma izninin Danıştay 1. Daire Başkanlığı'nca kaldırılması üzerine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bu ilgililer hakkında evrakın işlemde kaldırılmasına karar verdiğini, yüklenen suçun yasal unsurlarının oluşmayıp aleyhe bir delilin de bulunmadığını, savunarak ilk itirazlarının yeniden değerlendirilmesi ve kabulüne, aksi halde sanığın beraatine, bunun dışında karar verilmesi durumunda da sanık hakkında 765 sayılı Yasa'nın 59. maddesi ile 647 sayılı Yasa'nın 4 ve 6. maddelerinin uygulanmasına karar verilmesini istemiştir.

V- USUL SORUNLARI

Bu bölümde, yargılama sırasında sanıklar ve müdafileri tarafından ileri sürülen usule ilişkin sorunlar incelenmiş ve bu sorunları çözümleyen ara kararı ile gerekçelerine yer verilmiştir.

A- Sanıklar Müdafilerinin İtirazları

Sanık Hasan Hüsametdin Özkan müdafileri Av. Olcay Mis ve Av. Sema Yılmaz ile sanık Recep Önal müdafileri Av. Osman Öz, Av. Onur Öz ve Av. Semra Türközmen tarafından Yüce Divan'a sunulan dilekçeler incelenmiş, birçok konunun benzer olduğu görülmüştür.

Dilekçelerde özetle:

1) Hasan Hüsametdin Özkan müdafilerince, önceki Meclis soruşturma önergelerinin reddinden sonra yeni kanıtlar çıkmadığı sürece aynı konuda yeniden Meclis soruşturma önergesi verilemeyeceği, Recep Önal müdafilerince ise bu konuda kesin hüküm bulunduğu,

2) Meclis Soruşturma Komisyonu Başkanlığı'nı 1.4.2004 gününe kadar yürüten Tokat Milletvekili Mehmet Ergün Dağcıoğlu'nun Komisyon'da üye ve başkan olarak görev yapmasının, sanıklar hakkındaki iddiaları basına ve TBMM'ye taşıyan, iddiaların tarafı durumunda olan denetim elemanları ve diğer bürokratların Soruşturma Komisyonu'nda uzman sıfatıyla görevlendirilmesinin, hukukun temel ilkelerine ve TBMM İçtüzüğü'nün 109. maddesine aykırı olduğu, Soruşturma Komisyonu'na sözü edilen görevlilerin katılımıyla ilgili kısımların yok hükmünde olduğu ve yenilenmesi gerektiği, Mehmet Ergün Dağcıoğlu'nun Meclis Soruşturma Komisyonu'nun çalışmalarının gizliliği ilkesini ihlal ederek, TBMM İçtüzüğü'nün 110. maddesinin ikinci fıkrasına aykırı davrandığı, soruşturma kapsamı içerisinde bulunmadığı halde mal varlığı araştırması yaptığı,

3) Meclis Soruşturma Komisyonu raporunun süresinde sunulmaması nedeniyle yok hükmünde olduğu,

4) Sanık Recep Önal müdafilerince, (9/3) sayılı soruşturma önergesindeki eylemin 765 sayılı TCK'nin 230. maddesinin ikinci fıkrasına aykırılık oluşturup oluşturmadığının araştırılmasıyla görevli olarak kurulan Soruşturma Komisyonu'nun görevini aşarak, yeni ve daha ağır cezayı gerektiren suç niteliğindeki 765 sayılı TCK'nin 240. maddesiyle tavsif yapamayacağı, bu nedenle, Soruşturma Komisyonu raporuyla buna dayanan TBMM kararının yasal düzenlemelere uygun olmadığı,

5) a) Meclis soruşturması açılması önergesinin TBMM İçtüzüğü'nün 107. maddesinde öngörülen koşulları taşımadığı, geçersiz olan önerge üzerine Meclis

soruşturması açılmasının usul açısından hukuka aykırı olduğu, önergede iki bakanın görev ve sorumlulukları yönünden hiçbir ayırım gözetilmediği, müştereken ve aynı zamanda suç işlemleri mümkün olmayan, ayrı zamanlarda görev yapan iki bakan hakkında aynı önergeyle soruşturma yapılmasının yasalara aykırı olduğu,

b) Yüce Divan'ın, oylamanın ayrı ayrı yapılması gerekçesiyle verdiği 22.7.2004 günlü iade kararından sonra TBMM'nin Anayasa'nın 100. maddesine aykırı olarak oylamayı on günlük süreden sonra gerçekleştirdiği,

c) Yüce Divan'ın 22.7.2004 günlü iade kararından sonra son sözün ve savunma hakkının kullanılması ve Yüce Divan'ın iade kararına uygun düşmeyen yorumla dava konusu eylem ve işlemlerin her bir sanık için ayrı ayrı gösterilip dosyaların tefrikinin gerektiği gözetilmeden dosyanın tekrar Yüce Divan'a sevkine karar alındığı,

d) Tüm bu nedenlerle, usulüne uygun şekilde açılmış bir dava bulunmadığı ve CMUK'nin 253. maddesinin beşinci fıkrası gereğince davanın reddine ve düşürülmesine karar verilmesi gerektiği,

6) a) TBMM'ye Yüce Divan'a sevke dair alınan kararın kesin olup, geri alınması, değiştirilmesi, yerine yeni bir karar ikamesinin mümkün olmadığı; Yüce Divan'ın 22.7.2004 günlü kararıyla Anayasa'ya aykırı olduğunun saptandığı, artık yok hükmünde sayılması gereken bu kararın sonradan yapılan oylamayla hukuka uygun hale dönüşmeyeceği, bu nedenle de, Yüce Divan'da yargılanmaya esas alınacak bir kamu davasının bulunmadığı,

b) TBMM'nin çalışmaları sırasındaki İçtüzüğe aykırı uygulamaların eylemli İçtüzük değişikliği olduğu ve Anayasa'ya uygunluk denetimine bağlı tutulmaları gerektiği,

7) Sanık Recep Önal müdafilerince Meclis Soruşturma Komisyonu'nda çalıştırılan bürokrat ve görevlilerin isimlerinin TBMM Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığından istenmesi gerektiği,

Ayrıca, Yüce Divan'daki 8.2.2005 günlü oturumda da;

8) Sanık Hasan Hüsamettin Özkan müdafilerince, soruşturma önergesinde bulunmayan banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılmaması eylemine Soruşturma Komisyonu raporunda yer verilmesinin usule aykırı olduğu,

9) Sanıklar müdafilerince, sanıkların birlikte yargılanmalarını gerekli kılan yasal koşullar bulunmadığı, bu nedenle davaların tefriki gerektiği,

İleri sürülmüştür.

B- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Görüşü

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı usule ilişkin konulardaki itirazlarla ilgili olarak Yüce Divan'ın 8.2.2005 günlü oturumunda sundukları görüşlerinde özetle;

Sanıklar ve müdafilerinin dava konusu soruşturma önergesinde yer alan fiillerden dolayı TBMM'nin 21. Yasama Döneminde verilen (9/1) ve (9/2) sayılı soruşturma önergelerinin reddedilmesi ile kesin hüküm oluştuğu, yeni kanıtlar elde edilmeden ve haklı gerekçelere dayanmadan aynı konularda yeniden Meclis soruşturması açılmayacağına ilişkin itirazlarının; kesin hükmün sadece yargılama makamlarından verilen kararlar için söz konusu olabileceği, soruşturma makamlarınca verilen kararların kesinliğinin mutlak olmadığı, TBMM ve Soruşturma Komisyonu'nca yapılan işlemlerin hazırlık soruşturması niteliğinde bulunduğu, bunlara karşı itiraz yolunun da öngörülmediği, Anayasa ve İçtüzükte, önerenin verilmesini dönem, kapsam ve fiil olarak sınırlayan bir düzenlemenin bulunmadığı, önceki tarihte vaki, reddedilen önerenin ceza hukukunun temel ilkelerine ve Ceza Usul Yasası'na göre kesin hüküm oluşturmadığından, kesin hüküm bulunduğu, Yüce Divan'a sevk kararının hukuken geçersiz olduğu, davanın reddine veya düşürülmesine karar verilmesi gerektiği yolundaki itiraz ve taleplerin reddine;

Sanıkların ve müdafilerinin, Soruşturma Komisyonu'nun oluşumunun hukuka aykırı olduğu, soruşturma konuları ile ilgili olarak daha önce görüşlerini açıklayan bir milletvekilinin Komisyon'da üye ve başkan olarak görev yapmasının, görev alma yasağı bulunanların Komisyon'da uzman olarak görevlendirilmesinin, hukukun temel ilkelerine ve TBMM İçtüzüğü'nün 109. maddesine aykırı olduğu, soruşturma çalışmalarının gizliliği ilkesi ihlal edilerek, İçtüzüğün 110. maddesine aykırı davranıldığı, soruşturma kapsamı içinde bulunmadığı halde malvarlığı araştırması yapıldığı, uygulamaların tarafsızlık ilkesiyle bağdaşmadığı, Komisyon'a seçilmesi yasak olan milletvekili ve aynı konularda daha önce rapor düzenleyen uzmanların katılımıyla yapılan işlemlerin yok hükmünde olduğu, bu rapora dayanılarak verilen Yüce Divan'a sevk kararının hukuken geçerli olmayıp, usulüne uygun açılmış bir dava bulunmadığından, davanın reddine veya düşürülmesine karar verilmesi gerektiğine ilişkin itirazlarının; yasal engeli bulunan milletvekili ile adı geçen uzmanların Komisyon'da çalışmalarının İçtüzüğün 109. maddesine aykırılık teşkil etmekle birlikte, hazırlık soruşturması sırasındaki usule aykırılıklar nedeniyle geriye dönülmesinin, yargılamada daha ayrıntılı ve kapsamlı soruşturma yapılacağından dolayı kabul edilemeyeceğini, Soruşturma Komisyonu'nun, görevlendirilen uzmanların görüşleri ile bağlı olmayıp, bu Komisyon'un kararlarının, TBMM ve Yüce Divanı da bağlamayacağını, Yüce Divan'a sevk kararının, Anayasa'nın 100. maddesi uyarınca Soruşturma Komisyonu'nun raporu ve kararı ile bağlı olmayan TBMM tarafından verildiğini, bağımsız ve tarafsız Yüce Divan'ın da Komisyon raporu yanında yeni delil toplama, delilleri serbestçe değerlendirme yönünde geniş ve mutlak

yetkilere sahip bulunduğunu, ceza yargılamasının amacının, maddî gerçeğin yargılama yasasının öngördüğü usuller çerçevesinde adil, etkin ve hukuka uygun bir şekilde saptanması olduğundan İttüzüğün 109. maddesinin ihlalinin, sanıkların savunma hakkını zafiyete uğratacak bir durum yaratmayacağını, bu nedenle, görev alma yasağı bulunan kişilerin Komisyon'a katılmış olmasının, Komisyon'un ve yapılan işlemlerin geçerliliğini etkilemeyeceğini, yine Komisyon çalışmalarının gizliliği ilkesinin ihlali ve sanıkların mal varlığının araştırılmasının da, Soruşturma Komisyonu raporunun ve buna dayanan Yüce Divan'a sevk kararının geçersizliğine yol açmayacağını, bu nedenlerle Yüce Divan'a sevk kararının hukuken geçerli olmadığı, davanın reddine veya düşürülmesine karar verilmesi gerektiğine, sanık Recep Önal müdafilerinin Soruşturma Komisyonu raporunun hazırlanmasında görev alan personel ve uzmanların isimlerinin tespit edilmesine yönelik itiraz ve taleplerinin reddine;

Sanık Recep Önal ve sanıklar müdafilerinin, Soruşturma Komisyonu'nun çalışmalarını Anayasanın 100, İttüzüğün 110 ve 183. maddelerinde belirlenen süreler geçtikten sonra bitirdiği, raporunu da gecikmeli olarak TBMM Başkanlığı'na sunduğundan, bu rapora dayanılarak verilen Yüce Divan'a sevk kararının yok hükmünde olduğu, usulen açılan bir davanın bulunmadığından davanın reddine veya düşürülmesine karar verilmesi gerektiği yönündeki itiraz ve taleplerinin; Anayasa'nın 100 ve İttüzüğün 110/3. maddelerinde belirlenen sürelerin, çalışmaların hızlandırılmasını sağlamak için konulmuş, düzenleyici nitelikte hükümler olduğundan, sürenin aşılması iddiasının, raporun geçersizliği sonucunu doğurmayacağını, kaldı ki Soruşturma Komisyonu'nun, Anayasa ve İttüzükte belirlenen süreler içerisinde çalışmasını tamamlayıp, raporunu verdiğinden vaki taleplerin reddine;

Sanık Recep Önal müdafilerinin, Meclis Soruşturma Komisyonu'nun önergede ve Meclis kararında belirtilen sevk ile bağlı olduğu, Komisyon'a verilen görevin, fiillerin 765 sayılı TCK'nin 230. maddesi kapsamında olup olmadığını belirleme olup, aynı Yasa'nın 240. maddesine uyduğu yönündeki görüşün yasal düzenlemelere aykırılığı olduğundan davanın reddine veya düşürülmesine karar verilmesi gerektiğine ilişkin itiraz ve taleplerinin; Anayasa'nın 100. ve TBMM İttüzüğü'nün 107. maddesine göre Soruşturma Komisyonu'nun görevinin, hakkında soruşturma açılması istenen bakanın önerge kapsamındaki fiilleri ile sınırlı olup, Komisyon'un, fiilin nitelendirilmesinde önerge ve soruşturma açılmasına ilişkin Meclis kararına bağlı bulunmadığını, aynı doğrultuda CMUK'nin 150., 163. ve 257. maddelerinde de hükme bağlandığı üzere, ceza yargılaması usulü hukukundaki temel ilkenin, yargılamanın, hakkında isnat bulunan kişi ve fiil ile sınırlı yapılması olup, yargılama makamlarının fiili değiştirme ve genişletme yetkileri olmamakla birlikte, farklı nitelendirme serbestisine sahip bulunduğunu, Meclis soruşturmasında da aynı durum geçerli olduğundan, bu itiraz ve taleplerin reddine;

Sanık Recep Önal'ın Soruşturma Komisyonu'na verdiği 27.4.2004 günlü yazılı ifadesi ile her iki sanık müdafilerinin dilekçelerinde ileri sürdükleri; Önerge'nin TBMM İttüzüğü'nün 107. maddesinde öngörülen koşulları taşımadığı, geçersiz olan bu önerge

üzerine Meclis soruşturması açılmasının usul yönünden hukuka aykırı olduğu, Önergede iki bakanın görev ve sorumlulukları yönünden hiçbir ayırım gözetilmediği, müştereken ve aynı zamanda suç işlemleri mümkün olmayan, ayrı zamanlarda görev yapan iki bakan hakkında aynı önergeyle soruşturma yapılmasının yasal düzenlemelere aykırılık teşkil ettiği, Yüce Divan'ın ayrı ayrı oylama yapılması gerekçesiyle verdiği iade kararının ardından, dilekçe ile başvurdukları oylama öncesi savunma hakkını kullanma isteklerinin TBMM Başkanlığı'na kabul edilmediği, gönderdikleri dilekçenin Genel Kurul'da okunmasına izin verilmediği ve böylece son sözü kullanma ve savunma hakkının ihlal edildiği, Yüce Divan'ın iade gerekçesinde "suç ve cezanın şahsiliği" ilkesinin belirtilmesi nedeniyle kişilerin durumlarının ayrı ayrı değerlendirilmesi için dosyanın TBMM'de tefrik edilmesi gerektiği halde, önceki karar metninin, aynı gerekçelerle ayrı oylama yapılarak Yüce Divan'a gönderildiği, Yüce Divan'ın kararıyla Anayasa'ya aykırılığı belirlenen ve bu nedenle yok hükmünde sayılması gereken Yüce Divan'a sevk kararının yeniden oylama yapmak suretiyle hukuka uygun hale getirilemeyeceği, Genel Kurul tarafından yeniden yapılan oylamanın Başkanlık Divanı'nın oluşturulduğu ve Meclis çalışmalarının başladığı tarihten itibaren en geç on gün içinde yapılması gerektiği halde, bu süre geçtikten sonra yapıp Yüce Divan'a sevk kararının verildiği, böylece, usulüne uygun biçimde açılmış bir dava bulunmadığı, CMUK'nin 253/5. maddesi uyarınca davanın reddine veya düşürülmesine karar verilmesi gerektiğine ilişkin itiraz ve taleplerinin; Soruşturma Önergesi ile T. Halk Bankası'nın faaliyet ve işlemlerinin izlenmesi, denetimi ve kontrolü ile ilgili görev ve yetkileri bulunan sanık Hasan Hüsamettin Özkan ile sanık Recep Önal haklarında, görevleriyle ilgili işlerden dolayı Meclis soruşturması açılmasının istendiği, Önergede her iki bakanın cezai sorumluluklarını gerektiren fiilleri ayrı ayrı gösterilip, bu fiillerin hangi kanuna aykırı olduğu, gerekçeleri gösterilmek ve maddeleri de yazılmak suretiyle belirtildiği ve Önerge'nin, İçtüzüğü'nün 107. maddesinde yazılı koşulları taşıdığı, ceza usul hukukunda şahsî ve fiili irtibat olarak değerlendirilen hususun dava konusu olayda söz konusu olmamakla birlikte CMUK'nin 230. maddesi uyarınca geniş anlamda bir bağlantının bulunduğunu, bu nedenle, kanıtların bir bütün halinde değerlendirilmesinin, soruşturmanın sağlıklı ve kısa sürede sonuçlandırılması için yarar ve zorunluluk olduğundan, aynı önergede her iki Bakan hakkında soruşturma açılmasının istenmesinin usule aykırı görülemeyeceğini, Meclis soruşturmasının ve yargılamanın birlikte yapılmasında hukukî ve fiili değerlendirmeler yönünden yarar bulunduğunu, Yüce Divan'ın 22.7.2004 gün ve 2004/1 sayılı kararı ile, dosyanın ilgililer hakkında ayrı ayrı oylama yapılarak karar alınması için TBMM Başkanlığı'na gönderilmesi karşısında, oylama dışındaki önceki usulü işlemlerin tekrar edilmesinin, raporun yeniden görüşülmesinin, ilgili Bakan'a söz verilmesinin mümkün bulunmadığını, ayrıca, sanık Recep Önal'ın savunmasının, İçtüzüğü'nün 111. maddesinin üçüncü fıkrasına göre Soruşturma Komisyonu tarafından alındığını, kaldı ki kısıtlandığı düşünülen savunma hakkının yargılama aşamasında ihyası ve ikmalî mümkün olacağından, görüşmenin yapılmamasının, ilgiliye söz verilmemesinin, yapılan işlemleri ve Yüce Divan'a sevk kararını geçersiz kılmayacağını, Yüce Divan'a sevk kararına dayanak olan, daha önce dağıtılıp görüşülen raporda sanıkların durumları ayrı ayrı değerlendirilmiş

bulduğundan, Yüce Divan'ın iade gerekçesine göre sanıklar hakkındaki dosyaların TBMM'nce tefrikinin de gerekmediğini, sanıklar hakkındaki Meclis Genel Kurulu'ndaki ilk oylamanın ayrı ayrı yapılmamasının, Yüce Divan'a sevk kararının geçersizliği ve yokluğu sonucunu doğuracak hata niteliğinde olmayıp, TBMM tarafından sanıklar hakkındaki ikinci oylamada bu usulü hata giderildiğinden itiraz ve taleplerin reddine;

Sanık Hasan Hüsamettin Özkan müdafilerinin 1.11.2004 günlü dilekçesindeki, yasağa rağmen bir milletvekilinin Soruşturma Komisyonu'na üye seçilmesi ve başkanlık görevine getirilmesinden itibaren istifasına kadar gerçekleştirilen işlemlerin geçerli sayılarak Yüce Divan'a sevk kararı alınmasının İçtüzüğü'nün 109. maddesini, ek sürenin 14.3.2004 günü yerine 29.3.2004 gününden başlatılmasına ilişkin kararın ise İçtüzüğü'nün 110. maddesini değiştiren Meclis kararları olduğu, bu kararların, eylemli İçtüzük kuralı niteliğinde bulunduğu, Anayasa'nın 2., 36. ve 100. maddelerine aykırı olduğu, Anayasa'ya uygunluk denetimine tabi tutulması gerektiği yönündeki talebinin; Anayasa'nın 85. ve 148. maddelerinde belirtilen haller dışında, TBMM kararlarını anayasal yargı denetimine tabi tutan, Anayasa Mahkemesi'ne bu konuda görev veren bir düzenleme bulunmadığından, söz konusu TBMM kararlarının Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasının mümkün olmadığını, ayrıca sözü edilen TBMM kararları, niteliği ve doğurduğu sonuçlar açısından bir İçtüzük düzenlemesi veya değişikliği niteliğini taşımamakta olup, Anayasa'ya uygunluk denetimine de tabi tutulamayacağını, keza İçtüzüğe aykırı ileri sürülen her uygulamanın bir İçtüzük değişikliği olarak kabulü de mümkün olmadığından vaki istemin reddine;

Sanık Hüsamettin Özkan müdafininin, Önergede, Banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılması fiil ve iddiasına yer verilmediğine yönelik itirazının; Banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılması, Banka'nın zarara uğramaması için alınacak tedbirlerden biri olup, soruşturma önergesinde haklarında iddialar bulunan Banka yöneticilerinin ısrarla görevde tutulduğu, Banka ile ilgili gerekli tedbirlerin alınmadığı, Banka'nın zarara uğratıldığı iddiasına yer verilmiş olması nedeniyle bu itirazın da reddine karar verilmesini, kamu adına talep ve mütalaa etmiştir.

C- İtirazların İncelenmesi

Sanık Hasan Hüsamettin Özkan müdafileri Av. Olcay Mis ve Av. Sema Yılmaz'ın 1.11.2004 günlü; sanık Recep Önal müdafileri Av. Osman Öz, Av. Onur Öz ve Av. Semra Türközmen'in 6.12.2004 günlü dilekçelerinde ve duruşmada ileri sürdükleri;

1- Kesin hüküm bulunduğu savına ilişkin olarak;

Kesin hükümden söz edilebilmesi öncelikle yargılama makamları tarafından verilmiş bir hükmün varlığına bağlıdır.

TBMM Genel Kurulu ile Meclis Soruşturma Komisyonu'nun itiraza konu işte soruşturma makamı olmaları ve 1412 sayılı CMUK'nin kuralları karşısında, Soruşturma Komisyonu kurularak deliller toplanmadığından yeni bir delil varlığının değerlendirilemeyeceği ve TBMM'nin 21. Yasama Döneminde (9/1) ve (9/2) sayılı soruşturma önerleriyle ilgili ret kararları kesin hüküm oluşturmayacağı gerekçesiyle;

Hasan Hüsamettin Özkan müdafilerinin, önceki Meclis soruşturma önerilerinin reddinden sonra yeni kanıtlar çıkmadığı sürece aynı konuda yeniden Meclis soruşturma önergesi verilemeyeceği ve Recep Önal müdafilerinin, bu konuda kesin hüküm oluştuğuna ilişkin savlarının, mütalaa gibi reddine oybirliğiyle,

2- Meclis Soruşturma Komisyonu'nda görev alamayacak üyenin bulunması, Komisyonu'nun çalışmalarının gizliliğinin ihlal edilmesi, soruşturma kapsamı içerisinde bulunmadığı halde mal varlığı araştırması yapılması savına ilişkin olarak;

Yasal engeli bulunan milletvekili ile uzmanların Komisyon çalışmalarına katılmalarının, hazırlık soruşturmasındaki usule aykırılık niteliğinde olup, duruşma aşamasında daha kapsamlı yargılama yapılabilme olanağı bulunduğundan, hazırlık soruşturması niteliğinde bulunan bu aşamadaki usule aykırılıklar sebebiyle işlemlerin yenilenmesinin mümkün bulunmadığı, Soruşturma Komisyonu'nda çalışan uzmanlara ait görüşlerin Komisyonu, TBMM ve Yüce Divan'ı da bağlamayacağı, Yüce Divan'a sevk kararının, Anayasa'nın 100. maddesi uyarınca Soruşturma Komisyonu'nun raporu ve kararı ile bağlı olmayan TBMM tarafından verildiği, ceza yargılamasının amacının; maddî gerçeğin adil, etkin ve hukuka uygun bir şekilde saptanması olduğundan, Yüce Divan'ın da Komisyon raporu yanında her zaman için yeni delil toplama, delilleri serbestçe takdir etme yetkisine sahip olması karşısında İktüzüğü'nün 109. maddesinin ihlalinin, savunma hakkını zedeleyecek bir durum yaratmadığı, yine Komisyon çalışmalarının gizliliği ilkesinin ihlali ve sanıkların mal varlığının araştırılmasının da Yüce Divan'a sevk kararının geçersizliğine yol açmayacağı gerekçesiyle;

Meclis Soruşturma Komisyonu Başkanlığı'nı 1.4.2004 gününe kadar yürüten Tokat Milletvekili Mehmet Ergün Dağcıoğlu'nun Komisyon'da üye ve başkan olarak görev yapmasının, sanıklar hakkındaki iddiaları basına ve Türkiye Büyük Millet Meclisine taşıyan, iddiaların tarafı durumunda olan denetim elemanları ve diğer bürokratların Soruşturma Komisyonu'nda uzman sıfatıyla görevlendirilmesinin, hukukun temel ilkelerine ve TBMM İktüzüğü'nün 109. maddesine aykırı olduğu, Soruşturma Komisyonu'na sözü edilen görevlilerin katılımıyla ilgili kısımların yok hükmünde olduğu ve yenilenmesi gerektiği, Mehmet Ergün Dağcıoğlu'nun Meclis Soruşturma Komisyonu'nun çalışmalarının gizliliği ilkesini ihlal ederek, TBMM İktüzüğü'nün 110. maddesinin ikinci fıkrasına aykırı davrandığı, soruşturma kapsamı içerisinde bulunmadığı halde mal varlığı araştırması yaptığı savlarının, mütalaa gibi reddine oybirliğiyle,

3- Meclis Soruşturma Komisyonu raporunun süresinde sunulmaması nedeniyle yok hükmünde olduğu savına ilişkin olarak;

Anayasanın 100. maddesinin ikinci fıkrasında, “Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclise sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, Komisyona iki aylık yeni ve kesin bir süre verilir. Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur.” TBMM İçtüzüğü’nün 110. maddesinin son fıkrasında da “Soruşturma komisyonu, raporunu Anayasa’nın 100 üncü maddesine göre kuruluşundan itibaren iki ay içinde verir. Soruşturmanın bitirilememesi halinde, komisyona iki aylık yeni ve kesin bir süre verilir. Komisyonun bu konudaki istem yazısı Genel Kurulun bilgisine sunulur. Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur.” denilmektedir.

Meclis soruşturma komisyonunun görev süresi Anayasada açıkça belirtilmiştir. Bu durumda soruşturma komisyonu çalışmalarını en fazla dört ay içinde tamamlamak zorundadır.

Tatil ve ara verme TBMM İçtüzüğü’nün 5. ve 6. maddelerinde tanımlanmıştır. Buna göre, “Tatil, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarının belli bir süre ertelenmesidir. Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca başka bir karar alınmadıkça Türkiye Büyük Millet Meclisi 1 Temmuz günü tatile girer. Bir yasama yılı içinde üç aydan fazla tatil yapılamaz”. “Ara verme, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onbeş günü geçmemek üzere çalışmalarını ertelemesidir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin ara verme kararı alması, Danışma Kurulunun bu konudaki görüşü alındıktan sonra teklifin Genel kurulca oylanması suretiyle olur”.

TBMM İçtüzüğü’nün 183. maddesinde, “Bu içtüzükte gösterilen süreler, aksi, Anayasa, Yasa veya İçtüzükte belirtilmedikçe, tatil sırasında işlemez” denilmektedir. Kural olarak komisyonlar Meclisin çalışma dönemi içinde faaliyet gösterirler. Komisyonların tatil sırasında çalışmalarına devam edebilmeleri için Meclise başvurarak bu konuda karar istemeleri gerekmektedir. Bu durumda Meclis tarafından karar verilmediği takdirde, tatil veya ara verme süresince komisyonun görev süresi işlemeyecektir.

Somut olayda, (9/3) Esas Numaralı Meclis Soruşturma Komisyonu 14.1.2004 gününde çalışmalarına başlamış, Anayasa’nın 100. maddesinin ikinci fıkrasına göre, iki aylık çalışma süresi 14.3.2004 gününde sona erecekken, Komisyon bu süre içinde çalışmalarını tamamlayamayacağını düşündüğünden 3.3.2004 gününde ek süre talep etmiş, TBMM Genel Kurulu Komisyona 29.3.2004 gününden başlamak üzere iki aylık ek süre vermiştir. Meclis 9.3.2004 gününden itibaren 15 gün tatile girmiştir. Ek süredeki iki aylık süre, 29.5.2004 gününde sona ermiştir. Meclis’in 24.3.2004 gününde açıldığı dikkate alındığında, birinci iki aylık sürenin 29.3.2004 günü dolduğu, yeni verilen iki aylık sürenin de 29.3.2004 gününden başlatıldığı gözetildiğinde raporun en geç 29.5.2004

günü mesai saati sonuna kadar Meclis Başkanlığına sunulması gerektiği anlaşılmaktadır. Rapor, Meclis Başkanlığına 29.5.2004 gününde teslim edildiğinden, bu yönden bir aykırılığın söz konusu olmadığı görülmektedir.

Sanıklar müdafilerinin Meclis Soruşturma Komisyonu raporunun süresinde sunulmaması nedeniyle yok hükmünde olduğuna ilişkin itirazlarının, Üye Tülay TUĞCU ile Üye Fazıl SAĞLAM'ın farklı gerekçeleriyle, mütalaa gibi reddine oybirliğiyle,

4- Soruşturma Komisyonu'nun görevini aşarak, yeni ve daha ağır cezayı gerektiren suç niteliğindeki 765 sayılı TCK'nin 240. maddesiyle tavsif yapamayacağı savına ilişkin olarak;

CMUK'nin 150., 163/2. ve 257. maddeleri dikkate alındığında, ceza yargılamasının, sanık ve fiille sınırlı yapılması gerektiği, fiilin hukuki vasıflandırılmasında yargılama makamının kamu davasındaki sevk maddeleriyle bağlı bulunmadığı, keza Anayasa'nın 100. ve TBMM İçtüzüğü'nün 107. maddelerine göre de Meclis Soruşturma Komisyonu'nun görevinin, hakkında soruşturma açılması istenilen bakanın önerge kapsamındaki fiilleriyle sınırlı olduğu, Komisyonun fiilin nitelendirilmesi yönünden önerge ve soruşturma açılmasına ilişkin TBMM Genel Kurulu kararıyla bağlı olmadığı gerekçesiyle;

Sanık Recep Önal müdafilerinin 9/3 sayılı soruşturma önergesindeki eylemin 765 sayılı TCK'nin 230. maddesinin ikinci fıkrasına aykırılık oluşturup oluşturmadığının araştırılmasıyla görevli olarak kurulan Soruşturma Komisyonu'nun görevini aşarak, yeni ve daha ağır cezayı gerektiren suç niteliğindeki 765 sayılı TCK'nin 240. maddesiyle tavsif yapamayacağına, bu nedenle Soruşturma Komisyonu raporuyla buna dayanan Türkiye Büyük Millet Meclisi kararının yasal düzenlemelere uygun olmadığına ilişkin itirazların, mütalaa gibi reddine oybirliğiyle,

5- a) Meclis soruşturması açılması önergesinde iki bakanın görev ve sorumlulukları yönünden hiçbir ayırım gözetilmediği, ayrı zamanlarda görev yapan iki bakan hakkında aynı önergeyle soruşturma yapılmasının yasalara aykırı olduğu,

b) Yüce Divan'ın, oylamanın ayrı ayrı yapılması gerekçesiyle verdiği 22.7.2004 günlü iade kararından sonra TBMM'nin Anayasa'nın 100. maddesine aykırı olarak oylamayla on günlük süreden sonra gerçekleştirdiği,

c) Yüce Divan'ın 22.7.2004 günlü iade kararından sonra son sözün kullanılması, savunma hakkının kısıtlanması ve Yüce Divan'ın iade kararına uygun düşmeyen yorumla dava konusu eylem ve işlemlerin her bir sanık için ayrı ayrı gösterilip dosyaların tefrikinin gerektiği gözetilmeden dosyanın tekrar Yüce Divan'a sevkine karar alındığı,

d) Tüm bu nedenlerle, usulüne uygun şekilde açılmış bir dava bulunmadığı ve CMUK'nin 253. maddesinin beşinci fıkrası gereğince davanın reddine ve düşürülmesine karar verilmesi gerektiği,

savlarına ilişkin olarak;

Meclis Soruşturması açılması önergesinde, her iki bakan hakkındaki fiillerin ve bunlara ilişkin yasa maddelerinin ayrı ayrı gösterilmiş olması, söz konusu fiillerin T. Halk Bankası'nın faaliyet ve işlemlerinin izlenmemesi ve denetimine ilişkin savları içermesi, Yüce Divan'ın 22.7.2004 günlü iade kararının, yalnızca ayrı ayrı oylamaya dayalı olması, bu nedenle oylama dışındaki usulü işlemlerin tekrar edilmemesi, raporun yeniden görüşülmemesi, ilgili Bakan'a söz verilmemesinin usule aykırı görülemeyeceği gerekçesiyle;

a) Meclis soruşturması açılması önergesinin TBMM İçtüzüğü'nün 107. maddesinde öngörülen koşulları taşımadığı, geçersiz olan önerge üzerine Meclis soruşturması açılmasının usul açısından hukuka aykırı olduğu, önergede iki bakanın görev ve sorumlulukları yönünden hiçbir ayırım gözetilmediği, müştereken ve aynı zamanda suç işlemleri mümkün olmayan, ayrı zamanlarda görev yapan iki bakan hakkında aynı önergeyle soruşturma yapılmasının yasalara aykırı olduğu,

b) Yüce Divan'ın oylamanın ayrı ayrı yapılması gerekçesiyle verdiği 22.7.2004 günlü iade kararından sonra TBMM'nin Anayasa'nın 100. maddesine aykırı olarak oylamayı on günlük süreden sonra gerçekleştirdiği,

c) Yüce Divan'ın 22.7.2004 günlü iade kararından sonra son sözün kullanılması, savunma hakkının kısıtlanması ve Yüce Divan'ın iade kararına uygun düşmeyen yorumla dava konusu eylem ve işlemlerin her bir sanık için ayrı ayrı gösterilip dosyaların tefrikinin gerektiği gözetilmeden dosyanın tekrar Yüce Divan'a sevkine karar alındığı,

d) Tüm bu nedenlerle, usulüne uygun şekilde açılmış bir dava bulunmadığı ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 253. maddesinin beşinci fıkrası gereğince davanın reddine ve düşürülmesine karar verilmesi gerektiği savlarının, mütalaa gibi reddine oybirliğiyle,

6- a) TBMM'ce Yüce Divan'a sevke dair alınan kararın kesin olup, geri alınması, değiştirilmesi, yerine yeni bir karar ikamesinin mümkün olmadığı; Yüce Divan'ın 22.7.2004 günlü kararıyla Anayasa'ya aykırı olduğunun saptandığı, artık yok hükmünde sayılması gereken bu kararın sonradan yapılan oylamayla hukuka uygun hale dönüşmeyeceği, bu nedenle de, Yüce Divan'da yargılanmaya esas alınacak bir kamu davasının bulunmadığı,

b) TBMM'nin çalışmaları sırasındaki İçtüzüğe aykırı uygulamaların eylemli İçtüzük değişikliği olduğu ve Anayasa'ya uygunluk denetimine bağlı tutulmaları gerektiği,

savlarına ilişkin olarak;

Yüce Divan'ın 22.7.2004 günlü kararının, yalnızca ayrı ayrı oylamaya ilişkin olduğu ve bu eksikliğin giderilmesinin amaçlandığı, Anayasa Mahkemesi'ne yapılması gereken İçtüzük değişikliğine ilişkin itirazların Yüce Divan tarafından incelenmesinin mümkün bulunmadığı gerekçesiyle;

a) TBMM tarafından alınan Yüce Divan'a sevk kararının kesin olup, geri alınması, değiştirilmesi, yerine yeni bir karar ikamesinin mümkün olmadığı; Yüce Divan'ın 22.7.2004 günlü kararıyla Anayasa'ya aykırı olduğunun saptandığı, artık yok hükmünde sayılması gereken bu kararın sonradan yapılan oylamayla hukuka uygun hale dönüşmeyeceği, bu nedenle de, Yüce Divan'da yargılanmaya esas alınacak bir kamu davasının bulunmadığı savlarının, mütalaa gibi reddine oybirliğiyle,

b) TBMM'nin çalışmaları sırasındaki İçtüzüğe aykırı uygulamaların eylemli İçtüzük değişikliği olduğu ve Anayasa'ya uygunluk denetimine bağlı tutulmaları gerektiği yolundaki istemlerin, mütalaa gibi reddine oybirliğiyle,

7- Meclis Soruşturma Komisyonu'nda çalıştırılan bürokrat ve görevlilerin isimlerinin TBMM Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'ndan istenmesi konusuna ilişkin olarak;

Yüce Divan'ın, delilleri serbestçe takdir yetkisine sahip olması, TBMM Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı tarafından, Komisyonu'nun çalışmalarına katılan tüm görevlilerin isimlerinin liste halinde Recep Önal'a 9.6.2004 gün ve Kan. Kar. Md. GNS.6080 sayılı yazı ile bildirildiği gibi dosyada mevcut TBMM (9/3) Sayılı Soruşturma Komisyonu'nun çalışmalarına ait tutanaklarda da görev yapanların isim ve unvanlarının belirtildiği anlaşıldığından, ayrıca benzer konuda, TBMM Bşk. Gn. Sek. Kan. Kar. D. Bşk.nın 12.6.2004 günlü, 6154 sayılı yazısı da mevcut olduğu gerekçesiyle;

Sanık Recep Önal müdafilerince Meclis Soruşturma Komisyonu'nda çalıştırılan bürokrat ve görevlilerin isimlerinin TBMM Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'ndan istenmesine ilişkin talebin, mütalaa gibi reddine oybirliğiyle,

8- Sanık Hasan Hüsamettin Özkan müdafilerince, soruşturma önergesinde bulunmayan, banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılmaması eylemine Soruşturma Komisyonu Raporunda yer verildiği savına ilişkin olarak;

Soruşturma önergesinde, haklarında iddialar bulunan banka yöneticilerinin ısrarla görevde tutulduğu, banka ile ilgili gerekli tedbirlerin alınmadığı, bankanın zarara uğratıldığı iddiasına yer verildiği, bu nedenle banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılması konusu, soruşturma önergesi ve dava kapsamında bulunduğu gerekçesiyle;

Sanık Hasan Hüsamettin Özkan müdafilerinin soruşturma önergesinde bulunmayan, banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılmaması eylemine Soruşturma Komisyonu Raporunda yer verildiği iddiasının, mütalaa gibi reddine oybirliğiyle,

9- Sanıkların birlikte yargılanmalarını gerekli kılan yasal koşullar bulunmadığı, bu nedenle davaların tefriki gerektiğine ilişkin olarak;

CMUK'nin 4. maddesine göre, yargılama sırasında davaların birleştirilmesine ve ayrılmasına istem üzerine veya resen karar verilebilmesinin mümkün olduğu, sanıklara yöneltilen suçlamanın konusunun T. Halk Bankası olması nedeniyle, sanıklar hakkındaki davada delillerin birlikte değerlendirilmesinin, ceza yargılamasının amacı olan maddi gerçeğin ortaya çıkarılması bakımından yararlı olacağı gerekçesiyle;

Sanıklar müdafilerinin sanıkların birlikte yargılanmalarını gerekli kılan yasal koşullar bulunmadığı, bu nedenle davaların tefriki gerektiği yolundaki istemlerinin, mütalaa gibi reddine oybirliğiyle,

8.2.2005 gününde karar verilmiştir.

Sanık vekillerinin Meclis Soruşturma Komisyonu raporunun süresinde sunulmaması nedeniyle yok hükmünde olduğu şeklindeki itirazlarına ilişkin karara farklı görüşle katılan üyelerin gerekçeleri şöyledir:

“Başbakan ve Bakanlar hakkındaki ceza soruşturması, Anayasa’da özel olarak düzenlenmiş ve bu düzenleme TBMM İç Tüzüğünde somutlaştırılmıştır. Bu prosedür meclis soruşturması önergesi ile başlamakta ve soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde soruşturma komisyonunun kurulması, bu komisyonun belli bir süre içinde çalışmalarını tamamlaması ve raporunu TBMM’ne sunması, raporun Mecliste görüşülmesi aşamalarından geçerek TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğu ile ilgilinin Yüce Divana sevkine ya da ilgilinin Yüce Divana sevkinin reddine karar verilmesiyle sonuçlanmaktadır.

Bu prosedür, araya herhangi bir adli makamı koymaksızın doğrudan doğruya Yüce Divan ile başlayacak olan yargılamaya geçişi sağlamaktadır. Öyle ki bu yargılamada Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı’nın görevi de ancak dosyalar Yüce Divana intikal ettikten ve Yüce Divan tarafından Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na gönderildikten sonra başlamaktadır. Nitekim, Mahkememiz 2004/1 ve 2004/2 esas sayılı

dosyaları ilgililer hakkında ayrı ayrı oylama yapılmadığı gerekçesiyle Meclise iade ederken, Anayasa hükümlerine göre yargılamayı başlatmadığı için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının görüşünü almamıştır.

Bu hukuksal prosedürün açık anlamı, Yüce Divanın görevli olduğu suçlarda ceza yargılaması sürecinin Yüce Divana sevk ya da sevketmeme kararına kadar olan bölümünün TBMM'nin yetki alanı içinde kalmasıdır. Bir başka deyişle CMUK'ya göre son tahkikatın görevli mahkemede başlamasına kadar geçen aşamalar Anayasa ve İç Tüzük hükümlerinin yetkili kıldığı TBMM organlarıncaya yerine getirilmektedir. Buna göre, CMUK'na göre C.Başsavcılığınca verilecek takipsizlik kararı ve buna yapılacak itirazın yetkili yargı merciince reddi hangi sonucu doğuracaksa, TBMM'nin Yüce Divana sevketmeme kararı da aynı sonucu doğuracak ve TBMM ancak yeni bir delilin varlığı halinde, yeni bir meclis soruşturması başlatarak Yüce Divana sevk kararı alabilecektir. Nitekim sanıklar hakkında verilen Yüce Divana sevk kararına esas teşkil eden aşamalarda da yeni delillerin varlığına dayanılmıştır. Başka bir deyişle Meclis iradesi de yeni delil varsayımına göre oluşmuştur.

Bu durumda TBMM'nin Yüce Divana sevketmeme kararına karşı bir yargı yerinde itiraz yolu bulunmadığı, ancak böyle bir yargı yerinin varlığı ve ona yapılacak itirazın reddi halinde TBMM kararının kesinlik kazanabileceği şeklindeki gerekçe, Anayasa'daki özel düzenlemenin amaç ve işlevini gözardı eden bir anlayışı yansıtmaktadır. Meclis soruşturmasının birincil amacı, icraatını beğenmediği ya da hatalı bulduğu bakanı cezalandırmak değil, bakanların görevlerini siyasal cezalandırma tehlikesi ya da tehdidine maruz kalmadan yapabilmelerini sağlamaktır. Oysa yukarıda anılan gerekçe, bakanı sade vatandaştan daha az güvenceli bir duruma düşürmekle Meclis Soruşturması kurumunun birincil amacıyla çelişmektedir. Ayrıca bu anlayış, TBMM'nde belli bir dönemde çoğunlukta olanlara önceki dönemde iktidarda olan siyasal rakipleri üzerinde baskı kurma ve onları siyaseten yıpratma olanağını tanımış olmaktadır. Böyle bir yaklaşım, Meclis Soruşturmasının amaç ve işleviyle bağdaşmaz. Çünkü Yüce Divanda aklanma güvencesi bile, yargılanma süreci içinde yaşanacak olanların telafisini sağlayamaz.

Öte yandan Meclis Soruşturması süreci içinde tüm deliller değerlendirildikten sonra, ilgili bakanın Yüce Divana sevkine gerek görmeyen Meclis iradesine, sonradan aynı delillere göre sevk kararını veren meclis iradesinin üstün tutulmasını haklı kılabilecek bir neden gösterilemez. Sonraki iradenin öncekine üstünlüğü ancak yasama sürecinde söz konusu olabilir. Yargısal bir işlem olan Yüce Divana sevk iradesi, bakımından böyle bir üstünlük ancak yeni delillerin varlığı halinde haklı görülebilir.

Partilerin anlaşarak birbirlerini aklamaları olasılığı gerekçe gösterilerek sonraki meclis iradesine yeni bir delil olmaksızın üstünlük tanımak, TBMM'ne güvensizlik ifade etmesi bir yana suçsuzluk karinesine de aykırı düşer. TBMM'de belli bir dönem çoğunlukta olan partileri potansiyel suçlu saymak bir yargı organının yaklaşımı olamaz.

Partilerin anlaşarak birbirlerini aklamaları olasılığının önlenmesi, Anayasa ve İçtüzükte buna yönelik düzenlemeler yapılarak sağlanır. Böyle bir olasılığa göre karar oluşturmak Yüce Divanın görevi değildir.

Açıklanan nedenlerle, sanıkların Yüce divana sevkini gerektirecek yeni delillerin var olup olmadığı araştırılarak buna göre bir karar verilmesi gerekirken, böyle bir incelemeden bağımsız olarak, daha önceki dönemde aynı fiillerle ilgili olarak kurulan meclis soruşturma komisyonu raporu uyarınca TBMM Genel Kurulu tarafından verilen Yüce Divana sevketmeme kararının yargılamaya engel teşkil etmeyeceği yolundaki çoğunluk kararına katılmıyoruz”.

VI- ESASA İLİŞKİN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER

A- Türkiye Halk Bankası'nın Statüsü ve Denetimi

1- Türkiye Halk Bankası A.Ş.

Halk Bankası, 8.6.1933 günlü, 2284 sayılı (RG. 18.6.1933/2713) “Halk Bankası ve Halk Sandıkları Kanunu” ile halk sandıklarını finanse etme amacıyla kurulmuş olup, Hazine iştirakinin sağlanamaması sonucu kuruluşu gerçekleştirilememiştir. 17.1.1938 günlü, 3331 sayılı (RG. 27.1.1938/3819) “Halk Bankası ve Halk Sandıkları Sermayeleri Hakkında Kanun” ile “anonim şirket” olarak bankacılık faaliyetine başlayabilmiştir.

2284 sayılı Yasa'nın 6. maddesi ve 3331 sayılı Yasa, 24.3.1950 günlü, 5652 sayılı (RG. 31.3.1950/7471) “Halk Bankası ve Halk Sandıkları Hakkındaki Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bir Madde Eklenmesine Dair Kanun” ile; 5652 ve 2284 sayılı Yasalar da 10.10.1983 günlü, 122 sayılı (RG. 28.10.1983/18205 Mükerrer) “Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi Kuruluşu Hakkında” KHK ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Banka, 122 sayılı KHK ile anonim şirket olarak yeniden düzenlenmiş, 122 sayılı KHK ise kamu iktisadi teşebbüslerinin yeniden düzenlenmesi sonucu 8.6.1984 günlü, 233 sayılı (RG. 18.6.1984/18435) “Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”nin 63. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. T. Halk Bankası A.Ş., 4603 sayılı Yasa'ya kadar, 233 sayılı KHK'ye tâbi, tüzel kişiliğe sahip, özerk, sorumluluğu sermayesiyle sınırlı bir iktisadî devlet teşekkülü statüsünde çalışmış ve Ana Statüsü de 28.10.1984 günlü, 18559 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

4603 sayılı Yasa ile iktisadi devlet teşekkülü statüsünden çıkarılan Banka, 25.11.2000 gününden itibaren sermayesi Devlete ait, özel hukuk hükümlerine ve Bankalar Kanunu'na tabi bir anonim şirket haline getirilmiş olup halen bu statüde çalışmaktadır.

Bu durumda, Türkiye Halk Bankası A.Ş.'nin suç tarihleri içerisinde;

(i) 25.11.2000 gününe kadar; 233 sayılı Kamu İktisadî Teşebbüsleri Hakkında KHK'nin yönetim ve denetim hükümlerine tabi, 233 sayılı KHK'nin saklı tuttuğu hükümler dışında ise Türk Ticaret Kanunu ve 3182 sayılı Bankalar Kanunu'na (23.6.1999'dan sonra 4389 sayılı Bankalar Kanunu'na) göre bankacılık faaliyeti yapan Anonim Şirket,

(ii) 25.11.2000 gününden sonra; özel hukuk hükümlerine tabi, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'na göre bankacılık faaliyeti yapan Anonim Şirket,

Olmak üzere iki statüde faaliyet gösterdiği görülmektedir.

2- Banka'nın Denetimi

233 sayılı Kamu İktisadî Teşebbüsleri Hakkında KHK'nin "Kapsam ve Amaç" başlıklı 1. maddesinde "KHK'nin, İktisadî Devlet Teşekkülleri ile Kamu İktisadî Kuruluşlarını ve bunların müesseselerini, bağlı ortaklıklarını ve iştiraklerini kapsayacağı" ve KHK'nin amacının da;

"a) İktisadi devlet teşekkülleri ile kamu iktisadi kuruluşlarının ve bunların müesseselerinin, bağlı ortaklıklarının kurulmasını, iştiraklerinin teşkilini, özerk bir tarzda ve ekonominin kurallarına uygun olarak yönetilmelerini,

b) İktisadi devlet teşekküllerinin ekonomik gereklere uygun olarak verimlilik ve kârlılık ilkeleri doğrultusunda kendi aralarında ve milli ekonomi ile uyum içinde çalışarak sermaye birikimine yardım etmelerini ve bu suretle daha fazla yatırım kaynağı yaratmalarını,

c) Kamu iktisadi kuruluşlarının kendilerine verilen görev ve kamu hizmetlerini ekonomik ve sosyal gereklere uygun olarak verimlilik ilkesi doğrultusunda yürütmelerini,

d) İktisadi devlet teşekküllerinde ve kamu iktisadi kuruluşlarında ve bunların müesseseleri ile bağlı ortaklıklarında 17.4.1984 tarih ve 2983 sayılı Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun'un uygulanması ile ilgili işbirliği ve koordinasyon esaslarını,

e) İktisadi devlet teşekküllerinin, kamu iktisadi kuruluşlarının ve bunların müesseseleri ile bağlı ortaklıklarının amaçlarına ulaşabilmelerini sağlamak için denetlenmelerini,

düzenlemek" olduğu belirtilmiştir.

Kamu İktisadî Teşebbüslerinin nitelikleri 233 sayılı KHK'nin 4. maddesinde sıralanmıştır. Buna göre KİT'ler tüzel kişiliğe sahip, bu KHK'de saklı tutulan hususlar dışında, özel hukuk hükümlerine tâbi, sorumlulukları sermayeleri ile sınırlı, Genel Muhasebe Kanunu ile Devlet İhale Kanunu hükümlerine ve Sayıştay denetimine tâbi olmayan kuruluşlardır.

Böylece T. Halk Bankası A.Ş. de diğer Kamu İktisadî Teşebbüsleri gibi Sayıştay denetimine tâbi tutulmamıştır.

Banka'nın denetimi;

(i) İlgili Bakanlığın, Banka Genel Kurulu ile denetçilerinin, Yönetim Kurulu'nun ve Banka Teftiş Kurulu'nun yaptığı iç denetim,

(ii) Yasaların verdiği yetkiye dayanılarak diğer kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan dış denetim,

Olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır.

233 sayılı KHK'nin 40. maddesinde "İlgili Bakanlığın Gözetim ve Denetimi";

"1. İlgili bakanlık; teşebbüs, müessese ve bağlı ortaklık faaliyetlerinin kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak yürütülmesini gözetlemekle görevlidir.

2. Birinci fıkrada belirtilen amaçla ilgili bakanlık, gerekli hallerde teşebbüslerin hesaplarını ve işlemlerini teftiş ve tahkike tabi tutmaya ve bunların iktisadî ve malî durumlarını tespit ettirmeye yetkilidir. Bu yetki, kuruluşların görev ve yetkilerini daraltmayacak, normal faaliyetlerini aksatmayacak şekilde kullanılır."

Şeklinde açıklanmıştır.

"İlgili bakanlık", "ilgili kuruluş" statüsü ile birlikte ortaya çıkmaktadır. 27.9.1984 günlü, 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun'un 11. maddesine göre "ilgili kuruluşlar; özel kanun veya statü ile kurulan, iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları ile bunların müessese, ortaklık ve iştirakleri veya özel hukuki, mali ve idari statüye tabi, hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşları şeklinde düzenlenir". İlgili kuruluşlar, aynı Yasa'nın 4. maddesine göre Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanı'nın onayı ile Başbakanlıkla veya diğer bakanlıklarla ilgilendirilebilir. Başbakanlıkla ilgili kuruluşların ilgili olduğu Devlet Bakanlığı ise Başbakanlık genelgesi ile belirlenmektedir.

3046 sayılı Yasa kapsamında, Başbakanlığın ilgili kuruluşu olan T. Halk Bankası A.Ş., 233 sayılı KHK'nin 40. maddesi gereğince, 2.7.1997 günlü, 1997/28 sayılı

Başbakanlık Genelgesi ile “ilgili kuruluş” olarak eski Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hasan Hüsamettin Özkan’a bağlanmıştır.

Bakanların görev, yetki ve sorumlulukları, 3046 sayılı Yasa’nın 21. maddesinde gösterilmiştir. Buna göre:

“Bakan, bakanlık kuruluşunun en üst amiridir.

Bakanlar, bakanlık hizmetlerini mevzuata, Hükümetin genel siyasetine, milli güvenlik siyasetine, kalkınma planlarına ve yıllık programlara uygun olarak yürütmekle ve bakanlığın faaliyet alanına giren konularda diğer bakanlıklarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla görevli ve Başbakana karşı sorumludur.

Her bakan, ayrıca emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden de sorumlu olup, bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşların faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir.”

22.1.1990 günlü, 399 sayılı “Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi”ne dair Kanun Hükmünde Kararname’nin 11. maddesinde de, 233 sayılı KHK kapsamındaki teşebbüslerin personelinin “yükümlülük ve sorumlulukları” sayılmıştır. Maddenin, 2.12.1999 günlü, 4483 sayılı Yasa ile değişik (d) bendinde; “Teşebbüs genel müdürü ve yönetim kurulu üyelerinin görevlerini icra sırasında işledikleri suçlardan dolayı yargılanmaları, ilgili bakanın iznine bağlı olup; bu konuda Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır” kuralı getirilmiştir.

T. Halk Bankası A.Ş., 4603 sayılı Yasa’nın yürürlüğe girdiği 25.11.2000 gününe kadar; (i) Bir Devlet Bakanlığı’nın ilgili kuruluşu olarak faaliyet göstermiş, (ii) KİT statüsü, bankacılık işlemleri ve denetim nedeniyle de Hazine Müsteşarlığı’nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı’nın görev alanında yer almıştır. Bu ikili yönetim denetim, soruşturma, savcılığa sevk gibi konularda bakanlıklar arasında uyumsuzlukların doğmasına neden olmuştur.

3- Denetim Kurulları Tarafından Yapılan Dış Denetim

T. Halk Bankası’nın dış denetimi, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu (BYDK), Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu (BYMK), Hazine Müsteşarlığı Kontrolörleri Kurulu (HMKK), Başbakanlık Teftiş Kurulu (BTK), Devlet Denetleme Kurulu (DDK) olmak üzere beş ayrı denetim organı tarafından yapılmıştır.

a- Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu

233 sayılı KHK'nin 39. maddesinde, "Teşebbüsler, müesseseler ve bağlı ortaklıklar, BYDK'nin mali, idari ve teknik yönden sürekli denetimine tabidir. BYDK; teşebbüslerin, müesseselerin ve bağlı ortaklıkların bir yıla ait hesap ve işlemleri üzerindeki incelemelerini en geç ertesi yılın Ekim ayı sonuna kadar tamamlar. Kurulca düzenlenen raporlar ilgili mercilere verilir" denilmek suretiyle Kamu İktisadî Teşebbüslerinin denetimi BYDK'ye bırakılmıştır.

72 sayılı (RG. 20.10.1983/18197 Mükerrer) "Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"nin 1. maddesinde KİT'lerin denetiminin 72 sayılı KHK kapsamında olduğunu belirtilmiş; 4. maddesinde de BYDK'nin görevleri, "Bu KHK kapsamına giren kuruluş ve kurumları İktisadî, malî, idarî, hukukî ve teknik yönden sürekli olarak gözetim ve denetim altında bulundurmak" ve "Başbakanın görevlendirmesi üzerine incelemelerde bulunmak" olarak tanımlanmıştır.

Buna göre 15.11.2000 günlü, 4603 sayılı Yasa'yla yapılan düzenlemeye kadar KİT statüsünde olan T. Halk Bankası A.Ş., 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ile 72 sayılı KHK hükümlerine göre BYDK'nin denetimine tâbi olmuştur.

Banka, 15.11.2000 günlü 4603 sayılı Yasa ile 233 sayılı KHK kapsamından ve KİT statüsünden çıkarılarak, 4603 sayılı Yasa kapsamında 4389 sayılı Bankalar Kanunu ve genel hükümlere tabi bir anonim şirket olarak faaliyetini sürdürmüştür. Bu kapsamda, Banka, 4603 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin (3) sayılı fıkrası uyarınca, 25.11.2000 gününden itibaren anonim şirket olarak ticaret siciline resen tescil olunmuş ve Ana Statüsü 23.2.2001 gününde yeniden düzenlenmiştir. Öte yandan, 18.6.1999 günlü 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) kurulmuş ve 31.8.2000 gününden itibaren bankaları izleme ve denetleme görevi, Hazine Müsteşarlığı'nın bankacılık ile ilgili görevleri ve BYMK, BDDK'ye devredilmiştir. 4603 sayılı Yasa ile Banka'nın, 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların TBMM'nce Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a da tabi olmayacağı belirtilmesine karşın, bu hüküm 20.6.2001 günlü 4684 sayılı Yasa ile değiştirilmiş ve TBMM denetimi tekrar sağlanmıştır.

Başbakanlığa bağlı, tüzel kişiliğe sahip yüksek bir denetleme organı olan BYDK, 72 sayılı KHK'nin 24. maddesine göre, çalışmaları sonucunda, "yıllık denetim raporu", "ivedi durum raporu", "genel rapor" ve "özel inceleme raporu" hazırlamaktadır. Aynı KHK'nin 26. maddesine göre, ivedi durum raporu, "denetlemeler sırasında karşılaşılan ve ivedi olarak incelenmesi, teftişi, tahkiki gereken hususlar ile alınması gereken önlemleri içeren rapordur".

BYDK'nin raporları ile ilgili işlemler, 72 sayılı KHK'nin 30. maddesinde;

“1. Denetleme Kurulunca Başbakanlığa sunulan raporların dağıtımını Başbakanlıkça yapılır.

2. Denetime tabi kuruluşlar, yıllık denetim raporları üzerine hazırlayacakları cevaplarını varsa yönetim kurullarından yoksa yetkili organlarından geçirmek kaydıyla, raporu aldıkları tarihten başlayarak kırkbeş gün içinde ilgili bakanlığa ve birer örneğini Denetleme Kuruluna gönderirler.

3. İlgili Bakanlıklar bu cevapları kendi görüşleri ile birlikte en geç onbeş gün içinde Başbakanlığa sunarlar. Bakanlıklar görüşlerinin bir örneğini de aynı zamanda da Denetleme Kuruluna gönderirler.

4. Denetleme Kurulu raporlarında, inceleme, teftiş veya tahkiki istenen durumlar Başbakanlıkça yetkili mercilere intikal ettirilir. Denetleme Kurulunca özellikle bakanlıklarca incelenmesi, teftişi ve tahkiki istenen konular, bakanlıklarca sonuçlandırılır ve sonuçtan Başbakanlığa ve Denetleme Kuruluna bilgi verilir. Denetleme Kurulu görüşünü ayrıca Başbakanlığa bildirir.

5. Raporlar ile bunlara verilen cevapların birer örneği Başbakanlıkça, Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatına gönderilir.

6. Teknik konularda ortaya çıkabilecek görüş ayrılıkları Başbakanlıkça kesin sonuca bağlanır.”

Şeklinde belirtilmiştir.

BYDK'nin denetlediği bankalarla ilgili raporlarda inceleme, teftiş ya da soruşturulması istenilen konular Hazine Müsteşarlığı'na bağlı (23.6.1999 günü yürürlüğe giren 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile BDDK'ye bağlı) BYMK tarafından sonuçlandırılmaktadır.

BYDK raporlarının TBMM'ce incelenmesi ise 2.4.1987 günlü, 3346 sayılı “Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun”da gösterilmiştir. Bu yasa'nın 7. maddesine göre, bu raporlar; ilgili bakanlıkların görüşleri ve denetlenen kuruluşların cevapları ile birlikte, en geç ertesi yılın Aralık ayı sonuna kadar Başbakanlıkça, TBMM Başkanlığı'na sunulur.

b- Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu

T. Halk Bankası A.Ş. 18.6.1999 günlü, 4389 sayılı “Bankalar Kanunu”nun (RG. 23.6.1999/23734) yürürlüğe girmesine kadar; 24.5.1985 günlü, 3182 sayılı “Bankalar

Kanunu”nun 61. maddesi ve 9.12.1994 günlü, 4059 sayılı “Hazine Müsteşarlığı İle Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun”un 5. maddesinde düzenlenen denetime tâbi olmuştur.

4059 sayılı Yasa’nın 1. maddesinde, Yasa’nın amaçları arasında KİT’leri ve bankacılık piyasasına ilişkin esasları tespit etmek Hazine Müsteşarlığı’nın görevleri arasında sayılmış; Hazine Müsteşarlığı’nın ana hizmet birimlerinin arasında yer alan KİT Genel Müdürlüğü’nün, “Kamu İktisadi Teşebbüslerinin faaliyetlerinin kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak yürütülmesini takip etmek, KİT’lerinin etkin ve verimli çalışmasını sağlamak”la görevli olduğu, Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü’nün ise “Bankacılık ile ilgili konularda mevzuatı hazırlamak uygulamak ve ilgili kuruluşlarda uygulanmasını izlemek”le görevli olduğu belirtilmiştir.

4059 sayılı Yasa’nın 5. maddesinde sayılan denetim birimleri arasında yer alan Hazine Müsteşarına bağlı BYMK’nin görevleri;

“Bankalar Kanunu ve diğer mevzuat ile bankalar yeminli murakıplarına ve yardımcılara verilen görev ve yetkilerin gerektirdiği murakabe ve inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek ve sonuçlandırmak, bankacılık ve malî piyasalar ile ilgili alınacak kararların oluşumuna katkıda bulunmak üzere yurt içi ve yurt dışında meydana gelen gelişmeleri de incelemek ve göz önünde bulundurmak suretiyle bankacılık sektörü ve malî piyasalar hakkında konsolide raporlar düzenlemek, bu konulardaki çalışmalara katılmak ve mütalâa vermek, alınan, derlenen ve kendine tevdi edilen bilgi, belge ve dokümanlar ile denetim ve izlemelerden elde edilen sonuçları incelemek ve değerlendirmek, yapılacak uygulamalar ve alınacak önlemler konusunda Müsteşara öneriler sunmak, kanunların verdiği görev ve yetkiler çerçevesinde Müsteşarın Kurul tarafından yürütülmesini uygun gördüğü para ve sermaye piyasası ile benzer malî piyasalar ve kurumlarla ilgili diğer inceleme ve denetleme faaliyetlerinde bulunmak, Kurulun görev ve yetki alanına giren konularda mevzuat ve uygulama ile ilgili her türlü araştırma ve diğer çalışmaları yapmak ve yürütmek, görüş bildirmek ve tekliflerde bulunmaktır” şeklinde belirtilmiştir.

29.6.1995 günlü, 22328 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan “Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu Görev ve Çalışma Esasları Yönetmeliği”nin 6. maddesinde Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu’nun “25.4.1985 gün ve 3182 sayılı Bankalar Kanunu ve 9.12.1994 gün ve 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı İle Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile diğer kanunlarda öngörülen görevleri yerine getirmek üzere kanunla kurulmuş bir denetim birimi” olduğu ve Kurul’un “Bakan adına hareket eden Müsteşar’a doğrudan bağlı” olduğu belirtildikten sonra, Yönetmeliğin 7. maddesinde de Kurulun görevleri 4059 sayılı Yasa’nın 5. maddesine paralel bir şekilde sayılmıştır.

Aynı Yönetmeliğin 58. maddesinde de “raporlar üzerine yapılacak işlemler” belirtilmiştir. Buna göre; “Kurul Başkanlığı, kendisine intikal eden raporlardaki tespitlerin ve alınması istenen önlemlerin ilgili bankaya veya kuruluşlara duyurulmasını temin ettikten sonra, alınan cevap ve buna ilişkin murakıplık görüşlerini raporla birlikte nihai bir değerlendirmeye tabi tutar. Raporlarda yer alan tespitlerin gereğinin yerine getirilmesi, takibi ve buna ilişkin işlemler; raporların Başkanlıkça incelenmesi sonucu ortaya çıkan görüş ve Danışma Komisyonu kararları esas alınarak gerçekleştirilir. gerekli görülenler Başkanlık değerlendirmesi ile birlikte ilgili birimlere gönderilir.”

KİT olması nedeniyle Hazine Müsteşarlığı Kamu İktisadî Teşebbüsleri Genel Müdürlüğü'nün, banka olması nedeniyle de Hazine Müsteşarlığı Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü'nün görevi kapsamına giren T. Halk Bankası A.Ş., KİT statüsünden çıkarılana kadar Hazine Müsteşarlığı BYMK'nin denetimine tâbi olmuştur. 18.6.1999 günlü, 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile BYMK, BDDK'ye bağlanmış ve görevleri de gerek 4389 sayılı Yasa'nın 5. maddesinde, gerekse “BDDK Teşkilat Yönetmeliği”nin 22. maddesinde açıklanmıştır. 4389 sayılı Yasa'nın 25/2. maddesinde 4059 sayılı Yasa'nın 4389 sayılı Yasa'da düzenlenen görev ve yetkilere ilişkin hükümlerinin yürürlükten kaldırıldığı belirtilmiştir. Böylece BYMK'nin görev yetkileri 4389 sayılı Yasa'da belirtilen görev ve yetkilerle sınırlandırılmıştır.

c- Hazine Kontrolörleri Kurulu

4059 sayılı Yasa'nın 5. maddesinde sayılan denetim birimleri arasında yer alan Hazine Müsteşarına bağlı Hazine Kontrolörleri Kurulu'nun görevleri, “Bu Kanun ve diğer kanun, kararname ve mevzuatla yürütülmesi Müsteşarlığa verilen işlere ilişkin konularda ilgili merciler, gerçek ve tüzel kişiler nezdinde inceleme, denetleme ve soruşturma yapmak” şeklinde açıklanmıştır.

Hazine Kontrolörleri tarafından hazırlanan “suç duyurusu raporları”, Hazine Kontrolörleri Kurulu Yönetmeliği'nin (RG. 10.6.1995/22309) 52. maddesinin,

“Gerek memurlar gerekse gerçek ve tüzel kişiler hakkında 1567 sayılı Kanun ile Bankalar Kanunu kovuşturma usulüne girmeyen ve Memurün Muhakematı Hakkında Kanunu muvakkat kapsamı dışında genel hükümlere göre kovuşturulacak suçlara ilişkin olarak doğrudan Cumhuriyet Başsavcılıklarına gönderilmek üzere düzenlenen raporlardır.

Yapılan teftiş, inceleme ve soruşturmalarda, Türk Ceza Kanunu, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu ve /veya diğer Kanunlar gereğince doğrudan Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunmayı gerektiren eylemlerin tespiti halinde, düzenlenen suç duyurusu raporlarının aslı Kontrolörlerce doğrudan ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına intikal ettirilir. Raporun bir örneği derhal Kurul Başkanlığı'na gönderilir.”

Şeklindeki kuralına göre doğrudan ilgili Cumhuriyet başsavcılığına intikal ettirilebilmektedir.

10.6.1995 günlü, 22309 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan “Hazine Kontrolörleri Kurulu Yönetmeliği”nin 6. maddesinde de Kurul’un görevleri 4059 sayılı Yasa’nın 5. maddesine paralel bir şekilde sayılmıştır.

Hazine Kontrolörleri Kurulu, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca verilen ön inceleme görevini de yapmakta, ön inceleme raporları düzenlemektedir. Sorumlular hakkında soruşturma izni verilip verilmemesi ön inceleme raporlarında belirtilen hususlar doğrultusunda yetkili mercilerce karara bağlanmaktadır. Soruşturma izni kararlarına itiraz ise izin vermeye yetkili mercilerin, 4483 sayılı Yasa’nın 9. maddesinde belirtilen statü ayırımına göre Danıştay ya da bölge idare mahkemeleri tarafından karara bağlanmaktadır.

Buna göre, KİT olması dolayısıyla Hazine Müsteşarlığı KİT Genel Müdürlüğü’nün, banka olması dolayısıyla da Hazine Müsteşarlığı Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü’nün görev kapsamına girmekte olan T. Halk Bankası A.Ş., KİT statüsünden çıkarılana kadar Hazine Müsteşarlığı Hazine Kontrolörleri Kurulu’nun da denetimine tâbi olmuştur.

d- Başbakanlık Teftiş Kurulu

T. Halk Bankası A.Ş.’ni denetleme yetkisine sahip olan ve söz konusu dönemde denetleyen bir başka organ da Başbakanlık Teftiş Kurulu’dur.

10.10.1984 günlü 3056 sayılı “Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun”un 1. ve 2. maddelerinde Kanun’un amacının ve Başbakanlığın görevinin “bakanlıklar arasında işbirliğini sağlamak” olduğu, 14. maddesinde de “Bakanlıklar, Kamu İktisadî Teşebbüsleri, diğer kamu kurum ve kuruluşları ve ilgili özel kuruluşlar arasında ekonomik ve malî işler ile ilgili alanlarda koordinasyonu sağlama”nın Başbakanlık ana hizmet birimlerinden Ekonomik ve Malî İşler Başkanlığı’nın görevleri arasında bulunduğu belirtilmiştir.

3056 sayılı Yasa’nın 18.5.1987 günlü, 281 sayılı KHK ile değişik 20. maddesinde ise Başbakanlık Teftiş Kurulu’nun görevleri sayılmıştır. Bu görevler şunlardır;

“Teftiş Kurulu Başkanlığı Başbakan’ın veya yetkili kılması üzerine Müsteşarın emri veya onayı ile Başbakan adına aşağıdaki görevleri yapar.

a) Bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Kamu İktisadî Teşebbüslerinde teftişin etkin bir şekilde yürütülmesi hususunda genel prensipleri tespit etmek ve personelin verimli çalışmasını teşvik edici teftiş sistemini geliştirmek.

b) 1. (a) bendinde sayılan kuruluşlarla bunların iştirak ve ortaklıklarında kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında, teftiş, denetim veya bu maksatla kurulmuş olan birimlerin görev, yetki ve sorumluluklarını haiz olarak her türlü inceleme, araştırma, soruşturma ve teftişi yapmak veya yaptırmak.”

3056 sayılı Yasa'nın 20. maddesine dayanılarak çıkarılan Başbakanlık Teftiş Kurulu Yönetmeliği'nin (RG. 15.6.1993/21608) 5. maddesinde de Teftiş Kurulu'nun görevleri Yasa'ya paralel olarak sayıldıktan sonra, 7. maddesinde Teftiş Kurulu Başkanı'nın Başbakanlık müfettişi sıfat ve yetkisine sahip olarak Başbakanlık makamının emir ve onayı üzerine doğrudan doğruya Başbakan adına,

“a) Teftiş Kurulu Başkanlığının 5. madde de belirtilen görevlerini yürütmek,

b) Teftiş Kurulunu yönetmek, Müfettişlerin çalışmalarını düzenlemek ve denetlemek,

c) Gerekteğinde bizzat teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yapmak,

d) Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları ile bunların iştirak ve ortaklıklarındaki teftiş ve denetim organlarının programlarının hazırlanmasında göz önüne alınacak esasların tespiti için yapılacak toplantılara başkanlık etmek, dönem çalışmalarını da değerlendirip Başbakanlık Makamına sunmak,

e) Müfettişlerden gelen raporları incelemek, eksikliklerin giderilmesini sağlamak, ilgili mercilere göndermek, ilgililerce alınacak tedbirleri ve yapılacak işlemlerin sonuçlarını takip etmek ve alınması gereken tedbirlerle ilgili tekliflerde bulunmak,

f) Teftiş Kurulu Başkanlığına intikal eden teftiş, denetim, inceleme ve soruşturmayı gerektiren konuları ilgili Bakanlık ve Kuruluşlar denetim organlarına göndermek ve bunların sonuçlarını takip etmek.”

Görevlerini yapacağı belirtilmiştir.

Yönetmeliğin 11. maddesinde Başbakanlık müfettişlerinin, Başbakanlık makamının emri ve onayı üzerine Teftiş Kurulu Başkanı'ndan aldıkları talimatla görev yapacakları ve aldıkları görevlerin neticelerini Teftiş Kurulu Başkanlığı'na bildirecekleri; 15. maddesinin üçüncü fıkrasında da “Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının denetim elemanları ile müşterek yapılan tetkik, teftiş ve soruşturmalar sırasında kıdemli

başbakanlık müfettişi, heyet koordinatörü sıfatıyla çalışmalarını düzenlemek ve en uygun yönü tâyin ederek, sonuçlandırmakla yetkili ve görevli” oldukları açıklanmıştır.

Raporlar üzerinde Başkanlık’ca yapılan incelemeden sonra uygulanacak yöntem ise Yönetmeliğin 52. maddesinde şöyle düzenlenmiştir.

“a) Cevaplı raporlar ile inceleme raporları üzerine yapılması gereken işlemlerin ilgili kurum ve kuruluşlarda izlenmesi Teftiş Kurulu Başkanlığına aittir.

b) Raporların üzerine ilgili üst Makamların uygulanmasını yerinde gördükleri işlemlere ait bildirimler, Teftiş Kurulu Başkanlığınca; raporu yazan Müfettişe, rapor birden fazla Müfettişe ait ise en kıdemlisine gönderilir.

Soruşturma ve İnceleme Raporlarının “Sonuç” bölümlerindeki müfettişlik önerileri üzerine yapılan işlemler, işlem tarihinden itibaren en geç (30) gün içinde Teftiş Kurulu Başkanlığı aracılığıyla Müfettişe bildirilir. Herhangi bir işlem yapılmaması halinde bunun da gerekçeli olarak bildirilmesi gerekir.

c) Müfettişler yapılan tebligatı uygun ve yeterli buldukları takdirde “görölmüştür” notu ile Teftiş Kurulu Başkanlığına geri gönderirler. Aksi halde konu ile ilgili görüşlerini gerekçeleriyle birlikte en geç 30 gün içinde Teftiş Kurulu Başkanlığına bildirirler.

d) Müfettişlerin bu yeni görüşleri karşısında Kurum ve Kuruluşların kendi tutum ve işlemlerini değiştirmemeleri halinde Teftiş Kurulu Başkanı konuyu gerekirse yeniden inceletir veya gereğini bizzat yapar.

e) Müfettişlerin inceleme ve soruşturma görev onayı dışında kalan ve kurumun daha mükemmel sonuç almasına temine yönelik tavsiyeleri, Onay Makamınca uygun görölmek şartıyla, “tavsiyeler” başlığı adı altında ilgililere tebliğ edilmek üzere ilgili Makama gönderilir. Bunların yerine getirilip getirilmediği ilgililerce takip edilir. Uyulmaması haklı bir sebebe dayanıyorsa durum bir raporla belirtilir. Aksi halde sorumlular hakkında soruşturmaya geçilir.”

Yönetmeliğin 54. maddesinde de;

Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı’nın, teftiş hizmetleriyle ilgili olarak tespit edilen usul ve esasların sağlıklı bir biçimde yürütülmesini sağlamak, standartlardan sapmaları ve mükerrerlikleri önlemek, teftiş sistemini geliştirmek maksadıyla her türlü tedbiri almakla görevli ve yetkili olduğu ve bu cümleden olmak üzere,

“a) Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Başkanı, Bakanlıklar Teftiş Kurulu Başkanları, Hesap Uzmanları Kurulu Başkanı, Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu Başkanı ve Hazine Kontrolörleri Kurulu Başkanı yılda en az bir kez toplantıya çağrılır.

Bu toplantıda Başkanlık ve koordinatörlük görevini de Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı, bulunmaması halinde vekili yapar,”

denilmektedir.

72 sayılı KHK gereğince BYDK'nin temennileri, Başbakanlığa gönderilmekte, Başbakanlık tarafından Hazine Müsteşarlığı'na gönderilen temenniler ise BYMK tarafından incelenmekte ve soruşturma konusu yapılmaktadır. Aynı konuların Başbakanlık Müfettişlerince de incelenmesi mümkün olmaktadır.

e- Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu

1.4.1981 günlü, 2443 sayılı “Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında Kanun”a göre Devlet Denetleme Kurulu da T. Halk Bankası A.Ş.'ni denetleyebilmektedir.

2443 sayılı Yasa'nın 1. maddesinde “Yönetimin hukuka uygun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacı ile Devlet Başkanlığına bağlı Devlet Denetleme Kurulu kurulmuştur” denildikten sonra 2. maddesinde Devlet Denetleme Kurulu'nun görevinin,

“Cumhurbaşkanının isteği üzerine;

a) Tüm kamu kurum ve kuruluşlarında,

b) Tüm kamu kurum ve kuruluşları tarafından en az sermayelerinin yarısından çoğuna katılmak suretiyle oluşturulan her türlü kuruluşta,

Her türlü inceleme, araştırma ve denetlemeler yapmak” olduğu belirtilmiştir.

2443 sayılı Yasa'nın 7. maddesinde de Kurul tarafından yapılacak inceleme, araştırma ve denetlemelerde, ilgili kuruluş ve kişilerin, istenecek her türlü bilgi ve belgeyi vermekle yükümlü oldukları açıklanmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu raporlarında yer verilen önlemlerin alınması için, 2443 sayılı Yasa'nın 6. maddesi uyarınca, ana raporlar Başbakanlığa gönderilmekte; belirlenen usulsüzlüklerle ilgili olarak düzenlenen raporlar ise adli mercilere ve soruşturma evrelerinin Adalet Bakanlığı kanalıyla izlenip bilgi akışının sağlanması için Başbakanlığa gönderilmektedir.

4- T. Halk Bankası A. Ş.’nin İşlemleri ve İlgili Bakan’ın Sorumluluğu

Bakanların görev, yetki ve sorumlulukları 27.9.1984 günlü, 3046 sayılı Yasa’nın 21. maddesinde;

“Bakan, bakanlık kuruluşunun en üst amiridir.

Bakanlar, bakanlık hizmetlerini mevzuata, Hükümetin genel siyasetine, milli güvenlik siyasetine, kalkınma planına ve yıllık programlara uygun olarak yürütmekle ve bakanlığın faaliyet alanına giren konularda diğer bakanlıklarla işbirliği ve koordinasyon sağlamakla görevli ve Başbakana karşı sorumludur.

Her bakan, ayrıca emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden de sorumlu olup, bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşların faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir.”

Şeklinde düzenlenmiştir.

Bakanların siyasi, cezai ve hukuki olmak üzere üç tür sorumluluğu bulunmaktadır. Bu sorumluluk türlerinin her birinin yaptırımları ayrı ayrıdır.

Siyasi sorumluluk, Anayasa’nın 112. maddesinde, *“Her bakan, Başbakana karşı sorumlu olup ayrıca kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden de sorumludur”* şeklinde belirtilmiştir. Siyasi sorumluluğun yaptırımı yine siyasi niteliktedir ve sorumlu bulunan bakanın Meclis tarafından görevden düşürülmesi şeklinde ortaya çıkar.

Bakanların cezai sorumluluğu, bakanın göreviyle ilgili herhangi bir suç işlemiş olup olmadığının TBMM’ce soruşturulması ve soruşturmanın sonunda Yüce Divan’a sevk kararı verilmesi halinde yargılamanın Yüce Divan tarafından sonuçlandırılması sürecini ifade eder.

233 sayılı KHK kapsamında tüzelkişiliğe sahip, KİT statüsünde bulunan T. Halk Bankası A.Ş., bu KHK’de belirtilen yönetim yapısı ile birlikte, Bankalar Kanunu (olay dönemine göre 3182 ve 23.6.1999’dan sonra 4389 sayılı Yasalar) hükümlerine göre bankacılık faaliyetini yürütmektedir. Banka’nın Ana Statüsü ve Bankalar Kanunu hükümlerine göre, bankacılık faaliyeti ile ilgili işlemleri yönetim kurulu ve genel müdür tarafından yerine getirilmektedir. T. Halk Bankası’nın ilgili olduğu Bakan’ın Banka’nın bankacılık faaliyeti ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesinde görevi bulunmamaktadır.

B- İmza Yetkilerinin Kaldırılması

3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun "İdari tedbirler" başlıklı 62. maddesinin, 16.6.1994 günlü, 538 sayılı KHK ile değişik (1) sayılı fıkrasında;

"Bankalar yeminli murakıplarınca yapılan denetlemelerde; bu Kanun veya ilgili diğer mevzuat hükümlerini ihlal ettikleri ve bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürdükleri tespit edilen banka mensuplarının, haklarında kanuni kovuşturma istenmesini müteakip Bakanlığın (3182 sayılı Yasa'nın 538 sayılı KHK ile değişik 3. maddesine göre Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakanlık) talebi üzerine imza yetkilerinin kaldırılması zorunludur. Bu kimseler Bakanlığın izni olmadıkça imza yetkili personel olarak hiçbir bankada çalıştırılmazlar" hükmü getirilmiştir. 3182 sayılı Yasa'nın yürürlükten kaldırılmasıyla birlikte, 4389 sayılı Yasa'nın 9. maddesinin (5) sayılı fıkrasının (b) bendinde, imza yetkisinin kaldırılması; *"Yapılan denetlemeler sonucunda, bu Kanun veya ilgili diğer mevzuat hükümlerini ihlal ettikleri ve bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürdükleri tespit edilen banka mensuplarının, haklarında kanuni kovuşturma istenmesini müteakip Kurulun (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu) talebi üzerine geçici olarak imza yetkilerinin kaldırılması zorunludur. Bu kimseler Kurulun izni olmadıkça imza yetkisini haiz personel olarak hiçbir bankada çalıştırılmazlar"* şeklinde düzenlenmiştir.

3182 sayılı Yasa'da geçen bakanlık, Yasa'nın 3. maddesine göre, Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu bakanlıktır. Buna göre, banka mensuplarının imza yetkilerinin kaldırılması istemi, Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakanlığa (Devlet Bakanlığına) tanınmış olup, ilgililer hakkında "kanuni kovuşturma istenmesi" koşuluna bağlanmıştır.

3182 sayılı Bankalar Kanunu'nda, banka mensupları hakkında yasal soruşturma yetkisi Hazine Müsteşarlığı bünyesindeki BYMK'deyken, 18.6.1999 günlü, 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile bu yetki, BDDK'ye geçmiştir. Ancak, T. Halk Bankası yönünden, Banka'nın KİT statüsünde bulunduğu dönemde (25.11.2000 gününde 4603 sayılı Yasa ile KİT statüsünden çıkarılmıştır) 399 sayılı KHK'nin 11/d maddesine göre, bu Banka mensuplarının görevlerini icra sırasında işledikleri suçlardan dolayı yargılanmaları, ilgili Bakan'ın iznine bağlı tutulmuştur.

3182 sayılı Yasa'nın 62. maddesinde, "kanuni kovuşturma" sözcüklerine yer verilmiştir. 1412 sayılı CMUK'de kovuşturma ve soruşturma sözcüklerinin tanımına yer verilmemiştir. 5271 sayılı CMK'nin 2. maddesinin (1) sayılı fıkrasının (e) bendine göre Soruşturma, *"Kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi"*; (f) bendine göre Kovuşturma, *"İddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi"* ifade etmektedir.

3182 sayılı Yasa'nın 62. maddesinde, imza yetkisinin kaldırılması Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakanlığın talebine bağlanmıştır. Bu taleple birlikte, imza yetkisinin, Banka'da kimler tarafından nasıl kaldırılacağına dair Yasa'da ve ilgili diğer düzenlemelerde açık bir kural bulunmamaktadır. Olaydaki banka T. Halk Bankası A.Ş. olup, imza yetkisinin kaldırılması konusunun tarihi itibarıyla bu Banka; yönetimi ve personeli 233 ve 399 sayılı KHK'lere, bankacılık işlemleri ise 3182 sayılı Bankalar Kanunu'na tabi KİT statüsünde bir bankadır. Banka'nın, 28.10.1984 günlü Resmi Gazete'de yayımlanan Ana Statüsünde (m.6), Banka'nın yönetimi ile ilgili her türlü kararı alma yetkisi "Yönetim Kurulu"na verilmiştir. Yönetim Kurulu bu yetkisini gerekli hallerde Genel Müdür ya da yardımcılara devredebilmektedir. Banka Yönetim Kurulu ile diğer mensuplarının imza yetkileri, atamaları ile birlikte verilmektedir. Başka bir deyişle "atama" işlemi ile "imza yetkisi" işlemi birlikte gerçekleştirilen bir işlemdir. Bu durumda, imza yetkisinin kaldırılması işleminin, usulde paralellik ilkesine göre, atamaya ve buna bağlı olarak imza yetkisi vermeye yetkili makamlar tarafından yapılması gerekmektedir.

Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejimi 399 sayılı KHK'nin 3. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre hizmetler, memurlar, sözleşmeli personel ve işçiler eliyle gördürülmektedir. Yönetim Kurulu üyelerine ilişkin atama 233 sayılı KHK'nin 6. maddesinde, memurlara ilişkin atama 399 sayılı KHK'nin 5. maddesinde, sözleşmeli personele ilişkin atama ise 399 sayılı KHK'nin 6. maddesinde gösterilmiştir.

Bu düzenlemelere göre;

a) Genel Müdür ve yardımcıları dışındaki Yönetim Kurulu üyeleri, ikisi ilgili Bakan'ın, biri Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan'ın, iki genel müdür yardımcıları arasından ilgili Bakan'ın teklifi üzerine ortak kararname ile atanmaktadır.

b) Genel Müdür ve Genel müdür yardımcıları, ilgili bakanın teklifi üzerine 2451 sayılı Yasa'ya göre ortak kararname ile atanmaktadır.

c) Memurlar ve sözleşmeli personel ise Yönetim Kurulu kararı ile atanmakta, Yönetim Kurulu bu yetkisini sınırlarını açıkça belirlemek kaydıyla devredebilmektedir.

Genel Müdür ve Yönetim Kurulu üyelerinin görevlerini icra sırasında işledikleri suçlardan dolayı yargılanmaları aynı KHK'nin 11. maddesine göre, ilgili Bakan'ın iznine bağlı olup; bu konuda Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaktadır. Atama işlemleri ile imza yetkileri tek işlemle yapılmakta ve notere onaylatılan bu işlemler, aynı zamanda Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan edilmektedir. Dolayısıyla, atama işleminin ve imza yetkisinin geri alınmasında da aynı usul uygulanmakta ve durum Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan edilmektedir.

Somut olayda, Yönetim Kurulu üyelerinin imza yetkili olarak atama işlemi (Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan'ın teklifi üzerine atanan bir adet yönetim kurulu üyesi hariç), Banka'nın ilgili olduğu Bakanın teklifi üzerine ortak kararname ile yapılmıştır. Buna göre Yönetim Kurulu üyelerinin imza yetkilerinin kaldırılması işleminin de (ki bu durumda Yönetim Kurulu üyesi görevden de alınmış olmaktadır) usulde paralellik ilkesi gereği Banka'nın ilgili olduğu Bakan'ın teklifi üzerine ortak kararname ile yapılması gerekmektedir. Bu durumda, Yönetim Kurulu üyelerinin (genel müdür ve yardımcıları dahil) atama işlemi ilgili Bakan'ın teklifi üzerine ortak kararname ile yapıldığından, bu kişilerle ilgili olarak ilgili Bakan'ın "teklif" işlemi dışında bir yetkisi bulunmamaktadır. Yönetim Kurulu üyesi olmayan diğer Banka mensuplarının atama işleminde ise Yönetim Kurulu yetkili olduğundan, bu kişilerin imza yetkilerinin kaldırılması yönünden ilgili Bakan'ın bir görevi yoktur. Hazine'den sorumlu Bakan'ın (Güneş Taner) yazdığı 16.11.1998 günlü yazıda da, Banka'nın emin şekilde çalışmasını tehlikeye düşürdükleri iddia olunan kişiler belirtildikten sonra, 399 sayılı KHK'nin 5. maddesi gereğince, Genel Müdür ve Genel Müdür yardımcılarının değiştirilmesi hususunda ilgili Bakan'ın (Hasan Hüsamettin Özkan) teklifine gerek olduğu ifade edilmiştir.

T. Halk Bankası'nın 1996 yılı temennileriyle ilgili soruşturmalar 1998 yılında yapılmış ve Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Bakan (Güneş Taner) tarafından doğrudan savcılığa intikal ettirilmiştir. Devlet Bakanı Güneş Taner tarafından Hasan Hüsamettin Özkan'a yazılan 16.11.1998 günlü, 77576 sayılı yazı ile Banka yöneticileri hakkında 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 62/1. maddesi uyarınca imza yetkilerinin kaldırılması istenmiş, bu konuda Hasan Hüsamettin Özkan tarafından, "kanuni kovuşturma"nın, 399 sayılı KHK'nin 11/d maddesinin gereği yerine getirilmeden başlatıldığı, nitekim Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın da görevsizlik kararı verdiği, bu nedenle imza yetkisi kaldırılması talebinin hukuken geçersiz" olduğu gerekçesiyle bir işlem yapılmamıştır.

C- Soruşturma İzni Verilmesi

3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 62. maddesine göre banka mensupları hakkında soruşturma başlatılması ve yasal kovuşturma istenmesi yetkisi Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Bakanlığa aittir. Bankalar Kanunu'ndaki bu genel hüküm, Türkiye'deki tüm bankalar hakkında uygulanmakla birlikte, 233 sayılı KHK kapsamında KİT statüsünde bulunan bankalar için, bu bankaların statüleri gereği özel bir hüküm bulunmaktadır.

399 sayılı "Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi"ne dair KHK'nin 11. maddesinin 2.12.1999 günlü, 4483 sayılı Yasa ile değişik (d) bendinde; *"Teşebbüs genel müdürü ve yönetim kurulu üyelerinin görevlerini icra sırasında işledikleri suçlardan dolayı yargılanmaları, ilgili bakanın iznine bağlı olup; bu konuda Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır"* kuralı getirilmiştir. Buna göre 233 sayılı KHK kapsamında KİT statüsünde

bulunan T. Halk Bankası A.Ş., 3182 sayılı Bankalar Kanunu'na tabi olmakla birlikte, genel müdür ve yönetim kurulu üyelerinin görevlerini icra sırasında işledikleri suçlardan dolayı yargılanmaları bakımından diğer bankalardan ayrı bir kurala tabi tutulmuşlardır.

D- Olaylar

1- Sanık Hasan Hüsamettin Özkan ile İlgili Olaylar

a- Sanık Hakkındaki İlk Suçlamanın İncelenmesi

TBMM'nin kamu davası açacak nitelikteki kararları ile ekinde yer alan TBMM (9/3) Sayılı Soruşturma Komisyonu Raporu ve eklerinin değerlendirilmesinde 2.7.1997-26.12.2000 günleri arasında T. Halk Bankası A.Ş.'nden sorumlu Devlet Bakanı olarak görev yapan sanık Hasan Hüsamettin Özkan'a yüklenen eylemler ile ilgili dosya kapsamındaki maddi olayların seyri dört ana başlık altında incelenmiştir.

aa) Sanığın Bakanlık Döneminden Önce Başlatılan İncelemeler

Sanık Bakan'ın 2.7.1997 gününde bakanlık görevine başlamasından önce 29.7.1996 günü, dönemin Başbakanı'nın verdiği talimat ile T. Halk Bankası'ndan kredi kullanan bazı firmalara ilişkin ihbarlar nedeniyle Başbakanlık müfettişleri ve BYMK tarafından bir rapor düzenlendiği, bunun üzerine 11.7.1997 günü ilgili Banka'ya rapor gereği uyarılarda bulunduğu, bilahare kamu bankaları ile ilgili yaygın şikayetler nedeniyle 19.8.1997 gün ve 145 sayılı Başbakanlık Onayı'na bağlı olarak T. Halk Bankası hakkında Başbakanlık müfettişleri, BYDK ve BYMK yetkililerinden oluşan komisyonun müştereken 23.10.1997 gün ve 11/97-5 sayılı genel değerlendirme ve soruşturmayı gerektirir hususların tespiti hakkında rapor düzenlediği, diğer kamu bankaları hakkında düzenlenen raporlar ile birlikte tamamının değerlendirilmesi için Başbakan'dan alınan 20.11.1997 gün ve 162 sayılı onay üzerine inceleme ve soruşturma istenilen konularda oluşturulan Başbakanlık müfettişleri koordinatörlüğünde BYDK ve BYMK yetkililerinden oluşan son komisyonun 10.7.1998, 5.8.1998, 29.9.1998, 2.12.1998 ve 10.2.1999 gibi çeşitli günlerde raporlar düzenlediği ve bunlardan 10.7.1998 gün ve 11/98-02 R sayılı rapor ile ilgili olarak sanık Bakan'ın göreve başlamasından 15 gün sonra 17.7.1998 gün ve 97 sayılı onay üzerine 399 sayılı KHK'nin 11/d maddesi uyarınca yargılanmaları için gerekli kovuşturma izni verilerek, dönemin T. Halk Bankası yöneticileri hakkında suç duyurusunda bulunduğu ve haklarında 765 sayılı TCK'nin 240. maddesi uyarınca cezalandırılmaları istemiyle kamu davası açıldığı, diğer raporların, komisyonca ceza teklifinde bulunulmamakla birlikte değerlendirilmesi için T. Halk Bankası'nın ilgili olduğu Devlet Bakanı'na (H. Özkan) gönderilmiş olduğu anlaşılmıştır.

ab) Hazine Müsteşarlığı'na Yapılan İncelemeler

Diğer taraftan, T. Halk Bankası Genel Müdürlüğü'nde yıllık olağan denetimlerde bulunan Hazine Müsteşarlığı'na bağlı BYMK tarafından Banka'da yapılan incelemeler sonucunda, 72 sayılı KHK uyarınca görevli BYDK'ce 1996 yılı T. Halk Bankası Hesap Denetim Raporunda yer alan temenniler, gereği için BYMK'ye gönderildiğinde, yapılacak işlemler BYMK Görev ve Çalışma Esasları Yönetmeliği'nin 58. maddesine göre yürütülmek zorunda olduğundan, BYMK tarafından düzenlenen ve Hazine Müsteşarlığı'na sunulan;

- 1) 5.2.1998 günlü, R-5, R-5 sayılı,
(Yurtdışı harcamalarda kabul edilmeyen giderler)
- 2) 23.1.1998 günlü, R-4, R-4 sayılı,
(Yurtdışı geçici görevlendirmelerle ilgili 233 sayılı KHK'ye aykırılıklar)
- 3) 23.1.1998 günlü, R-3, R-3 sayılı,
(Banka'nın bazı aktif hesaplarında kredi uygulamalarındaki gözlemler)
- 4) 15.1.1998 günlü, R-1, R-1 sayılı,
(Brüksel temsilciliğinin kabul edilmeyen genel giderleri)

dört adet rapor, Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı (G. Taner) tarafından Banka'nın ilgili olduğu Devlet Bakanlığı'na (H. Özkan) 4.3.1998 günlü, 396, 397, 398 ve 399 sayılı yazılar ekinde gönderilmiştir.

Anılan raporlar, cevaplandırılması için 19.3.1998 günü Banka Genel Müdürlüğü'ne gönderilmiş, 14.4.1998 günlü Banka cevabi yazıları, 27.4.1998 günü sanık Bakan tarafından bir yazı⁸ ekinde Hazine Müsteşarlığı'na aynen iletilmiştir.

BYMK raporları hakkında henüz Banka cevapları alınmadan 4.4.1998 günü yazılı basında bir takım yazıların yer alması üzerine, Banka Genel Müdürü bu yazıların maksatlı ve taraflı olduğu düşüncesini açıklayan cevabi yazılarını ilgili yerlere göndermiştir. Genel Müdür'ün bu iddialarına karşı, Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanı Güneş Taner, ilgili Bakan sıfatıyla Hasan Hüsamettin Özkan'a 22.4.1998 gün ve 1080 sayılı yazı ile verdiği cevapta, Müsteşarlık mensuplarının geleneğinde basına bilgi sızdırmak olmadığı gibi başkasından da yardım isteme ihtiyacının bulunmadığını belirtmiş ve Genel Müdür'ün gazeteğe gönderdiği cevabi yazının başka yerlere de iletilmesini eleştirmiştir. Yazının sonuç bölümünde, 29.4.1998 günü KİT Alt Komisyonu'nda görüşülecek BYDK'nin 1996 yılı Raporu'nda yer alan tespit ve temennilerin, daha önce gönderilen yeminli murakıp raporlarındaki tespitleri teyit eder mahiyette olduğu belirtilmiş ve BYDK 1996 yılı T. Halk Bankası A.Ş. Rapor sureti yazı ekinde gönderilmiştir.

⁸ Sanık Bakan tarafından yazılan olaylara konu ilk yazı (27.4.1998).

Banka'nın ilgili olduğu Devlet Bakanı (H. Özkan), 4.5.1998 günlü, 431 sayılı yazı⁹ ile de Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'nın 22.4.1998 gün ve 1080 sayılı yazısına cevap vererek, henüz işleme konulmamış murakıp raporlarının basında yer almasından dolayı oluşan kaygılar ile raporda kullanılan üslubun memuriyet vakarına yakışmadığını belirterek, kurumları rencide edici sıfat ve sözlere dikkat çekmiş, BYMK Başkanı ve Banka Genel Müdürü arasında var olduğu ileri sürülen çekişmeleri aktararak, raporda yer alan tespit ve tenkitlerin, bankaların mali yapı ve mevzuat hükümlerinden kaynaklandığı, bankacılık ilke ve esaslarına aykırı tahsisler ile geri dönmeyen kredilerin kullanımının enflasyonla aşındırılmaya çalışıldığı, kamu mevduatının rekabet ilkelerine aykırı himaye gören başkaca bankalara yönlendirilmesi gibi konular hakkındaki hassasiyet ve özenini gösteren açıklamalarını sunmuştur. Aynı yazıda ayrıca, Banka'nın cevapları ve suçlanan yöneticilerin savunma hakkı ve suçun manevi unsuru açısından kasıt unsurunun var olup olmadığı da dikkate alınarak, konunun bu çerçevede emsal bankaların uygulamalarına da bakılarak objektif bir şekilde değerlendirilmesi, yapılacak işlemlerin ve alınacak tedbirlerin bu değerlendirme sonuçlarına göre belirlenmesi ve gerekirse Banka'ya ödettilenler varsa ilgililerden tazmini yoluna gidilmesi gerektiği üzerinde durulmuş ve bu konuda gereken duyarlılığın gösterilmesini talep ve "gerçekten bilerek ve isteyerek yapıldığına kanaat getirilen suiistimaller varsa, Bakanlığınca bunların gereğinin yapılacağından kuşku duyulmamalıdır" denilerek, sonuç olarak da "Bankaların denetimiyle görevli olanlardan, objektif ve tarafsızlıklarını yitirdikleri, yetkilerinin arkasına sığınıp, görevlerini kişisel zaaflarına alet ettikleri belirlenenler için de Makamlarınca aynı duyarlılığın gösterilmesi gerektiği"nin ifade edildiği görülmüştür.

ac) BYDK'nin 1996 Yılı T. Halk Bankası Raporları Konusundaki Gelişmeler

BYDK Üyeler Kurulu'nun 72 sayılı KHK gereği 10.2.1998 günü T. Halk Bankası hesapları ile ilgili kabul ettiği raporda, inceleme ve soruşturulmasını istediği ondört temenni (6, 8, 22, 23, 26, 27, 28, 30, 31, 35, 39, 40, 44 ve 45 sayılı temenniler), 20.2.1998 günü Başbakanlığa, oradan da 27.2.1998 günü Hazine Müsteşarlığı'na ve Banka'nın ilgili olduğu Devlet Bakanlığı'na gönderilmiştir.

Banka'nın, söz konusu temenniler hakkında 14.4.1998 günü ilgili Bakan'a (H. Özkan), 17.4.1998 günü ise BYDK'ye cevaplarını iletlediği, bu cevaplarda özetle; oluşan personel açığının giderilmesi için, Başbakanlık genelgeleri doğrultusunda personel alındığını, yurtdışı geçici görevlendirmelerde Harcırah Kanunu yerine T.C. Merkez Bankası'na ait iki genelgenin uygulandığını, kredi açılış ve uygulamalarında mevzuata aykırılık ve soruşturulacak husus bulunmadığını, herhangi bir Banka zararı olmayıp, konunun BYDK tarafından yeniden değerlendirilmesi kanaatinde olduklarını bildirdikleri görülmüştür.

⁹ Sanık Bakan tarafından yazılan olaylara konu ikinci yazı (4.5.1998).

BYDK'nin 1996 yılı raporunda yer alan ve soruşturulması istenen on dört temenni üzerine BYMK tarafından yapılan inceleme ve soruşturular neticesinde düzenlenen oniki rapora göre ise;

1- 1996/6 numaralı temenni ile ilgili olarak düzenlenen 29.6.1998 gün ve R-5 sayılı raporda, Banka Genel Müdürü Yenal Ansen, Genel Müdür Yardımcısı Osman Nuri Ertuğ ile Personel Müdürü M. Ertüm Gürsoy'un eylemlerinin TCK'nin 240. maddesi uyarınca görevi kötüye kullanma suçu kapsamında olduğu,

2- 1996/8 numaralı temenni ile ilgili olarak düzenlenen 10.3.1998 gün ve R-6, R-6, 10.3.1998 gün ve R-7, R-7, 23.3.1998 gün ve R-8, R-8, 5.5.1998 gün ve R-9, R-9 sayılı raporlara konu eylemlerle ilgili sorumlular, Banka Genel Müdürü Yenal Ansen, Genel Müdür Yardımcıları H. Barbaros Olcay, O.Nuri Ertuğ ve M. Necat Budak'ın eylemlerinin de TCK'nin 202. maddesinde ifadesini bulan zimmet suçunun unsurlarını oluşturduğu,

3- 1996/22 numaralı temenni ile ilgili olarak düzenlenen 6.7.1998 gün ve R-4 sayılı raporda, ilgili Şube Müdürü Muzaffer Tek, Banka Ticari Krediler Müdürü Muazzez Ela, Genel Müdür Yardımcıları H. Barbaros Olcay, Osman Nuri Ertuğ, Genel Müdür Yenal Ansen, Yönetim Kurulu Üyeleri A. İhsan Elgin, Hasan Özcan, Yücel Dirik ve Halil Sarıaslan'ın eylemlerinin, tahsil edilemeyen krediler için ek teminat almamak ve benzeri kredi ile ilgili bankacılık işlemlerinde TCK'nin 240. maddesi uyarınca görevi kötüye kullanma suçu kapsamında olduğunun tespit edildiği,

4- 1996/23 numaralı temenni ile ilgili olarak düzenlenen 17.4.1998 gün ve R-1 sayılı raporda, ilgili Şube Müdürü Muzaffer Tek, Şube Müdür Yardımcıları İ. Tevfik Sekizinci ve Nurhan Sarıkuzu'nun eylemlerinin 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 32., 51. ve 52. maddelerine aykırılık kapsamında olduğu,

5- 1996/26, 27 ve 28 numaralı temennilerle ilgili olarak düzenlenen 17.9.1998 gün ve R-2 sayılı raporda, ilgili Şube Müdürü Mustafa Çalışkan, Banka Ticari Krediler Müdürü Muazzez Ela, Genel Müdür Yardımcısı H. Barbaros Olcay, Genel Müdür Yenal Ansen, Yönetim Kurulu Üyeleri A. İhsan Elgin, Hasan Özcan, Yücel Dirik ve Halil Sarıaslan'ın eylemlerinin TCK'nin 240. maddesi uyarınca görevi kötüye kullanma suçu olduğu,

6- 1996/30 numaralı temenni ile ilgili olarak düzenlenen 9.8.1999 gün ve R-8, R-7, R-7 sayılı raporda, İzmir Şubesi Eski Müdürü Esen Özgün, Banka Sanayi Kredileri Müdürü Uğur Kınay, Ticari Krediler Müdürü Muazzez Ela, Genel Müdür Yardımcısı Osman Nuri Ertuğ, Genel Müdür Yenal Ansen'in bir firma ile ilgili kredilendirme ve takip eylemlerinin TCK'nin 230. maddesi uyarınca görevi savsama suçu kapsamında olduğu sonucuna vardıkları,

7- 1996/31 numaralı temenni ile ilgili olarak düzenlenen 1.2.2002 gün ve R-1, R-1, R-1 sayılı raporda, hakkında Hazine Kontrolörleri tarafından raporlar düzenlenen temenni konusu firmaya yönelik olarak denetimde mükerrerliğin önlenmesi bakımından denetim ekibince ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmediği,

8- 1996/35 numaralı temenni ile ilgili olarak düzenlenen 31.7.2000 gün ve R-4 sayılı raporda, ilgili Şube Müdürü Vecihi Koçer, Banka Ticari Krediler Müdürü Muazzez Ela, Genel Müdür Yardımcıları Osman Nuri Ertuğ, Barbaros Olcay, Genel Müdür Yenal Ansen, Yönetim Kurulu Üyeleri Ali İhsan Elgin ve Hasan Özcan'ın yine Banka'ca bir firmaya kullandırılan kredi ve takip işlemlerindeki eylemlerinin TCK'nin 240. maddesi uyarınca görevi kötüye kullanma suçu kapsamında olduğu,

9- 1996/39 numaralı temenni ile ilgili olarak düzenlenen 6.11.1998 gün ve R-3 sayılı raporda, ilgili Şube Müdürü Vecihi Koçer, Banka Ticari Kredileri Müdürü Muazzez Ela, Yönetim Kurulu Üyeleri Osman Nuri Ertuğ, Barbaros Olcay, Ali İhsan Elgin, Hasan Özcan, Yücel Dirik, Genel Müdür Yenal Ansen'in bazı firmaların kredilendirmesi işlemlerinin 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 32., 44., 51., 52. ve 53. maddelerine aykırılık teşkil ettiği ve ayrıca ilgililerin eylemlerinin TCK'nin 230., 240. ve 345. maddelerinde öngörülen suçları meydana getirdiği,

10- 1996/40 numaralı temenni ile ilgili olarak düzenlenen 01.2.2002 gün ve R-1, R-1, R-1, R-1 sayılı raporda, hakkında Hazine Kontrolörleri tarafından raporlar düzenlenen temenni konusu firmaya yönelik olarak denetimde mükerrerliğin önlenmesi bakımından denetim ekibince ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmediği,

11- 1996/44 numaralı temenni ile ilgili olarak düzenlenen 20.3.2000 gün ve R-5 sayılı raporda, Banka Ticari Krediler Müdürü Muazzez Ela, Genel Müdür Yardımcısı Barbaros Olcay, Genel Müdür Yenal Ansen'in bir firmada olan alacakların teminatsız kalması ve Banka'nın zarara uğramasına sebebiyet veren eylemlerinin TCK'nin 240. maddesi kapsamında kovuşturma konusu yapılmasını gerektirdiği,

12- 1996/45 numaralı temenni ile ilgili olarak düzenlenen 28.4.1999 gün ve R-2, R-3 sayılı raporda, cezai sorumluluk öngörülmeyip Banka ve şube yetkililerinin uygulamalarının yeterli olduğu görüşlerine yer verildiği,

Görölmüştür.

Düzenlenen bu raporlardan, 31, 35, 40 ve 44 numaralı temennilere ilişkin olanlar hariç, diğer temennilerden on adedi ile ilgili olarak BYMK'nin hazırladığı rapor ve sonuç bilgileri BYDK'ye 22.10.1999 günü cevaben iletilmiştir.

Bu süreç içinde BYMK tarafından 12.11.1998 gününe kadar düzenlenen söz konusu;

1- 1996/6 numaralı temenni konusu 29.6.1998 gün ve R-5 sayılı BYMK raporu, Hazine Müsteşarlığı KİT Genel Müdürlüğü'nün 10.9.1998 gün ve 60225 sayılı yazısı ile,

2- Banka tarafından faiz oranlarının beş puan aşağı çekilmesi konulu 20.4.1998 gün ve R-1 sayılı rapor, Hazine Müsteşarlığı KİT Genel Müdürlüğü'nün 21.9.1998 gün ve 62334 sayılı yazısı ile,

3- 1996/26, 27, 28 numaralı temenniler konusu 17.9.1998 gün ve R-2 sayılı rapor, Hazine Müsteşarlığı KİT Genel Müdürlüğü'nün 3.11.1998 gün ve 73037 sayılı yazısı ile,

4- 1996/22 numaralı temenni konusu 6.7.1998 gün ve R-4 sayılı rapor, Hazine Müsteşarlığı BYMK Başkanlığı'nın 27.8.1998 gün ve 1706 sayılı yazısı ile,

5- 1996/39 numaralı temenni konusu 6.11.1998 gün ve R-3 sayılı rapor, Hazine Müsteşarlığı BYMK Başkanlığı'nın 12.11.1998 gün ve 2287 sayılı yazısı ile, raporların, 399 sayılı KHK'nin 11/d maddesinde öngörülen soruşturma izni konusunda bir teşebbüste bulunulmadan, Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanı onayı ile doğrudan 9.7.1998 gününden itibaren başlayan değişik günlerde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilerek suç duyurularında bulunduğu anlaşılmıştır.

Bu gelişme üzerine, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nca incelendikten sonra 1996/8 numaralı temenniye ilişkin olan dosya diğerlerinden tefrik edilerek, kalan dosyalar, 399 sayılı KHK'nin 11/d maddesi uyarınca "SORUŞTURMA İZNİ VERİLMESİ KONUSUNUN TAKDİRİ İÇİN GÖREVSİZLİK" kararları verilerek, Banka'nın ilgili olduğu Devlet Bakanlığı'na (H.Özkan) 2.10.1998 gününden itibaren çeşitli günlerde gönderilmiştir.

Bu aşamada sanık Bakanın, 20.11.1998 gün ve 1109 sayılı yazı¹⁰ ile Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanı Güneş Taner'i muhatap alıp, kendisinden izin alınmadan C. Savcılıklarına gönderilen dosyaların Halkbank yetkililerinin C. Başsavcılığına davet edilmesi ile öğrenildiğini, Banka'daki inceleme konusu olaylar ile ilgili basına bilgi akışının ısrarla sürdürüldüğünü, bir güven kurumu olan Halk Bankası'nın kamuoyu önünde yıpratılmasına yönelik kasıtlı bir kampanyanın bulunduğunu, bu nedenle BYMK Başkanlığı'nca, yetkili mercii olan Bakanlığının bilgisi dışında, Ankara C. Başsavcılığı nezdinde doğrudan başlatılmış ancak soruşturma izni istenmek üzere görevsizlik kararı ile kesintiye uğrayan dosyalara, Banka cevapları da eklenerek yeniden değerlendirilmek üzere Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'na geri gönderildiğini, sonuç olarak bundan sonra, Bakanlığının ilgili kuruluşu olan T. Halk Bankası ile ilgili olarak, önceki 4.5.1998 gün ve 431 sayılı yazılarında belirtilen görüşler de göz önüne alınarak yapılacak değerlendirmeler sonucunda, yargı

¹⁰ Sanık Bakan tarafından yazılan olaylara konu üçüncü yazı (20.11.1998).

mercilerine intikal ettirilmesinde zorunluluk görüldüğü kanaatine ulaşılan konular olursa, bunların hukuk devletinin kural ve gelenekleri çerçevesinde öncelikle, yetkili makam olan Bakanlığının takdirine sunulmasını ve ilgili kamu görevlilerinin, yazılı hukuk kurallarının doğru anlaşılıp objektif uygulanmasında kusur etmemeleri yanında, mesleki etik değerlere de gerekli özeni göstermeleri gerektiğini ifade ettiği anlaşılmıştır.

Hazine Müsteşarlığı'nca bu konuda verilmiş bir cevaba rastlanılmamıştır.

Bu süreç devam ederken, yukarıda (D- Olaylar, 1-a bölümünde) anlatıldığı üzere 1992-1996 yılları arasında T. Halk Bankası, T. Emlak Bankası ve T. Vakıflar Bankası'nda açılan krediler hakkında verilen Başbakanlık onayı ile Başbakanlık müfettişleri, BYDK denetçileri ve BYMK murakıplarından oluşturulan denetim ekibince düzenlenen 28.9.1998 günlü inceleme raporunda yer alan hususların gereğinin yapılması, bu bağlamda kamu bankalarında görülen temel sorunun yönetimden çok sermaye yapısından kaynaklanması ve bu nedenle gerekli değişikliklerin sağlanmasına yönelik çalışmaların başlatılması, ayrıca 31.10.1996 gün ve 14/96-13(5) sayılı raporda yer alan Banka kredilerinin murakıplar tarafından incelenerek düzenlenecek raporun Başbakanlık Teftiş Kurulu'na gönderilmesi ve yapılan işlemlerden Başbakanlık Teftiş Kurulu'na bilgi verilmesi konusunda Başbakanlık makamından alınan 1.12.1998 günlü onay üzerine konunun 2.12.1998 günlü yazıyla Başbakanlık Teftiş Kurulu tarafından ilgili Bakan sanık Hasan Hüsamettin Özkan'a iletiliği görülmüştür.

4.5.1998 günü savcılıktan gelen raporlar konusunda Hazine Müsteşarlığı'na yazılan yazı ve buna ilişkin olarak, Hazine Müsteşarlığı'ndan gelen bir cevap yazısı ya da eylem tespit edilememiştir. Bu dönemde ayrıca, 2.12.1998 günü Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'ndan gelen Başbakan onaylı yukarıda anlatılan ve kendilerine bilgi verilmesi istemini içeren bu gelişme karşısında;

Sanık Bakan Hasan Hüsamettin Özkan'ın, 8.12.1998 gün ve 1183 sayılı yazısı¹¹ ile (aynı tarihte 1998/34 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Hazine Müsteşarlığı'nın doğrudan Başbakanlık Makamına bağlanması üzerine) Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'na istem gibi bilgi verilerek, aynı gün 31.10.1996 gün ve 14/96-13(5) sayılı Halk Bankası raporunun gereğinin yapılması için talimat verdiği, ancak Hazine Müsteşarlığı BYMK'ce yapılan denetlemelerin zaten BYMK Başkanı'nın talimatı ile yapılmış olduğu; bu çerçevede düzenlenen ve kendisinin iznine başvurulmadan Cumhuriyet savcılıklarına gönderilen soruşturma izni istenmesi için görevsizlik kararlarıyla Bakanlığı'na iade edildiğini, bu dosyalarla ilgili Banka'nın cevabi yazıları da eklenerek dosyaların yeniden değerlendirilmek üzere Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'na iade edildiğini ifade ettiği görülmüştür. Yine aynı yazıda, raporlarda yer alan ve zaman zaman basına da yansıyan konuların başka bankalarda da mevcut olan uygulamalar gibi olduğu, diğer bankalara nazaran Halk Bankası'nın üzerine daha çok gelindiği, Halk Bankası'nın yıpratılmaya çalışıldığı, sorunun Banka Genel

¹¹ Sanık Bakan tarafından yazılan olaylara konu beşinci yazı (8.12.1998).

Müdürü ile BYMK Başkanı arasında var olduğu ileri sürülen husumetten kaynaklandığı açıklamalarına da yer verilmiştir.

20.11.1998 günü Cumhuriyet savcılığınca iade edilen dosyaların yeniden değerlendirilmesi konusunda Hazine Müsteşarlığı'na gönderilen yazı¹² sonrasında bu yazı içeriği dikkate alınmaksızın bir başka denetim raporunun daha Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunularak gönderildiğinin öğrenilmesi üzerine ve bu arada sorumlu bulunan Hazine Müsteşarlığı'nın 8.12.1998 gününden itibaren Başbakanlığa bağlandığı gerçeği karşısında, sanık Bakan'ın 15.12.1998 gün ve 1213 sayılı¹³ yazı ile dönemin Başbakanı'na o güne kadar olan bu gelişmelerden bilgi verdiği ve sonuç olarak da;

“Belirtilen nedenlerle, konunun daha fazla sürüncemede kalıp, zaman israfına yol açılmaması için, Halkbank'la ilgili olarak, Bakanlığımın bilgisi ve onayı olmaksızın yetkisiz bir şekilde işleme konulmuş ancak henüz iade edilmemiş bulunan tüm dosyaların, C. Başsavcılığından geri istenerek bu raporda eleştirilen konuların emsal kamu bankalarının benzer uygulamalarında yapılan işlemler de göz önünde tutulmak suretiyle objektif ve tarafsız bir şekilde yeni baştan değerlendirilmesine büyük bir ihtiyaç bulunmaktadır.

Böylece yasaya aykırılıkla usulsüzlük, görevin kötüye kullanılması ile takdir hakkının geniş yorumlanması arasındaki ince ayırım ortaya çıkacak ve bunların kasten karıştırılarak yanıltıcı sonuçlara varılmasından kaynaklanan tutarsızlık önlenmiş olacaktır. Ayrıca aynı değerlendirmenin Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı yetkililerinden, konuyla ilgili kararları kendi görev ve yetki sınırlarını aşarak öneren ve fiilen uygulayanlar hakkında da yapılmasında yarar görülmektedir” biçimindeki ifadelerle sorunun bir an önce çözüme kavuşturulmasını istediği görülmüştür.

Dönemin Başbakanı Mesut Yılmaz da bu yazıyı, “Gereğini rica ederim” şeklinde bir notla imzalayarak, Hazine Müsteşarlığı'na göndermiştir.

Daha sonra Başbakanlık Teftiş Kurulu tarafından hazırlanan ve Başbakan tarafından imzalanan 24.12.1998 gün ve M.184 sayılı yazıda, Hazine Müsteşarlığı'nın 8.12.1998 günü Başbakanlığa bağlandığı açıklandıktan sonra, T. Halk Bankası A.Ş. ile ilgili olup Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilen söz konusu beş dosyanın BAŞBAKANLIK BAŞMÜFETTİŞLERİ tarafından yeniden değerlendirilmesi, değerlendirme sonuçlarının Başbakanlığa sunulması, değerlendirme sonucunda ilave inceleme ve soruşturma gerekmesi halinde bu hususların da Başbakanlık müfettişlerince ikmal edilmesi kararlaştırılmıştır.

---

¹² Dipnot 10.

¹³ Sanık Bakan tarafından yazılan olaylara konu altıncı yazı (15.12.1998).

24.12.1998 günlü bu onayın alınması üzerine, 30.12.1998 günlü yazıyla istenen raporların, Hazine Müsteşarlığı BYMK Başkanlığı tarafından beşbuçuk ay gibi bir gecikme ile 25.5.1999 günü Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'na gönderildiği görülmüştür.

Onay gereği görevlendirilen Başbakanlık müfettişleri tarafından bu konuda hazırlanan 6.7.1999 günlü raporda;

“- Bütün raporların T.Halk Bankası A.Ş. kayıt, belge ve bilgilerine dayalı olduğunun görüldüğü,

- Bu raporlar hakkında, Cumhuriyet Savcılıklarınca kovuşturma yapılmasını sağlayacak iznin verilmesi veya verilmemesinin 399 Sayılı KHK'nin 11/d maddesine göre T. Halk Bankası A.Ş.'nin ilgili olduğu Devlet Bakan'ının takdirine bağlı olduğu,

- Ayrıca konunun bir kere de T. Halk Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğünde inceleme ve soruşturma yapan BAŞBAKANLIK BAŞMÜFETTİŞLERİ tarafından incelenmesinin uygun olacağına düşünüldüğü” belirtilmiştir.

ad) Başbakanlık Müfettişlerince İnceleme Dönemi

Başbakanlık müfettişleri tarafından düzenlenen 6.7.1999 günlü, 14/99-152/33 sayılı rapora ilişkin ve konunun bir kez de Başbakanlık başmüfettişleri tarafından incelenmesi gerektiği düşüncesiyle ilgili Başbakanlık Makamı'nın uygulama onayının oluşumu sırasında, BYDK Başkanlığı'ndan alınan 19.11.1999 günlü, 1213 sayılı, dönemin Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler imzalı ve BYDK Üyeler Kurulu'nun 72 sayılı KHK'nin 30/4. maddesi gereğince 4.11.1999 ve 11.11.1999 günlerinde yaptığı toplantılar sonucu oluşan görüşe göre, bazı konularda murakıp raporlarına iştirak edilmediğinin belirtilmesi karşısında, ortaya çıkan görüş aykırılıklarının 72 sayılı KHK'nin 30/6. maddesi uyarınca kesin olarak karara bağlanması için Başbakanlığa gönderilmesi talebi üzerine Başbakanlık Makamı'ndan 1.2.2000 gün ve Teftiş.M:004 sayılı ikinci bir onayın alındığı anlaşılmaktadır.

1.2.2000 günlü Onay'da, “Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu tarafından Başbakanlığa intikal ettirilen konulardan bir kısmının daha önce 24.12.1998 günlü M:184 sayılı Olur ile Başbakanlık müfettişleri tarafından değerlendirildiği ve fakat Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunca bu kez konuların kesin ve nihai çözümü için 72 sayılı KHK'nin 30. maddesi uyarınca Başbakanlığa intikal ettirilmesi nedeniyle daha öncekiler dahil konuların tamamının Başbakanlık Müfettişlerince incelenmesi ve gerekirse soruşturulması” öngörülmüştür.

Başbakanlık onayı üzerine, Başbakanlık Teftiş Kurulu müfettişlerince yapılan inceleme sonunda, 4.7.2000 günlü, 11/2000-03 sayılı inceleme raporu düzenlenmiştir.

Söz konusu raporda onbir ayrı konuda inceleme yapıldığı, bunların birisinde daha önce Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na takipsizlik kararı verildiği, iki konu hariç diğerlerinde yapılan işlemlerin normal bankacılık işlemleri mahiyetinde olduğu, iki konuda ise soruşturma izni verilmesinin uygun olacağı belirtilmiştir. Başbakanlığın 19.10.2000 gün ve 163 sayılı oluruyla Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı'na intikal eden rapora dayanılarak sanık Hasan Hüsamettin Özkan tarafından 20.10.2000 günü soruşturma izni verilmiş, bunun üzerine rapor ve ekleri Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na intikal ettirilmiştir.

İddia ile ilgili dosya kapsamındaki maddi olayların yukarıdaki tespitler gibi olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır.

Sanık hakkında suçlamaya esas (9/3) sayılı Meclis Soruşturması Komisyonu raporunda, sanık Hasan Hüsamettin Özkan'ın sorumluluğuna ilişkin değerlendirme bölümünde yer alan bu ilk iddia konusunda sonuç olarak, BYDK temennileri doğrultusunda BYMK raporlarını tekrar incelettirmek, Cumhuriyet savcılığına ulaşan dosyalarla ilgili soruşturma izinlerini haklı gerekçelere dayanmaksızın zamanında vermemek ve mükerrer denetimlere sebep olmak suretiyle denetimi sürüncemede bırakmak şeklinde birbirine bağlı eylemler üzerine yapılandırılmış olduğu görülmüştür.

Dosya içindeki maddi olaylar bu fiilleri birlikte değerlendirmeyi gerekli kılmış, bu itibarla, oluşa neden olan eylemler, sanığın yazdığı yazılar, yapılan işlemler, bunların geçirdiği süreç ve hukuki temelleri ve bu konulara ilişkin tanık anlatımları bir bütünlük içinde değerlendirilmiştir.

İddia, sanıkların bu fiilleri nedeniyle ilgili Kurul'un raporlarını, gereğinin yapılmasını geciktirerek, tedbirler de almayarak, takdir hakkını amacı dışında kullanıp, kanuni yetkisini aşarak yasaya aykırı uygulamalar ile T. Halk Bankası A.Ş.'nin zarara uğramasına sebebiyet vermek suretiyle eylemin 765 sayılı TCK'nin 240. maddesine uyduğu şeklindedir.

Bu iddiaya sebep olan sanık Hasan Hüsamettin Özkan'ın eylemleri incelendiğinde, bakanlık süreci içinde konuya esas hareket fiilini, yazdığı altı adet yazıya bağlamak mümkündür.

Bunlardan ilki, Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'nın 4.3.1998 günlü yazısına karşı gönderilen Banka ile ilgili düzenlenen raporlar hakkında 27.4.1998 günlü Banka cevabının gönderildiği üst yazıdır.

İkinci yazı, Banka hakkında düzenlenen raporların basında yer alması üzerine Banka Genel Müdürü'nün yazdığı cevap mahiyetindeki yazı nedeniyle Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanı Güneş Taner'in sanık Hasan Hüsamettin Özkan'a yazdığı 22.4.1998 günlü yazıya cevap olarak yazılan 4.5.1998 günlü yazıdır.

Üçüncü yazı, Banka yetkilileri ile ilgili raporların Hazine Müsteşarlığı'nca 399 sayılı KHK gereğince soruşturma izni için Banka'nın ilgili olduğu Devlet Bakanı Hasan Hüsamettin Özkan'a gönderilmek yerine doğrudan Ankara C. Başsavcılığı'na intikal ettirilmesi ve bu makamca da soruşturma izni istenmek üzere görevsizlik kararı verilerek dosyaların Hasan Hüsamettin Özkan'a gönderilmesi nedeniyle sanık tarafından Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanı Güneş Taner'e yazılan 20.11.1998 günlü yazıdır.

Dördüncü yazı, bir sonraki iddianın konusu olan Banka yöneticilerinin imza yetkilerinin kaldırılması konusunda Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanı Güneş Taner tarafından sanığa yazılan 16.11.1998 günlü yazıya verilen cevabı içeren 24.11.1998 günlü yazıdır.

Beşinci yazı, yukarıda açıklandığı üzere Başbakanlık Teftiş Kurulu'na gönderilen 8.12.1998 günlü yeniden değerlendirme yazısıdır.

Altıncı yazı ise Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanı Güneş Taner'e yazılan 20.11.1998 günlü yazıya cevap verilmemesi üzerine, Hazine Müsteşarlığı'nın 8.12.1998'de doğrudan Başbakanlığa bağlanması nedeniyle sanık tarafından Başbakan Mesut Yılmaz'a yazılan ve içeriği yukarıda açıklanan 15.12.1998 günlü yazıdır.

Soruşturma Komisyonu raporunda, soruşturulması ve incelenmesi istenen on dört temenniye ilişkin BYMK raporlarının neticeye ulaşması için izlenen süreç içinde, 399 sayılı KHK'nin 11/d maddesine aykırı olarak uygulamaya konu edilmiş ve Cumhuriyet savcılığına gönderilmiş, ancak buradan görevsizlik kararı ile 2.10.1998 tarihinden itibaren iade edilmiş dosyalar hakkında, sanığın 8.12.1998 gün ve 1183 sayılı beşinci yazı üzerine alındığını düşündüğü Başbakan Onayı (184 sayılı) ile dosyaların Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan, Başbakanlık müfettişlerince yeniden değerlendirilmesi için alınması şeklindeki maddi olayın;

Başbakanlık müfettişlerince düzenlenen 6.7.1999 günlü raporda, sanığın ilgili raporların objektif ve tarafsızlıktan uzak olduğu kanaati¹⁴, rapor sonucunda verilen tüm raporların T. Halk Bankası kayıt ve bilgilerine dayalı olduğu, ancak rapor hakkında kovuşturma izni verilme takdirinin sanık Bakan'a ait olduğu neticesinin bu kanaati ortadan kaldırmış sayılacağı, belgeye uygun ise objektif olmadığı ileri sürülemeyeceği, kendisine tanınan takdire bağlı soruşturma izni konusunda ise zaman içinde bir gelişme olmadığı, Başbakan'dan alınan 1.2.2000 gün ve Teftiş M:004 sayılı Onay ile 1996 yılı 23, 30, 45 numaralı temennilerle birlikte 1996 yılından gelen yedi adet temenninin yeniden incelenmesine ve soruşturulmasına neden olduğu, bu sonuç üzerine Başbakanlık müfettişleri tarafından düzenlenen 4.7.2000 gün ve 11/2000-3 sayılı raporda bahsedilen

---

¹⁴ Dipnot 9.

22, 26, 27, 28 numaralı temenniler konusundaki BYMK görüşüne katılmış olması karşısında netice itibariyle 1996 yılı raporunda soruşturulması temenni edilen raporların iki kez Başbakanlık Teftiş Kurulu'na incelettirildiği ve böylece açıklanan ve 1998 yılında tamamlandığı ileri sürülen raporların yargıya intikalinin iki yıl geciktirilmiş olmasıyla, soruşturma izni istenilen Banka yetkilileri hakkında gereğinin yapılmasını bilerek ve isteyerek geciktirdiği gerekçelerine dayandırıldığı anlaşılmıştır.

Görüldüğü üzere bir yandan sanık Bakan hakkındaki suçlamaya esas dönemde, tespitler bölümünde de anlatıldığı gibi, 57. Hükümet döneminde, içinde T. Halk Bankası'nın da olduğu bazı kamu bankalarının 1992-1996 yılları arası açtığı krediler konusunda yaptırılan denetimler sonucu, 29.9.1998 günü inceleme komisyonunca rapora bağlanmış ve 1.12.1998 günü Başbakan Onayı ile T. Halk Bankası ile ilgili olanları murakıplarca incelenip, düzenlenecek raporların Başbakanlık Teftiş Kurulu'na gönderilmesinin istendiği bir süreç yaşanmakta, diğer yandan Hazine Müsteşarlığı BYMK, 1996 yılı olağan denetimleri sonucu tespit edilen aykırılık hallerine ilişkin dört adet rapor ve bu raporlar hakkında basına sızan bilgilerle ilgili Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanı ile Halk Bankası ile ilgili Devlet Bakanı arasında yapılan yazışmalar ve rapor gerekleri ve rapor düzenlemede tarafsız, objektif olma kriterlerinin lüzumu ve bankaların savunma hakkına dikkat edilmesi sayılırken, bir yandan da BYDK 10.2.1998 günü T. Halk Bankası ile ilgili denetimleri sürecinde rapor ettiği ondört adet inceleme ve soruşturma temennileri konusundaki raporların, Başbakanlığa, oradan ilgili Hazine Müsteşarlığı ve Banka ile ilgili Devlet Bakanlığı'na gönderilmesi ve neticelendirme aşamasında bir kısmının ilgili Bakan iznine gerek görülmeden doğrudan Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunularak iletilmesi ve bunun üzerine gelişen olaylar dikkate alındığında;

Soruşturma Komisyonu, T. Halk Bankası ile ilgili mevzuattan doğan zorunlu iç ve dış denetimleri sırasında gelişen olaylardan bir kısmını suç konusu sanık eylemlerine dayandırdığı, bir kısmını ise sadece tespit etmekle yetinip, tespitlerin oluşum nedenlerini ise suça konu sanık Bakan eylemleriyle yorum yoluyla ilişkilendirdiği saptanmıştır.

Sanık Bakan'ın işlemlerine yön veren Başbakanlık onayları sonrasındaki eylemlerde, nedensellik ilişkisi dikkatlerden uzak tutulup, fiilin yarattığı sonuca getirilen yorum ile varılan değerlendirme, ceza hukuku prensipleri dışında, oluşa değil sonuca bakılarak suç nitelmesi yapılmış ve sanık bu şekilde sorumlu tutulmuştur.

T. Halk Bankası hakkındaki sayısız incelemeler ve raporlar üzerine yeniden inceleme yapan diğer yetkili kurumların görüş farklılıkları ile birlikte Soruşturma Komisyonu'nu netice suçlamaya götüren, tekrar denetletirildiği söylenen temennilerin, dava dosyası kapsamındaki bir kısım temenniler ve bunlara ilişkin soruşturma raporları olup, diğerleri hakkında ise bir açıklama ya da tespate rastlanılmamıştır.

Suçlamaya esas tespiti konu dosyalar hakkında ve sanığın bu konudaki hareket fiilini oluşturan yazışmalarında, mükerrer denetimle yargıya geç intikal etmesine neden olan ve görevin kötüye kullanıldığı netice yorumuna ulaştıran fiillerden biri gözükün, soruşturması temenni edilen raporların iki kez Başbakanlık Teftiş Kurulu'na incelettirilmesi istemi ya da bu sonuca götürecektir bir talep bulunmamaktadır.

Başbakanlık Teftiş Kurulu'nca hazırlanan 24.12.1998 günlü, Teftiş M:184 sayılı Başbakanlık Onayının da, sanık Bakan tarafından değil, dönemin Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Osman Nuri Oduncu'nun da yeminli anlatımlarında ifade ettiği üzere tamamen Başbakan Mesut Yılmaz'ın bilgisi ve istemi ile gerçekleştirildiği ortadadır.

1996 yılından gelen bir talimata dayalı incelemenin sonuçlarına ilişkin, Başbakanlık Teftiş Kurulu'na bilgi verilmesini içeren 1.12.1998 günlü onay üzerine, Cumhuriyet savcılıklarından dönen dosyaların, yöntemine göre yeniden değerlendirilmesi gerektiği konusunda Hazine Müsteşarlığı'ndan talepte bulunulduğu, Hazine Müsteşarlığı'nın Başbakanlığa bağlanması üzerine de, 15.12.1998 gününde bu gelişmelerin Başbakanlığa bildirildiği, Başbakan'ın ise önünde bulunduğu bu farklı rapor, değerlendirme ve bilgilendirmeleri tek bir sonuç ile çözümlenmek amacıyla 184 sayılı onayda birleştirdiği görülmektedir.

Başbakan'ın 184 sayılı onay ile değerlendirilmesini istediği hususların aydınlatılması aşamasında, BYDK Üyeler Kurulu'nun Başbakanlığa ulaşan, murakıpların bazı düşüncelerine iştirak edilmediği görüşü üzerine, Başbakan'ın 1.2.2000 gününde yeni bir onay vererek 184 sayılı onaydaki Başbakanlık müfettişleri değerlendirmeleri ile BYDK arasındaki bu son görüş aykırılıklarının giderilmesi için yeniden T. Halk Bankası'na ilişkin tüm denetim raporlarının incelettirilmesini istediği, bu yeniden değerlendirilme isteminin sanığa atfedilen mükerrer denetim eyleminden farklı olmadığı anlaşılmaktadır.

Sanık Bakan, 2.7.1997 gün ve 97/28 sayılı Başbakanlık genelgesi ile kendine bağlanan T. Halk Bankası'nı 3046 sayılı "Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun"un 21/3. maddesi gereği, en üst amiri olmak sıfatıyla faaliyet ve işlemlerinden sorumlu ve hesaplarını denetlemekle ve aynı zamanda KİT olması nedeniyle 233 sayılı KHK'nin yönetim ve denetim hükümleri gereği anılan Banka'nın kanun, tüzük ve yönetmeliklere uygunluğunu gözetmekle ve ayrıca aynı Yasa'nın 40/2. maddesi gereğince de teftiş ve tahkike tabi tutmakla görevlidir.

Bu görev alanına sahip Bakan'a incelemeler ve soruşturmalar hakkında izin verip vermeme konusunda yasayla takdir yetkisinin tanındığı tartışmasızdır. Takdir yetkisi, kamu yararı ile sınırlı ve amacına hizmet edecek biçimde görev gereklerine uygun kullanılmalı, yargı denetimini işlevsiz hale getirmemeli, yetkinin bu sınırlar çerçevesinde içinin doldurulabilmesi ve hakkın suiistimal edilmemesi için önlem, tespit, teftiş, yeniden değerlendirme, bilgi ve belge isteme hakkı doğal olarak kullanılabilir. Bu amaçla

olayları araştırma ve ön incelemenin istenilmesi Bakan'a tanınan yetkinin en doğal sonucudur. Nitekim 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun da bu yöntemi benimsemiştir.

Her şeyden önce, başta Anayasa, uluslararası sözleşmeler ve iç mevzuat gereği, haklarında soruşturma izni istenen kişilerin bu iddia ile ilgili savunmalarının ve diğer kanıtların ortaya konulmasına fırsat verilerek takdir yetkisinin buna göre belirlenmesi hukuksal bir zorunluluktur.

Somut olayda da sanık Hasan Hüsamettin Özkan, banka yöneticileri ile ilgili anılan BYMK raporlarının 233 ve 399 sayılı KHK'lere aykırı olarak bilgisi haricinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na intikal ettirilmesi ve Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın da dosyaları soruşturma izni istenmek üzere sanığa göndermesi üzerine bu konuda bilgi sahibi olmuştur. Sanık, kanunun kendisine tanıdığı takdir yetkisini kullanmak istemiş ve gerçek durumun ortaya çıkması, BYMK raporlarında Banka yönetim kurulu üyelerinin bir kısmının sorumluluğunun olduğu belirtilmesine rağmen, kredi tahsislerinde imzası olan bir kısım yöneticilerin sorumlu olmadıklarının belirlenmesi gibi kendisinin ilk başta dikkati çeken değerlendirme hatalarının giderilmesi için raporların yeniden değerlendirilmesini istemiştir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, soruşturma izni için dosyaları Hasan Hüsamettin Özkan'a bağlı olan Devlet Bakanlığı'na 2.10.1998 gününden itibaren göndermiş olup, Hasan Hüsamettin Özkan'ın bunları yeniden değerlendirilmesi için Hazine'ye göndermesi 20.11.1998 günü gerçekleşmiştir. Görüldüğü üzere burada geçen süre zamanaşımının gerçekleşmesine önemli derecede etki edebilecek bir zaman dilimi değildir. Kaldı ki dosyaların, izlenen yol sonucunda sanık Bakan'ın önüne iki yıl on aylık süre sonunda geldiği anlaşılmıştır.

Sanık Bakan'ın, Bankalar Kanunu'na aykırılığı açıkça belirtilmemiş raporların objektif değerlendirilmesi, varsa, usulsüzlüklerin düzeltilmesini içeren 4.5.1998 günlü Hazine Müsteşarlığı ilgili Daire Başkanlığı'na gönderdiği yazı ile basına yansıyan konular karşısında bankacılık kurallarındaki hassasiyetini ve görevdeki özenini gösterdiği görülmektedir.

Soruşturma izni vermemek gibi bir takdir hakkı varken, sanık, bir kısım tanık anlatımlarıyla ortaya konulduğu üzere, önceden denetleme yapılan konularda yeniden denetim yapılması, bir kısım raporların önceden basına sızdırılması, bazı raporların BYMK Başkanı'nca uzun süre işleme konulmadığının ortaya çıkması, suçlanan Banka yöneticilerine bu konudaki görüşleri alınmadan sorumluluk yöneltmesi gibi uygulamalar sonrasında raporların, BYMK Başkanı ile Banka Genel Müdürü arasındaki çekişmeden kaynaklanan sübjektif olgulara dayalı olarak düzenlendiği yönündeki kuşkuvarın aydınlatılması amacıyla yeniden değerlendirilmesini istemiştir. Nitekim, bu beş soruşturma konusu da dahil olmak üzere toplam onbir konuda sonradan yapılan değerlendirmede sadece iki kredi işlemi ile ilgili olarak soruşturma izni verilmesi

gerektiğinin anlaşılması üzerine sanık da ertesi gün bu soruşturma izinlerini vermiştir. Bu işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir.

Sanık Hasan Hüsamettin Özkan'ın açıklanan biçimde, dosyaları Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'na göndermesi ile, suçlama konusu Banka yöneticilerini korumak ve yargılanmalarını önlemek için bilerek ve isteyerek rapor gereklerinin yerine getirilmesini geciktirdiği bu yolla soruşturmaların zamanaşımına veya 4616 sayılı Kanun uygulamasına maruz bıraktığı yönündeki iddiaların doğruluğuna ilişkin kanıt bulunmamıştır. Dosyadaki kanıtlara göre sanık Hasan Hüsamettin Özkan'ın hiçbir kişiye bu raporların gereğinin yerine getirilmesinin geciktirilmesi için emir, tavsiye, telkin, yönlendirme veya baskıda bulunmadığı da sabittir.

Ayrıca, sanığın yeniden değerlendirilmesi yönündeki isteminin muhatabı olan kişi ve kurumların bu değerlendirme istemini kabul edip etmemeleri veya bunun hangi yöntemle yapılacağı ve burada geçecek süre sanığın sorumluluğunda olan hususlar değildir. Nitekim, BYMK 1996 yılı olağan denetim raporunda dört adedi hakkında ve basına yansıyan gelişmeler üzerine içeriğinde Bankalar Kanunu'na aykırılık teşkil eden suç tespiti bulunmayan bu raporların objektif olarak Banka savunması alındıktan sonra yeniden değerlendirilmesi istemi sonuçsuz kalmıştır.

Yeniden değerlendirme yönündeki istemin ilgisi olmayan bir merciden talep edilmesi halinde sanığın amacının soruşturmaları geciktirmek olduğu savı bir an için düşünülebilir. Oysa ki sanık Hasan Hüsamettin Özkan'ın görevli olduğu bakanlığın Devlet Bakanlığı olması ve burada da ayrı bir teftiş birimi olmaması nedeniyle yeniden değerlendirme isteminde bulunduğu Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı ile sonradan bu Müsteşarlığın bağlandığı Başbakanlık Makamı'ndan bu yönde istemde bulunmasında hukuka aykırılık bulunmamıştır.

Sanığın Başbakanlık Teftiş Kurulu'na yazdığı 8.12.1998 günlü yazı da bilgi amaçlı olup, soruşturma konularının akıbetleri hakkında bilgi verilmesinin Başbakanlık Teftiş Kurulu'nca istenmesi nedeniyle yazılmıştır. Bu yazının da soruşturma konularını geciktirmek için raporların yeniden değerlendirilmesi amacını taşıdığını söyleyebilmek olanağı yoktur.

Keza Başbakanlık Teftiş Kurulu eski Başkanı tanık Osman Nuri Oduncu'nun yeminli beyanı ile sabit olduğu üzere, 24.12.1998 günlü Başbakanlık Onayı da yine sanığın inisiyatifi dışında, bizzat dönemin Başbakanı tarafından verilen talimat üzerine hazırlanmıştır. Yine bahsi geçen Onay ile ilgili olarak, vaki gecikmenin sanıktan kaynaklanmadığı, bu yönde sanığın talimat, telkin veya tavsiyesinin bulunmadığını ifade etmiştir. Bankacılık gibi özel bilgi ve deneyim gerektiren bir konuda yürütülecek denetimde, göz önünde tutulacak yasal ve idari düzenlemelerle uygulamalar, özel bir kasıt içermedikçe yaygın ve kapsamlı niteliği geniş bir zaman sürecini gerekli kılabilir. Bu

nedenle bu uygulamadan kaynaklanan gecikmenin de sanığa yüklenebilmesi mümkün değildir.

Sanığın müdahale edemeyeceği 24.12.1998 günlü Başbakanlık oluru sonrasında ilgili Hazine Müsteşarlığı'nın, BYMK raporlarını incelenmesi için beşbuçuk aylık bir gecikme ile 25.5.1999 gününde Başbakanlığa göndermesi üzerine, 6.7.1999 gününde Başbakanlık müfettişleri tarafından hazırlanan rapor, sanık Hasan Hüsamettin Özkan'a gönderilmemiş olduğundan, sanığın bu raporda yazılı hususları değerlendirmesi ve soruşturma izni vermesi de beklenemez.

Ayrıca, 6.7.1999 günlü rapordan sonra, BYDK Üyeler Kurulu'nun 4.11.1999 ve 11.11.1999 günlü toplantılarında alınan kararlar gereğince BYMK'nin raporlarındaki bazı noktalara iştirak edilmediği belirtilerek, 72 sayılı KHK'nin 30. maddesinin altıncı fıkrası gereğince konunun kesin olarak çözüme kavuşturulması için Başbakanlık Makamı'ndan 1.2.2000 günlü Onay alınması ve Başbakan'ın da "hepsini bir arada yapın, bitirin" biçimindeki talimatı doğrultusunda hazırlanan Onay'a bağlı olarak yeni bir inceleme yapılması sonucunda Başbakanlık Teftiş Kurulu müfettişlerince 4.7.2000 günlü raporun hazırlanmasında da sanık Hasan Hüsamettin Özkan'ın bir etkisinin olmadığı, bu uygulamalar neticesinde meydana gelen gecikmenin sanığa yüklenemeyeceği sabittir. Zira, tanık Osman Nuri Oduncu, alınan Onay ve buna bağlı olarak hazırlanan raporlardan kaynaklanan süreçteki gecikmeyle sanığın ilgisinin olmadığını yeminli beyanı ile doğrulamıştır.

Sanığın, Cumhuriyet savcılığından dönen raporlar hakkında 20.11.1998 gününden önceki döneme ilişkin görev sorumluluğundan bahsedilemez. Bu tarihten sonra, 24.12.1998 gününden itibaren ortaya çıkan gelişmeler kendisi dışında olup, bu döneme ilişkin sorumlu olduğunun kabulü de mümkün değildir. Neticede T. Halk Bankası'nın 1996 yılı temennilerine ilişkin tüm kurumların, istem, yeniden inceleme ve benzeri talepler sonrası ortaya çıkan 19.10.2000 günlü soruşturma izni onayına (163 sayılı) bağlanan raporda onbir ayrı konuda inceleme yapıp, sonuçta bir konu ile ilgili olarak Ankara C. Başsavcılığı takipsizlik kararı vermiş, iki konu hariç diğer işlemlerin normal bankacılık faaliyeti kapsamında olduğu belirlenmiş ve 19.10.2000 günü Hasan Hüsamettin Özkan'a gönderilen bu rapor üzerine sanık 20.10.2000 günü bahsi geçen iki konuda soruşturma izni vermiştir.

Görüldüğü üzere sanık, 24.12.1998 ve 1.2.2000 günlü Başbakanlık onaylarının sonucunu bekleyerek, yapılan değerlendirmeler sonucunda izin vermesini gerektirecek konuların geciktirilmesi yolunu seçmemiş ve hemen ertesi gün soruşturma iznini vermiştir. Bu da sanığın, Banka yöneticilerinin yargılanmasını engellemek gibi bir kasıt taşımadığını ortaya koymakta olup, aksi yönde bir kanıt da elde edilmemiştir.

Hal böyle iken, T. Halk Bankası'nın soruşturma konularının zamanaşımına uğramasında soruşturma yapanların sorumluluklarının belirlenmesi noktasında, BDDK'ce

yaptırılan incelemeler sonucunda düzenlenen 2.12.2004 günlü raporda, 765 sayılı TCK'nin 240. maddesi kapsamında telakki olunan suçlar konusunda beş yıllık dava zamaşımı dikkate alındığında BYDK ve sonrasında BYMK inceleme, değerlendirme bölümünde raporlama için 45 ilâ 71 ay arası bir sürenin geçtiği, bunun ise tüm soruşturmalar için neredeyse zamaşımı sürelerini zaten doldurmakta bulunduğuna eş değer olduğunun ifade edildiği görülecektir. Bu sonuç ile BYMK ya da denetim elemanlarının içinde buldukları koşullar nedeniyle suç işlemeye yönelik kasıtlarının olamayacağı belirlenmiş, BYDK raporlarının yeniden denetlenmesi talebiyle BYDK'ye tekrar gönderilmesi nedeniyle görevi ihmal suçu içeren dava dosyasında, ilgililer hakkında hazırlık soruşturması yapılması kapsamında değerlendirilemeyeceği kararı verilmiştir.

BYDK temennileri doğrultusunda raporları tekrar incelettirmek, dosyalar ile ilgili soruşturma izinlerini zamanında vermeyerek mükerrer denetime sebep olmak, denetimi sürüncemede bırakmak suçlamaları karşısında, yukarıda anlatılan tespit ve değerlendirmeler sonunda, sanık hareketlerinin görev sınırları içinde kaldığı, takdir yetkisini aştığını göstermediği gerekçeleriyle görevdeki yetkisinin kötüye kullanılması olarak algılanması mümkün değildir.

Bütün bu nedenlerle sanığa atılı bu eylem yönünden suçun unsurlarının oluştuğu yönünde bir kanaate ulaşılamamıştır.

Bu kabule Başkan Tülay TUĞCU, Başkan vekili Haşim KILIÇ, üyeler Sacit ADALI, Ahmet AKYALÇIN ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT sanığın mahkûmiyeti gerektiği düşüncesiyle katılmamışlardır.

b- Sanık Hakkındaki İkinci Suçlamanın İncelenmesi

Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanlığı'nın 16.11.1998 gün ve 77576 sayılı yazısı ile talep edilmesine karşın, T. Halk Bankası A.Ş. yöneticilerinin imza yetkilerini kaldırmadığı, Bankalar Kanunu hükümlerine bilerek ve isteyerek aykırı hareket ettiği iddiası ile ilgili olarak:

Hazine Müsteşarlığı Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü'nün düzenlediği ve Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu dönemin Devlet Bakanı Güneş Taner'in imzalayarak sanık Hüsamettin Özkan'a gönderdiği 16.11.1998 gün ve 77576 sayılı yazıda, Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunulan raporlar hakkında bilgi verilip, sorumlular belirtildikten sonra yazının sonuç bölümünde;

“Bilindiği üzere, 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 62/1. maddesi - Bankalar yeminli murakıplarınca yapılan denetlemelerde; bu Kanun veya ilgili diğer mevzuat hükümlerini ihlal ettikleri ve Banka'nın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürdükleri tespit edilen banka mensuplarının, haklarında kanuni kovuşturma

istenmesini müteakip Bakanlığın talebi üzerine imza yetkilerinin kaldırılması zorunludur. Bu kimseler Bakanlığın izni olmadıkça yetkili personel olarak hiçbir Banka'da çalıştırılmazlar - hükmü amirdir.

Bu çerçevede, T. Halk Bankası A.Ş. nin emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek nitelikte işlemleri tespit edilen Banka Şube Müdürleri Muzaffer TEK, Vecihi KOÇER, Ticari Krediler Müdürü Muazzez ELA, Genel Müdür Yardımcıları ve Yönetim Kurulu Üyeleri H. Barboros OLCAY, O. Nuri ERTUĞ, Yönetim Kurulu Üyeleri Yücel Dirik, Hasan Özcan, A. İhsan Elgin, Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür Yenal ANSEN hakkında 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 62/1. maddesi hükmünün tatbik edilmesi gerekmektedir. Ancak, raporlara konu olan işlemlerin sorumluları oldukları tespit edilen adı geçen Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları hakkında yapılacak işlemlerle ilgili olarak, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 5'inci maddesi uyarınca ilgili Teşebbüs Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcısı kadrolarına Bakanlığınız teklifi üzerine ortak kararla atama yapıldığından, konu hakkında bilgi edinilmesini, gereğini ve yapılan işlem sonucundan bilgi verilmesini arz ederim."

Denilmiştir.

Bu arada, sanık Hasan Hüsamettin Özkan tarafından Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'na gönderilen 20.11.1998 gün ve 1109 sayılı yazı ile, kendisinden izin alınmadan C. Savcılıklarına gönderilen dosyaların ancak Halkbank yetkililerinin C. Savcılığı'na davet edilmesi ile öğrenildiği, soruşturma izni istenmek üzere görevsizlik kararı ile kesintiye uğrayan dosyaların Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'na geri gönderildiği belirtilerek sonuç olarak; *"Bundan sonra, Bakanlığım ilgili kuruluşu T. Halk Bankası ile ilgili olarak, ilgili (c) yazımızda belirtilen görüşlerimiz de göz önünde tutularak yapılacak değerlendirmeler sonucunda yargı mercilerine intikal ettirilmesinde zorunluluk görüldüğü kanaatine ulaşılan konular olursa, bunların, Hukuk Devletinin kural ve gelenekleri çerçevesinde öncelikle, yetkili makam olan Bakanlığımın takdirine sunulması ve ilgili kamu görevlilerinin, yazılı hukuk kurallarının doğru anlaşılıp, objektif uygulanmasında kusur etmemeleri yanında, mesleki etik değerlere de gerekli özeni göstermeleri, gerektiği hususlarına dikkatlerinin çekilmesinde yarar görülmektedir"* biçiminde cevap verildiği görülmüştür.

Sanık Hasan Hüsamettin Özkan tarafından imzalanan ve Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'na gönderilen 24.11.1998 gün ve 1121 sayılı yazı ile de Banka yöneticileri hakkında Bankalar Kanunu'nun 62/1. maddesi çerçevesinde işlem yapılması önerilen 16.11.1998 gün ve 77576 sayılı yazıya cevap verilmiş ve sonuç olarak; *"Bakanlığınızca, yetkili makam olan Bakanlığım görüşüne sunulmaksızın doğrudan başlatılmış, ancak, Bakanlığınızın yetkisizliği nedeniyle, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının takipsizlik kararı ile sonuçlandığından ilgili (b) yazımız ekinde Bakanlığınıza iade edilmiş olan söz konusu koğuşturma başvurularınız ile Halkbank hakkında bu güne kadar düzenlenmiş ve bundan sonra düzenlenebilecek diğer raporlar*

konusunda yapılması gereken işlemlerle ilgili görüş ve düşüncelerimiz ilgi (b) yazımızda belirtilmiştir” denilmiştir .

Maddi olayın bu biçimde meydana geldiği konusunda tereddüt bulunmamaktadır.

Mülga 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 538 sayılı KHK ile değişik 62. maddesinin birinci fıkrası *“Bankalar yeminli murakıplarınca yapılan denetlemelerde, bu kanunun veya ilgili mevzuat hükümlerini ihlal ettikleri ve bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürdükleri tespit edilen banka mensuplarının, haklarında kanuni kovuşturma istenmesini müteakip bakanlığın talebi üzerine imza yetkilerinin kaldırılması zorunludur. Bu kimseler bakanlığın izni olmadıkça imza yetkili personel olarak hiçbir bankada çalışamazlar”* hükmünü içermektedir.

Burada sözü edilen Bakanlığın, Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu Bakanlık olduğu, 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 3. maddesinin birinci bendinde açıklanmıştır. Anılan madde hükmü bankanın yönetim kurulu başkan ve üyeleri dışındaki banka personelinin kapsamaktadır.

Bu konuda ayrıca 3182 sayılı Kanun'un 64. maddesinin de incelenmesi gerekmekte olup;

Madde 64:

“1. Denetlemeler sonucunda bir bankanın mali bünyesinin ciddi bir şekilde zayıflamakta olduğunun tespit edilmesi halinde Bakanlık uygun bir süre vererek. banka yönetim kurulundan,

a) Sermayenin artırılmasını veya sermayenin ödenmeyen kısmının tahsilini,

b) Kar dağıtılmamasını, tahsilinde tehlike görülen alacaklar için karşılık ayrılmasını,

c) Bir kısım şubelerin kapatılması,yeni personel alımının durdurulması veya sınırlandırılması suretiyle veya benzeri şekilde masrafların kısılmasını,

d) İştirak veya sabit değerlerin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasını,

e) Risk doğurucu işlemlerden kaçınılmasını,plasmanların durdurulmasını veya sınırlandırılmasını,

f) Kanun ve kararlara aykırı fiilleri tespit edilen personelin bankayı temsil yetkilerinin kaldırılmasını,

g) Mali bünyenin güçlendirilmesi için benzeri diğer tedbirlerin alınmasını,

isteyebilir.

Yönetim Kurulu bu talimat istikametinde gerekli tedbirleri almak ve aldığı karar ve tedbirleri aylık raporlar halinde Müsteşarlığa bildirmek zorundadır.

2. Yönetim Kurulu birinci fıkraya göre alınması istenen tedbirleri kısmen veya tamamen almadığı veya bu tedbirlerin alınmış olmasına rağmen bankanın mali bünyesindeki zayıflama devam ettiği takdirde Bakan;

a) Bankanın mali bünyesini zayıflatan karar ve işlemlerin yönetim ve denetim kurullarına ait olması halinde, yönetim veya denetim ve denetim kurulu üyelerinden bir kısmını veya tamamını görevden alarak veya yönetim ve denetim kurulu üye sayısını artırarak bu kurullara üye atamaya,

b) Likiditenin güçlendirilmesi amacıyla iştirak ve gayrimenkuller gibi duran varlıklarının kısmen veya tamamen Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu veya başka kurum ve kuruluşlar tarafından satın alınmasını temine,

c) Kanuni karşılık yükümlülüklerini cezai faizleri de kaldırmak suretiyle ertelemeye,

d) Hazineye,T.C. Merkez Bankasına, diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna olan borçlarıyla alacaklarını mahsup ve tahkim ile gerektiğinde bunları Hazine iştiraki olarak banka sermayesine dönüştürmeye. bu işlemlerin gerektirdiği meblağları bütçeye gelir, gider ve ödenek kaydetmeğe,

e) Mali bünyesinin takviyesi için gerekli göreceği diğer tedbirleri almağa,

Yetkilidir.

3. Yukarıdaki tedbirlere rağmen mali bünyesinin güçlendirilmesine imkan sağlanamayan hallerde bankanın:

a) Bütün aktif ve pasifiyle mevcut veya kurulacak bir bankaya devredilmesine,

b) Bir veya birkaç banka ile birleştirilmesine,

Bakanın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilebilir. Bu halde devir veya birleştirmeğe ilişkin esas ve usuller Bakanlar Kurulu kararında gösterilir.

Devir veya birleştirmeden dolayı ortaya çıkabilecek zararın Hazinece karşılanacağı Bakanlar Kurulu Kararında belirtilmiş ise,bu bankanın üçüncü kişilerdeki

hak ve alacaklarının, takip, tahsil ve tasfiyesi hakkında 6183 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

Hakkında devir veya birleştirme kararı verilen bankalara Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonundan mali destek sağlanabilir.”

Biçimindedir.

Bankaların bankacılık faaliyetine neden ve konu işlemlerinde yetkinin, mülga 3182 sayılı Yasa’ya göre, Hazine Müsteşarlığı’nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı’nı ifade ettiği açıktır.

62. madde yönetim kurulu başkan ve üyeleri dışında kalanları kapsamakla birlikte, sanık hakkında suçlamaya konu 16.11.1998 günlü yazıyı kaleme alan tanık Güneş Taner’in, duruşmadaki ifadesinde; “*madde metninden anlaşılması gerekenin, imza yetkilerinin kaldırılması olmayıp, Banka Genel Müdürü ve iki Genel Müdür Yardımcısının görevden alınmalarının tavsiye edildiğini, buna uyup uymamanın takdire bağlı olduğunu*” ifade ettiği görülmüştür.

3182 sayılı Yasa’nın 62. maddesinin birinci fıkrasındaki, imza yetkilerinin kaldırılması şeklindeki düzenleme BYMK’ce yapılan denetlemede ihlali görülen banka mensupları hakkında alınan idari bir önleme ilişkindir.

Kamu bankaları yöneticisi, KİT statüsündeki bankanın tabi olduğu yasaya aykırı davranabileceği gibi, bankacılık işlemlerinde Bankalar Yasası ve diğer mevzuat hükümlerini ihlal edebilir, bunların hukuksal sonuçları ise farklıdır.

Bankacılık yönetiminde yasayı ihlal edenin 399 sayılı KHK gereği olarak görevine son verilebileceği gibi, bankanın çalışmasını tehlikeye düşüren ihlal hallerinde imza yetkisinin kaldırılmasına da karar verilebilecektir. Bu haldeki banka mensubunun imza yetkisinin kaldırılması ancak banka yönetim kurulundan istenebilecektir. Aksi halde yasa kamu-özel banka ayırımı yapmadığına göre, özel banka ortakları aynı zamanda yönetim kurulu başkan ve üyeliği sıfatını da taşıyabildiğine göre imza yetkisinin kaldırılmasının kendisinden talep edilmesi gibi bir husus, yasa koyucunun amacı ile bağdaşmayacağı, bu nedenle madde kapsamındaki mensup kelimesi ile yönetim kurulu başkan ve üyesinin kastedilmediğinin anlaşılması gerekir.

Nitekim, mülga 3182 sayılı Yasa’nın 79. maddesinin 4. fıkrasına bakılırsa, 62. maddedeki önlemin banka yönetiminden isteneceği ve hükmün banka yönetimince uygulanacağı, uygulama yapmama direnme halinde uymayan yöneticiyi hapis veya para cezası ile cezalandırılacağını göstermiş olması nedeniyle, hükmün yönetim kurulu başkan ve üyelerini kapsamadığı, bunların dışında kalan banka personelini ilgilendirdiği, banka

yönetim kurulu başkan ve üyeleri hakkında ise 64. maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinin uygulanacağı belirlenmektedir.

3182 sayılı Yasa'nın 62. maddesine göre, imza yetkisinin kaldırılması önleminin uygulanabilmesi için madde metnine bakıldığında, Bankalar Kanunu ile ilgili mevzuata aykırılık halindeki personel hakkında kovuşturma istenmiş olması koşulunun öngörüldüğü açıktır .

Gerek doktrin gerek ise yerleşik uygulamaya göre ceza yargılamasında; "soruşturma" kavramı, yetkili makamlarca suç şüphesinin öğrenilmesinden, mülga 1412 sayılı CMUK'ye göre iddianame ile kamu davası açılması, 5271 sayılı CMK'ye göre de iddianamenin kabulüne kadar olan süreci, "kovuşturma" kavramı ise iddianamenin düzenlenmesi veya kabulünden, hükmün kesinleşmesine kadar olan devreyi kapsamaktadır. Buna göre söz konusu 62. maddenin birinci fıkrasının uygulanabilmesi için gerekli olan kovuşturma koşulunun gerçekleşmesi halinde bu madde uygulanabilecek olup, somut olayda sanık tarafından 399 sayılı KHK'nin 11/d maddesi uyarınca Banka yetkilileri hakkında verilmiş soruşturma izni bulunmadığı, dolayısıyla da kamu davası açılmamış olduğundan bu maddenin uygulanabilirliği söz konusu değildir.

O halde kamu davası açılmamış, kovuşturma dönemine girmemiş banka mensupları hakkında imza yetkilerinin kaldırılması ya da kaldırılmasının istenilmesi düşünülemez görüşü, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 2005/35 esasa kayıtlı dosyasına dayanak 2005/1 sayılı iddianamesindeki, "*banka yönetim kurulu başkan ve üyesinin imza yetkisinin kaldırılması görevinin, Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanı'na ait olduğu*" şeklindeki düşünceleri ile teyit edilmekte iken, sanık Hasan Hüsamettin Özkan hakkında Yüce Divan'da sunulan mütalaası ile çelişki oluşturduğu görülmüş olup bu yöndeki mütalaaya itibar edilmemiştir.

Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanı, aynı Yasa'nın 64. maddesi ile bankaların mali bünyesindeki zayıflamaya neden olan işlemi yapanın denetim veya yönetim kurulları üyeleri olması halinde, bu üyeleri kısmen veya tamamen görevden almaya ilişkin işlemleri başlatmada yetkilidir. Bu yetki dışında, kamu hizmetinin gereklerini gözettiği anlaşılan yasakoyucu imza yetkisini alma görevini vermediğinden "çoğun içinde az da olduğuna göre" şeklindeki düşünceyle suçlama oluşturulması isabetli değildir.

Bütün bu nedenlerle sanığa atılı bu eylem yönünden de suçun unsurlarının oluştuğu yönünde bir kanaate ulaşılamamıştır.

Bu kabule Başkan vekili Haşim KILIÇ, üyeler Sacit ADALI, Ahmet AKYALÇIN ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT sanığın mahkûmiyeti gerektiği düşüncesiyle katılmamışlardır.

2- Sanık Recep Önal ile İlgili Olaylar

TBMM'nin kamu davası açacak nitelikteki kararları ile ekinde yer alan TBMM (9/3) Sayılı Soruşturma Komisyonu Raporu ve eklerinin değerlendirilmesinde, 22.7.1999-13.3.2001 günleri arasında Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanı, 26.12.2000-13.3.2001 günleri arasında T. Halk Bankası A.Ş.'nin ilgili olduğu Devlet Bakanı olarak görev yapan sanık Recep Önal'a yüklenen eylemler ile ilgili dosya kapsamındaki maddi olaylara ilişkin tespitlerde:

a- BYDK'nin T. Halk Bankası A.Ş. faaliyetlerine ilişkin 1997 yılı raporunda yer alan soruşturulması istenen temennilerin incelenmesine ilişkin Hazine Müsteşarlığı'nın 21.7.1999 gün ve 99/1231 sayılı onayının aynı gün BYMK Başkanlığı'na intikal etmesine karşın, murakıpların sekiz ay gecikmeyle 21.3.2000 günü görevlendirilmesi iddiası ile ilgili olarak:

72 sayılı KHK'nin 25/1. maddesi ile 233 sayılı KHK'nin 39/2. maddesine göre BYDK temennilerini içeren raporların ertesi yılın Ekim ayı sonuna kadar Başbakanlığa gönderilmesi gerekmektedir. Ancak, BYDK'nin 1997 yılı temennilerini içeren raporu Başbakanlığa 2 ay 27 gün sonra 27.1.1999 günü gönderilmiştir.

Başbakanlığa gelen bu rapor, Hazine Müsteşarlığı'na 14 gün sonra 10.2.1999 günü ulaşmıştır.

Hazine Müsteşarlığı KİT Genel Müdürlüğü söz konusu temennilerin incelenmesi için 5 ay 11 gün sonra 21.7.1999 günü Müsteşarlık'tan inceleme Onay'ı almıştır.

Sanık Recep Önal ise Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı olarak görevine 22.7.1999 günü başlamıştır.

Görüldüğü üzere sanığın göreve başlamasından önce, soruşturulması istenen temennilerin BYMK'ye intikalinden sonra Hazedenden sorumlu Devlet Bakanı'na ulaşana kadar geçen süre 8 ay 22 gündür.

Sanık Recep Önal'ın göreve başladığı 22.7.1999 gününden temennilerin incelenmesi için BYMK Başkanlığı'nca görevlendirmelerin yapıldığı 21.3.2000 gününe kadar geçen süre ise 8 aydır.

Somut olayın bu şekilde geliştiği konusunda tereddüt yoktur.

Bu konuda dinlenen tanıklar Oğuz Kayhan, İlkay Karakoç, Servet Taşdelen ve Selçuk Demiralp BYMK'nin doğrudan Hazine Müsteşarlığı'na bağlı olduğunu, BYMK görevlendirme esaslarınının 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'a göre çıkarılmış olan BYMK Görev ve Çalışma

Esasları Yönetmeliğinde düzenlendiğini, murakıpların Kurul Başkanı'nca düzenlenen çalışma program esasları dahilinde görev yaptıklarını, çalışma programının KİT Genel Müdürlüğü'nün talebi üzerine Müsteşar onayı ile uygulamaya konulduğunu,

Olayda sanık Bakan'ın, bakan olmadan evvel bir gün önce 21.7.1999 günü Müsteşarlık makamından alınan onay sonrasında bu dönemde 81 banka, 6 finans kurumu bulunmasına karşın, 24 kişiden oluşan az sayıdaki murakıp ile, 1999 yılı sonundaki gerek deprem gerek dış ülkelerden ülkemize yansıyan ekonomik kriz, 1999 yılı sonunda beş bankanın TMSF'ye devredilmiş olması, yoğun gelen normal denetim dışı değerlendirilmesi gerekli ihbar, şikayet, görev zararı, sermaye artırımını gibi inceleme talepli konular karşısında, onayın geldiği gün itibariyle Halk Bankası incelemesinin 1999 yılı son ayları çalışma programında yer alamadığını, ancak iş yükü karşısında 15.2.2000 ilâ 31.5.2000 günleri arasında incelenmesinin planlandığını,

Görevlendirme gecikmelerinde gündem yoğunluğu dışında Hazine Müsteşarlığı gibi köklü bir devlet kuruluşunda kasıtlı hareket edilmeyeceğini, anılan gelişmeleri Bakan'ın izlemesinin imkansız olup, bilgisinin de olamayacağını, gelen temennilerin öncelik tanıyan, hemen yapılması gereken hadiselerden olmayıp, KİT Genel Müdürlüğü'nce değerlendirilen temenniye Müsteşar onayı ve sonrası BYMK Başkanlığı'na gönderilmesi süreci ve kurgusunda Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanlığı'nın rolünün bulunmadığını ifade etmişlerdir.

BYDK'nin, bankalar yeminli murakıpları hakkında T. Halk Bankası'na ilişkin soruşturma konularının zamanaşımına uğratılmasına sebep olmaları noktasında, Hazine kontrolörlerince yaptırılan denetim sonrasında 17.3.2004 günlü rapora dayalı olarak murakıp sorumluluklarının belirlenmesi için BDDK tarafından yaptırılan 2.12.2004 günlü "Ön İnceleme Raporu"ndaki açıklamalarda özetle; incelemeleri sırasında öncelik tespiti yönünden nitel, murakıp adedi bakımından da nicel yetersizlikler dikkate alındığında, BYMK ve murakıplarının olayda zamanaşımına uğradığı belirtilen dosyalarda suç işlemeye yönelik her hangi bir ihmal veya kastlarına rastlanılmadığının ifade edildiği anlaşılmaktadır.

Zamanaşımı sorunu konusunda ise kredilere ilişkin suçların mütemadi suç olduğu, kredi işleminin tek başına suç oluşturacak bir fiil olarak kabul edilemeyeceği, bankalar yeminli murakıplarının denetimde zamanaşımı değerlendirmesi yapma zorunluluğu bulunmadığı, zamanaşımının suç tipleriyle ilgili olduğu, denetim incelemelerinin asgari süre gerektirip, görevlerinin bankanın mali bünyesinin izlenmesi ve sistem istikrarının sağlanması olarak belirlendiği ve bu noktada gecikmelerde ihmal ve kast olmadığının bahsedildiği de belirlenmektedir.

Bu bağlamda, TBMM KİT Komisyonu'nca aynen benimsenen, Alt Komisyonun 26.7.1999 günlü kararında, 1997 yılına ait 11 adet soruşturma temennisinin dördünün incelemeye uygun görülmesine karşın, bunların BYMK yerine Banka'nın kendi teftiş

kurullarınca incelenmesinin yeterli olacağı bildirilmiştir. 42 numaralı temenninin zamanaşımına uğraması konusunda Hazine kontrolörlerince yapılan incelemede ise ilgililere atfedilebilecek her hangi bir kusur veya kastın bulunmadığı noktasındaki tespitin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bu açıklamalardan sonra, gerek sanığın aksi kanıtlanamayan savunması, gerek kendi savunmasını destekler nitelikteki tanık beyanları ile özellikle dosyada mevcut 2.12.2004 günlü “Ön İnceleme Raporu”ndaki açıklamalar karşısında, o dönemde BYMK’de murakıp sayısının yetersiz olduğu, buna karşın yoğun bir iş hacminin bulunduğu, BYMK’nin işleyiş olarak çalışma programını önceden belirlediği, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’nca Yüce Divan’a delil olarak sunulan ve 1997 yılı temennileri için görevlendirme yapılmadığı halde, BYMK’nin çalışma programı dışındaki işlerin öncelikle incelenmesi için görevlendirme yaptığını ilişkin listedeki konuların öne alınmasının sanığın sorumluluğunda bulunmadığı, BYMK’nin çalışma programlarının belirlenmesi ile ilgili Bakan’a yetki, görev ve sorumluluk veren mevzuata rastlanılmadığı, BYMK’nin öncelikle Hazine Müsteşarı’na bağlı olup, her konunun bizzat bakana iletilindiğinin somut delilleri gösterilmeden sanığın bu görevlendirmelerin yapılmaması konusunda bilgisinin olduğundan bahsetmenin mümkün olmadığı, kaldı ki bu konuda bilgisinin olduğu varsayılsa dahi, temennilerin incelenmesinin geciktirilmesi kastıyla görevlendirilmelerin geç yapılması hususunda yetkililere bir emir, talimat, tavsiye veya telkinde bulunulduğuna ilişkin somut delillerin ortaya konulmadığı göz önüne alındığında, sanığa yüklenen bu fiile ilişkin suç unsuruna rastlanılmamıştır.

b- BYDK’nin T. Halk Bankası A.Ş. faaliyetlerine ilişkin 1997 ve 1998 yılı raporlarında incelenmesi ve soruşturulması istenen temennilerin, haklı nedenlere dayanmaksızın, yasal düzenlemelere ve önceki uygulamalara aykırı olarak tekrar gözden geçirilmek üzere iadesi için Başbakanlık Makamı’ndan 27.3.2000 gün ve 650 sayılı olur almak suretiyle soruşturma konularının incelenmesinin geciktirilmesi iddiası ile ilgili olarak:

Konu ile ilgili yasal mevzuata bakıldığında;

(i) 72 sayılı Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 4. maddesine göre BYDK’nin görevleri;

“1. Bu Kanun hükmünde Kararname kapsamına giren kuruluş ve kurumları iktisadi, mali, idari, hukuki ve teknik yönden sürekli olarak gözetim ve denetim altında bulundurmak,

2. Başbakanın görevlendirmesi üzerine incelemelerde bulunmak”;

Aynı KHK’nin “Raporlarla ilgili işlemler” başlığını taşıyan 30. maddesi ise;

“1. Denetleme Kurulunca Başbakanlığa sunulan raporların, gereken kuruluşlara dağıtımı Başbakanlıkça yapılır.

2. Denetime tabi kuruluşlar, yıllık denetim raporları üzerine hazırlayacakları cevaplarını varsa yönetim kurullarından yoksa yetkili organlarından geçirmek kaydıyla, raporu aldıkları tarihten başlayarak kırkbeş gün içinde ilgili bakanlığa ve birer örneğini Denetleme Kuruluna gönderirler.

3. İlgili Bakanlıklar bu cevapları kendi görüşleri ile birlikte en geç onbeş gün içinde Başbakanlığa sunarlar. Bakanlıklar görüşlerinin bir örneğini de aynı zamanda da Denetleme Kuruluna gönderirler.

4. Denetleme Kurulu raporlarında, inceleme, teftiş veya tahkiki istenen durumlar Başbakanlıkça yetkili mercilere intikal ettirilir. Denetleme Kurulunca özellikle bakanlıklarca incelenmesi, teftişi ve tahkiki istenen konular, bakanlıklarca sonuçlandırılır ve sonuçtan Başbakanlığa ve Denetleme Kuruluna bilgi verilir. Denetleme Kurulu görüşünü ayrıca Başbakanlığa bildirir.

5. Raporlar ile bunlara verilen cevapların birer örneği Başbakanlıkça, Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatına gönderilir.

6. Teknik konularda ortaya çıkabilecek görüş ayrılıkları Başbakanlıkça kesin sonuca bağlanır.”;

(ii) 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un 5. maddesinin (a) fıkrasında Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu’nun oluşum, görev ve yetkileri;

“...Müsteşara bağlı Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulunun görevleri; Bankalar Kanunu ve diğer mevzuat ile bankalar yeminli murakıplarına ve yardımcılara verilen görev ve yetkilerin gerektirdiği murakabe ve inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek ve sonuçlandırmak, bankacılık ve mali piyasalar ile ilgili alınacak kararların oluşumuna katkıda bulunmak üzere yurt içi ve yurt dışında meydana gelen gelişmeleri de incelemek ve göz önünde bulundurmak suretiyle bankacılık sektörü ve mali piyasalar hakkında konsolide raporlar düzenlemek, bu konulardaki çalışmalara katılmak ve mütalaa vermek, alınan, derlenen ve kendine tevdi edilen bilgi, belge ve dokümanlar ile denetim ve izlemelerden elde edilen sonuçları incelemek ve değerlendirmek, yapılacak uygulamalar ve alınacak önlemler konusunda Müsteşara öneriler sunmak, kanunların verdiği görev ve yetkiler çerçevesinde Müsteşarın Kurul tarafından yürütülmesini uygun gördüğü para ve sermaye piyasası ile benzer mali piyasalar ve kurumlarla ilgili diğer inceleme ve denetleme faaliyetlerinde bulunmak, Kurulun görev ve yetki alanına giren konularda mevzuat ve uygulama ile ilgili her türlü araştırma ve diğer çalışmaları yapmak ve yürütmek, görüş bildirmek ve tekliflerde bulunmaktır.”;

(iii) Onay günü yürürlükte bulunan 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun "Bankalar yeminli murakıpları" başlığını taşıyan 5. maddesi ile bankalar yeminli murakıplarının görev ve yetkileri;

"1. Bu Kanun ile diğer kanunların bankalarla ilgili hükümlerinin uygulanmasının ve her türlü bankacılık işlemlerinin denetimi; bankaların varlıkları, alacakları, özkaynakları, borçları, kar ve zarar hesapları arasındaki ilgi ve dengelerin ve mali bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların tespit ve tahlili Kurum adına doğrudan Başkana bağlı bir Kurul teşkil eden bankalar yeminli murakıpları ve yardımcıları tarafından yapılır.

2. Bankalar yeminli murakıpları ve yardımcıları, bu Kanunda yazılı görevleriyle kayıtlı olmak üzere vergi inceleme yetkisine ve 20/2/1930 günlü ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun hükümlerine aykırı hareket eden banka ve ilgililer hakkında adı geçen Kanunun ek 1 inci maddesindeki yetkilere sahip oldukları gibi tüm bankaların kuruluş kanunu hükümleri ile diğer kanunların bankalarla ilgili hükümlerinin uygulanmasını da denetlemeye yetkilidir.

3. Bankalar yeminli murakıpları ve yardımcıları, bankalar ve bankaların iştirak ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerden bu Kanun hükümleri ile ilgili görecekları bütün bilgileri istemeye, bunların tüm defter, kayıt ve belgelerini incelemeye yetkili olup, bilgi istenenler de istenilen bilgileri vermekle, defter, kayıt ve belgeleri incelemeye hazır bulundurmakla yükümlüdürler.

4. Kamu kurum ve kuruluşları, Merkez Bankası ve benzeri kuruluşlar ile Risk Merkezi görevleriyle ilgili olarak istenecek her türlü bilgiyi gizli de olsa bankalar yeminli murakıpları ve yardımcılarına verirler."

Biçiminde belirlenmiştir.

BYDK 1997 yılı raporunda onbir temenni konusunun Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı, 1998 yılı raporunda ise, oniki temenni konusunun BYMK tarafından incelenmesi ve soruşturulmasını istemiştir.

Başbakanlık Makamı'nın 27.3.2000 gün ve 650 sayılı Onay'ında ise özetle; BYMK'nin asli görevinin Bankalar Kanunu ile diğer kanunların bankaları ilgilendiren konularda denetim yapmak olduğu, BYMK'den bu kapsamda olmayan konuların da denetlenmesinin istendiği, bu nedenle yoğun iş ortamında eleman sayısındaki azlık da dikkate alınarak, esasen BYDK uzmanlarının temennileri hazırlarken zaten bir denetim yaptıkları gözetilip, kamuda verimliliğin artırılması düşüncesinden hareketle, görev sınırlarının belirlenmesi amacıyla her iki kurumun da bağlı olduğu Başbakan'a bir onay önerisi sunulmasının yararlı olacağı sonucuna varılarak, BYDK'ce bundan sonra

incelenmek üzere BYMK'ye intikal ettirilecek konuların, bankalar yeminli murakıplarının uzmanlık alanı olan "Bankalar Kanunu ve diğer kanunların bankalara ilişkin hükümleri" ile sınırlı olması, tespit edilen kanuna aykırılıkların kesin, somut bilgi ve belgeye dayanması gerektiği, Başbakan'ın talimatına bağlanması ve bu çerçevede kamu bankalarının, 1997 ve 1998 yıllarına ilişkin BYDK temennilerinin Onay kapsamında tekrar gözden geçirilmek üzere geri gönderilmesine onay verilmesini içermektedir.

1997 yılı temennilerinin Hazine Müsteşarlığı'na geliş günü 10.2.1999, bunların incelenmesi için Müsteşarlık onayının alındığı gün 21.7.1999, Recep Önal'ın görevine başladığı gün 22.7.1999, 1998 yılı temennilerinin Hazine Müsteşarlığı'na geliş günü 18.1.2000, bunların incelenmesi için Müsteşarlık Onayının alındığı gün 31.1.2000, 1997 ve 1998 yılı temennilerinin incelenmesi için murakıpların görevlendirildiği gün 21.3.2000 ve 650 sayılı Başbakanlık Onayının günü ise 27.3.2000'dir.

Bu onay üzerine BYMK, inceleme ve soruşturma temennilerini 31.3.2000 günlü yazı ekinde Hazine Müsteşarlığı KİT Genel Müdürlüğü'ne, BYMK'ce yürütülen incelemeler ise 10.4.2000 günü BYMK Başkanlığı'na iade edilmiştir.

Hazine Müsteşarlığı'nın 650 sayılı onaya istinaden söz konusu temennileri BYDK'ye iade ettiği gün ise 4.8.2000'dir.

İddia ile ilgili olayın bu biçimde geliştiği sabittir.

Bu konuda dinlenen tanıklar Selçuk Demiralp, Servet Taşdelen, Yıldız Soykan ve Oğuz Kayhan beyanlarında;

Bu onayın çıkışındaki en büyük nedenin, BYMK'nin o dönemdeki iş yoğunluğu ve eleman sayısındaki sıkıntı olduğunu, denetimde belirli bir değişiklik yapılırsa, yani, kamu bankalarıyla ilgili olarak bankalar yeminli murakıplarının görevlerinin, Bankalar Kanunu'na aykırı işlemlerle sınırlı olup, Bankalar Kanunu'nun dışında kalan konuların BYDK mensupları tarafından yapılması halinde, mükerrer incelemeler yapmaktan vazgeçilerek daha iyi, hızlı ve verimli bir inceleme yapılacağı konusunda görüş oluşmasından kaynaklandığını, bu konunun zaten, uzun süreden beri bürokraside tartışıldığını, geçmiş dönemlerde, kamu bankalarının, yapılan incelemelerinde, BYDK'nin yapacağı denetimler ile bankalar yeminli murakıplarının yapacağı denetimlerin kendi arasında tartışmalı olduğunu, konunun siyasî otoritenin kararına bağlı bulunduğunu, yasalara aykırı bir yönün de görülmediğini, bunun bir tercih meselesi olduğunu, çünkü, yasaların, hem BYDK'ye verilen yetkiler doğrultusunda BYDK'nin kamu bankaları üzerinde denetim yapma ve bunları sonuçlandırma yetkisinin var olması ayrıca, bunu, temenniye bağlayıp, tekrar, bunun, BYMK'ye gönderilmesinin ve bankalar yeminli murakıplarının bu konuyu tekrar inceleyerek, bir rapor halinde hazırlayıp işleme koymasının, hem zaman aldığı hem de iş yoğunluğu açısından da mükerrer incelemelere neden olduğunu, bu tartışmanın o dönemde, özellikle de yeni bir program uygulamaya

konulduğu için, tekrar gündeme geldiğini ve böyle bir yöntemin uygulanmasında BYMK'nin iş yüklerinin özellikle hafifleyeceğini, bunun uygulamaya konulmasında yarar olduğu konusunda görüş oluşturduğunu, BYMK Başkanı'nın Bakan ile bu konuyu görüşüp aktardığını, onun da olumlu bakması nedeniyle, Kurul'un, bu onayı hazırladığını, Müsteşar'ın da buna katılarak parafladığını ve Bakan ile Başbakan'ın da bu onayları uygun gördükten sonra imzaladıklarını ve onayın bu şekilde yürürlüğe girdiğini, Bakan veya başkalarından herhangi bir şekilde kendilerine bir yönlendirme, bir talimat veya buna benzer bir etkinin bulunmadığını ifade etmişlerdir.

Soruşturma Komisyonu raporunda yer alan sanık hakkındaki bu iddiaya esas olmak üzere ifade edilen sorun; 27.3.2000 gün ve 650 sayılı Başbakan Onayı'nın sanık tarafından soruşturma konularının incelenmesini geciktirmek kastı ile yasal düzenleme ve önceki uygulamalara aykırı olarak, haksız bir istem ile yeniden gözden geçirilmesini temin için temennide bulunan makama iadesini sağlamak şeklindedir.

Temennilere konu işlemlerin tamamının kredi işlemi olması, bunların da bankacılık işlemi sayılması nedeniyle, bankacılık suçunun olduğu, Bankalar Kanunu kapsamındaki faaliyet sayılması nedeniyle bu konudaki temennilerin BYMK tarafından incelenmesinin ve soruşturulmasının istenmesinin yasal düzenlemelere uygun olduğu, ancak olağan denetimlerde bir kısım temennilerin BYMK'ce de incelenmiş olmasının, BYDK'ce inceleme ve soruşturma istemine engel olmaya haklı neden olamayacağı, bu engeli yaratan onay haksız ve onayın alınmasını teklif eden sanığın görev gereğine aykırı davrandığı noktasında toplanmaktadır.

Bakanlar, 3046 sayılı Yasa'ya göre, hizmetlerini mevzuata, hükümetin genel siyasetine, milli güvenlik ve kalkınma planlarına, yıllık programlara uygun olarak yürütmek ve faaliyet alanına giren konularda diğer bakanlıklarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak ile görevli ve Başbakan'a karşı sorumludurlar. Bu hükümle bakanların, görev, yetki, amaç ve sorumluluklarının sınırları çizilmiş bulunmaktadır.

Ayrıca bakanlar emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden de sorumlu olup, bağlı ve ilgili kuruluşların faaliyet ve işlemleri ile hesaplarını denetlemekle de görevli ve yetkilidirler.

Konuya bu hüküm çerçevesinde bakıldığında, tanık anlatımlarında ifadesini bulan, uzun zamandan beri bürokraside tartışma konusu yaratmış ve sanık Bakan döneminde de yaşanıldığı anlaşılan kamu bankalarının denetimi konusunda ve ilgili kurum ve kuruluşların objektif ve sübjektif koşulları ve ülkenin içinde bulunduğu mali durum ve ihtiyaç olduğu anlaşılan yasal düzenlemelerde Hazine Müsteşarlığı ve ilgili denetim kurumlarına duyulan ihtiyaç karşısında, sanığın işlemleri denetlemek görev ve yetkisine sahip olduğu kurumlar arasında koordinasyonu sağlamasında ve diğer bakanlıklarla işbirliği yapmasında, bu istencin kalkınma planına ve siyasetlerine uygun

yorumlanarak değerlendirilmesinde ve bunların yasal bir zemine oturmasını teklif etmesinde hukuka aykırılık düşünülemez.

Sanık hakkında suça konu kastın varlığının anlaşılabilmesi için değerlendirilmesi gereken 27.3.2000 gün ve 650 sayılı Başbakan Onayı'nın metni şöyledir:

“Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nca Kamu İktisadi Teşebbüsü statüsündeki bankalar hakkındaki yıllık raporlarda, banka hakkında her türlü inceleme yapıldıktan sonra bazı hususların ad vermek suretiyle, ilgili merci olarak gösterilen Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulunca “soruşturulması” istenilmektedir. Nitekim, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunca düzenlenen T. Halk Bankası A.Ş. 1998 yılı raporunda yer alan 9,10,11,15,16,20,23,25,27,28,29,34,35 ve 39 nolu temenni konularının Bankalar Yeminli Murakıplarınca soruşturulması istenmiştir.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu mensupları, 72 sayılı KHK'nin 21 inci maddesine göre denetim ve inceleme görevlisi sıfat ve yetkisini haiz olup, denetime tabi kuruluşların gizli ve açık evrak, belge, defter ve kayıtlarını incelemeye ilgililerden açıklamalarda bulunmalarını istemeye ve iş yerlerinde incelemeler yapmaya yetkilidirler. Yüksek Denetleme Kurulu denetçilerinin denetleme konuları arasında, işlemlerin hukuka uygunluğunun verimlilik ve karlılık ilkelerine uyulup uyulmadığını, işletmenin zarara uğratılıp uğratılmadığının incelenmesi de vardır. Teşebbüsler hakkında yıllık denetim raporu düzenlenebildiği gibi, ivedi durum raporu (26.madde) ve özel inceleme raporu (28.madde) da düzenlenebilmektedir.

Diğer taraftan söz konusu KHK' nin 30. maddesi Yüksek Denetleme Kurulunun raporları ile ilgili işlemleri düzenlemektedir. Maddenin 4. fıkrasına göre, “Denetleme Kurulu Raporlarından, inceleme, teftiş veya tahkiki istenen durumlar Başbakanlıkça yetkili mercilere intikal ettirilir. Denetleme Kurulunca özellikle bakanlıklann incelemesi, teftişi ve tahkiki istenen konular, bakanlıklarca sonuçlandırılır ve sonuçtan Başbakanlığa ve Denetleme Kuruluna bilgi verilir. Denetleme Kurulu görüşünü ayrıca Başbakanlığa bildirir” denilmektedir.

Yüksek Denetleme Kurulu Raporlarında yer alan ifadelerin aksine, Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu, 72 sayılı KHK 'nın 30. maddesinin 4. fıkrası bakımından yetkili merci değildir.

Bankalar Yeminli Murakıplarının asli görevi, 4491 sayılı Kanun ile değişik 4389 sayılı Kanunun 5. maddesinde ifade bulan “Bankalar Kanunu ile diğer kanunların bankalarla ilgili hükümlerinin uygulanmasının ve her türlü bankacılık işlemlerinin denetimi, bankaların varlıkları, alacakları, öz kaynakları, borçları, kar ve zarar hesapları arasındaki ilgi ve dengelerin ve mali bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların tespit ve tahlili... “dir. Özet bir ifade ile bankaların mali bünyelerinin sağlamlığının incelenmesidir. Bu kapsamda kamu veya özel ayrımı söz konusu değildir. Ayrıca,

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu raporlarında yer alan temenni konularının önemli bir kısmı, bu temenniler bulunmasa dahi mali bünye incelemeleri sırasında değerlendirilmekte ve gerekirse rapora konu edilmektedir. Ancak, soruşturulması istenen Yüksek Denetleme Kurulu Temennilerinin bir kısmı, bankacılıkla hiçbir ilgisi olmayan konularda da olabilmektedir. Bu hususa örnek olarak T.Halk Bankası A.Ş. 1998 yılı raporunda yer alan 9 nolu temenni verilebilir. Temennide “mevzuata aykırı olarak kaynak aktarma niteliğinde ilansız ve ihalesiz banka gayrimenkullerinin Türkiye Halk Bankası Personeli Yardımlaşma Vakfı işletmesine satılması işlemlerinin ilgili merciler (Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu)nca incelenmesi, gerekiyorsa soruşturulması, “denilmektedir. Söz konusu temenniden de görüleceği üzere, konunun dayanak noktası gayrimenkullerin ekspertiz değerinin belirlenmesi olup, bu hususun Bankalar Yeminli Murakıplarının görev ve uzmanlık alanı ile hiçbir ilgisi bulunmamaktadır.

Diğer taraftan kanunda belirtilen denetim yetkisi, gerek Kurulun gerekse denetim elemanlarının adındaki Murakıplar Kurulu, Murakıp kelimelerinden de anlaşılacağı gibi inceleme yetkisi olup, “soruşturma” yı hiçbir şekilde kapsamamaktadır. Bankalar Yeminli Murakıpları Bankalar Kanunu ve diğer kanunların bankalarla ilgili hükümlerinin uygulanmasını incelerken T.Ceza Kanununa aykırı bir husus tespit ettikleri takdirde bu Kanununun 235. maddesindeki “memurlardan biri görevini yaptığı sırada görevine ilişkin olarak kamu adına kovuşturmayı gerektiren bir suç işlendiğini öğrenip de ilgili daireye bildirmekte ihmal ve gecikme gösterirse.. .“ hükmüne göre rapor düzenlemektedirler.

Maddedeki “memur” ibaresi kamu görevlisi anlamında kullanıldığından Yüksek Denetleme Kurulunu da kapsamaktadır. Anayasamızın amir hükmü nedeniyle T. Ceza Kanununun 235. maddesinin 72 sayılı KHK ile değiştirilmiş olacağı da kabul edilemez. Ayrıca, “kurumlardan hangilerinin devlete verilmiş asli ve sürekli bir kamu hizmetinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduklarının, hangilerinin bu nitelikte bulunmadıklarının tespitine dair” 26.11.1975 gün ve 7/10986 sayılı Bakanlar Kurulu Kararından Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu da devlete verilmiş asli ve sürekli bir kamu hizmetini genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü Kurumlar arasında sayılmıştır. Bu yönü ile inceleme sonucu tespit edilen hususların mercie bildirilmesinde 72 sayılı KHK istisnai bir hüküm arzetmemektedir.

Diğer taraftan Yüksek Denetleme Kurulu uzmanları, mevzuata aykırı gördükleri hususları inceleyip değerlendirdiklerine göre konunun ayrıca inceleme ve soruşturulmasını istemeleri, denetimle ilgili bir kurulun, Devletin diğer denetim birimlerine asli görevini aktarması sonucunu doğurduktan başka zaman ve emek israfına yol açarak kamu kaynaklarının etkin bir şekilde kullanımını da önlemektedir.

Esasen Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu'nda görev yapan Murakıp ve Murakıp Yardımcılarının sayısı 69 olup, resen inceleme yetkisi bulunmayan 19 Murakıp Yardımcısı ve askerde ve yurt dışında bulunan Bankalar Yeminli Murakıpları da dikkate alındığında inceleme yapan Bankalar Yeminli Murakıbı sayısı 36'dır. kurul'un

Başbakanlık Teftiş Kurulu ve Mali Suçlar Araştırma Kurulu ile ortak incelemeler yaptığı ayrıca, bankalarla ilgili çok sayıda ihbar ve şikayet incelemelerini sonuçlandırıldığı da göz önüne alındığında, Bankalar Yeminli Murakıpları sayısının, Kurul'un asli görevi olan mali bünye incelemeleri için dahi yetersiz olduğu açıkça görülmektedir.

Yukarıda verilen açıklamalar çerçevesinde, bundan sonra, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nca, Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu'na intikal ettirilecek olan konuların, T. Ceza Kanunu kapsamındaki işlemlerle değil, Bankalar Kanunu ve diğer kanunların bankalara ilişkin hükümleri ile ilgili olması ve tespit edilen kanuna aykırı işlemlerin kesin ve somut bilgi ve belgelere dayanması, bu kapsamda Bakanlığına intikal ettirilen T.Halk Bankası 1997 ve 1998, T.Emlak Bankası 1998 ve T.C. Ziraat Bankası 1998 yılı Yüksek Denetleme Kurulu Temennilerinin bu açıdan tekrar gözden geçirilmek üzere iadesi hususunu onaylarına arz ederim."

Görülüyor ki onay metni, Başbakan onayı olup bir idari karardır ve Bakan ile diğer ilgililerin uyma zorunluluğu vardır. BYDK denetçilerinin Bankalar Kanunu'na aykırılık içermeyen sadece 765 sayılı TCK kapsamında kalan suçlarla ilgili olarak temennide bulunmak yerine incelemeyi tamamlayarak sonuçlandırmaları öngörülmekte, bu sayede de o dönemde BYMK'nin içinde bulunduğu yoğun iş yükünün hafifletilmesi ve bunun sonucu olarak bankaların denetiminde etkinliğin, süratin sağlanması amaçlanmaktadır.

Gerek tanık Reşat Mocan'ın yeminli beyanı ve gerek dosyada mevcut yazılı kanıtların incelenmesinden 27.3.2000 günlü Başbakanlık onayına dercedilen tespit ve değerlendirmelerin, temennilerin BYMK'ye intikalinden sonra kısa süreli bir oluşum içinde meydana çıkmadığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın esasa ilişkin görüşlerinin aksine, benzeri değerlendirmelerin önceki dönemlerde de yapılmış olduğu anlaşılmaktadır. Bu uygulamalardan Yargıtay Başsavcılığı'nın görüşünde bahsettiği tanıkların haberdar olmaması, onların bulunmadığı anlamına gelmemektedir.

Önceki yıllar uygulamalarıyla ilgili olarak, Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı'nın aldığı, 13.9.1993 gün ve 448 sayılı onayda, BYDK'nin yeterli inceleme yapmadan, soruşturma talebinde bulunması, denetim asli görevinin başka kurumlara aktarılması olup, BYDK'nin varlık nedenini tartışmalı hale getirdiği konusunu içermekte, bu haliyle denetimde var olan bir probleme işaret etmekte, 11.1.1995 gün ve M:146 sayılı Başbakanlık Onayı'yla ise Bankalar Kanunu kapsamına giren faaliyetlere ilişkin olanlar, Hazine Müsteşarlığı BYMK Başkanlığı, Bankalar Kanunu dışındaki hususlar ise Banka Teftiş Kurulu'nca incelenmesinin uygun görüldüğüne ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

Bu onayların uygulamasının kaldırıldığına dair dosya içerisinde bir delile de rastlanılamamıştır.

650 sayılı onay metni, Başbakan imzası ile hiyerarşik olarak, alt sırada kalan birimlerin uygulamasını gerektirir idari bir talimat halini almıştır. Bu talimatın oluşmasında imzası olması nedeniyle katkıda bulunanlara ve dolayısıyla sanığa suç izafe edilmesine katılamaz.

Kaldı ki tanık anlatımından onay önerisinin BYMK Başkanlığı'nca ve sonrasında Müsteşar onayı ve Bakan imzasından sonra Başbakanlığa götürüldüğü, onay sonrası aynı kurum yetkililerince alınıp Kurul'a getirildiği anlaşılmaktadır.

650 sayılı Olur metni genel ahlak ve adaba aykırılık içermediği, konusunun suç teşkil etmediği, idari bir ihtiyaçtan doğduğu ve denetimde iki kurulun yaşadığı anlaşmazlığı çözmek adına BYDK tarafından BYMK'ye incelettirmek üzere intikal ettirilecek olan konuları TCK kapsamındaki işlemlerle değil, Bankalar Kanunu ve diğer kanunların bankalara ilişkin hükümleri ile ilgili olmasına ve tespit edilen kanuna aykırı işlemlerin kesin ve somut bilgi ve belgelere dayanmasına ilişkin Başbakan'ın görev talimatıdır.

Nitekim, denetim kurumları arasında fikri aykırılıklarda 72 sayılı KHK'nin 30. maddesinin altıncı fıkrasında sorunun Başbakan'ın iradesi doğrultusunda çözümlenmesi gerektiğine ve nihai karar merci olduğuna işaret edildiğine göre, 650 sayılı Olur eyleminin söz konusu fıkranın benzer bir sonuç önermesi olduğunu kabul zorunlu olup, hukuka ve yasal mevzuata da aykırılığı söylenemez.

Ayrıca onayın alımındaki gayenin, kamusal görevin düzenli ve etkili biçimde yerine getirilmesi, devlete ilişkin menfaatin gözetilmesi, devlet idaresinin düzenli işletilmesini sağlamak amacı dışına taşıdığı ve bu nedenle takdir hakkının kötüye kullanıldığının da kabulü mümkün değildir.

Bir an için hukuka aykırı sayılsa dahi, sanığın bu onayı astlarına verdiği talimatlar ile hazırlanmasını sağladığını, bundan amacının söz konusu temennilerde bahsi geçen kişileri koruyup kollamak gayesi olduğunu ve bu nedenle de bir kısım soruşturma konularının zamanaşımına uğradığını iddia etmek ve bunun somut delillerini ortaya koymak mümkün olamamıştır.

Her ne kadar Olur'un alınmasındaki hukuksal gereklilik, içerik ve Başbakan talimatı olmasıyla ortaya çıkan sonuç, Olur'a neden olan ve haksızlığını ifade için, kredilerin de banka işlemi, bu işlemlerin de BYMK'ce incelenmesi gerektiği, o halde bu konudaki temenni gereklerini BYMK'nin yapmayıp, BYDK'ce yapılması için iadesi yanlıştır iddiasının üstün ve öncelikli gözükken gayesi ile örtüşüyorsa da kredi işlemlerinin bankacılık faaliyeti olduğunda kuşku bulunmamakla beraber, kredilerin usulüne göre alınmayıp, sonuçta dolandırıcılık, emniyeti suiistimal ve benzeri suçların oluşması halinde ortada TCK veya diğer kanunların ihlal edildiği bir durum meydana gelebilmekte ve Bankalar Kanunu çerçevesinde incelenmesi gerekli hususların bulunmadığı

görülmektedir. Nitekim Yargıtay pek çok kararında bu tip yollarla alınan kredilerden dolayı faillerinin TCK'nin ilgili maddeleri gereğince cezalandırılması gerektiğine işaret etmiştir. Bu bağlamda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının ileri sürdüğü gibi tüm kredilere ilişkin eylemleri bankacılık suçu, bunlardan kaynaklanan tüm denetim işlerini de bankacılık faaliyetinin denetimi kapsamında görüp, BYMK'yi görevli saymak olanaklı değildir.

650 sayılı Onay'ın BYDK'ye intikalinden sonra konu ile ilgili görüşüne başvurulmuş BYDK Üyeler Kurulu 7.11.2000 günlü kararı ile 27.3.2000 günlü Başbakan Onay'ındaki talimatlar dışında işlem yapılmasının mümkün olabileceği aksi takdirde Onaya uyulması gerekeceği görüşleri ile Başbakanlık Makamından bir karşı onay almak istediği, 5.3.2001 gün ve 3582 sayılı Olur'da *“Bankalar Kanunu ve diğer kanunların bankalara ilişkin hükümleriyle ilgisi bulunmayan inceleme ve soruşturma talepli temennilerin, BYMK'ye intikal ettirilmemesi hakkındaki Onay talimatları, BYDK'ce de benimsenen ve 2000 yılı için programlanan bir husus olmuştur”* denilmek suretiyle BYMK'nin, 27.3.2000 gün ve 650 sayılı Başbakan Onayı'na yansıyan temel görüşünün, BYDK önerisiyle Başbakan tarafından teyit edildiği anlaşılmakta ve ayrıca bankacılık ve banka ile ilgisi olmayan inceleme ve soruşturma talepli temennilere ilişkin onay talimatlarının Kurul'ca hemen ele alınmasının bu tarihten sonraki temennilere inhisar ettirilmesi, bu kapsamda bulunanların ve henüz ele alınmayanların ise Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı ya da ilgili Bakanlıkça ele alınması talimatı ile 650 sayılı Onayı teyit ettiği görülmektedir.

Bütün bu nedenlerle sanığın aksi ispatlanamayan savunması, bu savunmayı destekler tanık beyanları ile bahsi geçen yazılı deliller karşısında bu fiile ilişkin suç unsuruna rastlanılmamıştır.

Bu kabule üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT sanığın mahkûmiyeti gerektiği düşüncesiyle katılmamıştır.

c- BYDK'nin T. Halk Bankası A.Ş. faaliyetlerine ilişkin 1997 ve 1998 yılı raporlarında incelenmesi ve soruşturulması istenen temennilerin tekrar gözden geçirilmesi için Başbakanlık Makamından alınan 27.3.2000 gün ve 650 sayılı iade onayının, BYDK Başkanlığı'na dört ayı aşan bir gecikmeyle 4.8.2000 günü gönderilmesi iddiası ile ilgili olarak:

1997 ve 1998 temennilerinin açıklanan gerekçelerle gözden geçirilmek üzere BYDK'ye iadesini öngören 27.3.2000 gün ve 650 sayılı Başbakanlık Onay'ı BYMK Başkanlığı'nın 31.3.2000 gün ve 937 sayılı yazısı ekinde Hazine Müsteşarlığı KİT Genel Müdürlüğü'ne iade edilmiştir.

Bu iade sonrasında BYMK Başkanlığı'nca 5.4.2000 gün ve 978 ile 980 sayılı yazılar ile daha önce görevlendirilen murakıpların çalışma programlarından söz konusu

temennilerin incelenmesi çıkarılmıştır. 10.4.2000 günü BYMK'ce yürütülen incelemeler ise Kurul Başkanlığı'na iade edilmiştir.

Anılan Onay üzerine söz konusu temenniler KİT Genel Müdürlüğü'nce onay gününden yaklaşık 4 ay sonra 4.8.2000 gün ve 63219 sayılı yazı ekinde BYDK Başkanlığı'na iletilmiştir.

Somut olayın bu biçimde gerçekleştiğinde kuşku yoktur.

Konu ile ilgili dinlenen tanıklar Selçuk Demiralp, Ayşe Dönmezer, Yıldız Soykan, M. Cüneyt Yener, Kaan Sayın, Aysun Bulgurlu Arıkan ve Mehmet Rasgelener'in yeminli beyanlarında özetle, olayın KİT Genel Müdürlüğü'nün ilk defa karşılaştığı bir durum olduğunu, adım adım krize gidilen bu dönemde Hazine Müsteşarlığı'nın çok ön plana çıktığını, Hazine'nin görevli olduğu IMF ve Dünya Bankası ilişkileri, kamu finansmanı, KİT düzenlemeleri, yeniden yapılanma programları, bankacılık sisteminin rehabilitasyonu, sosyal güvenlik, enflasyonla mücadele, tarım, enerji yapılanması gibi tüm temel sorunların az sayıdaki eğitimli bu kadro ile yürütülmeye çalışıldığını, Hazine bürokrasisinin hiyerarşiye çok dikkat eden bir kurum olduğu için konunun tüm yetkililer nezdinde istişare edildiğini, ortak bir hafızaya başvurduklarını, Başbakanlık Onayı'nın gecikmesini, dönemin iş yoğunluğu nedeniyle zamana karşı yarışılan bir tempoda çalışılmasına bağladıklarını, herhangi bir makamın da çok kalın olan bu raporları havale etmeden önce, ancak sonuç bölümünü okuduğunu, raporun içeriği konusunda az çok bir bilgi sahibi olmak istediklerini, bu raporların her havale makamında belli bir süre beklemesinin normal olduğunu, çünkü, havale ederken belki uyarıların yapılabileceğini, daire başkanının da, bu raporu şube müdürüne intikalinden önce incelemiş olabileceğini, BYMK'nin bu olaylara kendilerinin bakmaması için alınan ilk onay olduğunu, muhtemelen Bakan'ın da o zaman yurt dışında bulunduğunu, "biz bunu ne yapacağız" diye Bakan gelince tekrar arz etmek üzere bu iade karşısında ne yapılacağını istişare etme ihtiyacı duyulmuş olabileceğini, muhtemelen, onun üzerine daire başkanının "Bakan gelince" notu düşerek 17.4.2000 günü şube müdürüne havale ettiğini, bunun dışında temennilerin geciktirilmesi için Onayın geç gönderilmesi konusunda sanık, üst ve astlarından telkin, tavsiye, talimat ve benzeri bir etkiye maruz kalmadıklarını ifade etmişlerdir.

Sanık Bakan'ın bu konuda kendisinin bilgilendirilmediği yolundaki savunmasını ortadan kaldıracak herhangi bir delile rastlanılamamıştır.

Bu noktada önemli bir hususu tanık Cüneyt Yener'in Hazine Kontrolörüne verdiği yazılı ifadesi ile duruşmadaki yeminli beyanı oluşturmaktadır. Tanık Cüneyt Yener'in anılan yazılı beyanı da özetle; "makamın talimatı ve bilgisi olmaksızın herhangi bir işlem yapılmasının mümkün olmadığı" şeklindedir. Bu tanık duruşmada anılan beyanı hatırlatılıp sorulduğunda özetle; bu ifadeden kastının Hazedeki hiyerarşik yapı olduğunu, bu hiyerarşi içerisinde evrak ve talimat akışının izlediği bir yol bulunduğunu,

Devlet Bakanlığı Makamının Hazine'nin en üst amiri olarak bir kısım evrakı onların da imzalamak zorunluluğunun bulunduğunu, burada hiyerarşiyi kastettiğini ifade etmiştir.

Yine üzerinde durulması gereken bir konuyu da Hazine Müsteşarlığı'nda meydana gelen bu gecikmeye kimin neden olduğu konusunda Hazine kontrolörlerine yaptırılan tahkikat oluşturmaktadır. Hazine Kontrolörleri bu konuda yaptıkları inceleme sonucunda düzenledikleri 6.4.2004 gün ve 207/3-208-5 sayılı inceleme raporu sonucunda adı geçenler hakkında soruşturma izni verilmiş ancak yukarıda isimleri belirtilen görevlilerin karara karşı Danıştay nezdindeki itirazları üzerine, Danıştay 1. Daire Başkanlığı'nın 2004/515 E., 2005/95 K. sayılı ve 01/02/2005 günlü kararı ile, *"...İlgililere isnat edilen eylemlerin, haklarında hazırlık soruşturması yapılmasını gerektirecek nitelikte bulunmadığı anlaşıldığından yapılan itirazların kabulüne.."* karar verilmiştir. Danıştay 1. Dairesi Başkanlığı'nın bu kararı doğrultusunda, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 23.5.2005 günlü, 2004/1679 Hz., 2005/30869 K. sayılı kararı ile, *"...Soruşturmanın sürmesi için gerekli yasal izinler temin edilememiş bu sebeple de hazırlık soruşturması açıp yürütmek imkanı kalmamıştır..."* gerekçesiyle "Evrakın İşlemden Kaldırılmasına" karar verilmiştir.

Görüldüğü üzere, Hazine Müsteşarlığı'nda meydana gelen gecikme ile ilgili olarak tek nedenin iş yoğunluğu ve belki de görevlilerin ihmali olabileceği düşünülmekte ancak bu gecikme ile ilgili olarak sanığın bir etkisinin bulunduğu ilişkin somut bir delil ortaya konamamaktadır. Ayrıca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın esasa ilişkin görüşünde ileri sürdüğü "Bakan gelince" notu ile ilgili olarak sanığın yurtdışından döndüğünde bu not dolayısıyla bilgilendirildiğinin kabulünün gerekeceği gibi bir varsayıma katılmak mümkün değildir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı da bu tanıkların beyanlarının inandırıcı olmadığına ilişkin görüşünün hukuki dayanaklarını sunamamıştır. Bir an için sanığın bu gecikmeden haberdar olduğu düşünülse dahi; bu konuda astlarına emir, talimat ve benzeri etkilerde bulunduğu ve bunu da temennilerin geciktirilmesi suretiyle Halk Bankası'nın bir kısım yöneticilerinin yargılanmasını engellemek kastıyla yaptığına ilişkin bir delil de bulunamamıştır.

Bütün bu nedenlerle sanığın aksi ispatlanamayan savunması, bu savunmayı destekler tanık beyanları ile bahsi geçen yazılı deliller karşısında anılan fiilin sübuta erdiğinin kabulü mümkün görülmemektedir.

Yukarıda açıklanan gerekçeler ile sanıkların tüm suçlamalardan beraat etmeleri gerektiği yönündeki vicdani kanaat ile aşağıdaki hüküm kurulmuştur.

VII- HÜKÜM

Ayrıntıları ve dayanakları yukarıda açıkça gösterildiği üzere;

1- Sanık Hasan Hüsamettin ÖZKAN'ın;

Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi yöneticilerini korumak ve sorumluların yargılanmalarını önlemek kastıyla bilerek ve isteyerek;

a) Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi'nin faaliyetlerine ilişkin 1996 yılı raporunda yer alan temennileriyle ilgili Hazine Müsteşarlığı'nın bankalar yeminli murakıpları tarafından düzenlenerek Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na intikal ettirilen raporlarının yasal ve haklı nedenlere dayanmaksızın yeniden değerlendirilmesi istemiyle Banka Genel Müdürü ve yönetim kurulu üyeleri hakkında zamanında takibat izinlerini vermeyip geciktirmesi fiili ile ilgili olarak;

Yüklenen suçun yasal unsurları oluşmadığından, Başkan Tülay TUĞCU, Başkan vekili Haşim KILIÇ, üyeler Sacit ADALI, Ahmet AKYALÇIN ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün mahkûmiyet yönündeki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA **BERAATİNE**,

b) Hazine Müsteşarlığı'ndan sorumlu Devlet Bakanlığının 16.11.1998 tarih ve 77576 sayılı yazısı ile talep edilmesine karşın, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi yöneticilerinin imza yetkilerini kaldırmamak fiili ile ilgili olarak;

Yüklenen suçun yasal unsurları oluşmadığından, Başkan vekili Haşim KILIÇ, üyeler Sacit ADALI, Ahmet AKYALÇIN ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün mahkûmiyet yönündeki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA **BERAATİNE**,

2- Sanık Recep ÖNAL'ın;

Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi yöneticilerini korumak ve sorumluların yargılanmalarını önlemek kastıyla, bilerek ve isteyerek;

a) Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu Başkanlığı'nca Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun 1997 ve 1998 yılları temennilerinin incelenmesiyle ilgili görevlendirmenin sekiz ay süreyle yapılmaması ve Başbakanlık Makamından alınan 27.3.2000 tarih ve 650 sayılı onayın Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'na dört ay gecikerek gönderilmesi fiilleriyle ilgili olarak;

Yüklenen suçun yasal unsurları oluşmadığından, OYBİRLİĞİYLE **BERAATİNE**,

Esas Sayısı : 2004/1 (Yüce Divan)
Karar Sayısı : 2006/1

b) Başbakanlık Makamından 27.3.2000 tarih ve 650 sayılı onay alınması fiili ile ilgili olarak;

Yüklenen suçun yasal unsurları oluşmadığından, Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün mahkûmiyet yönündeki karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA **BERAATİNE**,

3- Yargılama giderlerinin kamu üzerinde bırakılmasına,

Dair sanıklar ve vekilleri ile katılan vekillerinin yüzlerine karşı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Vekili ve Savcısı hazır bulunduğu halde, isteme aykırı ve kesin olarak 31 Mart 2006 gününde verilen hüküm açıkça okunup, usulen anlatıldı.

Başkan
Tülay TUĞCU

Başkanvekili
Haşim KILIÇ

Üye
Sacit ADALI

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
A. Necmi ÖZLER

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Şevket APALAK

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY YAZISI

Devlet Eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı sanık Hasan Hüsamettin ÖZKAN hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Yüce Divan'a sevk kararında, adı geçenin Türkiye Halk Bankası A.Ş yöneticilerini korumak ve sorumluların yargılanmalarını önlemek kastıyla, bilerek ve isteyerek ilgili kuruluşların raporlarının gereğinin yapılmasını geciktirip gerekli tedbirleri zamanında almadığı, takdir hakkını amacı dışında kullanıp kanuni yetkisini aşarak ve yasaya aykırı uygulamalarda bulunarak Türkiye Halk Bankası A.Ş'nin zarara uğramasına neden olduğu iddia edilmiştir.

Bu iddia ile ilgili olarak Başkanvekili Haşim KILIÇ, üyeler Sacit ADALI, Ahmet AKYALÇIN ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoylarında yazılan delil değerlendirmelerine aynen katılmakla birlikte, sanığın kendisine ulaştırılan raporları defaatle incelettirmek isteyerek zamanında gerekli önlemleri almamasının görevi ihmal suçunu oluşturacağı düşüncesiyle beraati yolunda verilen karara katılmıyorum.

Başkan
Tülay TUĞCU

KARŞIOY YAZISI

Devlet Eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı sanık H. Hüsamettin ÖZKAN hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Yüce Divan'a sevk kararında, adı geçen T. Halk Bankası A.Ş yöneticilerini korumak ve sorumluların yargılanmalarını önlemek kastıyla, bilerek ve isteyerek ilgili kuruluşların raporlarının gereğinin yapılmasını geciktirip gerekli tedbirleri zamanında almadığı, takdir hakkını amacı dışında kullanıp kanuni yetkisini aşarak ve yasaya aykırı uygulamalarda bulunarak Türkiye Halk Bankası A.Ş'nin zarara uğramasına neden olduğu iddia edilmiştir.

H. Hüsamettin ÖZKAN 02.07.1997 günlü, 1997/28 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Türkiye Halk Bankası A.Ş. den sorumlu Devlet Bakanı olarak görevlendirilmiş ve 02.07.1997 ilâ 26.12.2000 tarihleri arasında bu görevi yapmıştır.

İddiada da yer alan, ilgili kuruluşların sanığın eylemi ile ilişkili olan yazılı belge niteliğindeki raporları ile yazışmalar şöyledir:

72 sayılı "Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" nin 30. Maddesi uyarınca ilgili Banka'nın 1996 yılı faaliyetlerine ilişkin temennilerin yer aldığı yıllık denetim raporu Yüksek Denetleme Kurulu Üyeler Kurulunda kabul edilerek 10.02.1998 tarihinde gereken Kuruluşlara dağıtımı için Başbakanlığa, 07.02.1998 tarihinde de Başbakanlıkça gereğinin yapılması için Hazine Müsteşarlığına gönderilmiştir.

O tarihte yürürlükte bulunan 4059 sayılı "Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un", "Müsteşarların Danışma, Denetim ve Yardımcı Birimleri" başlıklı 5. maddesinin (a) bendi ile Yönetmenliğin verdiği yetkiye dayanılarak 1996 yılı temennilerine ilişkin Bankalar Yeminli Murakıplarınca düzenlenen raporlarda:

1- (6) nolu, temenni ile ilgili olarak düzenlenen 29.06.1998 (R-5) günlü raporda, bir kısım personelin 399 sayılı KHK ve buna bağlı çıkarılan Personel yönetmeliğine aykırı olarak sınavsız ve izinsiz olarak atamasının yapıldığı, bazı atamalarda ilan şartına ve 30 yaş sınırına uyulmadan atama yapıldığı, Banka Genel Müdürü Yenal ANSEN, Genel Müdür Yardımcısı Osman Nuri ERTUĞ ile Personel Müdürü M. Ertüm GÜRSOY'un eylemlerinin Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesi uyarınca görevi kötüye kullanma olduğu,

2- (8) nolu temenni ile ilgili olarak düzenlenen 10.03.1998 (R-6, R-6, R-7, R-7) günlü raporlarda, Banka'nın Amsterdam temsilcilerince gerçekleştirilerek Banka giderlerine yansıtılan kişisel nitelikteki ağırlama ve kişisel hediye niteliğindeki

harcamaların 6245 sayılı Harcırah Kanunu'na aykırı olarak yapıldığı, bu tutarların bir kısmının yurtdışında görevlendirilen ilgililerden geri alındığı, bir kısmının ise tevdi edilen avansları belgeleyememelerine rağmen iade edilmediği, bu tespitlerin Türk Ceza Kanunu'nun 202. maddesinde belirtilen zimmet suçunun unsurlarını oluşturduğu, sorumluların Genel Müdür Yenal ANSEN, Genel Müdür Yardımcıları H. Barbaros OLCAY, O. Nuri ERTUĞ ve M. Necat BUDAK olduğu,

3- (22) nolu temenni ile ilgili olarak düzenlenen 06.07.1998 (R-4) günlü raporda, Karaköy Şubesi (...) Firmasına kullandırılan kredilerde firmaya şubenin yaptığı kredi teklifleri üzerine Yönetim Kurulunca 22.08.1996 günlü (30) sayılı, 13.01.1997 günlü (3) sayılı, 10.04.1997 günlü (13) sayılı kararlarıyla DNTM kredisinin tahsis edildiği, firma gerçek ortaklarının ana sözleşmeye yansıtılmadığı, firmanın (...) Holding'in bir alt firması olduğu, faaliyetlerine başlayalı çok olmadığı, kredi değerlerinin kullandırılan krediyi kaldıramayacak düzeyde olduğu, firma istihbaratının yapıldığı dönem itibariyle grup firmalarından (...) Pazarlama Bilgi birikim A.Ş'nin T.C. Merkez Bankası risk santralinasyonu kayıtlarında Halkbank nezdinde kanuni takipte alacağına bulunmasına ve ilk kredi kullandırımına ilişkin düzenlenen istihbarat raporunun net işletme sermayesi, cari oran gibi finansal oranlar yönünden yetersiz biçimde kasıtlı olarak eksik bilgi ile düzenlenmesine rağmen kredi teklifinde bulunulduğu, işleyen kredi tekliflerinde Banka teamüllerine aykırı olarak yeni değerlendirme ve istihbaratın yaptırılmadığı, krediler için yeterli teminatın alınmadığı, ipoteklerin banka alacağını tehlikeye düşürecek şekilde Medeni Kanun'un 766. maddesinin (a) bendine aykırı olarak tesis edildiği, teminata alınan senetlerin banka kayıtlarına yansıtılmadığı, son kredi teklifinde şubenin firma hakkında olumsuz değerlendirmelerinin dikkate alınmadığı, kredi açıldıktan sonra firmadan tahsil edilemeyen dönem faizler için ek teminat alınmadığı belirlenerek, Sorumlular Şube Müdürü Muzeffer TEK, Ticari Krediler Müdürü Muazzez ELA, Genel Müdür yardımcıları Barbaros OLCAY, Osman Nuri ERTUĞ, Genel Müdür Yenal ANSEN, Yönetim Kurulu Üyeleri A. İhsan ELGİN, Hasan ÖZCAN, Yücel DİRLİK ve Halil SARIASLAN'ın eylemlerinin Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesi kapsamında olduğu,

4- (23) nolu temenni ile ilgili olarak düzenlenen raporda, Karaköy Şubesinde (...) (...) (...), (...) San.Tic.A.Ş firmasına kullandırılan kredilerle ilgili olarak düzenlenen 17.04.1998 (R-1) günlü raporunda; Karaköy Şubesi'nin 814 sabit nolu firmasına kullandırılan 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun karşılık ayrılması ve kayıt düzeni ile ilgili 32, 51, 52. maddelerine aykırılık tespit edildiği, sorumluların Şube Müdürü Muzaffer TEK, Şube Müdür Yardımcısı İ. Tevfik SEKİZİNCİ, Şube Müdür yardımcısı Nurhan SARIKUZU olduğu,

5- (26) nolu temenni ile ilgili olarak düzenlenen raporda, Beyoğlu şubesi'nce (...) (...) (...), (...) Turizm yatırım Otel Ltd.Şti. (...) Tekstil İnşaat San.Tic.A.Ş Firmalarına kullandırılan kredilerle ilgili olarak düzenlenen 17.09.1998 (R-2) günlü raporda, (...) Tekstil İnşaat San.Tic.A.Ş'nin kredi kullandırımı esnasında yeni kurulmuş bir firma olduğu, kurucularının Banka'nın problemleri müşteriilerinden olduğu, bu hususların banka istihbarat ve mali servisinin bulgularında da yer aldığı, firmanın krediye lâyük

bulunmadığından ötürü ilk kredi talebinin reddedildiği, firmanın mali durumunda olumlu bir değişiklik olmadığı halde kredi tahsis edildiği; (...) (...) (...) Firması hakkında düzenlenen istihbarat raporunda firmanın çek ve senet protestosu bulunduğu, ödeme güçlüğü çektiğinin tespit edilmesine ve bankacılık teamüllerine göre kaldırılmış olsa bile geçmişte çek ve senet protestosu bulunan firmaların kredilendirilmemesinin bankacılık teamülü olmasına rağmen firmaya kredi kullandırıldığı; (...) (...) Otelcilik Ltd. Şirketinin deneyimsiz bir şirket olduğu, istihbarat raporlarına göre serbest varlığı ve toplam cirosunun çok üstünde tutarlı ve altı ay gibi kısa bir sürede kredilendirilmesinin bankacılık teamülleri ile bağdaşmadığı, söz konusu kredi kullandırmalarında sorumluların kredi takdirini banka aleyhine ve firma lehine kullandıkları, Şube Müdürü Mustafa ÇALIŞKAN, Ticari Krediler Müdürü Muazzez ELA, Genel Müdür Yardımcısı H. Barbaros OLCA, Genel Müdür Yenal ANSEN, Yönetim Kurulu Üyeleri A. İhsan ELGİN, Hasan ÖZCAN, Yücel DİRLİK ve Halil SARIASLAN'ın eylemlerinin Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesinde belirtilen görevi kötüye kullanma suçu kapsamında olduğu,

6- (27) nolu temenni ile ilgili olarak düzenlenen raporda, protestoları ve karşılıksız çekleri olmasına rağmen sermayesinin ve bürüt satış tutarının çok üzerinde kredilendirilen ve kredileri Yönetim Kurulu'nun aldığı kararlarla sürekli arttırılan Beyoğlu Şubesi'nin 416 sabit nolu (...) (...) (...) Firmasının 30.09.1997 yılı devresi faiz ve komisyonları ödenmediği de göz önüne alınarak kredilendirme işlemlerinin ilgili Bakanlıkça (Hazine Müsteşarlığı) incelenmesi ve gerektiriyorsa soruşturulması gerektiği,

7- (28) nolu temenni ile ilgili olarak düzenlenen raporda, 60 milyon sermaye ile kurulduktan bir yıl sonra çok sayıda protestosu ve karşılıksız çeki çıkmasına rağmen 275 milyar bürüt satışının çok üzerinde kredilendirilen Beyoğlu Şubesinin 445 sabit nolu (...) Tekstil İnşaat San.Tic.A.Ş Firmasının kredinin kullanımından 4 ay sonra 30.06.1997 ve 30.09.1997 devre faizlerini ödemediği dikkate alınarak kredilendirme işlemlerinin ilgili bakanlıkça (Hazine Müsteşarlığı) incelenmesi ve soruşturulması gerektiği,

8- (30) nolu temenni ile ilgili olarak, Pasaport Şubesi'nce (... ..) Kimya San.Tic. Koll. Şirketine kullandırılan kredilere ilişkin düzenlenen 09.08.1999 (R-8,R-7, R-7) günlü raporda, istihbarat raporlarında firma sahibi hakkında (....) faaliyette bulunduğu piyasada olumsuz görüşlerin hakim olduğu, firmanın vergi ve SSK prim borçlarının bulunduğu, bir firmasının iflas ettiği, diğer firmasının da gayrıfaal olduğu, gayrimenkullerinde ihtiyati haciz bulunduğu, sermayesinin 150.000 TL. gibi yok sayılabilecek düzeyde görüldüğü, negatif işletme sermayesi ile faaliyette bulunduğu Banka Müfettişlerince kredi kullandırımına son verilmesi istendiği halde yeni kredi tahsislerinin gerçekleştiği, yabancı para üzerinden rehin alınması nedeniyle bunların teminat niteliğinin bulunmadığı, şirketin hakkında olumsuz istihbarat bulunan (...) A.Ş'ye satışına cevaz verilmesi yanında böyle bir firmanın ayrıca kredilendirildiği, firmanın satışı karşılığı tahsil edilmesi gereken 2.5 milyon ABD tutarı (...) A.Ş'nin Adana'daki kardeş kuruluşu olan (...) Tarım Ürünleri A.Ş'ye açılan krediden sağlandığı, sonuçta bu kredilerin (... ..) Firmasına doğrudan kredi kullandırılması anlamını taşıdığı ifade edilmiş, Banka Yöneticilerinin banka sermayesini ve diğer kaynakları verimlilik ve karlılık esaslarına göre kullanma ve değerlendirme

görevlerinde gereken gayret ve basireti göstermedikleri, kendilerine 233 ve 399 sayılı KHK'lerle verilmiş olduğu, İzmir eski Şube Müdürü Esen ÖZGÜN, Sanayi Krediler Müdürü Uğur KINAY, Ticaret Krediler Müdürü Muazzez ELA, Genel Müdür Yardımcısı Osman Nuri ERTUĞ, Genel Müdür Yenal ANSEN'in, Türk Ceza Kanunu'nun 230. maddesi gereğince görevi ihmal suçunu işledikleri sonucuna varıldığı,

9- (35) nolu temenni ile ilgili olarak, Yenişehir Şubesinde (...) (...) (...) A.Ş.'ye kullandırılan kredilere ilişkin düzenlenen 31.07.2000 (R-4) günlü raporda, firmaya kullandırılan kredilerden kaynaklanan dönem faizlerinin Bankalar Kanunu'nun 32. maddesi ve Karşılıklar Kararnamesi Hükümlerine aykırı olarak dönem faizlerinin kredilerden karşılanması, Banka Ticari Krediler Uygulama Talimatına aykırı olarak 4 yıl üst üste zarar eden, kanuni takipte borçlu bulunan firmaya kredi açılması, firma yan kuruluşunun kanuni takip borcunun firma kredilerinden kapatılması, firmanın dahil olduğu (...) Grubu Firmalarının karşılıksız çek ve protestolarına rağmen kredi kullandırımına devam edilmesi, Ekim 1995 tarihli Şubat 1998 tarihi istihbarat raporlarına rağmen firmanın kredi-bilitesinin uygun görülmesi, kredi kullandırımına devam edilmesi, firmaya kullandırılan krediler karşılığı sağlanan gelirlerin düşüklüğü nedeniyle kârlılık ve verimlilik ilkelerine aykırı işlem tesisi edildiği, Şube Müdürü Vecihi KOÇER, Ticari Krediler Müdürü Muazzez ELA, Genel Müdür Yardımcıları Osman Nuri ERTUĞ, Barbaros OLCAY, Genel Müdür Yenal ANSEN, Yönetim Kurulu Üyeleri Ali İhsan ELGİN ve Hasan ÖZCAN'ın eylemlerinin Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddelerinde belirtilen suç kapsamında olduğu,

10- (39) nolu temenni ile ilgili olarak düzenlenen 06.11.1998 (R-3) günlü raporda, Yenişehir Şubesinde kullandırılan kredilerde (...) Petrolcülük A.Ş Firmasına kullandırılan krediler ve anılan kredilerle alâkalı olan (...) (...) (...) (...), (...) Petrol Ürünleri Tic.Tur.A.Ş, (...) Petrol ve Uluslararası Nakliyat (...) Firmalarına kredilerin kullandırılma ve protokole bağlanma aşamaları incelenmiş, kredi süresince asıl fonlanan firmanın (...) Petrolcülük A.Ş olduğu belirlenmiş, anılan firmaya kullandırılan 3 adet nakdi kredinin, temerrüde düşmesine rağmen risklerin takip hesaplarına alınmadığı, söz konusu muaccel borçların Halkbank tarafından firma lehine tesis edilen gayrinakdi kredi üzerine yurt dışından temin edilen nakdi krediden karşılandığı, bu son kredinin de ilk 3 kredinin tasfiyesine yeterli olmaması üzerine (...) (...), (...) Petrole açılan kredilerin de (...) Petrole açılan kredilerin tasfiyesine kullanıldığı, devreye sokulan (...) Firmasının riski muaccel olduğundan bu riskin tasfiyesi için Önal Petrol Firmasına kredi açıldığı, bu firmalara açılan kredilerden inceleme tarihi itibariyle hiçbir gerçek tahsilat sağlanamadığı, (...) Petrol lehine tesis edilen gayrinakdi kredinin de tazmin olduğu, (...) Petrol, (...) Petrole açılan kredilerin de (...) Petrolün kefaletiyle kullandırılmasıyla firmanın kefalet borcunun asalet borcundan fazla olması nedeniyle teminat azaltımına sebep olduğu, (...) Petrol ile yapılan ödeme protokolü öncesinde ve (...) Petrol, (...) Petrol, (...) Petrol Firmalarına açılan kredilere temerrütte bulunan (...) Petrolün kefaletinin alınmasında istihbarat yapılmadığı, firmaların kredilendirilmesi işlemlerinin 3182 bankalar Kanunu'nun 32, 44, 51, 52 ve 53. maddelerine aykırılık teşkil ettiği ve ayrıca Şube Müdürü Vecihi KOÇEN, Ticari Krediler Müdürü Muazzez ELA, Yönetim Kurulu Üyeleri Osman Nuri ERTUĞ, Barbaros OLCAY, Ali İhsan ELGİN, Hasan ÖZCAN, Yücel DİRLİK, Genel Müdür Yenal ANSEN'in eylemlerinin Türk

Ceza Kanunu'nun 240. maddesinde tanımlanan “ Görevi kötüye kullanma “, 230. maddelerinde yer alan “ Görevi ihmal ” ve 345. maddesindeki “ Evrakta sahtekarlık “ suçuna girdiği,

11- (44) nolu temenni ile ilgili olarak düzenlenen 20.03.2000 (R-5) günlü raporda, ilgililerin gerekli dikkat ve özeni göstermeyip Banka alacağının teminatsız kalmasına ve Banka'nın zarara uğramasına sebebiyet verici Türk Medeni Kanunu'nun 766. maddesinin (a) fıkrasına aykırı uygulamaları nedeniyle Krediler Müdürü Muazzez ELA, Genel Müdür Yardımcısı Barbaros OLCA, Genel Müdür Yenal ANSEN'in eylemlerinin Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesi kapsamında olduğu ve kanuni kovuşturma yapılması gerektiği,

12- (45) nolu temenni ile ilgili olarak düzenlenen 28.04.1999 (R-2,R-3) günlü raporda, Kırıkkale Şubesinde (...) (...) (...) (...) San.Tic.Ltd.Şti.'ne kullandırılan kredilerin, temerrüde düşmesinden sonra tasfiye olunacak alacaklılar hesabına 6 ay geç alınmasına karşılık kararına ve 3182 sayılı Bankalar Kanunu'na aykırılık teşkil ettiği, mezkur banka uygulamalarının tekrarına yer verilmemesi hususunda banka yetkililerinin uyarılması gerektiği

Belirtilmiştir.

Hazine Müsteşarlığı, 6, 8, 22, 23, 26, 27, 28, 30, 39, 45 nolu temennilere ilişkin olarak hazırlanan raporları 22.10.1999 tarihinde Bankalar Yeminli Murakıplarınca düzenlenen raporlar ile ilgili belgeleri de ekleyerek 761939 sayılı yazılarıyla, Yüksek Denetleme Kurulu'na göndermiştir. Konu Yüksek Denetleme Kurulu Üyeler Kurulu'nda 04.11.1998 gününde görüşülmüş, murakıplarca hazırlanan raporlar uygun görülerek anılan işlemlerle ilgili son durum hakkındaki bilgiler 72 sayılı KHK'nin 30. maddesinin 4. ve 6. Fıkraları uyarınca 19.11.999 günlü, 1213 sayılı yazısı ile Mehmet KEÇECİLER'in bulunduğu dönemde Devlet bakanlığı'na , Devlet Bakanlığı'nca da 26.11.1999 günlü, 0858 sayılı yazı ile gereği yapılmak üzere Başbakanlık Makamına gönderilmiştir. Başbakanlıkça da, Ekonomi ve Mali İşler Başkanlığı tarafından 30.12.1999 gün ve 02389 sayılı yazı ve ekleri gereği yapılmak üzere Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'na ve bankanın bağlı olduğu Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı H. Hüsamettin ÖZKAN'a gönderilmiştir.

Yazıya eklenen belgeler ve raporlar arasında yer alan Bankalar Yeminli Murakıbu Ümit PEÇEN tarafından düzenlenen 06.07.1998 günlü ve R-4 sayılı raporda, bahse konu (...) (...) (...) (...) San. ve Tic. A.Ş isimli firmaya kredinin, teklif, tahsis, kullandırım ve teminatlandırılması sürecinde Karaköy Şube Müdürü Muzaffer TEK, Ticari Krediler Müdürü Muazzez ELA, Krediler Genel Müdür Yardımcısı H. Barbaros OLCA ile O. Nuri ERTUĞ, Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür Yenal ANSEN, Yönetim Kurulu Üyeleri A. İhsan ELGİN, Hasan ÖZCAN, Yücel DİRİK ve Halil SARIASLAN'ın 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 11/a maddesindeki görev ve sorumlulukları yerine getirmediği, söz konusu kişilerin kredi kullandırılmasında ortaya çıkan mevzuata aykırı davranışları ile Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesinde sayılan “Görevi Kötüye Kullanma” suçunu işledikleri, rapor tanzimine kadar tahsil edilemeyen teminat mektubu

komisyonlarının, harici bankalara ödenen dönem faizleri ile komisyon, faiz ve anapara tutarlarından dolayı doğmuş ve ileride doğabilecek banka zararı için Şube Müdürü Muzaffer TEK, Ticari Krediler Müdürü Muazzez ELA, Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Başkanı Yenal ANSEN, tam iştirak halinde ve eşit oranda, diğer Yönetim Kurulu Üyelerinin ise kararlara iştiraki oranında, mali sorumluluklarına gidilmesi gerektiği, bu işlemlerin aynı zamanda Banka'nın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek nitelik ve boyutta olduğu;

Bankalar yeminli Murakıbbı Mustafa TOSUN tarafından düzenlenen 17.09.1998 tarih ve R-2 sayılı raporda (...) (...) (...), (...) Turizm Yatırım Firmalarına kredilerde aynı taşınmazlıkların hem (...) Ltd. ve hem de (...) (...) (...)’in borçlarına karşılık teminat olarak bankaya ipotek edildikleri, her üç firmaya ((...), (...), (...) (...) (...)) tahsis edilen kredilerde banka karar organı olan Yönetim Kurulunca onaylanmış olmakla beraber kredinin çıkarılmasında hazırlanan tavrile esas etkili kişinin Yönetim Kurulu Başkanı ve Banka Genel Müdürü Yenal ANSEN ile kredilerden sorumlu H. Barbaros OLCAY olması nedeniyle diğer Yönetim Kurulu Üyelerinin olayda kasıtlarının bulunmadığı, ayrıca, Şube Müdürü Mehmet ÇALIŞKAN ve Ticari Krediler Müdürü Muazzez ELA'nın da TCK'nun 240. maddesi uyarınca ve mali açıdan sorumlu oldukları, istihbarat ve mali tahlil raporunda (...) (...) (...)’in ödeme güçlüğü ve protestolarının bulunduğu belirtilmiş olmasına rağmen Banka Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür’ün takdirini firma lehine ve Banka aleyhine olacak şekilde kullanmak suretiyle yönetim kurulunca adı geçen firmaya kredi onaylatması nedeniyle krediler müdürlüğü yetkilileriyle Genel Müdür’ün bu tutum ve davranışının TCK'nun 240. maddesinde düzenlenmiş olan görevi suistimal suçu kapsamında mütalaa olunduğu, (...) Tekstil İnşaat A.Ş Firması hakkında yapılan istihbaratın olumsuz olmasına, ayrıca kredi teklifinin bir kez red edildikten sonra ikinci incelemede firmanın 31.12.1996 tarihli bilanço sonuçlarına göre yeniden teklifin incelenebileceği şeklindeki açık kapı üzerine firma hakkında olumlu gelişme bulunmamasına rağmen gerek şube gerekse Bankanın Ticari Krediler servisi yetkilileriyle, Banka Genel Müdürü tarafından Yönetim Kuruluna olumlu görüşle sunulan takdire istinaden, Yönetim Kurulunca firma lehine alınan kararla firma serbest varlığının altı katı nispetinde kredi tahsis edilmiş olduğunun anlaşıldığı, adı geçen firmaya kredi açılmasından ve kullandırılmasından dolayı TCK'nun 240. maddesi kapsamında sorumlu bulunanların Krediler Müdürü Muazzez ELA, Kredilerden sorumlu Genel Müdür Yardımcısı H. Barbaros OLCAY, Banka Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür Yenal ANSEN ile Şube Müdürü Mehmet ÇALIŞKAN olduğu;

Bankalar Yeminli Murakıbbı Sedat YETİM tarafından düzenlenen 06.11.1998 günlü, R-3 sayılı raporda, Banka ile olan kredi ilişkileri itibariyle birbirleri ile alakalı olan (...) Petrolcülük A.Ş., (...) (...) (...) (...), (...) Petrol Ürünleri Ticaret ve Turizm A.Ş. ve (...) Petrol ve Uluslar arası Nakliyat (...) (...) Firmalarına kredilerin açılması ve işlemleriyle ilgili olarak banka sorumluları hakkında görevi ihmal, görevi kötüye kullanma ve evrakta sahtekarlık fiillerinin olduğu, Vecihi KOÇER, Muazzez ELA, H. Barbaros OLCAY, Hasan ÖZCAN, A. İhsan ELGİN, Yenal ANSEN, Osman Nuri ERTUĞ ve Yücel DİRİK

hakkında 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 62/1 maddesi hükmünün tatbik edilmesi gerektiği;

Bankalar Yeminli Murakıbbı Sedat YETİM tarafından düzenlenen 29.06.1998 günlü, R-5 sayılı raporda, yetkisi olmaksızın Banka Genel Müdürü ve Yardımcısı'nın almış oldukları kararlarla Türkiye çapında yayımlanan gazetelerde ilan ve duyuru olmaksızın açıktan atama yoluyla şartları taşımayan personeli sınavsız aldıkları, personel alımlarında eşitlik, liyakat ve tarafsızlık ilkelerinin korunmasının gerektiği halde vatandaşlar arasında ayırım yapıldığı, bu fiilleri bir çok kez işledikleri, bu işlemleri bilerek ve isteyerek yaptıkları, 765 sayılı Yasa'nın 240. maddesinde belirtilen görevi kötüye kullanma suçunu işledikleri,

Belirtilmiştir.

Ayrıca, (6) nolu temenni 10.09.1998, (22) nolu temenni 27.08.1998, (26),(27),(28) nolu temenniler 03.11.1998, (39) nolu temenni 12.11.1998 tarihinde Bankalar Yeminli Murakıp Kurulu Başkanlığınca sorumlular hakkında gereğinin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmiş, Başsavcılıkça da 6, 22, 26, 27, 28, 39 nolu temennilere ilişkin raporlar ile 21.09.1998 tarihinde faizlerin beş puan düşmesi ile ilgili olarak gönderilen raporda belirtilen olaylar hakkında görevsizlik kararı verilerek (6) ve (22) nolu temennilere ilişkin görevsizlik kararının 02.10.1998 tarihinde, (26), (27), (28) nolu temennilerle ilgili görevsizlik kararının 04.12.1998 tarihinde, (39) nolu temenniye ilişkin görevsizlik kararının ise 23.11.1998 tarihinde Halk Bankası'dan sorumlu Devlet Bakanı H. Hüsamettin ÖZKAN'a gönderildiği anlaşılmıştır.

Değişik tarihlerde gönderilen, temennilere ilişkin görevsizlik kararları bekletilerek, H. Hüsamettin ÖZKAN imzasını taşıyan 08.12.1998 günlü, B.02.0.004/1153 sayılı Başbakanlık Makamına (Teftiş Kurulu Başkanlığı) 02.12.1998 gün ve B.02.0TKB092/03837 sayılı yazıya yanıt olarak yazılan yazıda, Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı bankalar Yeminli Murakıpları kurulu tarafından inceleme konusu yapıp düzenlenen raporların, Türkiye Halk Bankası ile ilgili konularda kanunen yetkili makam olan kendi Bakanlığının bilgisi dışında doğrudan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na intikal ettirildiği, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, görevsizlik kararı vererek gönderilen, T. Halk Bankası ile ilgili olayların yeniden değerlendirilmek üzere Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'na gönderildiği, Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu Başkanı'nın Banka Genel Müdürü ile eski dönemden kaynaklanan husumeti nedeniyle, T. Halk Bankası A.Ş ile ilgili değerlendirmelerin objektifliği ve tarafsızlığından kuşku duyulduğu belirtilmiştir.

15.12.1998 günlü, B.02.0.004/1213 sayılı Başbakanlık makamına H. Hüsamettin ÖZKAN tarafından yazılan yazıda da, Halkbank'la ilgili bazı dosyaların, yetkili merci olan Bakanlığın bilgisi ve onayı dışında Cumhuriyet Savcılığı'na intikal ettirildiği, aynı değerlendirmenin Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı yetkililerinden konuyla ilgili kararları kendi görev yetki sınırlarını aşarak öneren ve fiilen uygulayanlar hakkında da yapılmasında yarar görüldüğü vurgulanmıştır.

Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Osman Nuri ODUNCU tarafından Başbakanlık makamına yazılan 24.12.1998 gün ve 184 sayılı yazıda “ ... Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu başkanlığı ile yapılan görüşmede bu güne kadar dosyalarla ilgili olarak yeni bir değerlendirme yapılmadığı öğrenilmiştir.

08.12.1998 tarihli 1998/34 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Hazine Müsteşarlığı makamlarına bağlandığından ve Devlet Bakanı Sn. H. Hüsamettin ÖZKAN'ın yazılarında Bankalar Yeminli Murakıpları kurulu Başkanlığınca T. Halk Bankası A.Ş ile ilgili değerlendirmelerin objektifliği ve tarafsızlığından kuşku duyulduğu belirtildiğinden,

a) T. Halk Bankası A.Ş ile ilgili olup Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilen söz konusu beş dosyanın Başbakanlık Başmüfettişleri tarafından yeniden değerlendirilmesi, değerlendirme sonuçlarının Makamlarına sunulması

b) Değerlendirme sonucunda ilave inceleme ve soruşturma gerekmesi halinde bu hususların da Başbakanlık Müfettişlerince ikmal edilmesi, hususlarının takdirlerine saygılarımla arz ederim ” denilmiştir.

T. Halk Bankası A.Ş Genel Müdürlüğü işlemleri ile ilgili olarak Hazine Müsteşarlığı Bankalar yeminli Murakıpları Kurulu Başkanlığınca inceleme ve soruşturması tamamlanan beş dosyanın yeniden incelenmesi ve soruşturması sonucu ile ilgili olarak Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın 06.07.1999 günlü, 14/99-152/33 sayılı yazılarında, görevsizlik kararı verilen raporlar değerlendirilerek;

“ ...7) Bütün raporların T. Halk Bankası A.Ş kayıt, belge ve bilgilerine dayalı olduğu müşahede edilmiştir.

8) Bu raporlar hakkında, Cumhuriyet Savcılıklarınca kovuşturma yapılmasını sağlayacak izin verilmesi veya verilmemesi, 339 sayılı KHK'nin 11/d maddesine göre T. Halk Bankası A.Ş'nin bağlı bulunduğu Sn. Devlet Bakanı'nın takdirlerine vabestedir... ”; (9) nolu paragrafında da “ konunun bir kerede T. Halk Bankası A.Ş Genel Müdürlüğünde inceleme ve soruşturma yapan Başbakanlık Başmüfettişleri Hüsnü YILMAZ ve Turgay SAMUR tarafından incelenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir “ denilmiştir.

Ancak 27.08.1999 günlü, 11/1999-13 sayılı Başbakanlık Başmüfettişleri Hüsnü YILMAZ ve Turgay SAMUR tarafından Başbakanlık Teftiş kurulu Başkanlığı'na yazılan yazıda, açıkça, Başmüfettiş Hüsnü YILMAZ'ın 9 Temmuz 1998 gün ve 11/1994-14 sayılı Başkanlığa verilen yazılarında belirtilen nedenlerle 6 Temmuz 1999 günlü raporun son paragrafında ifade edilen düşünceye katılmalarının mümkün olmadığı belirtilmiştir.

01.02.2000 günlü Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Osman Nuri ODUNCU tarafından BYDK tarafından Başbakanlığa intikal ettirilen konulardan bir kısmının Başbakanlık makamı'nın 24.12.1998 gün ve Teftiş M:184 sayılı olurları ile başbakanlık

Müfettişlerince incelenmesi yoluna gidilmiş, ancak BYDK tarafından konuların 72 sayılı KHK'nin 30. maddesi uyarınca intikal ettirilmesi nedeniyle konuların tamamının Başbakanlık Müfettişlerince incelenmesini, gerekirse soruşturulmasını, gerektiğinde diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarının denetim elemanlarından da yararlanılması hususunda Teftiş Kurulu Başkanlığı'na yetki verilmesi istenilmiş aynı tarihte Başbakan Bülent ECEVİT tarafından olur verilmiştir.

Bunun üzerine 04.07.2000 günlü, 11/2000-03 sayılı raporda Başbakanlık Başmüfettişleri, Hüsnü YILMAZ, Muttalip ÜNAL ile Müfettiş Yardımcısı Ferhat KARAKAŞ tarafından düzenlenen raporda belirtilen (...) Tekstil İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş (...) (...) (...) ve (...) Turizm Yatırım Otelcilik İnşaat Ltd. Firmalarına bankaca tahsis edilen kredilerle ilgili düzenlenen 17.09.1998 tarih ve R-2 sayılı murakıp raporu ve yapılan işlemler hakkında Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun mütalaasında belirtildiği üzere, bir bütün olarak diğer Yönetim Kurulu Üyelerinin de sorumluluklarının aranmasının ve birlikte değerlendirilmesinin uygun olacağı, (...) (...) (...) (...) A.Ş Firmasına bankaca tahsis edilen kredilerle ilgili düzenlenen 06.07.1998 tarih ve R-4 sayılı murakıp raporunda belirtilen hususlar hakkında 399 sayılı KHK'nin 11/d maddesi hükmü uyarınca Halk Bankası'nın bağlı bulunduğu ilgili Bakana tanınan kanuni takdir yetkisi doğrultusunda verilecek izinle, bu kredi teklif ve tahsislerinde imzaları bulunan Halk bankası görevlileri hakkındaki bu hususların Cumhuriyet Savcılığınca değerlendirilmesinin uygun olacağı belirtilmiştir.

Bu rapor üzerine Başbakanlık makamından alınan 19.10.2000 tarih, Teftiş M:163 sayılı olur verilmiş ve bunun üzerine H. Hüsamettin ÖZKAN 20.10.2000 tarihinde (...) Tekstil İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş (...) (...) (...) Firması, (...) Turizm Yatırımcılık Otelcilik İnşaat Ltd.Şti.'ne ve (...) (...) (...) (...) A.Ş.'ne kullandırılan krediler ile ilgili olarak, T. Halk Bankası Genel Müdürü ve Yönetim Kurulu Başkanı Yenal ANSEN ile Yönetim Kurulu Üyeleri Barbaros OLCAY, Osman Nuri ERTUĞ. Ali İhsan ELGİN, Yücel DİRİK, Hasan ÖZCAN ve Halil SARIASLAN haklarında 399 sayılı KHK'nin 11/d maddesine istinaden takibat yapılabilmesi izninin verildiği ve 15.12.2000 tarihinde Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'na bilgi verildiği anlaşılmıştır.

İddiada yer alan eylemlerle ilgili yasal düzenlemeler ise şöyledir:

Olay tarihinde yürürlükte bulunan 4059 sayılı "Hazine Müsteşarlığı ile Dış ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun"un "Müsteşarlıkların Danışma, Denetim ve Yardımcı Birimleri" başlıklı 5. maddesinin (a) bendinde, Müsteşara bağlı Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu'nun görevleri arasında, Bankalar Kanunu ve diğer mevzuat ile Bankalar Yeminli Murakıplarına verilen görev ve yetkilerin gerektirdiği murakabe ve inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek ve sonuçlandırmak olduğu açıkça belirtilmiştir.

Hazine Müsteşarlığı bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu Görev ve Çalışma Esasları Yönetmeliği'nin 7. maddesinin (a) bendinde, Bankalar Kanunu ve diğer mevzuat ile

Bankalar Yeminli Murakıplarına ve Yardımcılarına verilen görev ve yetkilerin gerektirdiği murakabe ve inceleme ve soruşturma işlemini yürütmek ve sonuçlandırmanın Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu'nun görevlerinden olduğu hüküm altına alınmıştır.

4389 sayılı "Bankalar Kanunu" nun 5. maddesinin (1) nolu fıkrasında da, bu kanun ile diğer kanunların bankalar ile ilgili hükümlerinin uygulanmasının ve her türlü bankacılık işlemlerinin denetimi, bankaların varlıkları, alacakları, özkaynakları, borçları kâr ve zarar hesapları arasındaki ilgi ve dengelerin ve mali bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların tespit ve tahlili kurum adına doğrudan başkana bağlı bir kurul olarak bankalar yeminli murakıpları ve yardımcıları tarafından yapılacağı öngörülmüştür.

"Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Teşkilat Yönetmeliği" nin 22. maddesinin (a) bendinde, kanun ve diğer mevzuat ile bankalar yeminli murakıplarına ve yardımcılarına verilen görev ve yetkilerin gerektirdiği denetim, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek ve sonuçlandırmanın Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu'nun görevlerinden olduğu açıkça belirtilmiştir.

399 sayılı KHK.'nin 11. maddesinin (d) fıkrasında, Teşebbüs Genel Müdürü ve Yönetim Kurulu Üyeleri'nin görevlerini icra sırasında işledikleri suçlardan dolayı yargılanmalarının ilgili bakanın iznine bağlı olduğu hükme bağlanmıştır.

11. maddesinin (d) fıkrası H. Hüsamettin ÖZKAN'ın mükerrer inceleme yaptırmamasından sonra 02.12.1999 tarihinde 4483 sayılı yasa ile değiştirilerek, fıkra "bu konuda memurlar ve diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun Hükümlerinin uygulanacağı" eklenmiştir.

Yukarıdaki açıklamalardan, yasaların verdiği yetkiye dayanarak söz konusu temennilere ilişkin Bankalar Yeminli Murakıplarınca düzenlenen raporlarda usulsüz kredi verilmesinde Bankanın Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür Yenal ANSEN ile Yönetim Kurulu Üyeleri ve Genel Müdür Yardımcılarının sorumlu oldukları ve haklarında soruşturma yapılması gerektiğinin açıkça belirtilmesine ve bu incelemeler sonucu verilen raporlarda önceki raporların doğru olduğu ve yeniden inceleme yapılamayacağına öngörülmesine rağmen ısrarlı bir şekilde adı geçenlerin yargılanıp yargılanmamaları konusunda sanık H. Hüsamettin ÖZKAN tarafından bir karar verilmeyip iddialar hakkında yeniden mükerrer incelemeler yaptırıldığı anlaşılmıştır.

Öte yandan H. Hüsamettin ÖZKAN'a Devlet Bakanı Güneş TANER tarafından gönderilen 16.11.1998 günlü, 77576 sayılı yazıda, Bankalar Yeminli Murakıpları Ümit PEÇEN tarafından T. Halk Bankası A.Ş. Karaköy Şubesi nezdinde yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 06.07.1998 tarih ve R-4 sayılı raporunda, mevzuata aykırılık oluşturan işlemlerin aynı zamanda Banka'nın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek nitelik ve boyutta olduğu, bu işlemlerin sorumluları Şube Müdürü Muzaffer TEK, Ticari Krediler Müdürü Muazzez ELA, Genel Müdür Yardımcıları H. Barbaros OLCAY , O. Nuri ERTUĞ ve Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür Yenal ANSEN

için 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 62. maddesinin 1. fıkrasının tatbiki gerekeceği kanaat ve sonucuna varıldığı, söz konusu rapora konu edilen Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesine aykırı işlemlerin sorumluları hakkında dava açılmasını teminen, Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu Başkanlığı'nın 27.08.1998 tarih ve 1706 sayılı yazısı ile Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunduğu; Bankalar Yeminli Murakıpları Sedat YETİM tarafından T. Halk Bankası A.Ş Genel Müdürlüğü ve Yenişehir Şubesi nezdinde yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 06.11.1998 tarih ve R-3 sayılı mevzuat raporunda, kredilerle ilgili işlemlerin 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 230, 240 ve 345. maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden bahisle sorumlular Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür Yenal ANSEN, Yönetim Kurulu Üyeleri ve Genel Müdür Yardımcıları O. Nuri ERTUĞ, H. Barbaros OLCAY, Yönetim Kurulu Üyeleri Yücel DİRİK, A. İhsan ELGİN, Hasan ÖZCAN, Ticari Krediler Müdürü Muazzez ELA ve Şube Müdürü Vecihi KOÇER hakkında Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunulması, mevzuata aykırılık teşkil eden bu fiillerin aynı zamanda Banka'nın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek nitelikte ve boyutta olması sebebiyle adı geçen sorumlular hakkında 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 62. maddesinin birinci fıkrasının uygulanması gerektiği; diğer taraftan, 06.07.1998 tarih ve R-4 sayılı mevzuat raporlarına ilave olarak, Bankalar Yeminli Murakıplarınca adı geçen banka nezdinde yapılan muhtelif incelemeler sonucunda düzenlenen raporlara ilişkin olarak yasal takibe geçilmesini teminen Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulduğu, Bankanın emin şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek nitelikte işlemleri tespit edilen Banka Şube Müdürleri Muzaffer TEK, Vecihi KOÇER, Ticari Krediler Müdürü Muazzez ELA, Genel Müdür Yardımcıları ve Yönetim Kurulu Üyeleri H. Barbaros OLCAY, O. Nuri ERTUĞ, Yönetim Kurulu Üyeleri, Yücel DİRİK, Hasan ÖZCAN, A. İhsan ENGİN, Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür Yenal ANSEN hakkında 3182 sayılı yasanın 62. maddesinin birinci fıkrasının tatbik edilmesi gerektiği, ancak raporlara konu olan işlemlerin sorumluları oldukları tespit edilen Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları hakkında yapılacak işlemlerle ilgili olarak, 399 sayılı KHK'nin 5. maddesi uyarınca ilgili Teşebbüs Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcısı kadrolarına Bakanlığının teklifi üzerine ortak kararlarla atama yapıldığından, konu hakkında bilgi edinilmesi gereği belirtilmiştir.

233 sayılı "İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" nin 6. maddesinde Banka Genel Müdürü'nün Yönetim Kurulu Başkanı olduğu ve ilgili bakan'ın (T. Halk Bankası'dan sorumlu Devlet bakanı) teklifi üzerine ortak karar ile atanacağı, yönetim kurulu üyelerinden ikisinin ilgili Bakan'ın (T. Halk Bankası'dan sorumlu Devlet Bakanı'nın), birinin Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan'ın, ikisinin Teşebbüs Genel Müdür Yardımcıları arasından ilgili Bakan'ın teklifi üzerine ortak karar ile atanacağı hüküm altına alınmış, Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejimi'nin düzenlenmesi ve 233 sayılı KHK. nin bazı maddelerinin yürürlükten kaldırılmasına dair 399 sayılı KHK. nin 5. maddesinde de, Teşebbüs Genel Müdürü ve Genel Müdür Yardımcısı kadrolarına ilgili Bakan'ın teklifi üzerine ortak kararlarla atanacağı düzenlenmiştir.

3182 sayılı Kanun'un 62. maddesinin 512 sayılı KHK ile değişik birinci fıkrası 538 sayılı KHK'nin 29. maddesi ile değiştirilerek Banka mensupları hakkında imza yetkisinin

kaldırılması zorunluluğu getirilmiş ise de Banka Yönetim Kurulu Başkan ve üyelerinin atanması koşulları ve konuları itibariyle Banka mensubu olarak nitelendirilmeleri mümkün değildir.

Ancak, Devlet Bakanı Güneş TANER'in sanığa gönderdiği yazı içeriği dikkate alınarak adı geçenlerin görevden alınmalarına ilişkin atamaya yetkili olan merciin, usulde paralellik ilkesi gözetildiğinde, ilgililerin görevlerine son vermeye de yetkili olduğu yadsınamaz.

3046 sayılı Yasa'nın "Bankaların Görev, Yetki ve Sorumlulukları" başlıklı 21. maddesinde, Bakanın, Bakanlık Kuruluşu'nun en üst amiri olduğu, her Bakan'ın, emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden de sorumlu olup Bakanlık merkez taşra ve yurt dışı Teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşların faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkili olduğu belirtilmiştir.

Bir suçun oluşabilmesi için öncelikle maddi ve manevi unsurlarının oluşması gerekmektedir. Suçun maddi unsuru icrai ya da ihmali hareketin yapılmış olması ile mümkündür. Hareketin çoğu zaman birden fazla davranışların birleşmesinden meydana gelmesi, ne zaman tek bir hareket, ne zaman birden fazla hareketin mevcut olacağından saptanması zorunluluğunu ortaya koyar. Eğer birden çok davranış aynı amaca yönelik bir bilinç ve iradenin ürünü iseler ortada bir hareket ve bir suç, eğer bu davranışlar birbirinden farklı amaçlara yönelmiş bulunan bilinç ve iradenin ürünü olmuş iseler ortada birden çok hareket ve birden çok suç olduğu kuşkusuzdur.

Suçun manevi unsurunun oluşabilmesi için, yasaya aykırı olan eyleme failin kusurlu iradesinin katılmış bulunması gerekir. Doktrinde belirtildiği gibi, insan hareketlerine kusurlu bir iradenin karışması biçimindeki bu unsura "kusurluluk" ya da "manevi unsur" denilmektedir. Kast, fiili ve sonuçlarını bilerek ve isteyerek öngörülen ve suç teşkil eden bir fiili gerçekleştirmeye yönelik iradedir. Ceza Yasası kastı belirlemede muayyen tek bir ölçüyü esas almamış olup, her olayın kendine özgü özellikleri göz önünde tutmayı öngörmüştür.

Genel kast kural, özel kast istisnadır. Onun için özel kast aranıyorsa, yasada belirtilmelidir. Yasada özel hüküm yoksa özel kast arandığı ileri sürülemez.

Müteselsil suçta, yasanın aynı hükmünü ihlal eden eylemler aynı suçu işleme kararının sonucudurlar. Suç teşkil eden birden çok fiilin varlığının gerekli olmasının doğal sonucu olarak, fiillerden her birinin ayrı ayrı bütün suçun unsurlarına sahip olmasıdır. Bu suçta, çeşitli fiiller kanunun aynı hükmünü birden çok kez ihlal etmekte olup suça karakterini veren en önemli şart, suçların aynı suç işleme kararının etkisi altında işlenmesidir.

Kural olarak müeyyide öngörülen her fiil bir suç teşkil etmekte ve fiil sayısı kadar da suç oluşmaktadır. Ancak bazı hallerde birden fazla suç olduğu hâlde sanığa bir tek ceza

verilmektedir. İşte bu hâllerden bir tanesi müteselsil (zincirleme) suçtur. Aynı karar altında yasa hükmünün değişik zamanlarda birkaç kez ihlal olunması müteselsil suçtu teşkil etmektedir.

Sanığa yüklenen eylemlerin oluştuğu tarihte yürürlükte olan Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesinde düzenlenen "görevi kötüye kullanma" suçunun oluşabilmesi için yasada yazılı hâllerden başka, hangi nedenle olursa olsun, görevin gereklerinin yerine getirilmemesi, memurun kanunun kendisine tanıdığı yetki sınırını aşması, takdir hakkını gaye dışında kullanması ve failin fiilinin suç olduğunu bilerek ve isteyerek hareket etmesi, cürmü işleme kastının bulunması gerekmektedir.

Bu suçun oluşumu için genel kast yeterli olup özel kast aranmamaktadır. Göreve ilişkin bir hizmetin veya işlemin bilerek ve istenerek yapılmaması veya geç yapılmasıyla suç tamamlanır. Yasa'da memuriyet görevinin kötüye kullanılmasına ilişkin özel nitelikte suçların düzenlenmiş olması 240. maddede öngörülen suçun oluşumunda genel kastın yeterli olduğunu göstermektedir.

Görevin, Anayasa, yasa, tüzük ve yönetmeliklerle belirlenen kurallara ve yerleşik ilkelere göre, amaçlanan sonucun makûl sürede elde edilmesi biçiminde yapılması gerekir.

Görevi kötüye kullanma, görevin hangi nedenle olursa olsun, yasa ve kuralların gösterdiği usul ve esaslara aykırı biçimde yapılması veya yerine getirilmesidir. Yasal yetkinin aşılması, yasal yöntem ve biçime, ön koşullara uyulmaması takdir yetkisinin hukukun öngördüğü amacın dışında kullanılması suretiyle işlenen fiiller 765 sayılı kanunun 240. maddesindeki görevi kötüye kullanma suçunu oluşturur.

765 sayılı Yasanın 240. maddesi karşılığı olarak düzenlenen 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu'nun 257. maddesinin birinci fıkrasında, kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi hakkında ceza yaptırımını; ikinci fıkrasında da kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmâl veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi hakkında müeyyide öngörülmüştür.

Kamunun zarara uğraması hususu, somut olayın kendine özgü özellikleri dikkate alınarak belirleneceğinden, yukarıda açıklanan eylemler ve dosyadaki deliller gözetildiğinde sanığın eyleminin yeni yasa ile suç olmakta çıkarılmadığı kuşkusuzdur.

Yeni yasa, lehe düzenlemeler dışında ancak yürürlüğe girdikten sonra işlenen fiiller yönünden uygulama kabiliyeti bulur. Bu, ceza hukukunda kişiler açısından bir güvencedir. Sonradan yürürlüğe giren bir kanunla failin aleyhine değişiklikler yapılması durumunda bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenmiş olan fiiller açısından uygulanamayacaktır.

04.11.2006 günlü, 5252 sayılı "Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun" un " Lehe olan hükümlerin uygulanmasında usul" başlıklı 9. maddesi'nin (3) nolu fıkrasında, lehe olan hükmün, önceki ve sonraki kanunların ilgili bütün hükümlerinin olaya uygulanarak, ortaya çıkan sonuçların birbirleriyle karşılaştırılması suretiyle belirleneceği; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7. maddesinde de suçun

işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümlerinin farklı olması halinde failin lehine olan kanunun uygulanacağı ve infaz olunacağı hükme bağlanmıştır.

Bu durumlar gözetildiğinde, görevi kötüye kullanma suçunun düzenlendiği 765 sayılı Yasa'nın 240. maddesi ile 80. maddesinin uygulanmasının yeni Yasa'nın 257. maddesi ile 43. maddesinin uygulanması sonucu faile öngörülecek cezaya göre lehe sonuçlar doğuracağı anlaşılmaktadır.

Bakanlar, 765 sayılı Yasa'nın 279. maddesine göre Ceza Kanunu'nun uygulanmasında memur, 5237 sayılı yasanın 6. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre ise "kamu görevlisi" sayılmaktadır.

Bakanların Anayasa'nın 112. maddesinde belirtilen siyasi sorumluluğu ve görevlerine ilişkin hukuki sorumlulukları yanında cezai sorumlulukları da bulunmakla birlikte yaptırımları farklılık göstermektedir.

Cezai sorumluluk, bakanın göreviyle ilgili herhangi bir suç işlemiş olup olmadığının TBMM'ce soruşturulması ve soruşturma sonunda Yüce Divan'a sevk kararı verilmesi hâlinde, yargılamanın Yüce Divan tarafından yapılarak sonuçlandırılması sürecini ifade eder.

Olayda, yukarıdaki bölümlerde açıklanan delillerden anlaşıldığı gibi, yürürlükte bulunan yasalara uygun olarak hazırlanan raporlarda Banka Genel Müdürü ile Yönetim Kurulu üyeleri hakkında banka tarafından kimi firmalara usulsüz kredi kullandırılmasını banka aleyhine ve firma lehine değerlendirerek görevlerini kötüye kullandıkları belirtildiği ve bu raporların sanık H. Hüsametin ÖZKAN'a ulaştığı halde sanığın 399 sayılı KHK'nin 11. maddesinin (d) bendinde öngörülen hüküm karşısında yargılanabilmeleri için haklarında takibat izni verip vermeme konusunda takdir yetkisini kullanmadığı anlaşılmıştır. Halbuki raporlardaki tespit ve deliller takdir yetkisinin takibat izni verilmesi yönünde kullanılması için yeterli ve elverişli olup yeniden bir araştırma ve inceleme yapılmasını gerektirmemektedir. Buna rağmen mükerrer inceleme yaptırma yoluna gidilerek iki yıla yakın süre sorumluların eylemlerinin yargısal sürece bağlanabilmesi engellenmiştir.

Kaldı ki, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı da işi takipsizlik kararı ile sonuçlandırmamış, Banka yöneticileri hakkındaki delilleri dava açmak için yeterli görmüş ve takibat izni verilmesini istemiştir.

Tanık olarak dinlenen Hasan KILAVUZ, Osman Nuri ODUNCU, İlkay KARAKOÇ, İbrahim AYDINLI, Güneş TANER ve Ömer Faruk CAYAN'ın beyanları şöyledir:

Vakıflar bankası Eski Genel Müdürü Hasan KILAVUZ 23.04.2003 tarihinde Meclis Araştırma Komisyonu'na verdiği ifadesinde "*Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı'na gittim. Dedim ki "üstat, bu size verdiğim raporları size güvenerek verdim; ama bu raporlar benim*

patronumun elinde çıktı ve bana baskı var, bu nasıl bir iştir?” O zaman bana kendinin ifadesi “yahu, maalesef bize de çok baskı var” dedi. Bana açtı, o tarihte Halk Bankası’na verilen bir 40 milyon dolarlık bir krediden bahsetti ve ben krediyi gördüm. İşte bunu özellikle Hüsamettin ÖZKAN Bey ilgili yerlere ulaştırmamızı önlüyor, dedi” dediği,

Yüce Divanda yemin verilerek alınan 16.06.2005 günlü Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Osman Nuri ODUNCU ile aralarında geçen konuşmayı aktaran ifadesinin bir bölümünde de, “... burası dedi bildiğin gibi değil dedi. Mecburuz işte dedi bazı şeyleri bekletiyoruz falan; derken, ben açmadım konuyu, kendisi açtı; işte dedi bak, Halk Bankası’nın bir raporu; raporu raftan aldı, çıkarttı, bu raporu gönderemiyorum dedi. 40 milyon dolarlık bir kredi, kredi dedi Sera Şirketine verilmiş, hatta o şirketin ortaklarından tekinin Özer ÇİLLER olduğunu söyledi ama, açtığına, hep şirketleri görünce şu şirket de Özer ÇİLLER’in ortak olduğu şirket şeklinde ifade etti ve raporda, kredinin teklifinde, İstanbul’dan Ankara’ya geldiğini, aynı gün İzmir’e gönderildiğini faksla ve kredinin çok çabuk şekilde çıktığını falan ifade ederek hiçbir işlem yapamadığını özellikle vurguladığı” nı belirttiği; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Vekili’nin “... işte bunu özellikle Hüsamettin ÖZKAN Bey; ilgili yerlere ulaştırmamızı önlüyor dedi” bunu da belirtiyorsunuz değil mi şeklindeki sorusuna “ Evet efendim kendi ifadesi böyle...” şeklinde yanıt verdiği anlaşılmıştır.

Kasım 1997 ilâ Eylül 1999 tarihleri arasında Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu Başkanlığı görevinde bulunan İlkay KARAKOÇ 24.04.2005 gününde yemin verilerek alınan ifadesinde, “Başkanlığa intikal etmiş olan 4 raporu Hazine’den sorumlu sayın Bakan’a bilgi anlamında takdim ettiğimde, raporların Halk Bankası ilgili Bakan’ı Sayın ÖZKAN’a bizzat tarafımdan götürülmesi konusunda talimat verdiler. Ben de, aldığım randevu üzerine, Sayın ÖZKAN’a raporları birer yazı eşliğinde götürdüm; ama, çok yoğun programları vardı. Raporlarla ilgili benim götürmekteki amacım, daha doğrusu sayın GÜNEŞ’in bana talimatı, aynı zamanda açıklama yapma şansını bulabileceğim yönündeydi veya bulmam yönündeydi. Randevuyu kolaylıkla aldım. Çaylarını içerlerken, belki randevusuz diğer misafirlerin, sekreterin engelleyemediği gelen misafirlerin etkisiyle anlatma şansını bulamadan raporları takdim ettim ve çıktım” demiş, Başsavcı vekillerinin, “Cumhuriyet Savcılığınca izin verilmesi için kamu bankalarıyla ilgili Devlet Bakanlığı’na gönderilen raporların objektif ve tarafsız olmadığı veya başka bir nedenle yeniden değerlendirilmesi için Hazine Müsteşarlığı’na gönderildiğine ilişkin başka bir örnek hatırlıyor musunuz?” şeklindeki sorusuna “Hayır efendim “ şeklinde cevap vermiştir.

Bankalar Yeminli Murakıpbı İbrahim AYDINLI 16.06.2005 günlü duruşmada alınan yeminli beyanında “Biz, yani, Bankalar Yeminli Murakıpbı olarak, bankada her türlü denetim yapmaya yetkiye haiziz. Bankalar Kanunu’ndan geliyor bu yetkimiz” demiş, Başbakanlık Başmüfettişi Ömer Faruk CAYAN 14.07.2005 günlü oturumda tanık sıfatıyla verdiği ifadesinde “Yeminli Murakıpbıların raporlarının usulüne uygun olduğunu, doğru raporlar olduğunu, bankanın kayıtlarına uygun olduğunu biz tespit ettik” şeklinde beyanda bulunmuştur.

16.06.2005 günlü duruşmada tanık sıfatıyla ifadesine başvurulmuş Güneş TANER beyanında, “... her şeye rağmen, âdil hareket edebilmek için de, bir de Banka Genel Müdürü'nün bu konuda ne söyleyeceğini merak ettim ve çağırdım kendisini oturdu önüme, dedim ki, murakıpların sizin bankanız için, sizin için hazırladıkları böyle bir şey var, ne diyorsunuz. Çok ilginç bir cevap verdi, o cevabı verdiği zaman zaten benim artık yapacak bir şeyim yoktu ve imzalayacaktım ve nitekim imzaladım dosyayı. Söylediği şeydu; dedi ki, beni kıskanıyorlar. Şimdi, efendim, benim yerime gelmek istiyorlar, bu, beni yıpratmak, beni buradan uzaklaştırmak için yapılan bir ayak oyunu.

Şimdi, takdir edersiniz, tabii, hazinenin yapısı farklı bir yapı içerisinde, devlet bankaları da öyledir. Herhangi birinin bir göreve gelmek istemesi, onun bir kıskançlık yapması için makûl bir sebep değildir. Kaldı ki, oraya yapılacak olan atama, daha, o kişinin aday bile olması onu ilgilendiren bir konu değildir, aday olarak ortaya çıkamaz, bunun kulisini yapamaz, bunun bir şeyini söyleyemez. Yani o kişinin, o isnat edilen lâfla ilişkisi, o kadar hâdiseye uymayan bir hareketti ki, bana gelen kanaat, kendisinin, bu konuda, bizim dışımızda yapılacak olan bir incelemede hakkında karar vermesini doğuracak bir sebepti. Onun üzerine, dosyayı imzalayarak Cumhuriyet Başsavcılığı'na, Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundum.

Hüsamettin Bey bunu duyunca fevkalade üzülmediğini söyledi. İşte bunu yapmamanız gerekirdi, bunu yapmanız için benim haberim olması lazımdı diye düşündü. Beki de haklıydı, yani belki nezaket açısından kendisine böyle bir şey söylenebilirdi; ama, neticeyi değiştirebilecek olan bir hadise değildi. Belki de o günkü şartlarda bunu kendisine söyleyip, ya işte bunu yapalım, yapmayalım gibi konularla da ne onu bırakmak ne de kendimi böyle bir baskı altında kalmak ihtiyacını hissetmemek için bu görevimi yaptım” dediği, kendisine yöneltilen “Türkiye Büyük Millet Meclisi Soruşturma Komisyonunda verdiğiniz 13.04.2004 günlü ifadenizde aynen şöyle diyorsunuz, tırnak içinde ifade ediyorum: “Ben, kendisine, bu şahsın, devletin böyle bir kurumunun başında, bugünkü görevinde, bugünkü şekliyle, bugünkü usulüyle, bugünkü çalışmasıyla sakıncalı olduğunu, bundan devletin, milletin ve siyasi otoritenin zarar göreceğini söyledim. Kendisinin de zarar göreceğini söyledim. Sayın Hüsamettin ÖZKAN, kendisine bağlı dönemde de bu arkadaşlarla çalışmayı seçmişti; istemiştir. Kendisini fedâ etmemek için kol kanat germiştir. Daha sonra bu bankanın yönetimi bir başka bankaya geçmesine rağmen kanaatimce bu zatla ve bu bankayla ilişkileri bitmemiştir” biçiminde bir anlatımınız mevcut,... kol kanat gerdiği, fedâ etmeye çalıştığı kişi veya kişiler kimlerdir, bunları açıklayabilir misiniz” sorusuna verdiği cevapta “Evet efendim... efendim genel müdürdür, yani benim bildiğim kadarıyla genel müdür. Onun haricinde, banka yönetim kuruluyla ilgili bir bilgim yok...” ve genel müdürün Yenal ANSEN olduğunu belirttiği anlaşılmıştır.

Yukarıda açıklanan kanıtlar ve 399 sayılı KHK'nin 11. maddesinin (d) bendindeki açık hükme rağmen bankacılık konusunda uzman ve incelemeye, soruşturmaya yetkili ve görevli oldukları duraksanamayacak olan murakıpların hukuka uygun olarak temenniler konusunda düzenledikleri ve BYDK Üyeler Kurulu tarafından ortaya konan görüşlerle de uyumlu olan raporların Başbakanlık Müfettişleri tarafından yeniden incelenmesine neden

olan H. Hüsamettin ÖZKAN'ın keyfi davranışındaki kastının, gerekli tasarrufları yapmamakta ısrar etmekteki şuur ve iradesinin Banka Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü Yenal ANSEN ile yöneticilerini himaye etmek olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Açıklanan bu deliller karşısında murakıp raporlarının tarafsızlığından endişe duyularak yeniden inceleme yaptırıldığı savının inandırıcılıktan uzak olduğu kuşkusuzdur.

Öte yandan, Devlet Bakanı Güneş TANER tarafından 16.11.1998 tarihinde yazılıp H. Hüsamettin ÖZKAN'a gönderilen yazıda, açıkça, Yönetim Kurulu Başkan ve Üyeleri haklarında kimi kredilerle ilgili Bankalar Yeminli Murakıplarınca verilen raporlar nezdinde 3182 sayılı Yasanın 62. maddesi hükmünün tatbiki ile raporlara konu olan işlemlerin sorumlu oldukları tespit edilen Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür Yenal ANSEN, Yönetim Kurulu Üyeleri ve Genel Müdür Yardımcıları H. Barbaros OLCAY, O. Nuri ERTUĞ ile Yönetim Kurulu Üyeleri Yücel DİRİK, Hasan ÖZCAN ve A. İhsan ELGİN haklarında gereğinin yapılması ve yapılan işlem sonucundan bilgi verilmesi istenildiği hâlde, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 6. maddesi ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 5. maddesine dayanılarak ortak kararla atananların görevlerine son verilmeleri hususunda yasal bir düzenleme bulunmaması karşısında hangi usulle atanmış iseler, yetkide ve usulde paralellik ilkesi gözetilerek o usulle görevlerinden alınabilecekleri nedeniyle, H. Hüsamettin ÖZKAN'ın tarafından, atamada yetkili merciye adı geçenlerin görevlerine devam edip etmeme konusunda gereğinin takdiri için raporları ve evrakı intikal ettirmedeği anlaşılmaktadır. Yasaların açık hükmü karşısında adı geçenin bu keyfi davranışının Yönetim Kurulu Başkanı Yenal ANSEN'i himaye etmeye yönelik olduğu kuşkusuzdur. Tanık anlatımları da bunu doğrulamaktadır.

Yargılama dosyasındaki tüm yazılı deliller ve tanık anlatımları birlikte değerlendirildiğinde, sanığın, T. Halk Bankası A.Ş Genel Müdürü ve Yöneticileri hakkında 1996 yılına âit Bankalar Yeminli Murakıplarınca hazırlanan ve değişik tarihlerde kendisine ulaştırılan raporların bir kaç kez Başbakanlık Teftiş Kurulu'na incelettirilmesi suretiyle uygulanmasını uzun süre geciktirdiği, gerekli tedbirleri zamanında almadığı, görevinin gereklerini bilerek ve isteyerek yerine getirmediği, önlem almadığı, böylece ihmâli aşan, zincirleme biçiminde, çeşitli fiillerle kanunun aynı hükmünü farklı tarihlerde birden fazla ihlâl ederek görevi kötüye kullanma suçunu işlediği anlaşılan sanığın, atılı suçtan mahkûmiyeti yerine beraatine ilişkin çoğunluğun görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili
Haşim KILIÇ

Üye
Sacit ADALI

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

EK KARŞIOY YAZISI

Hasan Hüsamettin Özkan hakkında verilen ve katılmadığım beraat kararına ilişkin karşı oy yazısında belirtilen nedenlere ek olarak, Recep Önal hakkında verilen beraat kararına da aşağıdaki nedenlerle katılmamaktayım:

Sanık Recep Önal, 22 Temmuz 1999 – 13 Mart 2001 tarihleri arasında Hazine Müsteşarlığından sorumlu Bakan; 26 Aralık 2000 – 13 Mart 2001 tarihleri arasında Halk Bankasından sorumlu Bakan sıfatıyla görev yapmıştır.

Sanığın, suç oluşturduğu iddia olunan eylemleri şunlardır:

- Yüksek Denetleme Kurulunun, Türkiye Halk Bankası faaliyetlerine ilişkin 1997 yılı raporunda yer alan soruşturulması istenen temennilerin incelenmesine ilişkin Hazine Müsteşarlığının 21.07.1999 gün ve 99/1231 sayılı onayının aynı tarihte Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu Başkanlığına intikal etmesine karşın, murakıpların 8 ay gecikmeyle 21.03.2000 tarihinde görevlendirilmesi;

- Yüksek Denetleme Kurulunun Türkiye Halk Bankası faaliyetlerine ilişkin 1997 ve 1998 yılı raporlarında incelenmesi istenen temennilerin, haklı nedenlere dayanmaksızın, yasal düzenlemelere ve önceki uygulamalara aykırı olarak tekrar gözden geçirilmek üzere iadesi için Başbakanlık Makamından 27.03.2000 gün ve 650 sayılı Olur'u almak suretiyle, soruşturma konularının incelenmesinin geciktirilmesi;

- Yüksek Denetleme Kurulunun Türkiye Halk Bankası faaliyetlerine ilişkin 1997 ve 1998 yılı raporlarında incelenmesi ve soruşturulması istenen temennilerin tekrar gözden geçirilmesi için Başbakanlık Makamından alınan 27.03.2000 tarih ve 650 sayılı Olur gereğince iade edilen temennilerin, Yüksek Denetleme Kurulu Başkanlığına 4 ayı aşan bir gecikmeyle, 4.8.2000 tarihinde gönderilmesi.

Yukarıda sayılan üç eylemden birincisi ve üçüncüsü birlikte mütalaa edilerek değerlendirildiğinde, Halk Bankası yöneticilerinin yargılanmamaları sonucunun ortaya çıkmasında etkili olan bu gecikmelerin Bakan Recep Önal tarafından bilerek ve isteyerek gerçekleştirildiği şüphesini uyandıracak, olağan sayılamayacak uzun süreler geçmesine, aşamalarda tanık anlatımları da Bakan Recep Önal'ın savunmaları ile tam olarak örtüşmemesine rağmen, suçun sabit görülmesi için yeterli kanıt bulunmadığından, beraatine karar verilmesi gerekmiştir.

Buna karşılık, 27 Mart 2000 tarihli 650 sayılı Başbakanlık onayının farklı biçimde mütalaa edilmesi gerekmektedir. Şöyle ki:

- 1997 yılı temennilerinin Hazine Müsteşarlığına geliş tarihi 10 Şubat 1999,
- bunların incelenmesi için Müsteşarlık onayının alındığı tarih 21 Temmuz 1999,
- Recep Önal'ın görevine başladığı tarih 22 Temmuz 1999,
- 1998 yılı temennilerinin Hazine Müsteşarlığına geliş tarihi 18 Ocak 2000,
- bunların incelenmesi için Müsteşarlık onayının alındığı tarih 31 Ocak 2000,
- 1997 ve 1998 temennilerinin incelenmesi için murakıpların görevlendirildiği tarih 21 Mart 2000,

-Recep Önal tarafından Başbakan'dan alınan iade onayının tarihi ise 27 Mart 2000'dir.

Hazine Müsteşarlığının bu Onaya istinaden söz konusu temennileri Yüksek Denetleme Kuruluna iade ettiği tarih de 4 Ağustos 2000'dir.

650 sayılı Onay, gecikmelerle dolu bu uzun süreçte, Sanık Devlet Bakanının eylemi ile gerçekleştirilmiş bir işlemdir. Sanık, Olur'a Bakan sıfatıyla imza koymuş ve Başbakan'a iletmıştır. Sunuşu bizzat kendisinin yapmış olup olmadığının önemi yoktur.

Recep Önal, bankacılık konularında uzun yıllar çalışmış, deneyimli, bankaların denetimi ve banka yöneticilerinin sorumlulukları konusunda bilgi ve fikir sahibi, savunmasında da vurguladığı üzere ve kendi ifadesiyle, devlet hizmeti geleneğinden gelen bir bakandır. Recep Önal'ın davadaki diğer sanık Hasan Hüsamettin Özkan'ın Devlet Bakanlığı sırasında bürokrat olarak görev yaptığı, dosya içeriği ile sabittir.

Sanık savunmasında, Başbakanlık Onayı'nın bir iade onayı değil denetim kurumlarının görev sınırlarının belirlenmesi için yapılmış bir işlem olduğunu, geçmiş dönemlerde de benzer örnekleri bulunduğunu (örnek olarak Başbakanlık Makamının 13.9.1993 gün ve M:488 sayılı Onayı ile 11.1.1995 gün ve MÜS/00146 sayılı Onayları), olayın cereyan ettiği dönemde Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulunun eleman azlığı ve iş yoğunluğu nedeniyle meydana gelen gecikmeleri engellemeyi amaçladığını, kaldı ki Onayın Başbakan onayı olduğunu, bir sorumluluk var ise, imza koyan herkesin sorumlu tutulması gerektiğini ileri sürmüştür.

Bu savunmaya itibar etmek mümkün görünmemektedir.

Onayın alınması sanık bakımından suç oluşturuyorsa, onayı veren Başbakan ile Başbakan'a sunan sanık Bakanın altındaki düzeyde imza veya parafı bulunan diğer kişiler bakımından da mutlaka suç oluşturduğu söylenemez. Nitekim, tamamen yasal bir ticari muamelenin veya bir idari işlemin, hatta bir yargı kararının suç işlemek amacıyla kullanılması mümkündür. Örneğin yasadışı yollardan elde edilen gelirlerle bir takım kişilerce menkul veya gayri menkul mallar satın alındığında veya yasal gerekleri tümüyle yerine getirilerek ticari işletmeler kurulduğunda, bu işlemlerin tarafı olan, imza koyan veya bu mallarla ilgili bir mahkeme ilamını alan veya işleme koyan, ancak kara para aklamak amacı bulunmayan üçüncü kişiler yönünden suç oluşmadığı halde, şeklen yasal olan bu işlemleri suç gelirlerini aklamak amacıyla yapan kişiler yönünden suç oluşacaktır.

Yargılama konusu olayda da, kendisi bankacı olmayan, ancak bankacılık konularında deneyimli bir kişi olan Hazineden sorumlu Devlet Bakanı tarafından kendisine birtakım gerekçelerle sunulan Onayı derinlemesine inceleme olanağı bulunmayan Başbakan, suç işleme kastı olmadığı için elbette sorumlu tutulmayacak ise de Onay, bu yazılı belgeyi hazırlayıp veya bürokratlara hazırlatıp Başbakana imzaya sunan Devlet Bakanı yönünden suç eylemi niteliği taşıyabilecektir.

Onayın gerçekten denetimlerde uzun yıllardır mevcut olan belirsizliklerin giderilmesi, denetim kurumları arasında uzmanlıklarına göre bir işbölümü yapılması amacıyla mı yoksa Türkiye Halk Bankası ile ilgili soruşturmanın geciktirilmesi amacıyla mı alındığı hususunun olayların akışına ve işlemin savunmanın öne sürdüğü amaçlara uygunluğuna bakarak değerlendirilip, suç işleme kastı mevcut olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

Bankalar Yeminli Murakıplarının özel bir ihtisas gerektiren Bankacılık kanunundaki suçlarla ilgili soruşturmalarda, Yüksek Denetleme Kurulunun ise ceza kanununda belirtilen suçlar dahil diğer konularda yoğunlaşmalarının mükerrer

incelemeleri önleme ve etkinliğin artırılmasında yararlı olacağı düşüncelerinden hareketle, denetimlerde daha net bir iş bölümünün nasıl yapılabileceği konusunun bürokraside uzun süre tartışma konusu olduğu dosyadaki bilgi ve belgelerden anlaşılmaktadır. Öte yandan, yine tanık anlatımlarıyla ortaya konduğu gibi, olayların cereyan ettiği dönem, uluslar arası finans kuruluşlarıyla geniş kapsamlı müzakerelerin yürütüldüğü, kamu bankalarının içinde bulunduğu sorunlar da dahil bankacılık sektöründe yeni çözümler arandığı ve bu amaçla çok sayıda, kapsamlı yeni mevzuat çıkarıldığı bir dönemdir. Bu kapsamda kamu bankalarının çağdaş bankacılık ve rekabetin gereklerine göre yeniden düzenlenmesi ve özelleştirmeye hazırlanması amacı doğrultusunda, sanık Bakanın da içinde yer aldığı hükümet tarafından hazırlanan 4603 sayılı kanunla, Türkiye Halk Bankası 25 Kasım 2000 tarihinden itibaren kamu hukuku statüsünden özel hukuk statüsüne geçmiştir. Diğer yandan, 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Kanun ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu kurularak, 4491 sayılı Kanunla da bazı değişiklikler yapılmış, Bankalar Yeminli Murakıplarının asli görevi, Olurda da belirtildiği gibi, “Bankalar Kanunu ile diğer kanunların bankalarla ilgili hükümlerinin uygulanmasının ve her türlü bankacılık işlemlerinin denetimi ...ve mali bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların tespit ve tahlili” şeklinde tanımlanmıştır. Böylelikle, geleceği yönelik genel bir düzenleme gerçekleştirilmiştir.

Bu gelişmelerin hiçbiri, Türkiye Halk Bankasıyla ilgili 1997 ve 1998 yıllarına ait olup, 2000 yılına gelindiği halde soruşturma açılması ve konunun bağımsız yargıya devredilmesi gerçekleşmeyen, o sırada esasen büyük gecikme ile Bankalar Yeminli Murakıplarında beklemekte olan temennilerin, asli görevi kamu iktisadi teşebbüslerinin TBMM tarafından denetlenmesinin sağlanması amacıyla raporlar hazırlamak olan, ileri sürüldüğü gibi ceza hukuku kapsamında denetim değil, yüksek denetim ve performans denetimi yapan bir kuruluşa iadesini gerektirir nitelikte değildir.

Banka denetimleri ve özellikle T.Halk Bankası hakkında etraflı bilgi sahibi olduğunda kuşku bulunmayan Devlet Bakanı Recep Önal’ın, Olur’la gözetilen amacın genel bir düzenleme yapmak olduğu yönündeki savunmasına itibar edebilmek için öncelikle şu hususun da değerlendirilmesi gerekmektedir: genel bir düzenleme Olur ile yapılabileceği gibi, bütün ilgili tarafların görüşleri de alınarak, yönetmelikle de yapılabilir. O dönemde bankacılıkla ilgili kapsamlı yasal düzenlemeler yapıldığından, bu konuda bir yönetmelik çıkarılması, işin gereklerine ve kamu yararına kuşkusuz uygun düşerdi. Halbuki, Bankalar Yeminli Murakıplarının soruşturma yapma yetkilerinin bulunduğu yasa hükmü (4059 sayılı Kanunun 5.maddesinin (a) fıkrasındaki “...Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulunun görevleri; ...ve soruşturma işlerini yürütmek ve sonuçlandırmak ...”) daha sonra değiştiği halde, Olur’un alındığı sırada ilgili yönetmelikte değişiklik yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Düzenleyici işlemler kural olarak genel nitelikli ve ileriye dönük işlemlerdir. Aksine bir işlemin yapılması, yani genel nitelikli bir düzenlemenin içine özel bir hususun eklenmesi için kamu yararı ve haklı bir neden bulunması gerekir. Ancak, 650 sayılı Başbakan Onay’ında “...**Bundan sonra Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunca, Bankalar Yeminli Murakıplar Kuruluna intikal ettirilecek olan konuların...Bankalar Kanunu...hükümleri ile ilgili olması ...**” denilerek, ileriye dönük genel bir düzenleme yapılıyor görüntüsü verilirken, herhangi bir haklı neden gösterilmeksizin ve ilgililerin gerçekten suçlu olmaları halinde gecikmelerin yol açacağı kamu zarar ve mağduriyeti ile suçun takipsiz kalması olasılığı gibi ciddi sakıncaların

hiçbiri gözetilmeksizin “...Türkiye Halk Bankası 1997 ve 1998 yılı.... Yüksek Denetleme Kurulu temennilerinin ...tekrar gözden geçirilmek üzere iadesi hususunu onaylarına arz ederim” şeklinde sonuçlandırılmıştır.

Sanık Bakanın döneminde Bankacılık sektöründe yeni bir sistem oluşturulur ve uygulamaya konurken, aynı zamanda Türkiye Halk Bankası KİT statüsünden çıkarılmaya hazırlanırken, bu genel gidişatın ana fikrine de aykırı bir şekilde, genel bir düzenleme yapmak gerekçesiyle, Halk Bankasıyla ilgili temennilerin zaten gecikme ile gittiği yeminli murakıplardan geri alınmasında isticial gösterilmesini; buna karşılık temennilerin iade edileceği kuruluşa iletilmesinde kayıtsız davranılarak dört ay daha geciktirilmesini, hizmet gerekleri veya kamu yararı ile açıklamak mümkün değildir.

Nitekim, Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler’in dönemin Başbakanı Bülent Ecevit’ten aldığı 5 Mart 2001 gün ve 3582 sayılı Olurda, 1 Eylül 2000 tarihinden itibaren Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun faaliyete geçtiği ve Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulunun da BDDK bünyesine alındığı hatırlatıldıktan sonra, “Yüksek Denetleme Kurulunca yapılan denetimler sonucu düzenlenen raporlarda, kanuna aykırılığı nedeniyle inceleme ve soruşturulması temenni edilen hususların tamamının kesin ve somut bilgi ve belgelere dayandırıldığı” vurgulanmış, ve devamla “**Ancak ... sözü edilen temennilere ilişkin onay talimatlarının anılan kurulca henüz ele alınmamış olan konuları kapsamamasının ve ...soruşturulmasına başlanmış konuların aynı kurulca sonuçlandırılmasının**” uygun olacağı belirtilmiştir. Başbakanın bu Onaya da olur vermesi üzerine temenniler geri gönderilmiş, bu durum soruşturmalar için sekiz ay daha zaman kaybettirmiştir.

Sanık Bakan Recep Önal’ın 650 sayılı Başbakanlık Onayı’nı almasının eylemli sonucu, zararları günden güne büyüyen bir kamu bankasının yöneticileri hakkında saptanıp yargıya intikal ettirilmesi gereken eylemlerin, mevzuat ve yetki-sorumluluk sarmalında işlevsel yararı olmayan bir süreç içinde gözden kaçırılması ve bu gelişmelere kamu yararının kurban edilmesi olmuştur.

Yüce Divan’ın sanığın bu eylemden beraatine ilişkin çoğunluk kararının gerekçesinde de belirtildiği üzere kuşkusuz, ceza yargısında, bir eylemin sonucuna bakılarak kastın varlığına hükmedilemez. Ancak, kastın varlığının olayın akışına ve sanık ile diğer sanıklar arasındaki ilişkilere, yani resmin bütününe bakılarak ortaya konması mümkündür.

Anayasamıza göre, kuvvetler ayrılığı, “Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyecek, belli devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı” bir işbölümü ve işbirliğidir. Kamu yararı için kabul edilmiş olan, belli görevlerdeki kişiler hakkında kovuşturma yapılabilmesini yürütme organının iznine bağlı kılan yasa kuralları, bu bağlamda sanıkların Halk Bankası yöneticilerinin yargı önüne çıkarılmasını doğrudan engelleyici veya geciktirici yetkileri, adaleti engelleyici biçimde kullanılamaz.

Bu açıdan bakıldığında sanık Recep Önal ile diğer sanık Devlet Bakanı Hasan Hüsamettin Özkan’ın eylemleri arasında uyum ve tamamlayıcılık olduğu görülmektedir. Diğer sanık Hasan Hüsamettin Özkan’ın beraatine ilişkin karşı oy yazısında ayrıntılarıyla açıklandığı üzere, Hüsamettin Özkan, Halk Bankasından sorumlu bakan olarak göreve başladığı 2 Temmuz 1997 tarihinden itibaren yaklaşık üç buçuk yıl süreyle adıgeçen bankadan sorumlu bakan sıfatıyla görev yapmıştır. Bankanın durumunu ve banka yöneticileri hakkındaki iddiaları, göreve geldiği ilk aylarda bilmediği farz ve kabul edilse bile, 1998 yılının ilk aylarından itibaren artık bankanın durumunu ve yöneticiler

hakkındaki iddia ve söylentileri bilmektedir. Bankalar Yeminli Murakıpları tarafından bankada yapılan olağan denetimler sonucu hazırlanan raporlar Hazine müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan Güneş Taner tarafından Bankanın ilgili olduğu Devlet Bakanlığına, Ocak ve Şubat 1998 aylarında çeşitli tarihlerde gönderilmiş; Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu 1996 yılı raporunda yer alan temenniler de Türkiye Halk Bankası tarafından 14 Nisan 1998 tarihinde cevaplanarak, 1996 YDK raporları 29 Nisan 1998 günü TBMM KİT Alt Komisyonunda görüşülmüştür. Nitekim, 4 Nisan 1998 günü Hürriyet Gazetesinde Emin Çölaşan tarafından yazılan ve “bir Devlet bankası” başlığı altında bankaya ilişkin iddiaları gündeme taşıyan yazı üzerine Devlet Bakanı Güneş Taner tarafından Devlet Bakanı Hasan Hüsamettin Özkan’a gönderilen 22 Nisan 1998 tarihli yazıda banka yöneticilerinin tamamı belgeye dayalı görevi kötüye kullanma, zimmet ve yalan beyan suçlamalarını hemen cevaplamaları gerektiğine işaret edilmiş; buna yanıt olarak Devlet Bakanı Hüsamettin Özkan tarafından Devlet Bakanı Güneş Taner’e gönderilen 4 Mayıs 1998 tarihli 431 sayılı yazıda ise açıkça Banka yöneticileri yanında tutum alınarak, Banka Yeminli Murakıpları tarafından yazılan raporların “... memuriyet ciddiyet ve vakarına uygun bir üslupla ... yazılmasına özen gösterilmesine ilişkin kamu denetim geleneğinin... yozlaştırılmaya başlandığı” gibi, Devlet Bakanları düzeyindeki yazışmalarda teamülden olmayan hususlara yer verilmiş, sonuç olarak Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu Başkanının Halk bankasının eski bir mensubu olması ve Banka Genel Müdürü ile arasında husumet bulunması nedeniyle murakıplar raporlarının da objektiflikten uzak olduğu ileri sürülerek, banka genel müdürü ve yöneticileri hakkında bu şartlarda bir işlem yapılmayacağı belirtilmiştir.

1998 yılı Ağustos, Eylül ve Kasım aylarında çeşitli tarihlerde, Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanlığınca Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına, 1998 yılında soruşturması tamamlanan temennilerle ilgili suç duyurularında bulunulmuştur.

Cumhuriyet Başsavcılığı, bu konularla ilgili olarak, 399 sayılı KHK’nin 11/d maddesi gereğince ilgili bakanın izni gerektiğinden, ilgili Devlet Bakanlığına yazı yazmıştır.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Hazırlık No: 1998/65477, Karar 1998/2723 sayılı 2 Ekim 1998 tarihli yazıda dokuz banka yöneticisi hakkında “**Başbakanlık Hazine Müsteşarlığının 28.9.1998 gün ve ...sayılı suç duyuru yazısı ekinde gönderilen .....rapor içeriğiyle .....tüm sanıkların görevi kötüye kullanmak suçunu işledikleri anlaşılmalı birlikte .....sanıkların haklarında...suçun takibi için 399 sayılı KHK’nin 3771 sayılı yasa ile değişik 11/D maddesi uyarınca kuruluşun bağlı olduğu bakanın izninin gerektiği gözetilmekle,.....Cumhuriyet Başsavcılığımız görevsizliğine, evrakın yasal gereğinin yerine getirilebilmesi için Türkiye Halk Bankasının bağlı olduğu Devlet Bakanlığına gönderilmesine**” karar verildiği belirtilmekle, normal koşullarda kovuşturulması gereken bir suç işlendiğinin anlaşıldığı ve bunun için tek gerekenin, bankanın bağlı bulunduğu Devlet Bakanı Hasan Hüsamettin Özkan’ın izni olduğu açıkça ortaya konmuştur. Aynı hususlar, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 1998/2745, 1998/2823, 1998/3236, 1998/3237 ve 1998/3462 karar sayılı Görevsizlik karar yazılarında da benzer ifadelerle tekrar edilmiştir.

Sanık Bakan Hüsamettin Özkan, bu yazılarla istenen izinleri vermemiş; buna karşılık, Devlet Bakanı Güneş Taner’e 20 Kasım 1998 tarihli ve 1109 sayılı yazıyı yazarak, “...Bakanlığınıza bağlı Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulunca, yetkili merci olan Bakanlığımın bilgisi dışında, Ankara Cumhuriyet Savcılığı

nezinde doğrudan başlatılmış, ancak Savcılığın, Bakanlığınızın yetkisizliği nedeniyle takipsizlik kararı ile kesintiye uğramış olan...dosyalarınız ilişikte iade edilmektedir” demiştir. Bu ifadeler, Cumhuriyet Başsavcılığının kararlarında kullanılan ifadeleri saptırmakta ve asıl çözüm bekleyen husus olan soruşturma izni verilmesi konusunu boşlukta bırakmaktadır.

Devlet Bakanı Hüsamettin Özkan tarafından daha sonra, Başbakanlık Makamına (Teftiş Kurulu) yazılan 8 Aralık 1998 tarihli 1153 sayılı yazı ile Bankalar Yeminli Murakıpları tarafından düzenlenen raporların Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilip, Başsavcılığın görevsizlik kararı aldığı dosyalara değinildikten sonra, “sorunun, daha önce Halkbank’ta çalışmış olan Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu Başkanının, Banka Genel Müdürü ile eski dönemden kaynaklanan husumeti ile ilgili görüldüğü...” ve bu nedenle “Halk Bankası ile ilgili değerlendirmenin objektifliği ve tarafsızlığından kuşku duyulduğu” , bu hususun ilgili Devlet Bakanlığına yazılı olarak bildirildiği ifade edilmiştir.

Sanık Bakan Hüsamettin Özkan, savunmasında, Halk Bankası yöneticileri hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı yazıları ve ekindeki dosyalar kendisine geldiğinde soruşturma izni vermesine imkan olmadığını, çünkü banka yöneticilerinin daha önce savunmalarının alınmadığını, düzenlenen raporların da banka müdürü ile yeminli murakıplar kurulu başkanı arasında var olduğu söylenen husumet nedeniyle tarafsız olmadığını ileri sürmüştür.

Halbuki, Yeminli Murakıplar Kurulu Başkanı İlkay Karakoç ile Banka Genel Müdürü Yenal Ansen arasında husumet olduğu, yargılama sırasında dinlenen tanıklar tarafından somut görgü, bilgi ve anlatımlarla doğrulanmadığı gibi, var olsa bile böyle bir husumetin sonucu olarak tarafsızlıktan uzaklaşan Yeminli Murakıplar Kurulu Başkanının, rapor hazırlayan diğer murakıplara ceza kanunu raporu hazırlamaları yönünde hangi zamanlarda hangi yollarla baskı ve telkinlerde bulunduğu da herhangi bir tanık anlatımıyla doğrulanmamış, ayrıca Kurul Başkanı ile Banka Genel Müdürü arasındaki şahsi bir husumetin, nasıl olup da Banka Yönetim Kurulu üyeleri, Ticari Krediler Müdürü gibi diğer banka yetkililerine de sirayet ettiği ve Yeminli Murakıplar kurulu Başkanının bu kişilere karşı ne gibi bir husumeti olabileceği hususunda makul bir açıklama getirilememiştir. Aksi yöndeki bazı yazılı belgelerin ise savunmaya hak verilmekten çok, savunmayı doğrulayacak kanıt üretme gayreti içinde hazırlanmış olduklarını gösteren içerikleri ve tanık Bedri Eşsiz başta olmak üzere tanık anlatımlarındaki tutarsızlık ve çelişkiler, bunlara itibar edilmesine olanak vermemektedir.

Sanık Bakan Hüsamettin Özkan’ın imzasını taşıyan yazılarda “takipsizlik kararı” olarak nitelendirilen ancak esas itibarıyla banka görevlileri hakkında soruşturma izni verilmek üzere “yasal gereğinin yerine getirilebilmesi için” kaydıyla Sanık bakana gönderilen Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı görevsizlik karar yazıları üzerine banka yöneticilerinin savunmalarının alınmamış olması nedeniyle, soruşturma izni verilemediği yönündeki savunmanın da, aşağıdaki nedenlerle kabul edilmesi olanaksızdır:

Her şeyden önce Devlet Bakanı Hüsamettin Özkan, ilgili kuruluş olarak kendisine bağlı, kamu iktisadi teşekkülü statüsündeki bir devlet bankası olan Türkiye Halk Bankasının iyi bir şekilde yönetildiğini, kredilerin verilmesi dahil tüm işlemlerde mevzuata ve bankacılık teamüllerine uyulduğunu, suç işlenmediğini kontrol etmek, gözetmek ve denetlemek veya denetlettirmekle yükümlü idi. Bakanın göreve geldiği günden beri bilmesi pek muhtemel olan, ancak 1998 yılı ilkbahar aylarından sonra tüm ayrıntılarıyla vakıf olduğu tartışmasız bulunan, Banka yöneticileri hakkındaki, bankayı

iyi yönetmedikleri, mali zafiyete uğrattıkları ve görevlerini kötüye kullandıkları yönündeki banka kayıt ve belgelerine dayalı denetim raporları üzerine yapması gereken, vakit geçirmeksizin ilgililerin savunmalarının alınması temin etmektir. Ancak bunun gereğine o zaman tevessül etmediğinden, Cumhuriyet Başsavcılığının izin talepleri gelene kadar en az altı ay daha zaman kaybedilmiştir. Bakanın en azından ihmali bulunan, banka yöneticilerinin savunmalarının zamanında alınmamasını, anılan yöneticiler için Cumhuriyet Başsavcılığına izin vermemesinin gerekçesi yapması haklı görülemez. Olsa olsa bu kişileri ne pahasına olursa olsun korumak yönünde, baştan itibaren mevcut olan bir kararlılığı gösterir.

Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanlığının Sanık Hüsamettin Özkan'a gönderdiği 16 Kasım 1998 tarihli ve 77576 sayılı yazıda, Bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek nitelikte işlemleri tespit edilen Genel Müdür ve diğer yetkililerin imza yetkilerinin kaldırılması istenmiş; ayrıca genel müdür ve genel müdür yardımcılarının görevden alınmasının, Sanık Devlet Bakanının teklifi üzerine, ortak kararlarla mümkün olacağı hatırlatılmıştır.

Sanık Bakan Hüsamettin Özkan, 3182 sayılı kanununun 62.maddesinin 1.fıkrasına göre, banka mensuplarının imza yetkilerini kaldırma önlemini uygulamaya Hazineden sorumlu Devlet Bakanının yetkili olduğunu, kendisinin böyle bir yetkisi bulunmadığını, ayrıca, bu önlemin uygulanabilmesi için sorumlular hakkında kanuni kovuşturma yapılmasının istenmesi gerektiğini, Banka yöneticileri hakkında ilgili Bakan olarak kendisinin verdiği takibat izni bulunmadığından bu koşulun gerçekleşmediğini, öne sürmüştür. Olay sırasında yürürlükte olan mevzuata göre, imza yetkilerinin kaldırılmasını istemeye Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanı (Güneş Taner) yetkili ise de, Genel Müdür ve genel müdür yardımcılarını için imza yetkilerinin kaldırılması gibi, konularına uygun düşmeyebilecek olan bir tedbir yerine, çok daha olağan olan bir yolla, yani kararname hazırlanarak, görevden alınmaları yolu açılabilirdi.

16.6.2005 günlü duruşmada tanık olarak dinlenen Devlet Bakanı Güneş Taner, sanık Hüsamettin Özkan'a, Banka genel müdürünün görevde kalmasının sakıncalı olduğunu, aksi takdirde devletin ve kendisinin zarar göreceğini söylediğini, ancak sanığın aynı genel müdür ile çalışmayı sürdürdüğünü anlatmıştır. Bu ifadeler, beraat kararı verilirken yeterince gözetilmemiştir.

Sanık Hasan Hüsamettin Özkan tarafından başlatılan ve sürdürülen, T.Halk Bankası yöneticilerinin korunup yargılanmalarını önlemek kastıyla gerçekleştirildiği iddia olunan eylemler ile diğer sanık Bakan Recep Önal'ın Başbakan'dan 650 sayılı Onay'ı almak suretiyle gerçekleştirdiği eylem arasında amaç birliği bulunduğu, dosya içeriğiyle sabit olan, iki sanık arasındaki yakın ilişkilerden ve özellikle Recep Önal'ın, Hüsamettin Özkan'a olan saygı ve merbutiyetinden anlaşılmaktadır. 16.6.2005 günlü duruşmada yeminli olarak dinlenen tanık İstanbul eski milletvekili Mustafa Düz'ün Yüce Divan Başkanının yönelttiği "Soruşturma Komisyonundaki ifadenizde, yine, Sanık Recep Önal'ın Hasan Hüsamettin Özkan'dan talimat aldığını belirtiyorsunuz. Nedir bu talimat?" sorusuna karşılık "Efendim, ben, bizzat kendim şahit olduğum için, Hüsamettin Özkan'la iyi olduğum zamanlarda ... Zaten, Sayın Önal'ın, Mecliste, çoğu milletvekillerine, ben bakan olacağım, ben bakan olacağım diye etrafta konuştuğunun şahitleri var. Ben kendisiyle hiçbir zaman yakınlaşmadım; ama, kendisi bir şekilde Hazine'de murakıp oldu ve daha sonra milletvekili seçildi, daha sonra da belli bir zaman gelince bakan oldu. Ben, Başbakanlıkta Hüsamettin Özkan'ın odasında oturduğum

zaman, kendisinin, bizzat şahit oldum, bu şekilde gelip, aynı bu şekilde çıktığına şahit oldum” şeklinde beyanda bulunduğu dosyadan görülmektedir.

Yukarıdaki tüm hususlar, olayların akışı, tanık anlatımları ve dosya içeriği karşısında, eski Devlet Bakanı Recep Önal’ın 27 Mart 2000 tarihli Olur’un Başbakandan alınışında Türkiye Halk Bankası yöneticilerinin yargı önüne çıkması sürecini geciktirme amacı ile hareket ettiğine ve kusurlu olduğuna vicdani kanaat getirmiş olmakla, hakkında verilen beraat kararına katılmıyorum.

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT